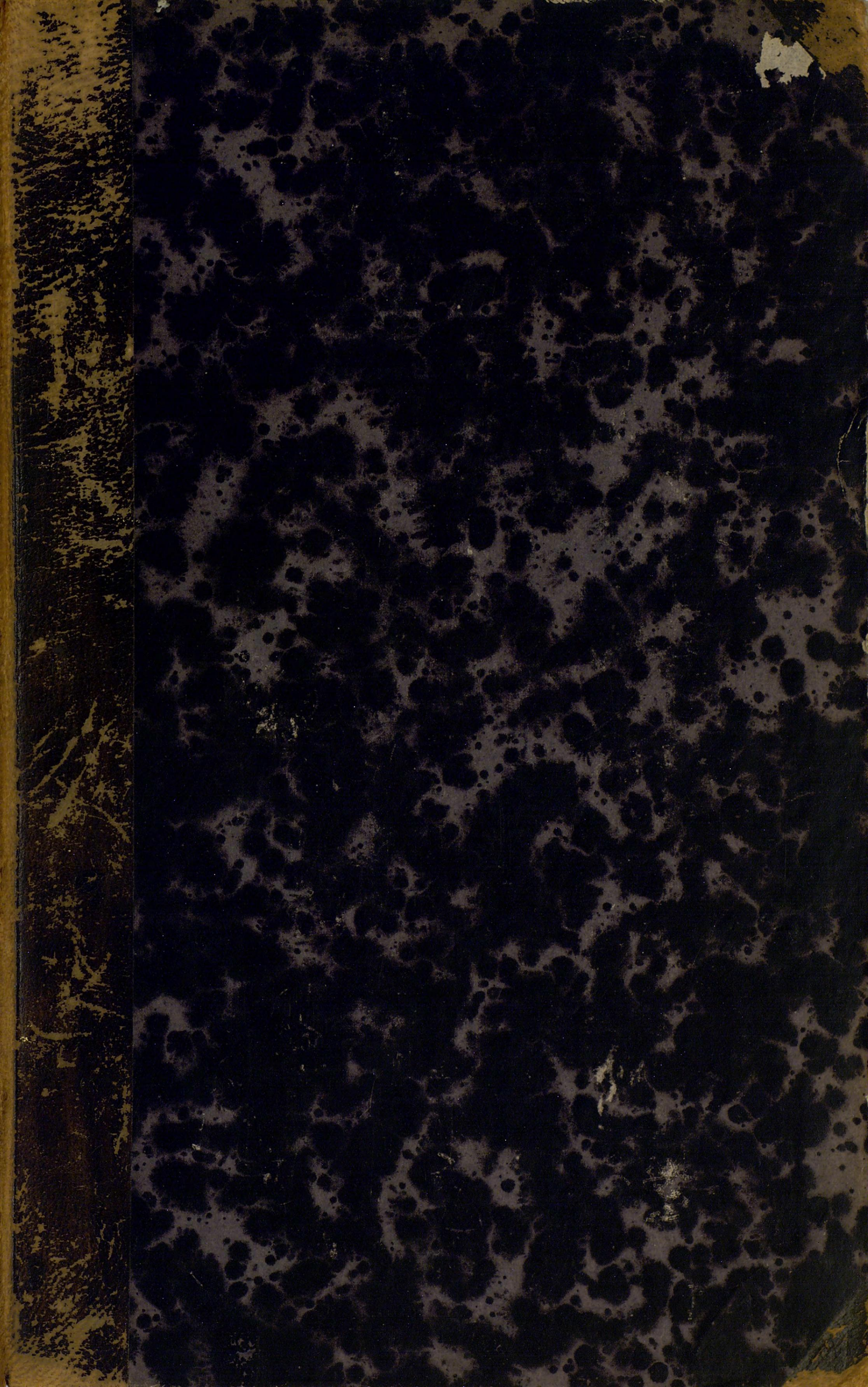

K

Almueskoletidende.

Redigeret

af

S. M. Krognæss.

4de Aargang.

„Lader de smaa Børn komme til mig
og forhindre dem ikke;
thi Guds Rige hører Saadanne til."
Mark. 10, 14.

Kristiania.

P. T. Mallings Forlagsboghandel.

1864.

„Naar Skolerne trives, da staar det godt til, og da trives ogsaa Kirken; det vil da sige, hvis Læren er ren."

Luther.

Trykt i P. T. Mallings Bogtrykkeri.

Indhold.*)

I. Om Skolens Væsen, Gjerning, Ordning og Midler, dens Forhold til Hjem, Kirke og Stat saavelsom fremtidige Udvikling.

II. Skolevæsenets Tilstand og Foranstaltninger til Oplysningens Fremme.

*) Meddelelser, der ikke er forsynet med Navne eller Indsendermærke, skrive sig fra Udgiveren. Af ham er ogsaa de Anmærkninger, som ikke bær Forf. Mærke, naar undtages Anm. paa S. 102, 110, 150, 151 og 152, der tilhøre Afhandl. Forf.

III. Literære Efterretninger.

IV. Personalhistoriske Meddelelser.

V. Stromeddelelser.

Almueskoletidende.

4. Aarg. } Januar 1864. { Nr. 1.

Om Undervisning i Skrivning.

Af C. Eriksen, Lærer i Skien.

I en Avis klagede i sin Tid en Indsender over, „at Ungdommen ikke lærer at skrive tilbørligt, og at man af den Grund ikke kan bruge dem paa Handelskontorer. Han tror, at Undervisningen i Skrivning ikke foregaar under det nødvendige Tilsyn og den ønskeligste Veiledning fra Lærerens Side." Da han stiler sine Ord til Skolebestyrere, seer man, at han har de lærde og Realskoler og lignende Institutter nærmest for Øie.

Uden at ville i nogen Retning ytre mig om den her fremførte Anke, tror jeg dog der er Grund til at fremhæve Nødvendigheden af, at det vigtige Skrivefag tilvendes en større Opmærksomhed og omhyggeligere Behandling, da Flere, der ere vel bekjendte med vort Forretningsliv synes at ville have bemærket, at Haandskriften er paa Vei til at deklinere blandt den yngre Slægt. Men naar bemeldte Indsender henviser til nogle Skrivelærere, der reise om for at give Undervisning i Skrivning, og siger, „at de kunne i faa Timer bringe de Fleste fra en næsten ulæselig Haandskrift til at skrive endog smukt," da maa jeg bestemt modsige ham heri. — Den Haandskrift, disse Skrivelærere i en saadan Fart tvinge frem, er ikke meget værdt. Intet Kontor, der ønsker smukt udførte Expeditioner, vil finde sig tjent med en saadan Skrift; den er uden Charakteer og saa lidet blevet Elevens Eiendom, at den taber sig og forsvinder, strax han er udgaaet fra Kursusset. Jeg har seet flere Prøver derpaa. En Snedkerlærling, der nylig var indkommet paa min Søndagsskole, sluttede denne, da han vilde lære at skrive af en til Byen ankommen Skrivelærer. Om en kort Tid, efter endt Skrivekursus, hvorfor han betalte flere Speciedaler, kom han tilbage til Søndagsskolen, i hvilken han atter blev optagen. Det er nu bedst, sagde jeg, at du vedbliver med den Haandskrift, du nu har dannet dig efter Skrivelærerens og øver dig videre i samme, og derfor bør du skrive efter en Bog, ialfald for det Første. Dette gjorde han, men det viste sig, at han Intet kunde; han skrev et Slags Sammenskrift, der i Frastand endog tog sig ud, men naar man betragtede dens „Sammenhæng," de enkelte Dele, da viste det sig at være en daarlig, ulæselig Skrift, der ikke havde Lineamenter af ordentlige Bogstaver. Efter at have fortsat saaledes nogle Gange paa egen Haand efter Bog, tog jeg hans Skrift og viste ham venligt, hvor ilde han var tjent med at sidde længere og pirke med en slig Haandskrift, der var Ingenting og som hverken han eller Nogen kunde læse. Feilen var den, at han ikke havde lært at skrive rene, stø Bogstaver, men efter Alfabetets Gjennemløben nogle Gange havde Skrivelæreren strax villet drive ham i Sammenskrift, hvilket uforstandige Disciple anse som Tegn paa Fremskridt. Hans Sidekammerater paa Søndagsskolen, der den hele Tid havde skrevet Bogstaver, var naturligvis nu langt foran ham. Thi Undervisning i Skrivning fordrer tilstrækkelig Tid; god Skrift læres ikke i en Haandevending. Det gjorde ikke noget godt Indtryk, da jeg læste følgende Bekjendtgjørelse af en Lærerinde i Christiania: „Grundig Undervisning i Skjønskrivning

efter svensk Methode tilbydes saavel Begyndere som Viderekomne af Undertegnede, der i et Kursus af 20 Timer paatager sig at lære selv den mest Uøvede at skrive en smuk og flydende Haand." Her loves Mere end nogen Lærer paa Jorden mægter at holde, og selv Elever med de mest udmærkede Anlæg vilde ikke være istand til i en saa kort Tid at lære at skrive en smuk og flydende Haand, stillet under de rette Fordringer. Gik det saa fort med Underviisningen, da var det en let Sag. Men Enhver, der har tilstrækkelig Erfaring i denne Henseende og Skjøn paa Tingen, veed, at Skrivekunsten fordrer lang Tid og megen Øvelse. Det er virkelig med den som med ethvert andet Fag, der skal læres tilbørligt, at „vil man nyde Lønnens Sødhed, maa man ikke sky Arbeidets Møie." Naar Gutten har gaaet paa Skolen fra Barndommen og nydt Undervisning i Skjønskrivning 3 Timer om Ugen (Skrivetiden bør helst henlægges til den sidste Deel af Dagen) og været flittig, kan han i sit 12 og 13de Aar være kommen saavidt, at han skriver en meget stø og god Haand, og dersom han gjennem Underviisningens Gang har været ledet paa den rette Maade, og ikke indsnøret i et Tvangsbaand, som en og anden Lærer har for Viis, kan hans Skrift endog være flydende. Skriften er ogsaa nu hans Eiendom, hvilket skal vise sig deri, at han skriver ligesaa pent og sikkert stot, naar han skriver efter Bog, som naar han har Lærerens Opskrift for sig til Mønster. Ved „Charakteren" i Haandskriften, hvilken jeg ovenfor sagde mangler der, hvor Skrivningen paa en saa at sige mekanisk Maade er drevet frem i et kortvarigt Skrivekursus, forstaar jeg, ved Siden af, at Skriften er smagfuld, tillige en vis Individialitet ved den, der gjør, at den midt under Ligheden dog alligevel er noget ulig hos de forskjellige Elever, der have lært en og samme Haand, og skrive lige pent og strengt nøiagtigt efter Lærerens Træk. Naar Skrivningen har naaet denne Grad af Udvikling, da glemmes den ikke, men der skal, som sagt, Tid til at bringe den saavidt. Gjælder det derimod bare om at lære Eleverne at skrive en tydelig og nogenlunde skikkelig Haand, da skal dertil ikke saa mangeaarig Øvelse; men under ethvert Forhold, enten man kan drive det mere eller mindre vidt i Skrivefaget, kommer det især an paa, at der lægges en god Grundvold for Skrivningen. Børn maa lære godt at skrive Bogstaver, saa at de kunne trække hvert enkelt Bogstav tydeligt, reent og frit paa Papir. Men man maa ikke lade dem vedblive uafbrudt med denne Bogstavskriven, indtil saadan Fuldkommenhed er naaet. Da kunde de saa let blive kjede, og kommer der Kjedsomhed over Disciplene under Skriveøvelsen, at denne bliver trættende for dem, da er det forbi med Fremgangen. Jeg finder den Methode tjenlig, saa snart som muligt, efter at Bogstaverne nogenlunde ere indøvede, at lade Barnet faa see Frugter af Skriveøvelsen ved at lede det lidt efter lidt til at skrive sit Navn, om end i Førstningen kun deelt, som: Jo=han=nes nedover Siden, og derefter enkelte lette Stavelser som: as=be=cu=da=er=fen; siden korte Ord længere Ord og hele Sæninger, afvexlende med Bogstavskrivning paa hveranden Side. — Fordelen af denne Undervisningsmaade er en dobbelt. Baade vækkes Lysten hos Disciplene, idet de see, at de kunne skrive noget Læseligt, og derhos komme de ved denne Ledelse snart dertil, at de paa Tavlen formaa at skrive efter en Bog, og, ved nogen Øvelse deri, tillige efter Diktat, hvilket er det første og snare Maal, jeg sætter mig for denne gradvise Skriveøvelse, da jeg, efter lang Erfaring og heldige Resultater, veed, at Diktatskrivning med sammes Gjennemgaaelse er saa særdeles gavnlig og belærende for Disciplene i flere Retninger, hvorfor det er mig om at gjøre, jo før, jo heller, at bringe dem dertil, at de kunne deeltage i denne Øvelse,

hvilket ogsaa kan lykkes endog med meget unge Disciple, om det end i Førstningen skeer ufuldkomment. — I Skrivebogen derimod vedblive de at skrive Bogstaver og Stavelser paa hveranden Side, opskrevne paa hver 3die eller 4de Linie, og de faae ikke Sammenskrift, før de have Færdighed i at trække rene og ordentlige Bogstaver, og selv efter at de skrive tækkelig Sammenskrift øves de altimellem i Bogstavskrivning, hvormed fortfares længe. Dette anseer jeg nødvendigt, dersom der skal dannes en god Haand, for i Sammenskrift har Discipelen ikke altid Opmærksomheden henvendt paa hvert enkelt Bogstav, og han kommer i Vane med at skrive snart et, snart et andet stygt. Det er da et godt Middel, at Læreren peger saadanne enkelte Bogstaver ud af Sammenskriften, gjør ham opmærksom paa Feilen, skriver den op for ham paa en Side i Skrivebogen, og saa lade ham øve sig i disse enkelte Bogstaver fra øverst til nederst, ja en og anden Gang kan det være fornødent, for at give Gutten en varig Erindring om mindre anvendt Flid, at lade ham faa den Fornøielse at skrive paa et eneste Bogstav hele Siden igjennem. Dette hiælper. Børnene ser, at det tages nøie med Skrivningen, og at det derfor er bedst at bruge Flid. Enkelte Undtagelser gives der desværre nok; men de, som ville lære at skrive en god Haand, maa kunne lære paa denne Maade; thi denne gjentagne Bogstavskrivning giver dem lidt efter lidt Sands og Øie for rene og skjønne Træk, og Sammenskriften, som de hovedsagelig øves i, kommer sig efterhvert, og naar de saa mærke, at det skrider raskt frem med Underviisningen, vinder denne mere og mere Interesse for dem, og er denne vundet, gaar det som af sig selv.

Den her antydede Underviisningsmaade forudsætter, at Læreren skriver godt og flydende og selv skriver op for Børnene. Brugen af trykte Forskrifter, der maa betragtes som et Nodmiddel der, hvor Læreren ikke besidder Duelighed i Faget, gjør Skriveundervisningen tvungen, døsig og seen og staar i alle Dele langt tilbage for Lærerens umiddelbare Veiledning.

(Sluttes i næste Nr.)

Hvorledes skal Pontoppidans Forklaring behandles, for at den for Børnene kan have den tilsigtede Velsignelse?*)

Til nærmere Veiledning under Samtalen over dette Emne opstillede Ordføreren, Sognepræst Jacobsen, som sine Fordringer til en hensigsmæssig Behandling af Pontoppidans Forklaring følgende Punkter.

1) Man begynde ikke paa Bogen før Barnet er forberedt ved den mundtlige Undervisning, i Regelen ikke før i 11 — 12 Aars Alderen.

2) Man gjennemgaa og forklare Stykkerne i Forveien, saa Barnet faar den rette Mening af Ordene og lærer Sætningerne med den rette Betoning. Bibelsprogene lade man blive Hovedsagen, hvorfra Lærdommene fremgaa og hvori de samle sig som Solstraalerne i sit Focus. Ex. Hvad er det at elske Gud? Her udledes Bogens Svar Led for Led af Bibelstedet „Hvem har jeg i Himlene osv."

*) De Debatter, som her meddeles til Svar paa dette Spørgsmaal, førtes i Søndre Jarlsbergs Lærerforening Kyndelsmessedag f. A., og slutte sig til det af Sognepræst Jacobsen holdte Indledningsforedrag, der staar at læse i Almueskoletidendens for. Aarg. Nr. 9.

*

3) Man foresætte ikke lange Lekser, og Tungnemme tvinges ikke til at lære Alt. Ikke alt i Guds Ord kan læres eller fattes af Barnet, men meget maa opleves i Livets og Modgangens Skole forat blive forstaaet.

Chr. Müller (personel Kapellan i Stokke): Naar Ordføreren har sat 12 Aar som Aldersgrændse, maa dette vel være at betragte som Gjennemsnitsalder, men denne troede Taleren var sat noget høit. Det vil vække Opposition blandt Forældrene, der efter gl. Vane gjerne ville lade Børnene tage fat Forkl. meget tidlig. Han troede, at Børnene godt kan begynde i 10Aars Alderen; Bogen kan da blive fuldstændig gjennemgaaet i Skolen. Skoleloven synes at forudsætte dette, da Barnet efter denne i visse Tilfælde kan udskrives i 13Aars Alderen. Den ældre Tid har visselig overvurderet Barnets Evner, den nyere synes tilbøielig til at undervurdere dem.

Ordf.: Læreren kan, naar Klasseinddelingen bliver almindelig, hensætte Barnet i den Klasse, hvortil det passer. Om ellers Aldersgrændse skulde fastsættes, maatte han holde paa 11 Aar under Forudsætning af at Barnet indtræder i Skolen i 8Aars Alderen. Det Væsentligste er imidlertid Klasseinddelingen, og da er Aldersgrændsen ligegyldig.

Haugen (Klokker i Tønsberg): Man maa her fornemmelig komme paa det Rene med, hvad der bør gaa forud for Forkl. At opstille som Regel, at denne skal paabegyndes i den og den Afdeling er svævende, da ikke alle Skoler ere ens ordnede. Naar Modenhed er opnaaet, er Alderen forholdsvis ligegyldig. Han vilde derfor helst fremhæve, at forinden der skrides til Forkl., skal Barnet være vel hjemme i sin Bibelhistorie og have Katekismen vel inde, altsaa besidde Oversigt over Kristendommens Historie og Lære. Og naar saa Forkl. tages fat, saa vogte man vel paa, at denne Oversigt ikke tabes under den vidløftige Syslen med Enkeltheder, som denne Bog giver Anledning til. Det var hans største Anke ved Forkl.'s Behandling, at Børn og Lærer vare saa udsatte for at komme bort fra Kristendommens Hovedsandheder medens man syslede med Enkelthederne. Han vilde derfor, til de af Ordf. opstillede Punkter, gjerne tilføie som en 4de Regel: At Katekismen ikke lægges bort under Forkl.'s Læsning.

Ant. Høyer (Kand. i Theol., Seminarbestyrer): Det maa indrømmes, at Enheden ofte kan tabes under Mangfoldigheden. Dette er dog Lærerens Skyld og ikke Bogens, saa ingen Indvending mod den kan hentes derfra. Man maa fremholde for Barnet, at Forkl. ikke er nogen ny Bog men Katekismens Udvikling. Man fremholde stadigt, hvad der er nødvendigt at vide og tro til Salighed, hvad der er Hovedsagen, at Alt samler sig om Forløsningen, om den Herre Kristus, at Loven er en Tugtemester til Kristum, at Retfærdiggjørelsen er Kilden til Helliggjørelsen, disse 3 Momenter altsaa: Synd, Naade og Helliggjørelse, skjønt naturligviis det ene Punkt kan paa forskjellige Steder være det forherskende, og man fremholde fremdeles Troesbekjendelsen som det korteste Udtryk for vor kristelige Tro. At Stoffet udvides, maa, som sagt er i det indled. Foredrag, være i sin Orden. Det maa dog gjælde allerede paa dette Punkt, hvad Guds Ord saa ofte formaner til: at tiltage og voxe i Kundskab og Erkjendelse; se f. Ex. hvor der tales om at komme til den fuldvisse Indsigts hele Rigdom (Kol 2, 2); hvor der tales om at Herren har beskikket Nogle til Hyrder og Lærere. Efes. 4, taler om at naa til Enhed i Troen og Guds Søns Erkjendelse, til Mands Modenhed, til Kristi Fyldes voxne Alder o. s. v. og saaledes paa mange Steder. Eftersom Barnet tiltager i Alder, saa bør det da ogsaa tiltage i Erkjendelse og Visdom, og det maa saaledes være erkjendt, at Forkl. ikke indeholder for meget. Men her maa da ogsaa haves

for Øie, at ikke Erkjendelsen voxer ensidig. Den endelige Hensigt med Erkjendelsen er, „at Barnet maa blive i Kristo, ligesom det ved Daaben er indpodet i ham." Fremvæxten i Livet i Kristo, Indforlivelsen i hans Samfund, maa derfor Læreren stadig have for Øie. Overalt paa de Steder, hvor vi formanes til at voxe i Erkjendelse, paapeger Apostelen denne Hensigt, se f. Ex: at I kunne omgaaes værdigen for Herren til fuldt Velbehag og være frugtbare paa al god Gjerning (Kol 1, 9); i Efes. 4: at vi Sandheden tro udi Kjærlighed skulle i alle Maader opvoxe til Ham, som er Hovedet, Kristus, o. s. v. Det er just en af de største Brøst ved Religionsundervisningen, at man overseer og glemmer dette, at Kristendommen ikke er Lære alene, men nærmest Liv, og herfor har Læreren stort Ansvar. Man taler om, at Undervisningen skal være levende. Dette beror ikke saameget paa om den boglige eller den mundtlige Undervisning er den fremherskende, men paa om Læreren selv har Livet og har alvorlig hiin endelige Hensigt, den tilsigtede Velsignelse, for Øie. „Af Hjertet udgaar Livet." Man se derfor til, at man ikke blot henvender sig til Forstanden og Hovedet, men ved stadig Anvendelse søger at paavirke Hjertet, og at Barnet faar en Fornemmelse af at Kristendommen gjælder for Livet, ikke blot indenfor Skolens Vægge, at den er en Sag for det hele Hjerte, ikke blot for Hovedet. — Angaaende hvad der var fremhævet om at gaa ud i sin Udvikling enten fra Bibelstedet eller fra Svaret, da var det Væsentligste det, at paavise Forholdet mellem Svaret og Bibelsproget, hvorledes det Første bevises som Sandhed ved det Sidste, saa at Barnet veed at skilne mellem det menneskelige Svar og det guddommelige Ord, og vænnes til ikke at annamme nogen Lærdom uden den kan bevises af den hellige Skrift. Hvad Methoden angaar, maatte han vistnok holde sig til den katekeliske som Hovedmethoden og den almindelig anerkjendte, men man binde sig ikke ængstelig til visse snevre Regler heri, og lade ikke Undervisningen bestaa i en stiv, formel Spørgekunst. Læreren maa have Lov til sommetider at tale ud af sit Hjertes Fylde. Begrebernes Oplysning ske foruden ved Bibelstederne ogsaa ved Fortællinger, især da de bibelske, ved Lignelser, Sammenligninger (saadan Maade har vor Frelser helliget), ved Exempler, undertiden ogsaa ved passende Salmevers o. s. v. Endelig maatte han paapege det Sømmelige i at begynde Religionsundervisningen med Bøn, især da vel Religionstimen i Regelen er den første i Skoletiden. Det bidrog ogsaa til at Barnet fik den rette Andagtens Stemning. Han vilde ansee det for godt, om man ogsaa vilde slutte Religionstimen med et Psalmevers. Naar Alt kommer til Alt, beror Velsignelsen paa Herren. Lad os derfor endelig ikke i al denne Gjerning gaa Herren forbi, ellers arbeide vi forgjeves, hvormeget vi end anstrenge os. Kundskab kan man vistnok meddele, men den virkelige Velsignelse maa vi nedbede fra Herren.

Haugen var naturligvis enig med Høyer i Hovedsagen, og han vilde nødig have det opfattet som en Uenighed heri, naar han følte sig dreven til at imødegaa Høyer i enkelte Punkter. At Kristendommen er Liv og ikke Lære vil enhver Kristen sande; men om heraf følger, at der i Skolen skal gjøres den Brug af den saakaldte Anvendelse, som Høyer syntes at mene, turde dog være tvivlsomt. Lange Opbyggelsestaler er neppe paa sit rette Sted i Skolen; i ethvert Fald skal det ikke fremsættes som Regel at knytte disse til Undervisningen. Selv en kristelig Lærer er ikke altid oplagt til at tale i den Tone og Børnene endnu mindre til at høre, saa at det visselig her gjælder at passe den beleilige Tid, og i den Henseende vogte ikke alene paa sig selv men ogsaa paa Børnene; i modsat Fald udsætter man

sig let for i sin Varme at snakke formeget og siden erfare, at man har talt for døve Øren, ja at man har trettet og kjedet dem, man vilde opbygge. Det skal ikke tabes af Sigte, at Skolens Hovedopgave dog er at undervise og belære; og er saa Læreren besjælet af den rette Aand, vil han vel vogte sig for at gjøre den Undervisning tør og trettende men lade Børnene alletider mærke, at her handles om det Alvorligste og Helligste, om Noget, der er Læreren selv en Hjertesag; han vil derved finde Veien til Børnenes Hjerter snarere end ved ilde anbragte Anvendelser. Endnu mindre skal det være en Regel, som Børnene snart kjende udenad, at nu skal der bedes, og nu skal der synges. Man vogte sig vel for at gjøre det Hellige til Vane og øve det, der er Gudsbarnets store Forret, som en Pligt og Forretning. Erfaringen har noksom lært os hvorlet selv Morgenandagten, der dog visselig ikke bør efterlades i nogen Skole, vil antage Forretningens Karakter og blive Børnene en hverdagslig Vane. Hjertets Trang bør alene tilsige os, naar vi skulle bede.

Høyer: Det var ingenlunde hans Mening, at Læreren skulde føle sig forpligtet til at give længere Foredrag tilbedste; han vilde kun henvende Opmærksomheden paa Gavnligheden af Anvendelser, dem han forresten troede, man i Regelen snarere var tilbøielig til at gjøre forlidet end formeget af. Man faar ikke altformeget tage Hensyn til sin egen Stemning, naar det gjælder at udføre Noget, som man forresten erkjender for rigtigt. Angaaende Religionstimens Begyndelse med Bøn og Sang, da trode han, det var i sin Orden, eftersom denne i Regelen følger umiddelbart paa Morgenandagten. Forøvrigt troede han ei, der var nogen Meningsforskjel mellem ham og Haugen i dette Stykke.

Haugen heller ikke; han vilde kun have fremhævet denne Side af Sagen, som han ikke fandt uvæsentlig, da vi er altfor tilbøielige til at opfatte som Lovbud og Trællearbeide, hvad der burde staa for os som en salig Rettighed. Religionstimen følger forøvrigt ikke altid umiddelbart paa Morgenandagten.

Müller indsaa tilfulde Retmæssigheden af at advare mod Vanekristendom, den man visselig maatte være bange for. Dog maatte man ikke af Frygt for Vanen glemme at være en Kristen, og han vilde beklage, om Læreren formedelst Uoplagthed undlader Bønnen og passende Henvendelse til Børnene. Dog gjælder dette især Morgenandagten. Man maa ikke betragte sig som trællende under Loven, om Naturen sætter sig imod at bede, men at hengive sig i Lydighed. Han forstod Haugen, som om han vilde, at ogsaa Morgenandagten skulde være en fri Sag i Skolen.

Haugen trode at have udtalt sig derhen, at Læreren burde gjøre sig dette til Regel uanseet Lovens Bud.

Ordf. fremhævede, at man ikke maatte paalægge Læreren noget Aag. Der kan være Tider, da Hjertet kan være saa beklemt, at man mangler Ord, men da kan man dog ogsaa benytte sig af Andres Ord — Bønnebøger.

Forøvrigt fremgik der af disse Udtalelser, at Alle vare enige i, at Undervisningen bør gjøres saa opbyggelig og belærende som muligt.

Angaaende den 2den af de opstillede Fordringer til Forkl.'s Behandling ytrede

Müller, at den foreløbige Gjennemgaaelse af Bogen fordrede en grundig Forberedelse fra Lærerens Side, saa at han kunde vide at begrændse sin Undervisning og ikke give paa første Trin, hvad der først burde gives paa et senere. Her blive mange Lærere utilbørligt vidløftige og snakke derfor Tiden bort.

Ordf.: Under Stykkernes Gjennemgaaelse, førend de foresættes som Lekser, maa man ogsaa stræbe at bortrydde de Vanskeligheder, som ere iveien for Meningens rette Forstaaelse. Det er utroligt, hvormange af Bogens Ord der er Almuesbørnene uforstaalige. Spørger manf. Ex. Hvad er Orkesløshed, faar man ofte et forkjært Svar. Paa Spørgsmaalet: Hvad er Karrighed? har jeg faaet til Svar: det er at være Kar. Ligesaa gale Ting kommer der frem ved den falske Betoning, hvormed Almubørnene læse. Ex.: „Saa ville vi paa vor Side af Hjertet tilgive ꝛc." Saaledes læses ogsaa ofte: „Den Ugudelige forlader sin Vei" ꝛc.

Müller: En saadan grundig Gjennemgaaelse kræver imidlertid velordnede Skoler, hvor den samlede Klasse kan underet undervises. I denne Anledning vilde han indlægge et godt Ord for de daarlige og forsømmelige Børn, som han frygter for der tages forlidet Hensyn til, hvor en planmæssig Undervisning foregaar. Man hører derfor ofte, at disse skulle have lær: mere i Omgangsskolen før end nu. Man faar tage Forholdene som de ere og ikke overse de daarlige Børn.

Th. Hansen: Det kan vel saa være dette; men Læreren kan ei med sin Klasse gaa ned til dem, som staa tilbage og lade de Skolesøgende lide for dem, der forsømme. Skaden bliver deres egen Skyld.

Ordf.: Faren i denne Henseende er størst ved den mundtlige Undervisning. Man fristes saa let, som allerede sagt, til at lade de djærve og flinke Børn føre Ordet og glemmer derved de tungnemme. Kontrollen er lettere, hvor Bogen benyttes.

Angaaende 3die Punkt ytrede

Müller, at der kan træffes saa tungnemme Børn, at de vel rettest burde ganske fritages for Forkl. For deres Vedkommende kan Katekismen være nok.

Haugen: Det er netop ligeoverfor tungnemme og forsømte Børn, at Vanskeligheden med Forkl. viser sig, og han maa være enig med Müller i, at den ved deres Undervisning ikke burde lægges til Grund. Det maatte da være udtogsvis, saa at blot Bibelstederne og Bogens Hovedspørgsmaal lærtes, hvilket var forsøgt ved Tønsbergs Almueskole, hvor de her omhandlede Børn vare udsondrede i en egen Klasse. Men ogsaa denne Fremgangsmaade var forbunden med saamange Vanskeligheder, at man foretrak at indskrænke sig til Bibelhistorie og Katekismus, og kun for en Del lod Børnene lære Forkl. indenad til Opfriskelse af Lærerens mundtlige Udvikling af Katekismen.

Müller billigede denne Fremgangsmaade dog kun ligeoverfor tungnemme Børn. For de Bedres Vedkommende vilde han ei have lagt denne Bog tilside, hvilket han imidlertid ogsaa havde seet anbefalet af Mange. Han ønskede at erfare hvordan Forholdet i saa Henseende var ved Tønsbergs Almueskole.

Haugen havde hverken der eller i tidligere Stillinger fundet Vanskeligheder ved at benytte Forkl. med Børn, der havde naaet den Aandsmodenhed, at de med Lethed kunne læse Bogen og fatte dens Ordlag. Den lægges til Grund ved Undervisningen i de 3 øverste Klasser ved Tønsbergs Almueskole; 2 Aar anvendes paa dens Gjennemlæsning og det 3die i øverste Klasse til dens Repetisjon.

Høyer: Dersom man kunde gjøre et Udtog af Bogen til Brug for de Tungnemme, vilde Ankerne falde bort.

Sørensen (Lærer ved Tønsbergs Almueskole) gjorde opmærksom paa, at man ved Gjennemgaaelsen af Forklaringens enkelte Spørgsmaal kan gaa

to Veie: den synthetiske og den analytiske. Den første benytter han gjerne ved de vigtigste og vanskeligste Spørgsmaal, og gaar da ud fra Bibelstederne og bibelhistoriske Fortællinger for at komme til Svaret. Men at benytte denne Methode paa alle Spørgsmaal fandt han ikke hensigtsmæssigt, trods dens store Fordele, da den kræver altfor lang Tid. Ved de kortere og mindre vigtige Spørgsmaal gaar han derimod analytisk tilværks. Han troede, at man ei burde indlade sig paa strenge Definitioner, da Begrebet derved somoftest ikke blev tydeligere for Barnet, men simpelthen ombytte et forekommende uforstaaligt Ord med et, som er Barnet bekjendt. For ældre og mere modne Børn syntes han dog det var godt, om de i mange Tilfælde gjordes bekjendt med et Begrebs strengere Definition.

Om Liv i Undervisningen paa Skolen.

Naar Herren siger: „I dit Ansigts Sved skal du æde dit Brød," da kræver han, ser vi, at Mennesket skal arbeide med Liv og Kraft, benytte og bruge alle de Evner og Kræfter, der er givet til dets Raadighed. I Erkjendelsen heraf er Enhver i sit Kald skyldig til at varetage sin Gjerning med levende Interesse, vel vidende, at Herren i Himmelen kræver ham til Regnskab for enhver af hans Handlinger. Det gjælder da at bruge de Talenter, vi har annammet, for at virke til Gavn for os selv og vore Medmennesker. Al Lunkenhed maa banlyses, og Enhver i sin Gjerning besjeles af det rette Liv for at virke med Held i det ham af Gud anbetroede Kald.

I Tanken om, at det er den Hellig-Aand, der, naar han faar Raadighed, ene formaar at meddele den Kraft, der renser og styrker Hjertet og tager alle Sjeleevner i Guds Tjeneste, bør vi Lærere begynde og slutte vor Dags Gjerning med Bøn til Gud. Thi „dersom Herren ikke bygger Huset, da arbeide de forgjæves, som bygge derpaa." — Tages Herren ikke med paa Raad, da vil alt vort Arbeide lidet nytte, selv om vi synes at anstrænge vore Evner nok saa meget. Det vil da saa let blive et Blændværk, til Noget, der bortdunster ligesom af sig selv, og saaledes intet Værd har for Herren. Mangen en Lærer har vistnok erfaret, hvor let og godt Undervisningen kan gaa, naar der er skeet en hjertelig Bøn — ja selv da, naar han har troet sig mest uskikket for sit Arbeide. — Vi ved jo, at Herren ikke vil tvinge sine gode Gaver paa nogen af os. Vi maa derfor bede. — Velsignelsen kommer først da, naar vi har aabnet vort Hjerte for ham med alvorlig Bøn.

Naar da Læreren har forberedt sin Gjerning med Bøn om Herrens Hjælp og Bistand, kan han — saafremt han ellers er i sit Fag dygtig — vække Liv i Undervisningen. Besjelet af den rette Aand vil han da vide at følge en Læreform (Methode), der leder sikkert til det Maal, han har stillet sig. Dog er det en saare vanskelig Sag at kunne gjøre sine Kundskaber frugtbringende for de Unge. Dertil udfordres for Mange, ja vel for de Fleste — meget mere end et toaarigt Ophold ved et Seminarium. Dette kan have givet Manden en nok saa god Grundvold, men endnu ingen for Skolelivet alsidig Dannelse. Det sidste kan derfor blot erhverves gjennem en fleraarig Praksis og Granskning af den flittige Lærer. — Men er nu en Lærer kommen saavidt, at han kan siges med Rette at være baade theoretisk og praktisk, da maa han kunne vække Liv i Undervisningen.

Mange har ment, det hovedsagelig kommer an paa at tale høit. Dette er vistnok en god Ting, men først og fremst, tror jeg, det kommer an paa at tale af fuldt Hjerte, og at tale saa bestemt som mulig — uden mange Biomstændigheder, saa at Alt, Læreren behandler, staar ligesom malet for hans Øine. Naar da Barnet mærker, at Læreren har et bestemt Maal i Sigte, bliver Opmærksomhed en naturlig Følge. Da skal man se, hvordan Børnene kappes i at give gode Svar. Forstaar saaledes Barnet, at det lærer og gjør god Fremgang — og blir behandlet med Agtelse, da er meget vundet. — At bruge saa faa Ord som mulig og undgaa alle vidtløftige Udtværinger er uomtvistelig Hovedsagen; thi Barnets Sprogstof er i Almindelighed ikke saa stort. Det vilde derfor være at forfeile sin Hensigt, naar Læreren vilde gjøre sig Umag for at tale i det Vide og Brede om enhver Sandhed, han agtede at lægge Barnet paa Hjerte. Modet vilde paa denne Maade tabes, og Barnet overlæsses med formeget. Men fremfor Alt maa Læreren udelukkende have sine Tanker henvendte paa Herren, paa Undervisningen og paa Skolen i det Hele taget; da vil, Livet vækkes og vedligeholdes.

Naar her tales om Liv i Undervisningen, da er nærmest ment Undervisning i Religion og Bibelhistorie, og forsaavidt kan nævnes de Læreformer (Methoder), der her betragtes mest skikket for denne Gren af Undervisningen, og til at fremkalde Liv i samme. Uagtet dygtige Lærere har villet gjøre den kateketiske Undervisningsmaades Fortrin tvivlsom, ja villet aldeles bekjæmpet dens Anvendelse, maa jeg udtale mig for en fornuftig Brug af denne Læreform i enhver Almueskole. Spørges om, ved hvilken Undervisningsmaade Livet i Undervisningen paa bedste Maade kan vækkes og vedligeholdes, da bliver jo den Maade at foretrække, der kan gjøre Beslag paa Barnets fleste Sjeleevner. Og her menes den kateketiske at være paa rette Sted. Men førend jeg gaar videre, skylder jeg at forudskikke den Bemærkning, at jeg ved den kateketiske Undervisningsmaade ingenlunde mener den strænge kateketiske, der udarter sig til Pedanteri og Smaaligheder, nei, tvertimod mener jeg, at Læreren ved at undgaa at følge de strænge kateketiske Regler mere og mere maa frigjøre sig i den Grad, at Formaalet, for hans Katekisation bliver at lede til en ordentlig Fremstilling af Kristendommens Hovedsandheder, — og vel at beflitte sig paa med Eftertryk at fremhæve samme. Og dertil har Læreren nutildags ypperlige Hjælpemidler i Nissens Samtaler over Bibelhistorien og Katekismen. Disse Bøger burde derfor være i enhver Lærers Boghylde. — For nu at gjøre mig bedre forstaaet, skal jeg ved et Exempel oplyse, hvad jeg ovenfor har ment. Jeg tænker mig det Thema: „Hvorledes har Kristus igjenløst os fra Synd?" Under Behandlingen heraf tænker jeg mig Nødvendigheden af, at fremstille de Sandheder, som absolut maa være behandlet, førend det kan blive Tale om Igjenløsning fra Synd: Først da et lidet Tilbageblik paa Loven — dens Krænkelse ved Menneskets Synd — den derved opstaaede bundløse Syndegjeld og deraf følgende Syndestraf — Umuligheden for Mennesket af at tilfredsstille Lovens Fordringer. Dernæst følger: Jesus paatog sig Lovens Forbandelse og betalte for vor Synd og Gjeld og Straf — Ophævelsen af Guds Vrede — — Syndeherredømmet maatte vige — Jesus er en Herre — Menneskets frivillige Synd — dets frivillige Tilegnelse af Jesu Fortjeneste ved den Hellig=Aand — den Troende faar Livsens Krone ved Døden — følgelig bliver „Synden ved en salig Død ganske udryddet," — Til Slutning gjør Læreren fornuftig i at henvise til Luthers F. over den anden Artikel. Derved skjønnes, at Forkl. bliver at betragte

som Forkl. over Katekismen og ikke en for sig selv bestaaende Dogmatik. Ved at sammenholde Sandhederne paa anførte Maade tror jeg, Læreren vil kunne katekisere paa en fornuftig Maade, hvorved Børnene ledes til at fatte Betydningen af det, de høre, og da vil Undervisningen ikke være uden Liv. O. C. H.

Literære Efterretninger.

— **Dansknorsk Sætningslære** med Eksempelsamling af Ordsprog for Almuskolen og høiere Pigeskoler af O. J. **Høyem**, Telegrafist. Throndhjem 1863. — Af norske Sproglærer har vi snart næsten mere end nok. De fleste af dem behandler meget udførligt Formlæren, medens de indeholde ganske lidet af Sætningslæren. I ovennævnte Bog er derimod det Modsatte Tilfældet. Her er Sætningslære og atter Sætningslære, hvilket kan være godt nok; men det bliver meget let formeget af det Gode ogsaa, thi passe Pølse smager bedst, siger et gammelt Ordsprog. En Sproglæres Hensigt er jo at give Folk Veiledning i, hvorledes vedkommende Sprog skal tales, og især skrives, hvad man kalder med et fremmed Ord, korrekt; men denne Opgave løses bedst, jo simplere og letfatteligere de Regler er, som den meddeler. Derhos maa ogsaa nøie paaagtes, at Reglerne ikke bliver formange; thi en forstor Masse af Regler og Reglers Regler tjener kun til at forvirre istedetfor at opklare og tydeliggjøre Sprogets forskjellige Dele, dets Former og hines Sammenføining. Lægger jeg nu denne Maalestok paa Høyems Bog, saa finder jeg, at han i første Henseende har idetheletaget været meget heldig, men i sidste er virkelig tysk Vidløftighed løbet af med ham en Smule. Et Exempel af selve Bogen vil bedst bevise, hvad jeg her har sagt. I § 49. b. behandler Forfatteren de saakaldte adverbialske Bisætninger og deler disse i 7 Klasser, nemlig: Tidens Bisætninger Stedets Bisætninger, Maadens Bisætninger osv. Er ikke dette tysk Vidløftighed, saa ved jeg ikke, hvad man kan kalde saa? Heller ikke begriber jeg Nytten deraf. Derimod skjønner jeg meget godt, hvorledes det kan gaa for sig, at Eleverne ved mange af vore Skoler lærer vort Skriftsprog uden at blive dresseret i en saadan udtverret Sætningsinddeling, thi jo mere enfoldig og ligefrem et Fag tages, desto lettere og bedre læres det. — Dog maa vi for dette ikke tabe Bogens gode Sider af Sigte, hvortil hører blandt andet, foruden hvad jeg allerede har paapeget, ogsaa dette, at dens Regler belyses med en righoldig Exempelsamling, endskjønt denne ikke indeholder bare Ordsprog, hvilket man skulde være berettiget til at antage ifølge Titelbladets Udsigende. Sagen bliver altsaa med denne Lærebog, som med enhver anden, der benyttes i en Skole, at Læreren maa prøve Alt, men beholde det Gode, og forstaar han at bruge den paa den rette Maade, saa vil han finde, trods dens Mangler — at den indeholder mere Godt, end de fleste andre af samme Slags. M. Troan.

— **Veiledning til Undervisning i Norsk** af **M. Arentz**, Løitn. Bogtrykker Schibsteds Forlag. 1862.

Denne Bog er det modsatte af Høyems, thi medens den sidstnævnte indeholder næsten udelukkende Sætningslære, saa gaar den anden i de ældre Grammatikers Fodspor, der lade Formlæren være Hovedsagen. Dog maa Bogen svare til sin Hensigt, eftersom den er autoriseret til Lærebog ved Undervisningen i Norsk ved Artilleri-Brigadens Underofficersskole. At

Forfatteren har ombyttet de latinske Benævnelser med norske, er et glædeligt Tidens Tegn. Naar nu vore Sproglæreforfattere tillige kunde blive enige om, hvilke norske Benævnelser, der skulde bruges, saa vi endelig engang kunde komme ud af det Kaos, som vi nu i denne Henseende maa føle os frem i, da maatte vi prise os lykkelige. Offentlige Udtalelser fra forskjellige Lærere om denne Sag vilde maaske snarest bringe til Maalet. M. Trøan.

— Som Bilag til Almueskoletidendens for. Nr. var allerede ordnet til Afsendelse fra Bogh. C. Floor i Bergen „Ny Subskriptionsindbydelse paa **Real-Concordants** eller **Bibel-Ordbog** med en Tidstavle og en Fremstilling af Christendommens Hovedlærdomme i Bibelsprog, ved C. Levinsen, Præst." 30 Dobbeltark i Kvartformat. Men just i det Samme udkom en Sirkulærskrivelse fra Postdepartementet, som forbyder alle Aviser og Tidsskrifter herefter at medtage Prøveblade og Subskriptionsindbydelser, og saaledes kom den nævnte Subskriptionsindbydelse ikke til at følge med. Vi finde os dog opfordrede til her at gjøre opmærksom paa den, da vi anser en god Bibel-Ordbog at være saare gavnlig for Lærere i Guds Ord. Evalds bekjendte store Værk, der ikke længere er i Boghandelen, men hvoraf Levinsens er et omarb. Udtog, har havt megen Anseelse. Levinsens omfangsrige Bog lader Floor Subskribenterne iaar faa for 72 ß. heftet 90 ß. indb. (1½ ß. for et alm. Oktavark). Man faar her Meget baade af Omfang og Indhold, saa de 90 ß. ere sjeldent vel anvendte. Ordbogen forklarer i Regelen Ordets oprindelige Betydning f. Ex.: Zachæus (Herren renser), og saa giver den en undertiden spaltelang Oversigt over dets Forekomst i Bibelen, tildels ogsaa i Historien og i Sagnet. Tidstavlen nævner i en Rubrik „Mænd og Begivenheder af det israelitiske Folks Historie" og i en anden sideordnet: „Dermed samtidige Forhold og Personer hos andre Folk." Bibelsprogene i „Hovedlærdommene" ere ordnede efter Luthers Katekisme.

— **Smaastykker af det gamle Testamente** populært fremstillede ved **John Stenersen.** Christiania 1863. Carl Wangs Forlag. 136 Sider. 36 ß. heftet. De meddelte Smaastykker ere: Abraham og Melchisedek (1 Mos. 14, 20 — 22), Omskjærelsen (1 Mos. 17, 10), Jakobs Velsignelse (1 Mos. 49), de ægyptiske Landplager og Farao, Bileam (4 Mos. 22 — 24) og Saul, et Livsbillede. Ligesom Forfatterens tidligere udgivne Fremstilling af „den mosaiske Gudstjeneste" udmærker sig ved sin Korthed, Klarhed Skarphed og ubetingede Lydighed under Bibelordet, saaledes er det ogsaa med denne hans nylig udgivne lille Bog. Vi ere forvissede om, at den vil yde godt Bidrag til „frugtbringende Læsning af det G. T." og kaste et Lys over de Steder af den hellige Skrift, som Forfatteren med Dygtighed har behandlet. Fremstillingen er strengt taget ikke „populær."

A.

Paa Woldikes Forlag er udkom. 2den Udgave af „**Naturhistorie for Borger- og Almueskoler** ved **H. Mortensen**, Lærer ved Jonstrup Seminarium." (123 S. 8 vo.) Denne Bogs 1ste Udgave er tidligere anmeldt i Skoletidenden. Den nye Udgave er „underkastet et reviderende Gjennemsyn," hvorved „flere Hovedmomenter ere fremstillede med større Udførlighed."

— Vor svenske Kollega, „**Monitøren**" har desværre allerede sluttet sin Gjerning. Dens Red. siger, at den „fra forskjellige Hold har faaet Opmuntringer til ei at blive tret," men maa dertil svare, „at naar vi har opofret betydelige Pengesummer, megen Tid, Nattevaagen og Bekymringer, er det ei underligt, at vi blive trette." Det er at beklage, at enkelte eller

flere Led af den nordiske Skolepressekjæde skal være undergivne saadanne Vilkaar. Det er den færreste Del af et Lands Lærere, Literaterne begjærer mere af, end at de med deres Subskription og nøiagtige Indbetaling af Bladenes Kostende skulle understøtte Skoletidningerne. Og dog kan heller ikke i dette Tilfælde Samfundsaanden gjøre sig med Kraft gjældende. En gammel dansk Skoleskribent har sagt, at „Skolelærerne ere de utaknemmeligste Mennesker, man kan skrive for." Dette er dog vel forhaardt sagt. Men Ole Vig tabte Dalere i Hundredevis for sin „Folkeskole," som — bortseet fra det Grundtvigske — var aldeles mesterlig redigeret, og „Monitøren" (Bihjælper), som har søgt i en alvorlig kristelig Aand at virke for Skolen, havde ikke engang fulde 2 Hundr. Subskribenter.

— **Bibelsprog og Salmevers til Katekismens 5 Parter,** samt Henvisning til bibelske Exempler, Samlet af **M. Trøan,** Boghandler Carl Wang. Pris 4 ß. Hr. Trøan har ved nærværende Samling givet Skolens Lærere, især de yngre, der ofte ere udsatte for at tage saa meget med, at Børnene intet Helt beholder, en kort men skjønsom Anvisning til Katekismens rette Behandling. Dog er den, som Udgiveren selv bemærker, nærmest bestemt til Hjemmelæren eller Repetisjonsbog, saavel for ældre Børn, som ikke have Anledning eller Evne til at lære mere end Katekismen til sin Konfirmation, som for de mindre ved dens første Gjennemgaaelse, og hertil er den meget at anbefale, da Valget i det Hele er skeet med Omhu og Skjønsomhed. Tillige vil Læreren, ved at benytte denne lille Bog, spare sig den Umage at lære Børnene Bibelsprog og Salmevers udenad paa Skolen; thi naar de ere gjennemgaaede, kan de selv lære dem udenad. Herved indvindes Tid, som kan anvendes til noget Bedre. — Der kan vel ikke være Tale om at Lærerne skal oplede passende Vers og Sprog i Forkl. og Salmebogen for en 40 — 50 Børn; hertil kommer, at ikke Alle have Villie eller Leilighed til at anskaffe disse Bøger, før de strængt taget skal bruges.

Skulde Samlingen imidlertid opleve et nyt Oplag, var det ønskeligt, at den blev forøget med endel Bibelsprog. Kan dette ikke ske uden Prisforhøielse, kan vist uden Skade nogle bibelske Exempler udelades, da flere af dem i de fleste Tilfælde ligger udenfor disse Børns bibelhistoriske Forraad. — Sprogene bør helst, især for de ældre Børns Skyld, og for at fremme Enhed, tages af Forkl. da denne lægges til Grund ved Konfirmasjonsundervisningen. **O.**

— **Fortællinger af Fædrelandets Historie.** Folkelæsning ved **Siegw. Petersen** 2det Hefte (S. 161 — 288) Cappelens Forlag. — Det, som er Pryden for dette Hefte ikke mindre end for 1ste, er Fortællingernes tiltalende Klarhed, fyldige, slaaende, kortfattede Udtryksmaade i Lighed med de gamle Sagaer.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. — **Ole Vigs Mindestøtte,** der afsløredes under Lærerm. i Sommer koster tilf. 249 Spd. 73 ß. Der var indkommet ialt 253 Spd. 24 ß. — Selskabet for Folkeoplysningens Fremme har fæstet Vigs Gravsted paa 100 Aar. For at nu ikke Mindet skal blive vansiret, indsamles der endnu en liden Kapital, hvis Renter skulle anvendes til Gravens fremtidige Vedligeholdelse og Pyntning. Man kan til Febr. Mnds. Udg. sende Bidrag i det Øiemed til Lærer Chr. Knudsen i Kristiania.

— Storthingsrepræsentant, Kirkesanger Riisnæs, har havt den Godhed at sende os følgende Meddelelse:

„Til Almueskolevæsenet skedte af 17de ordentlige Storthing følgende Bevilgninger aarlig i Budsjetterminen.

a.	Asker Seminarium aarlig		3,152 Spd.	40 ß.
b.	Klæbo do.		2,425 =	„
c.	Stordøens do. ordinære Udgifter	1,807 Spd.		
	Do. til Bygninger og Sem.gaar.	4,342	6,149 =	„
d.	Holt Seminarium		1,271 =	77 =
e.	Hvideseid do.		438 =	„
f.	Tromsø do. ordinære Udgifter	2,660 =		
	Do. Bygninger . . .	5,333 = 40 ß.	7,993 =	40 =
			21,429 =	37 =
g.	Bidrag til høiere Almueskoler og Lærerskoler . .		12,000 =	„
h.	Do. til forskjellige Præstegjelds Almueskolevæsen		5,160 =	40 =
i.	Do. til Rygge og Østerrisørs Skolevæsen . .		140 =	„
j.	Do. til Amtsskolekasserne		25,000 =	„
k.	Løn til 6 Skoledirektører		6,000 =	„
l.	Lønstillæg til Seminarlærerne		1,208 =	„
m.	Tegninger til Almueskolebygninger		116 =	40 =
n.	Vægkarter		216 =	80 =
o.	yderligere Tilskud til Klæbo Seminaribygninger .		1,333 =	40 =
p.	til Legemsøvelser i Asker og Klæbo.		301 =	„
q.	Af det nordlandske Kirke- og Skolefond til sammes Almueskolevæsens Skolekasser i Tromsø og Trondhjems Stift		2,662 =	72 =."

— **Tromsø Seminarium** (27/10 63). Dimissionsexamen absolveredes Jul ved det herværende Seminarium af 2 Elever: Hans Heitmann Zahl og Johan Gustav Nilsen, begge med Hovedcharakteren „Meget duelig."

Jaar afsluttedes Examen den 11te Juli. Dimittendernes Antal 21. Udfaldet var følgende:

Meget Duelig
Johan Claudius Corneliussen,
Elisæus Pedersen,
Peder Haldorsen,
Hans Jørgen Hallesen,
Nils Andreas Arntsen,
Jens Martines Jensen,
Lorents Vilhelm Dass,
Martin Albert Nordahl,
Ole Hansen Kvam,
Nils Johan Nilsen,
Hans Carolus Hansen Skognæs,
John Bertinus Nilsen,
Ole Johannesen,
Anders Dorius Johansen,
Jens Christian Olsen,
Elling Andersen Undhjem,
Johan Edvard Buck,

Duelig
Anders Andersen Liri,
Jens Michael Ursin.
Ole Paulsen,
Edvard Cornelius Rostad,

Opgave i norsk Stil: „Hvad har en Almueskolelærer at gjøre for at hindre Skoleforsømmelser?" Ved den praktiske Prøve for Dimittenderne havde man givet 9 Opgaver i Regning, 8 i Læsebogen samt 4 i Sang, og desuden 1 Opgave i Katekismus eller Bibelhistorie til hver, saaat enhver Dimittend fik 2 Opgaver at behandle.

Optagelsesprøve afholdtes den 18de August. Til denne mødte af 50 Anmeldte 36.

I Aarets Løb er den i Skolelovens § 63 omhandlede Prøve, der ved Siden af bestaaet theoretisk og praktisk Afgangsprøve ved et Seminarium

eller en Lærerskole giver dem, der have bestaaet samme, Adgang til Ansættelse som Kredsskolelærer, — absolveret af 3 Personer, af hvilke de 2 havde gaaet en Tid paa Seminariet, men paa Grund af Sygelighed maatte fratræde, medens den 3die havde erhvervet sig sine Kundskaber paa egen Haand.

— **Klæbo Seminarium.** Fortegnelse over de Elever, som bestode Afgangsprøven ved Klæbo Seminarium i Juli og August 1863, tilligemed deres Hovedkarakterer:

	Points	Hovedk.		Points	Hovedk.
Joh. Müller Elggen	25	Meg. Duel.	J. A. Olsen . . .	27	Meg. Duel.
P. E. Thodal . .	34½	Duel.	John Olsen. . . .	30½	Duel.
Eilert A. A. Finstad	29½	"	O. A. H. Orstad	25	Meg. Duel.
H. J. A. Fladnæsset	20½	Meg. Duel.	A. O. Qvaal . .	25½	" "
J. J. Gullikstad .	19	" "	J. E. Qvam . .	19½	" "
Joh. P. Haave .	22½	" "	H. E. Qvam . .	32½	"Duel."
S. O. Hage . . .	32	Duel.	S. A. N. Ramsvig	19½	Meg. Duel.
A. A. Haug . . .	27½	Meg. Duel.	E. L. Renaas .	26	" "
P. P. Haugen .	29½	Duel.	K. J. Rugjerd .	28½	"Duel."
M. B. P. Hjælde	26½	Meg. Duel.	J. O. Røstad . .	22½	Meg. Duel.
O. M. O. Huse	25½	" "	E. M. Sivertsen	27½	Duel.
J. J. Hoyem . .	19½	" "	H. H. Strand .	19	Meg. Duel.
Thore Iversen .	23½	" "	O. P. Størvold	22½	" "
L. P. Mogstad .	22	Duel.	P. O. Tolaas .	22½	" "
B. J. J. Molnvik	26½	Meg. Duel.	T. L. Torske . .	25½	" "
H. Nilsen	30	Duel.	A. G. Vig . . .	28	"Duel."
B. A. Nordseth	28½	"	N. L. Wold . .	28	"
P. M. Noshum	23	Meg. Duel.	O. K. Kjølstad	21½	Meg. Duel.
Endre Olsen. . .	21	" "			

N. Ulstad.

— **Asker.** Klokker i Drammen Sv. Pedersen, der i en Række af Aar havde virket som Lærer ved Asker Seminariums Ovelsesskole og til forskjellige Tider under indtraadt Vakanse underviist i Seminariet selv, modtog ved Afskeden Lørdag d. 31te Oktbr. f. A. af Seminaristerne derssteds et særdeles smukt Servise af Sølvplet til Tegn paa den Kjærlighed, Taknemmelighed og Agtelse, de nærede for denne saa udmærket dygtige og nidkjære Lærer. Pedersen udtalte sin store Overraskelse og rørte Tak ved at modtage en saadan Gave, der forekom ham altfor stor og ufortjent. Seminariets Bestyrer, Pastor Aars, takkede ham hjærtelig paa Seminariets Vegne for den Tid, han havde virket der. Han fremhævede især hvorledes Pedersen som Lærer ved Ovelsesskolen havde været et Mønster for Seminariets Elever. Ved at give Agt paa hvorledes denne Mand underviste og behandlede Smaa i Et og Alt og styrede sin Skole, kunde de erhverve sig et Billede af en dygtig, kristeligsindet Lærer, et Billede som skulde forsvæve dem under deres fremtidige Lærergjerning. Han nedbad Herrens Velsignelse over Pedersen og over hans den nye Livsstilling. Under denne gribende Afsked var ogsaa Ovelsesskolens Elever tilstede. Ved deres ustandselige Graad viste de, hvorledes Pedersen havde vundet deres Hjærter, og dette rørende Syn virkede mere talende end alle andre Slags Æresbevisninger.

H.

— **Aker.** Lærer ved Vennerskolen i Sørkedalen, H. M. Gjerberg, tog den 14de Desbr. f. A. Afsked fra denne Skole, for at flytte til Ulven-Skolen i Ost-Aker. Efterat have examineret Børnene i de forskjellige Fag, bød han disse et inderligt Farvel, formanende dem til at give Agt paa Lærdommen og paa sig selv. Flere af Børnenes Forældre, Skolens Til-

synsmand, Skolelærerforeningens Ordfører og en anden af Præstegjeldets Lærere vare tilstede. Tilsynsmanden, Kand., Fuldm. Meyn gjorde mærkelige Sammenligninger mellem Skolen selv og Sandsen for Skolen nu og for 3 Aar siden, da Gjerberg kom did. Medens da Alle saa til den med Uvilje eller Ligegyldighed, var der nu vaagnet en Interresse for denne, som var sjelden. Folk, som før levede i Laster, vare blevne skikkelige, og Børn, som før vare i høi Grad uvidende, havde nu et Indblik i Guds Ord, et Overblik over Kirkens og Fædrelandets Historie saavelsom i Geografi, som særdeles glædede ham at være Vidne til. Derfor stod Sørkedalen i Taknemmeligheds gjeld til den bortdragende Lærer. En af de tilstedeværende Lærere lagde baade Smaa og Store det apostoliske Ord paa Hjærte: „Kommer Eders Veiledere ihu, som have forkyndt Eder det Guds Ord; og naar I betragte Udgangen paa deres Vandel, da efterfølger deres Tro.“ Han vilde ikke tale noget til Ros for den Mand, som nu sagde Farvel, thi det vilde forbitre ham Afskedsstunden, eftersom det er Herren, der havde velsignet ham og hans Gjerning og saaledes Æren og Takken tilkommer ham. Det var hans faderlige Gaver, som havde sat denne Mand istand til at røgte sin Gjerning med Troskab til saamegen Velsignelse. Man saa, hvor velsignelsesrig den Skole er for Lærere, som Jesus indbyder til, naar han siger: Lærer af mig; thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjertet. Naar Taleren ved denne Afsked saa mange taarefyldte Øine, glædede det ham, fordi det bar Vidnesbyrd om Kjærlighed til baade Skolen og Lærer, og derfor det apostol. Ord turde endbedre vinde Indgang i Hjærterne, her hvor man havde seet, hvorledes kristelig Lære og kristeligt Liv staar i en saa inderlig Sammenhæng. Han bad Herren om Velsignelse for Menighedens Hyrde, dens Lærere — særskilt den bortdragende og den, som kommer, og for det hele Lands Lærerstand.

— **Sverige.** Ved Gøteborgs Skolelærerseminarium har i 1863 været 62 Elever. Da vi var i Gøteborg, stod en storartet Latinskolebygning (Elementärläroverket) næsten færdigbygget. Det fortaltes da, at man havde i Tanke at henlægge Seminariet til „Kjælderetagen.“ Om man ikke har fundet det noget mørkt, trist og uhyggeligt har vi ei endnu erfaret; vi haabe det dog. — Sverige havde i 1862 60,333 skolepligtige Børn, hvoraf 1,712 ikke modtog nogen Undervisning.

— **Kristiania Stiftsdirektion** har til Lærere udnævnt: I Smaalenenes Amt: 24de April: Olaus Olsen (fra Rakkestad Lærerskole) i Onsø. — 27de April: Seminarist fra Asker Johan Pedersen Berg i Thrygstad, og Mathis Christiansen (fra Rakkestad Lærerskole) i Gleminge. — 11te Mai: Seminaristerne fra Klæbo Peder Pedersen Fuglem og Poul Mikkelsen Amdal, begge i Vaaler. 29de Mai: Hans Johannesen (fra Rakkestad Lærerskole) i Rakkestad. 5te August: Seminarist fra Asker Lars Johannesen Torp, og Ole Olsen Tuf (fra Lands Lærerskole), begge i Onsø. 15de August: Seminarist fra Asker H. E. Frederiksen i Tune. 15de October: Seminarist fra Asker Haldor Eriksen Norby ved Sanne og Soli Brugsskole ved Greaker i Tune. — I Hedemarkens Amt: 18de Mai: Michael Nielsen Eggen (fra Tønset Lærerskole) i Tolgen. 29de Mai: Hans Hansen Lie (fra Størens Lærerskole) i Kvikne. 16de Juni: Seminarist fra Asker Eilif Voll i Hof. 31te Juli: Seminarist fra Asker Christian Torgersen Baardset som Andenlærer ved den høiere Almueskole i Ringsaker Hovedsogn. 14de August: Seminarist fra Asker Anton Norli i Vaaler. 22de September: Seminarist fra Asker Mikkel Mikkelsen Ronning i Lilleelvedalen og Seming Halsteensen Dalen (fra Tønset Lærerskole) i Reendalen. 6te October: Bern-

hard Mathiasen Holt (fra Tønset Lærerskole) i Trysil. 15de October: Thore Nielsen Østgaardhougen (fra Tønset Lærerskole) i Tolgen, og Seminarist fra Stordøen Johan Bottelsen i Opstad Annex til Søndre Odalen; tillige af Biskopen beskikket til Kirkesanger sammesteds. 24de October: Seminaristerne fra Asker: Ole Olsen Keyser og Thorvald Olsen begge i Grue, samt Johannes Pedersen Petland og Ole Gundersen Skjelhoug, begge i Stange. — 16de November: Seminarist fra Asker Arne Andersen Melby i Aasnæs. — I Akershuus Amt: 29de Mai: Seminarist fra Asker Jacob Olsen Vestby i Blaker Annex til Urskoug. 8de September: Seminarist fra Holt Hans Hansen Egeland og Seminarist fra Stordøen Ole Martinus Rønneberg, begge i Næs Hovedsogn. 22de September: Seminarist fra Asker Ole Hansen Laache i Ullensaker. 23de September: Seminarist fra Holt Hans Andersen Rødland i Næs Hovedsogn og Seminarist fra Klæbo Anders Olsen Hagen i Udenæs Annex. 15de October: Seminarist fra Asker Ole Christian Hval i Fet. 9de November: Seminarist fra Asker Johan Peter Johnsen i Ullensaker. 16de November: Seminaristerne fra Stordøen Carl Eliasen Bjørlykke og Christian Olsen Lyssand, og Seminarist fra Asker Christopher Henriksen Stokstad, alle i Ullensaker.

— **Tromsø Stiftsdirektion** har under 6te Marts udnævnt: Gunnar Berg Jacobsen fra Tromsø Sem. til Lærer i Nesne. 23de April: Olaus Pedersen Hagen (Tromsø) i Sydvaranger. 27de Mai: Claus Jacobsen i Hatfjelddalen. 7de Juli: Ole Hansen i Kvænangen og Even Hanssen (Tromsø) i Skjervø. 21de Aug: Lorents Vilhelm Dass (Tromsø) i Læbesby (till. Kirkes.). 31te Aug: Elling Anderssen Undheim (Tromsø) i Hammerfest, Ole Hanssen Kvam (Tromsø) i Tromsøsundet, og Ole Larssen Haugset (Klæbo) og Peder Haldorsen (Tromsø) i Rørstad. 14de Septr: Nikolai Ellingsen i Værø. 12te Okt: Anders Anderssen Siri (Tromsø) Karasjok, Hans Carolius Hanssen Skognes (Tromsø) i Lenvik, Elisæus Pedersen (Tromsø) i Ibestad og Joh. Edv. Buch (Tromsø) i Hasvik. 23de Okt: John Olsøn Schissol (Klæbo) i Stamnes. 29de Oktbr. Peder Pedersen Holm (Tromsø) i Nesseby (till. Kirkesanger).

Kirkesangerposten i Flekkefjord.

Lærerposten ved Tjørsvaag Kredsskole i Næs Sogn, Flekkefjords Præstegjeld, hvormed er forenet Kirkesangerposten ved Næs og Flekkefjords Kirke, kundgjøres herved ledig og antages at kunne tiltrædes fra 1ste Juli 1864. Skolen holdes i fast Lokale; Skoletiden indtil 40 Skoleuger aarlig lovbefalet og frivillig Undervisning. Læreren er forpligtet til at være nærværende i Flekkefjord paa de almindelige Søn- og Helligdage 1 Time før og ½ Time efter Gudstjenesten, ved de øvrige kirkelige Forretninger, samt desuden hver Fredag og Løverdag fra Kl. 5 til 7 Eftermiddag. Han lønnes med Lavmaalet, fortiden 100 Skilling pr. Skoleuge, hvortil kommer Kostholo i Penge à 96 Skilling pr. Skoleuge. Til Posten hører Familiebekvemmelighed og hosliggende Jordvei, hvorpaa kan fødes 2 Kjør, med Havnegang om Sommeren, og desuden tilliggende Have, hvorhos han nyder Kirkesangerindtægten i Næs og Flekkefjord, der antages at udgjøre omtrent 250 Spdr. aarlig, samt til Kontorlokale i Byen Renterne af en Kapital stor 240 Spdr. — Ansøgninger stillede til Christianssands Stiftsdirektion tilstilles Næs Sogns Skolekommission i portofri Breve inden Udgangen af Februar 1864.

Almueskoletidenden udgives fremdeles paa mit Forlag, og udkommer den 10de i hver Maaned. Subskriptionsprisen er — Porto iberegnet — **60** Skill. (= 2 Rd. Rm. svensk = 1 Rd. dansk), som betales forskudsvis under Adresse: „Til Kristiania Postkontor. — Avissag (Skoletid. vedkom.)." Subskribentsamlere og Postexpeditører erholde for 10 betalte Expl. 1 gratis.

Bekjendtgjørelser om ledige Bestillinger og udkomne Skrifter kunne inden den 6te i hver Maaned sendes mig til Optagelse i Bladet mod 2 ß. pr. Petitlinje.

P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. } Februar 1864. { Nr. 2.

Den grundtvigske Pædagogik.

Af Cand. theol. A. Weenaas.

I.

Iblandt den nyere Tids mange religiøse og kirkelige Phænomener fremtræder Grundtvigianismen ingenlunde som det mindst mærkelige. Den søger at hævde en efter sin Opfattelse fornøden reformerende Stilling saavel indenfor Kirken i det Hele, som, hvad der her specielt vedkommer os, indenfor Skolen i Særdeleshed, og det Spørgsmaal, som saaledes maa fremstille sig til Besvarelse for enhver tænksom Jagttager, bliver dette: Skulle og kunne vi anse denne Anskuelses Røst som ufeilbar, dens Vink som fuldkommen paalidelige, saa at vi kun behøve at høre og adlyde, eller er det nødvendigt ogsaa her at følge den gamle gyldne Regel: „at prøve Alt og beholde det Gode," at se os for, at vi ikke skulle bedrages af et blændende Skin og om føie Tid staa famlende i det bedrøveligste Mørke? Et saadant Spørgsmaals Besvarelse forekommer os ikke kan være ligegyldig for nogen for sin Gjerning nidkjær Skolelærer i vor Tid, og det er nogle Vink hertil, som i de følgende Linier skal gives.

Grundtvigianismen er, som vist Enhver ved, ikke gammel, og det er først i den allernyeste Tid, at den, ialfald i vort Land, har fremtraadt offentlig med sine eiendommelige pædagogiske Grundsætninger og søgt at gjøre dem gjældende som ubestridelige Sandheder. Noget egentlig pædagogisk Skrift har den, saavidt mig bekjendt, endnu ikke udgivet hos os, men derimod har den paa flere af vore Skolelærermøder, og saaledes navnlig paa det sidstafholdte i Christiania, uforbeholdent og frit udtalt sig om vore Skoleforholde og om vor Skolegjerning, fornemlig hvad Almueskolen angaar.

Naar vi nu ville undersøge, hvori det Eiendommelige bestaar, som den grundtvigske Anskuelse i pædagogisk Henseende byder os, træder os fornemlig imøde, hvad der jo i det Hele charakteriserer denne Retning, den ensidige Fremhæven af den historiske Undervisningsmaade og det dermed i nær Forbindelse staaende mundtlige eller, som Grundtvigianerne kalde det, det levende Ord. Bøgerne er dem en Torn i Øiet ved Undervisningen i det Hele og fornemlig ved den vigtigste Del deraf, Religionsundervisningen. Læreren skal erstatte de paa Hylden lagte Lærebøgers Plads, og derved Undervisningen blive ret „tiltrækkende," interessant og frugtbærende. Vi ville her fornemlig dvæle ved Religionsundervisningen som den, der ogsaa af Retningen er mest berørt, og dermed ogsaa søge at belyse de mange ubetimelige Angreb paa den nu brugelige Religions-Lærebog, Pontoppidans Forklaring, som man fra den Kant idelig har havt Anledning til at iagttage.

En Oplysning, hvis Kilde udgjør den Paastand, at kun det ved Daaben udtalte Troesbekjendelsens Ord og det ved Nadveren udtalte Indstiftelsesord er det livskabende og livmeddelende Ord, maa nødvendigvis, naar det gjælder Undervisningen, ogsaa gaa i en det mundtlige Ord og Historien ensidigt fremhævende Retning. Al Vægt er her lagt paa

den mundtlige Udtalelse, paa Ordenes Annammelse gjennem Øret og ikke gjennem Øiet. Den guddommelige Sandhed, som er nedskrevet og bestemt til at læses, har derved mistet sin levendegjørende Kraft, den kan vel være belærende og oplysende, men det Lys, den bringer, saalænge den er nedlagt i Skrift, maa vel holdes fjernt fra Livet, thi dette kommer kun ved det over Sacramenterne lydende Bekjendelses- og Indstiftelsesord! Se, dette er Roden, og ogsaa her stadfæstes den gamle Sandhed: som Roden er, saaledes er Frugterne. „Barnet," siger en af denne Retnings mest høirøstede Talsmænd paa sidste Skolelærermøde i Christiania, „maa undervises i Børnelærdommen, og det skal man gjøre historisk meddelende, men ikke efter Pontoppidan, ikke efter noget tørt Bogsystem." „Pontoppidans Forklaring maa ikke gives Børnene i Hænder," men „banlyses fra Skolen," og „han betragtede Bogen som en mægtig Grund til Undervisningens store Ufrugtbarhed senere i Livet;" „Læreren maa først og sidst huske paa, at han ikke bruger Religionsundervisningen til at pine Børnene med Begreber" o. s. v. „Christendommen er," siger han, „helt og holdent Historie" og „ethvert Punkt i Børnelærdommen maatte derfor kunne forklares historisk;" Artiklernes Indhold skulde derfor „ikke defineres, men fortælles." Og kun saaledes „vilde det blive en helstøbt Christendomsundervisning, som Børnene senere vilde finde igjen, hvorsomhelst der kun rørte sig en Smule christeligt Liv." Dette vil være os nok til klart at indse, at Grundtvigianerne betragter den historisk meddelende Religionsundervisning som den ene berettigede paa Skolen og vil aldeles have forkastet den, som de kalde det, „definerende," forklarende og Religionssandhederne udviklende Undervisningsmethode, der efter deres Mening kun afstedkommer Forvirring i Børnenes Hjerner og Hjerter. Men det forholder sig her som overalt, at den ensidige Betoning af en enkelt Sandhed, med Forglemmelse og Tilsidesættelse af andre ligesaa berettigede og nødvendige, bringer Vildfarelsen med sig. Vi ville nemlig ingenlunde negte den historiske Undervisnings Nødvendighed og store Betydning, al den Stund Jesu Christi Gjerning, Gud være Lov, er et historisk Factum paa Jorden, og Evangeliet, saaledes som den hellige Skrift meddeler os det, er det glædelige Budskab om denne store, historiske Begivenhed, men vi ville have den indskrænket til dens rette Plads og anvendt paa den rette Maade. Den skal være Begyndelsen og Grundlaget for al Religionsundervisning, og har som saadan fornemlig sin Plads i Barnets første Undervisningstid, og overført herpaa er vi fuldkommen enig i, at Børnelærdommen bør meddeles historisk, og Undervisningen saaledes fremtræde som bibelhistorisk Undervisning. Barnet maa paa det første Undervisningstrin hovedsagelig gjennem Anskuelsen meddeles det Stof, det skal tilegne sig, og dertil er jo den livfulde historiske Fremstilling den bedst tjenlige, ja i Grunden den alene anvendelige, idet den ligesom stiller Personen og den til denne sig knyttende Begivenhed frem for Barnets Sjæl til Beskuelse og Tilegnelse. Her maa derfor den fortællende Undervisningsmaade benyttes, og jo mere livfuld og fremgaaet fra Lærerens eget Sjæledyb Fortællingen er, desto dybere og varigere Indtryk gjør den, desto bedre bevares den i Barnets Erindring. Men Undervisningen maa ingenlunde blive staaende herved. Allerede paa dette Barnets første Udviklingstrin maa der jo ved Siden af denne historiske Meddelelse gaa Barnets Gjengivelse af det Meddelte, ligesom jo Læreren ved passende, simple og tydelige Spørgsmaal med dertil hørende Svar maa sikre sig, at det saaledes Meddelte er blevet Barnets virkelige Eiendom og ikke en blot og bar død Hukommelsesskat, hvortil ogsaa meget vel kan knyttes en kort men indholdsrig

Anvendelse paa Livet med dets mange forskjellige Aabenbarelser, navnlig i Forhold til Gud, hvorved Barnet allerede vækkes til at tænke og anstille barnlige, enfoldige Betragtninger, der kunne bane Vei for den senere mere udviklende og de religiøse Begreber forklarende Undervisningsmaade. Naar nemlig efter denne mere forberedende og grundlæggende Undervisning Barnet har ligesom faaet kaste et Blik ind i Christendommens Væsen og Liv, og fornemlig gjennem Betragtningen af Frelserens egen gudmenneskelige Personlighed, Hans selvvalgte Fornedrelse, Hans Kjærlighed mod Syndere, Hans Lydighed til Døden, men ogsaa Hans seierrige Opstandelse fra Døden og Sæde ved Faderens Høire, saaledes som Læreren kan fremtage den af den hellige Skrifts evangeliske Beretning, har faaet et levende Indtryk af Guds Kjærlighed i Christo Jesu til arme fortabte Syndere, maa Undervisningen skride videre fremad paa dette givne Grundlag og efterhaanden mere og mere fremtræde som den christne Sandhed forklarende og udviklende samt paa det menneskelige Liv anvendende, hvad der saaledes gjennem Erkjendelsen er bleven meddelt. Vi maa ikke frygte saameget for den „definerende" Undervisningsmaade, som Grundtvigianerne gjøre, der ikke kunne finde sig i den i deres Øine saa skadelige og forvirrende Lære- og Begrebsudvikling. Grundtvigianerne udmærke sig i Almindelighed ved en levende, men ogsaa ensidig Interesse for Alt, hvad der hedder Historie, hvoraf følger en naturlig Stræben efter ensidigen at betone det Historiske, medens de se med Ringeagt ned paa Alt, hvad de foragteligt kalde „Dogmatik med Paragrafer og sindrige Inddelinger," „et dogmatisk System," en afpillet Benrad o. s. v. De glemme derfor i denne sin Ensidighed, at det chr. Undervisningsstof er ikke blot et historisk, men ogsaa et dogmatisk og ethisk. Den hellige Skrift giver os nemlig ikke blot en historisk Fremstilling af Christi og Hans Disciples Liv og Virksomhed paa Jorden, men den fremstiller os ogsaa disse hellige Personer som talende og lærende, og det ikke blot for sin Samtid og sine nærmeste Tilhørere, men for den hele Menneskeslægt. Naar Jesus opløfter sin Mund og begynder sin Tale med de mærkelige Ord: „Salige ere de Fattige i Aanden" o. s. v., da giver Han her en kostelig Lærdom, paa hvilken Vei vi Mennesker alene kunne faa Del i den evige Salighed; naar Han fremdeles i den samme Tale udvikler Lovens dybe, aandelige Mening, taler om det himmelske Sind, om Bønnen o. s. v., fremtræder Han som den guddommelige Profet, „mægtig i Ord," der forkynder og udlægger Guds Villie og Raad til Menneskenes Frelse; ligesaa i Hans øvrige Taler og i Hans Parabler. Og Apostlene, især Paulus, vilde meget have misforstaaet Frelserens Undervisningsmaade, naar de, idet de jo udvikle den af ham givne Lære, i sine hellige Skrifter fremstille, belyse og klargjøre enkelte christne Sandheder — ikke ved at fortælle Historie, men ved at udvikle Lærebegrebet i hele dets logiske Skarphed og med al den Tankens og Begrebets Klarhed, som den Hellig Aand indgav dem. Vi behøve saaledes kun at pege paa Romerbrevet, som jo er endog i den Forstand dogmatisk, at den første lutherske Dogmatikers System kun var en Udlæggelse af dette Brev. Men saaledes ogsaa de øvrige Apostlenes Breve, der ved Siden af enkelte fornemlig i Slutningen forekommende ethiske Sandheder have et bestemt dogmatisk Indhold, der er endog i den Grad specielt og hinanden suplerende, at hvert Brev giver sit bestemte Led af den christelige Lære, der i sin levende Sammenhæng og Enhed fremtræder som Resultatet af hele den apostoliske Undervisning, der er nedlagt i den hellige Skrift. Ikke skal det hermed være sagt, at dette er den af Apostlene først anvendte Undervisningsmaade paa Tilhørernes første Un-

dervisningstrin. Der begyndes med den historiske Fremstilling af Jesu Liv paa Jorden, med at male Jesus, den Korsfæstede og Gjenopstandne, for deres Øine (se Ap. G. Cap. 2, 22 fg. Gal. 3, 1.); men Apostlerne blive ikke staaende derved; de gaae videre, og netop denne videregaaende Undervisning finde vi i deres Breve. Er det nu saa, at Apostlerne skulle være den christelige Kirkes Lærere til alle Tider, gjøre vi vel klogest i ogsaa her at tage dem til Mønstere og Forbilleder og følge deres Vink. Vi se altsaa, at allerede det Undervisningsstof, som skal meddeles Barnet, kræver en forklarende og udviklende Undervisningsmaade; men dertil kommer ogsaa Barnets eiendommelige Natur og deraf betingede Trang. De Evner nemlig hos Barnet, som gjennem Religionsundervisningen skal christeligt paavirkes og udvikles, er nærmest Barnets Forstand og Hjerte, hin til en klar og levende Erkjendelse af Sandheden, denne til en gjennem hin formidlet villig Bøielse under Sandheden og hjertelig Lyst til at vandre i den. Den christelige Sandhed skal ikke meddeles Barnet saaledes, at den bliver blot en Gjenstand for dets Hukommelse, men den maa blive efter sit hele Indhold, saaledes som det af Barnet kan kræves, erkjendt, tilegnet og aandelig fordøiet, som det maa ske af et ikke blot erindrende, men ogsaa erkjendende og tænkende Væsen. Det er, selv om vi se bort fra den i Guds egen Aabenbaring givne Læreform, Noget hos Barnet selv, der ikke bliver tilfredsstillet ved den blot historisk meddelende Undervisning. Den kan give Barnet et Indblik i Christendommens Væsen og ogsaa vække adskillige christelige Følelser og Rørelser, men jeg frygter meget for, at begge Dele hos de fleste Børn ville blive meget overfladiske, da den ikke optager den hele Barnesjæl og undlader, hvad der maa være den christelige Religionsundervisnings Hovedformaal, ved den Hellig-Aands Hjælp at udvikle Barnet til en sig selv bevidst Christen, en Christen, der i al sin Skrøbelighed dog ved, hvad han er, hvad han tror, og hvad han vil. Det ved Daaben gjenfødte Barn skal jo ved den dobbelte Indflydelse, fra Hjemmet og Skolen, udvikles og modnes til at blive en Christen, der ikke blot nu, men ogsaa senere med fuld Bevidsted kan vedkjende sig det Løfte, som i hans spæde Alder af Andre blev aflagt i hans Sted, og som derfor kan træde ud i Livets Kamp og Møie, uden at blive en Bold for sine egne Lyster og Lidenskaber og Verdens Tillokkelser eller et vaklende Rør for ethvert Lærdoms Veir, der farer hen over Menigheden; han skal være et selvansvarligt og sig selv opdragende Lem af Menigheden, der med christelig Forstand veed at benytte sig af og omgaaes med de Naademidler, som ere ogsaa ham skjænkede, til en stedse dybere Indtrængen i den erkjendte Sandhed og inderligere Fasthængen ved Ham, som er „Veien, Sandheden og Livet.“ Men er dette Undervisningens Maal, saa forstaa vi let, at den maa fornemlig have sin Opmærksomhed rettet paa i den Hellig-Aands Tjeneste at oplyse Barnets Forstand, at give det en levende Erkjendelse af Sandhed til Salighed, i en vistnok simpel og fattelig Form, men derfor ikke mindre klar, bestemt og sammenhængende. Barnet trænger til at bringes til Bevidsthed ikke blot om Christi Forløsningsgjerning, som ved Daaben er bleven dets hellige Eiendom, men ogsaa om, hvorledes det ved den Hellig-Aands Gjerning vorder delagtigt deri, om den treenige Guds og den christelige Troes Væsen, om Troens første Frugt, den christelige Kjærlighed, om Arvesynd og dens Ytringer, om dennes Erkjendelse, Bekjendelse og Anger for Gud, om den christelige Bøn, om Naadens Midler, deres rette Væsen, Virkning og Brug, om Helliggjørelsens rette Art, om Kirken o. s. v.; men selv den mest ensidige Forsvarer af den historiske Undervisning maatte kunne se, at det vilde være ikke

blot utilfredsstillende, men endog forkjert og en Sagen selv modsat Fremgangsmaade her at ville begynde med at meddele Historie, da det er chr. Begreber, som skal udvikles og forklares, chr. Sandheder, som skal oplyse Barnets Forstand, og denne derved meddeles det fornødne Sandhedsindhold. Det er kun Ensidigheden, som herimod kan indvende, at denne Undervisningsmaade ikke stemmer overens med Barnets Natur, da vi tvertimod har seet, at Barnets Natur kræver den, som tilhørende et tænkende, med Forstand begavet Væsen, og Undervisningen saaledes maa være afpasset og svarende hertil. Forstanden er jo i det Hele den Evne hos Mennesket, der sætter det i Stand til at anstille Betragtninger, til at erkjende Tingenes Væsen og tilegne sig med Tankens Klarhed, hvad der ikke er Gjenstand for det legemlige Øies Beskuen, men kun existerer i Tænkningens Sphære. Mennesket er altsaa af Skaberen begavet med en Evne til at opstille og udvikle Begreber, til at abstrahere og reflectere. Men er dette saa, saa er dermed ogsaa en til denne Evne svarende Trang nedlagt i Menneskets Sjæl, som skal imødekommes og tilfredsstilles. Der er en Trang til Tænkning, til aandelig Reflexion i ethvert Menneskes Sjæl. Overføre vi nu dette ubestridelige Forhold paa det ved Daaben gjenfødte Barn som Religionsundervisningens Objekt, saa se vi let, at dersom vi blot benytte den historisk meddelende Undervisningsmaade, selv om dertil knyttes enkelte, kun ved den historiske Fortælling foranledigede Lærdomme, lades hin Trang hos Barnet utilfredsstillet, og, selv om det ikke, idet det maa søge denne naturlige Trang tilfredsstillet, udvikles til en ligefrem uchristelig Betragtningsmaade, vil der dog altid blive en Uklarhed i Barnets religiøse Tænkning, der hindrer dets christelige Udvikling og udsætter det for falske Lærdommes Bedrag. Religionsundervisningen vil ikke afføde nogen sundt, og helt udviklet Plante, men kun en Væxt, der vel for det overfladiske Blik kan have et fagert Udseende, men som i Virkeligheden mangler Saft og Kraft til fortsat Udvikling og Bestaaen i Livets mangehaande Storme. Vi komme altsaa, saavel naar vi se hen til Undervisningsstoffet som til Undervisningens Objekt, til det nødvendige Resultat, at Religionsundervisningen maa begynde som historisk meddelende, men paa dette givne Grundlag skride frem til en mere og mere **selvstændig**, Religionssandhederne udviklende og forklarende, der til Slutning bliver den forherskende, medens hin anden træder tilbage og kun tjener som det altid blivende Grundlag.

Om Undervisning i Skrivning.

Af C. Eriksen, Lærer i Skien.

(Slutning fra Nr. 1.)

Vi have 2 Slags Skrift: norsk og latinsk. Spørger man nu, om man bare skal bruge een Slags eller begge, da maa jeg, alle Hensyn vel overveiet, svare, at det er det Bedste, vi i denne Deel kunne gjøre, at bibeholde begge Skriftsorter. Den norske Skrift har uimodsigelig mange Fordele. Det er Noget som Erfaringen tilfulde lærer os, at den latinske Skrift aldrig kan blive saa let, flydende og hurtig, som den norske. Denne dannes jo for det meste af Vinkler, og det siger sig selv, at disse ere lettere at skrive og blive tydeligere, end de bueformige latinske Bogstaver. Man seer derfor ogsaa, at naar den latinske Skrift hos dem, der udelukkende bruge den,

gaar over til Hurtigskrift, bliver den en Blanding af baade Latin og Norsk, da Trækkene i Farten danne i flere Bogstaver Vinkler istedetfor Buer, og da nu Skriften paa denne Maad ehverken bliver det Ene eller det Andet, har den den slemme Omstændighed ved sig, at den er vanskelig at læse. Den latinske Skrift kan være smuk hos dem, der have lært den paa en grundig Maade, og vogte over den, at den ikke forkvakles, og man kan ikke undvære denne Slags Haandskrift; men naar det gjælder at have en smuk og hurtig Kontorhaand, som man kan komme frem med og er grei at læse, da tør jeg sige med Vished, at den norske Haandskrift har store Fortrin. De Kontorister, der føre den smukkeste Haandskrift i vort Land, skrive netop Norsk. Ingen kan modsige dette, da det er Kjendsgjerninger, der ligge aabenlyst for Dagen. De Samme skrive ogsaa smukt Latinsk, men de bruge dog den norske Skrift, fordi de finde denne lettere, naar de skulle skrive de lange Akter, føre Protokollen i en Session o. a. S. Man vil maaske hertil indvende: det meest praktiske Folk i Verden, det Engelske, har dog bare latinsk Skrift og hjælper sig godt med den. Hertil kan blot svares, at vi Norske har nu engang den norske Skrift, overleveret os af vore Fædre, og denne Fordeel bør vi ikke bortkaste. Man sætter jo saamegen Pris paa det gamle Norske nu, hvorfor da ikke ogsaa skjønne paa det Gode, vi have i den bekvemme norske Skrift? Men, vil man vel spørge, kan da begge Slags Haandskrifter pleies tilbørligt i Skolen, vil ikke den ene forhindre den anden? Min Erfaring er den, at baade norsk og latinsk Skrift kan læres fuldstændigt, naar Skrivning drives gjennem en god Undervisning fra Barndommen. Det forholder sig nemlig ikke saaledes, som af Flere anført, og som ogsaa den gamle Folkeskole søgte at begrunde, at naar man bare havde latinsk Haandskrift paa Skolen, vilde denne læres til mere Fuldkommenhed, end naar begge Haandskrifter øves ved Siden af hinanden. Det er en feilagtig Anskuelse om Skrivning, som ligger til Grund for en saadan Mening. Om jeg lod en Gut i hele hans Skoletid sidde og øve sig paa et eneste Bogstav, saa vilde han tilslut ikke kunne skrive dette Bogstav et Gran bedre, end en anden, der havde øvet sig paa alle Bogstaverne i Alfabetet. Eller om han blot skrev efter en eneste Forskrift det ene Aar efter det andet, vilde hans Skrift efter denne ikke blive renere og vakrere, end om han havde havt mange Forskrifter at øve sig paa. Saaledes ogsaa med Hensyn til begge Skriftsorterne. Tingen er den, at det i Skrivning gjælder om at faa en stø og kraftig Haand, og til at befordre denne hjælper det Ene med det Andet. Derfor er det ogsaa gjerne saa, at de, der skrive meget Noder, eller drive brav paa Tegning, faae en stø og fast Haand, og dersom de have faaet Grundlag til en god Haandskrift, skrive de samme ogsaa meget godt. Er Leiligheden derimod saa, at et Skolebarn ikke kan gjennemgaa en ordentlig Underviisning, eller om en Voxen, der ikke har lært at skrive, ønsker at lære det, da er det hensigtsmæssigt at holde sig blot til een Slags Haandskrift, og da naturligvis den Latinske. Paa Søndagsskolen lader jeg derfor Mange bare holde sig til denne. Skriveundervisningen paa Almueskolen anlægger jeg derimod efter et udvidet Maal. Børnene begynde med latinsk Skrift, da denne til en vis Grad er lettere, og desuden har den en flersidig Nytte for dem f. Ex., at de lære derved med det samme at læse latinsk Skrift i Bøger. Med den latinske Skrift paa Papir holde de ved, indtil det nærmeste Maal for den første drivende Undervisning er naaet, nemlig, at de kunne følge med i Diktatskrivning. I denne anvende de længe udelukkende Latin og erholde derved ikke saa liden Øvelse i at skrive. Naar de da have opnaaet nogen Støhed i at skrive latinsk Sammenskrift, begynde de at skrive Norsk, og jo

mere Færdighed og Sikkerhed de have i Latinsk, desto fortere gaar det med det Nye, der nu betragtes af dem som et Fremskridt, der opvækker Lyst og Iver. Vexelvis drives nu Latin og Norsk ved Siden af hinanden, men jeg mærker snart, at den norske Haandskrift gaar glattere, hvilket vel ogsaa kommer deraf, at Haanden ved den første Øvelse har faaet nogen Sikkerhed. I Diktatskrivning paa Tavlen ombyttes efterhaanden den latinske Skrift med den norske, da man i denne opnaar hastigere Færdighed. I Skrivebogen læres begge Sorter jevnsides, og følger Børnene med Skolen, saa at Udviklingen kan skee paa den lagte Grund, kan de lære at skrive smukt og flydende, og den ene Slags Skrift hæmmer ikke den anden meget mere bidrage gjensidigen til en fast og sikker Haand.

Siden vi have denne Gjenstand for os, ligger det nær at tale om, hvad Slags Penne man bør bruge ved Undervisningen enten Fjær- eller Staalpenne. Disse sidste kom i Brug for nogle Aar siden lidt efter lidt, og nu have de fortrængt de stakkels Fjærpenne aldeles. Jeg stod længe imod Strømmen baade for min egen Deel og Skolens, og jeg saae saa mangt et lidet surt Ansigt, naar jeg negtede Benyttelsen af Staalpenne i min Skole. Men omsider maatte ogsaa jeg give tabt og følge med. Nu dette var da vel: jeg slap at skjære de 30 Penne, og de smaa Skrivere syntes det var saa gjilt at tage op af Lommen disse blanke Penneskjær og vise deres Kunst med dem. I Begyndelsen gik det jo noget klodset, men det gled dog omsider, Staalpenfabrikationen bragte bedre og bedre Skjær i Handelen, og Skriveøvelsen kom i rolig Gang paa denne Viis. Aar efter Aar gik, jeg brugte samme Methode og samme Omhyggelighed, men jeg mærkede omsider, at jeg ikke formaaede at danne den gode og bløde Haandskrift, som fordum, da vi benyttede de deilige Fjærpenne. Prøver af Haandskrifter, der altid hvile paa Skolen fra gamle Dage, tog jeg frem og de beskjæmmede os. Blandt andet viste 2de af nogle Skolegutter haandskrevne tykke Kvartbind baade mig og mine nuværende Disciple, hvilken mærkelig smuk og flydende Haand, jeg da kunde udvikle, medens vi benyttede Fjærpenne. Det var Gislesens Sjælelære og Methodelære, hvilke Manuskripter jeg havde faaet laant af min Ven, den nu salig afdøde Skolelærer Gulbrandsen, og nu lod nogle Disciple afskrive for mig paa Skolen, et Slags Arbeide jeg ofte giver dem at øve og prøve sig paa. Med al Anerkjendelse af det Lette ved at slippe at skjære Penne, har jeg dog nu fundet det rettest for de i Skrivning mindre Øvedes Vedkommende at indføre Fjærpenne igjen, thi man maa ikke søge nogen Bekvemmelighed, naar det skeer paa Undervisningens Bekostning. Fjærpenne ere bøielige og olieagtige og Begyndere ere langt bedre tjent med dem, det skal Enhver erfare, der vil prøve det. Og Undervisningens videre Fremgang beroer saameget paa, at Børnene faae en let og bøielig Haand fra Begyndelsen. Naar man faar Greb paa at skjære Penne, sinkes derved heller ikke Undervisningen det allerringeste.

Høie Bogstaver, saaledes som de findes i nogle trykte Forskrifter, bør man ikke bruge naar man underviser Børn i Skrivning. — Den lille uøvede Haand kan ikke trække disse lange Bogstaver eller denne store Skrift; de maa hvile flere Gange paa Veien, og Haanden bliver tung og klodset. Det grove Tryk, som saadanne tommelange Bogstaver forholdsviis maa gives, kan Barnehaanden ikke magte.

Ved Skriveøvelsen maa Læreren give nøie Agt paa Elevernes Fingersætning, Armstilling og Legemets Holding. Det er især 4 Feil, man bør vogte den Skrivende for at henfalde til, nemlig:

1) at han ikke vænner sig til at lægge Haanden paa Siden, saa at den

langs med Lillefingeren subber paa Papiret. Den, der holder Haanden paa denne Maade, lærer aldrig at skrive, da de 3 Fingre, der styre Pennen, derved komme for høit op fra Papiret og i en aldeles ubekvem Stilling.

2) At han ikke kroger Fingrene eller trækker Pegefingeren op over og ud fra Pennen saa at Knoklen staar ud som i en Vinkel. Denne Feil ere Begyndere tilbøielige til, og komme de i Vane hermed, er det siden næsten ugjørligt, at rette paa deres Fingersætning. Med krogede Fingre holder man for haardt paa Pennen og Skriften bliver svært tung og stiv. Nogle holde Pennen, som Jomfruen sin Hæklenaal, og dette er ogsaa en slem Feil og hinderlig for en god Haandskrift.

3) At Eleven ikke breder ud med Armen, hvorved Haanden kommer i en bagvendt Stilling; og

4) At han ikke hælder formeget forover med Legemet, og lægger Tyngden paa Haand og Pen, thi dette gjør en tung Skrift og er skadelig for den Skrivende i flere Henseender.

Alt dette maa Læreren modarbeide hos Eleverne fra Begyndelsen af og ikke give sig, hvor seigt det end gaar. Han maa under hele Skriveundervisningen have skarpt for Øie, at de sidde ret og let foran Skrivebogen med Armene tæt ved Siden, thi en god Skriver skal tage lidet Rum. Pennen skal holdes løst mellem de tre Fingre, eller rettere, den skal hvile mellem dem, idet Pegefingeren og Langfingeren danne en svag Bue og de to underste Fingre hælde lidt indadbøiet, medens Lillefingeren hviler og glider let paa Papiret og støer Haanden.

Nogle Børn have saa særdeles godt Haandlag, at de faae strax Greb paa at holde og føre Pennen rigtigt, og det er en Lyst at see saadanne smaa Skjønskrivere siddende med deres Arbeide, der falder dem som en Leg. Andre have af Naturen tungere for det og disse gjøre sig netop skyldig i en eller flere af de anførte Feil, men ved omhyggeligt Tilsyn og idelig Rettelse kan det lykkes Læreren at faae Bugt med dem, naar de ikke ere trodsige. Men det er ogsaa nødvendigt at Læreren overbeviser og leder dem ved sit eget Exempel, idet han selv seer til at holde sin Pen rigtigt og kan vise dem det, naar han skriver fore i deres Skrivebøger. Ogsaa af denne Grund er det gavnligt, at han selv underviser i Skrivning uden Hjælp af trykte Forskrifter.

Endnu Et vil jeg omtale, om det kunde blive Nogen til Veiledning. Naar Børnenes Skrivning skal vises ved Examen eller ved Visitatser, lader jeg dem fremlægge deres Skrivebøger, hvori 3 eller 4 Ark ere udskrevne. Foresatte sættes derved bedre istand til at bedømme deres Færdighed i Skrivning, end naar de blot fremlægge et enkelt Blad, hvorpaa nogle Linier ere skrevne. Saa kan man ogsaa paa denne Maade see, hvordan Eleverne behandle deres Sager, om de holde sin Skrivebog reen og peen, — Noget, hvorved den, der skriver vakkert, altid vil anbefale sig.

Almueskolens indre Forfatning.*)

I.

Før Reformationen gives, saavidt jeg har kunnet finde, intet Spor af Almueskoler, ialfald ikke paa Landet. Paa Reformationens Tid stod det slet

*) Som bekjendt forstaar man ved en Skoles indre Forfatning: Undervisning og Disciplin. Denne Forfatning er saa at sige Sjælen i den hele Skoleindretning,

til med Almuens Oplysning, og i lang Tid efter Samme var den ligesaa maadelig. Det var vist meget sjeldnere da, at en Almuesmand kunde læse i en Bog, end i dette Aarhundrede, at han kan skrive. Derhos levede Landalmuen i smaa Kaar og kunde kun med Møie erhverve sig Livets allertarveligste Fornødenheder. Overtro og Uvidenhed laa som et sørgeligt Mørke over Landet, og faa vare de Regenter, der som Norges Konger bekymrede sig om at faa det forjaget. Saadan var Tilstanden lige indtil i forrige Aarhundrede.*) Da Dr. Hagerup med flere Geistlige sendte ned til Kjøbenhavn et alvorligt Klageskrift over Folkets Uvidenhed og Ungdommens Forsømmelse, ligesom Mangelen paa Skoler fremhævedes, virkede dette saavidt, at Regjeringen tog sig noget af denne for Landet saa vigtige Sag; en Skoleforordning udkom, Oprettelse af Almueskoler paabødes. Men med Undtagelse af Byerne og ved enkelte Værksbrug (f. Ex. ved Kobberværker) blev det nok kun Omgangsskoler, og disse maadelige nok, som bleve oprettede. Hvilke maadelige Fremskridt Almueskolevæsenet paa Landet havde gjort endog i Midten af forrige Aarhundrede, kan man slutte sig til, naar man læser den Beretning af en Biskop i Bergen, at flere Bygdelag havde slaaet sig sammen om een Skoleholder, der altsaa vankede om som Lærer i flere Bygder! Undervisningen bestod udentvivl da ligesom for nogle Aartier tilbage i dette Aarhundrede blot i Læsning og en Smule Kristendomskundskab. Denne Sidste meddeltes væsentlig paa den Maade, at Barnet lærte udenad Katekismen og den større Forklaring, og at Læreren til visse Tider fremsatte enkelte Udtydningsspørgsmaal, som Børnene skulde besvare. Imidlertid var nok dette Sidste belier ikke brugeligt overalt. Paa Grund af det ringe Antal Lærere kunde der ikke komme mange Ugers aarlig Undervisning paa hvert Barn, ja neppe mange Uger paa den hele Skoletid. Saaledes har en Mand, der endnu lever, og hvis Skoletid faldt i forrige Aarhundrede, fortalt, at hans hele Skolegang beløb sig til omtrent en Maaned.

Folkets Oplysning var ringe og Trangen til en større var heller ikke vaagnet; erkjendtes det end af Nogle, at der burde gjøres noget Mere for Almueskolevæsenet, saa blev det dog ikke noget deraf, naar det skulde komme til Udførelse, thi denne krævede Midler og disse vare ikke lette at tilveiebringe. Heller ikke interesserede det vel den mere oplyste Stand, Embedsstanden,

---

og hvis den ikke er sund og kraftig, nytter alle ydre Foranstaltninger til Skolens Fremme Lidet eller Intet. Dog ere disse derfor ikke undværlige eller overflødige, men tvertimod nødvendige, hvilket man ogsaa i den seneste Tid har erkjendt, saavel ved at forhøie Lærernes Løn som ved at opbygge nye og hensigtsmæssige Skolehuse og afskaffe det omflakkende Skolehold, som kaldes Omgangsskole, der saa yderst sjelden har kunnet opfylde de Betingelser, der i Henseende til en Skoles ydre Forhold maa kræves, for at denne kan svare til sit Øiemed. Imidlertid maa man ikke under Bestræbelserne for at bringe Skolens ydre Tilstand i en god Forfatning glemme den indre, og idet man drager Omsorg for Legemet, forsømme Sjælens Pleie. Jeg tror nok, det heller ikke er Meningen hos vore Skoleautoriteter og Kommune- eller Skolebestyrelser; men om Skolens indre Virksomhed ikke let kan faa en ensidig Retning, og det mere ubevidst end man fra først af har forestillet sig; om den vil tjene til lige meget at naa begge de Øiemed, den nye Skolelov har angivet, nemlig en kristelig-religiøs og en borgerlig Dannelse, derom er det vel ikke overflødigt at anstille nogen Undersøgelse, og især deleshed turde det være Umagen værd at overveie nøiere, end maaske hidtil er skeet, ved hvilke Midler eller ved hvilke Fag den tilsigtede „Almendannelse," denne praktisk for Livet og tjenende til virkelig at befordre Borgernes materielle Vel, hensigtsmæssigst kan opnaaes. Inds.

*) Ved at læse om Thomas von Westens m. fl. Præsters Bestræbelser for Folkets kristelige Oplysning kan man faa noget Begreb om Folkets daværende Tilstand og Dannelse. Indf.

med Undtagelse af en Del velfortjente Geistlige, at Almuen erholdt en større Almenoplysning. Hæderlige Undtagelser dannede bl. A. de nidkjære Biskoper Erik Pontoppidan og Peder Hersleb. Det laa formentlig tungt paa nidkjære Sjælesørgeres Samvittighed, at maatte stede uvidende Mennesker til Alterens Sakramente eller i Skriftestolen at maatte tilsige dem Syndsforladelse, som ikke vidste Noget om hverken hvad Synd eller Naade var. Saalænge det private Skriftemaal var i Brug, kunde rimeligvis Præsten nogenlunde komme efter, hvilke der vare uvidende og hvilke ikke.

Det fulgte af sig selv, at de oprettede Almueskolers fornemste Øiemed var at bibringe Almuen kristelig Oplysning. Om man havde nogen Tanke paa at gjøre Skolen ogsaa til en borgerlig Dannelsesanstalt, er ikke let at vide; i Gjerningen blev Skolen nok næsten udelukkende holdt for den førstnævnte Oplysnings Skyld; og dermed var man formentlig tilfreds. Maaske kunde et eller andet særdeles begavet Barn faa Lov til at øve sig i Skrivning, men det var udentvivl sjeldent; og vanskeligt var det for Børn at faa lært noget af denne simple, men i Fortiden af Almuesmanden for vanskelig anseede Kunst, da Skolelæreren selv almindeligvis var en maadelig Skribent, og Forskrifter havde man ikke; thi til Skoleholdere, der neppe lønnedes som Tjenestekarle, bleve tagne eller maatte man tage unge Mennesker, som kunde læse godt i en Bog og svare godt ved en Overhøring. Ligesom Præsten var den, der forordnede, hvorledes Skolen skulde indrettes, saaledes var ogsaa den hele Bestyrelse og det hele Tilsyn faktisk overladt til ham. Af de oprettede Skoler paa Landet kunde man derfor ikke vente noget Mere eller Andet, end hvad der interesserede ham. Og det Præg, Almueskolen fra dens første Stiftelse fik, vedligeholdt sig og vedligeholder sig endnu tildels. Nu er det vist og sandt, at et Folks kristelige Oplysning er den vigtigste af al Oplysning, og det være langt fra Indſ. at miskjende de af nidkjære Geistlige gjorte Bestræbelser for at faa oprettet Almueskoler til den Ende, at denne Oplysning maatte bibringes den opvoxende Slægt. Naar Et af To skulde forsømmes, da var det vistnok bedre at man indrettede Almueskolen som en kristelig Undervisningsanstalt end som en blot borgerlig. Men man kunde jo have forenet begge Øiemed, og det uden Skade for hinanden; thi dertil var Trangen, om den end ikke føltes, visselig stor.

Den ledende Tanke ved Oprettelsen af Almueskoler og deres videre Udvikling gik ogsaa over til Landbefolkningen. En Almuesmand vilde jo have anseet det for at være paa urette Sted, om der i Skolen skulde være bleven talt om, hvorledes Mad og Drikke maatte tillaves, Renlighed iagttages osv. Alt hvad der ikke hørte til Kristendommen, og alle de Bøger, der ikke indeholdt Guds Ord, maatte være fjernet fra Skolen. Jeg gad vide, om ikke den Lærer vilde være bleven afsat, som havde havt den Dristighed at undervise Børnene f. Ex. i Kemi og Fysiologi, om han havde kunnet det. Vore Almueskoler ere saaledes i sin Oprindelse næsten blot Religionsskoler — Læsningen blev medtagen for Kristendomskundskabens Skyld, og undertiden blev og bliver den ene af disse forvexlet med den anden, eller begge ansaaes ensbetydende, deraf den Talemaade: Han eller hun kan sine Bøger, d. e. kan læse (om endog blot ramse) dem op udenad, er følgelig godt oplyst osv. — —; de vedbleve at være det i forrige Aarhundrede og langt ind i dette Aarhundrede, og maaske mangen forøvrigt agtværdig gammel Mand endog af den høiere Stand ryster paa Hovedet, naar han hører, at vi nu ivre for at de maa blive noget mere, blive Dannelsesanstalter ogsaa for det borgerlige Liv.

Skoleloven af 14de Juli 1827 paabød Oprettelsen af Dannelsesanstalter

for vordende Almueskolelærere, og forsaavidt saavel som ved Bestemmelserne om, at der skulde oprettes en fast Skole i hvert Præstegjeld — en Bestemmelse, der dog betydelig blev modifiseret — og hvilke Fag der „overalt" skulde undervises i, bevirkede den et nyt Afsnit i vort Skolevæsens Historie. De nævnte Bestemmelser bleve imidlertid dels sent, dels ufuldkomment dels slet ikke opfyldte, navnlig kan Saadant siges angaaende Oprettelsen af faste Skoler og om Undervisningsfagene; thi med Øvelse i Skrivning, Regning og Sang blev det i lang Tid maadeligt, og Budet om at Undervisningen skulde gaa videre, hvorved formentlig sigtedes til Historie og Geografi, blev staaende blot paa Papiret. — Imidlertid gjorde dog Loven sin Nytte, især derved, at den gav Stødet til Oprettelsen af Skolelærerseminarier. Saa gavnligt end disse have virket og saa dygtige og nidkjære Mænd, der have betjent Lærerposterne ved dem, kan jeg dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at jeg nu efter længere Tids Erfaring og Overveielse maa antage, at man havde vundet et end større Udbytte for Almueskolen ved dem, hvis man havde bestemt Læretiden (et Kursus) i Regelen til 3 Aar, og optaget Naturkundskab som fast Undervisningsfag. Til den Ende maatte man have ansat ved hvert af dem en Realkandidat, og ikke som nu besat alle Lærerposter med Theologer eller de lavere Poster med Seminarister.

Literære Efterretninger.

— **Arithmetikens første Elementer** af S. A. Sexe (J. W. Cappelens Forlag). Da denne Bog er udkommen for henved et Par Aar siden, og saaledes kan forudsættes at være tildels kjendt, kan det ansees for temmelig overflødigt nu at fremkomme med en Anmeldelse. Imidlertid er der fra flere Hold komne Forespørgsler om, hvorvidt Bogen egner sig for Selvstudium eller som Ledetraad ved Undervisningen i Arithmetik i Skolerne. Sexe har efter en anden end de almindelig hidtil brugte Lærebøgers Methode søgt at udlede og bevise de forskjellige Læresætninger; men sikkerlig Faa vil, efter at have læst Bogen, være enig med Forfatteren i den Tro, at det er lykkedes ham at behandle det mathematiske Stof paa en saadan Maade, at de almindelige Læresætninger med Beviser efter hans Fremstillingsmaade vil være lettere forstaaelige, end det er Tilfældet efter de Lærebøger, som man hidindtil almindelig har lagt til Grund ved Undervisningen i Arithmetik. Det kan neppe have været Forfatterens Hensigt at skrive en Skolebog; Skriftets polemiserende Tendents synes at vidne derimod; og for Selvstudiet egner sig utvivlsomt bedre baade Brochs og Holmboes Lærebøger i Arithmetik, end Sexes Ledetraad. Imidlertid kan det for Yndere af de mathematiske Videnskaber være af Interesse at gjennemlæse Sexes Bog som en Kuriositet; men for Begyndere vil Udbyttet utvivlsomt blive høist tarveligt.
a.

— **Praktisk Veiledning i Landmaaling** af A. og T. Bang. Hartmanns og Schibsteds Forlag 1863. For den, som besidder de nødvendige Forkundskaber i Geometri, hvoraf der fordres en ikke ubetydelig Portion, er denne Bog en ypperlig Veiledning til at lære Landmaaling efter, da den indeholder mange oplysende Tegninger. Det vilde ikke skade, om Sproget idetheletaget havde været noget mere simpelt og letfatteligt end det er; thi da

kunde ogsaa Bogen være nyttig for den, som er mindre vel hjemme i Mathematikens Hemmeligheder. M. Troan.

— **Beredelser til Herrens Bord.** Af A. F. Hühn. Oversat af N.— Kjøbenhavn. Woldikes Forlag 1862. Igjennem denne Bog, der indholder 9 Skriftetaler og 8 Skjærtorsdagsprædikener, gaar kristeligt Alvor og Inderlighed, og som Følge deraf er det opbyggende Element det mest fremtrædende. Bogen anbefaler sig derfor som en passende Kommunionbog, der ogsaa kan blive mangen Nadværgjæst et Middel til hans rette Forberedelse til Guds Bord og Bestyrkelse i Kristi Tro. M. Troan.

— Det bliver i vort Land mer og mer i Mode, især blandt Damer, at oversætte Bøger fra Engelsk. Dette kan i og for sig være nok saa godt, naar man bare faar noget af det Solideste, som den engelske Literatur eier. Men der har modnet sig hos os en Smule Frygt for, at det i Regelen ikke er Frugt af noget omhyggeligt, indsigtsfuldt Valg, men af en eller anden personlig Tilfældighed, at et engelsk Skrift oversættes. Vi kunde nævne flere Skrifter med kristelig Fernis, om hvilke dette formentlig maa gjælde. Men unægteligt er det, at der ogsaa blandt de nyeste Oversættelser gives hæderlige Undtagelser, hvoraf vi især maa fremhæve „**Veien hjem.** Betragtninger over Lignelsen om den forlorne Søn, af **Charles Bullock** Provst. Med Forord af Pastor Jul. Bruun.“ (Cappelens Forlag). Vi sige med Bruun: „Paa en indtrængende, sund og træffende Maade har Forf. behandlet denne Parablernes Diamant.“ Forf. har i denne Parabel fundet og fremstillet „godt som den hele Saliggjørelsens Orden,“ og det ikke gjennem en tør Fortolkning — — „men ved Ord saa inderlige og tiltalende, saa høie og simple, at de uvilkaarligt rive En med sig.“ — En berettiget Plads blandt Oversættelserne har ogsaa „**Klippeøen** og flere andre allegoriske Fortællinger for Børn af **Samuel Wilberforce** Lordbiskop.“ (Cappelens Forlag). Især Klippeøen, De tre Tilstande, De forvildede Børn, Kongen og hans Tjenere er interessant, indholdsrig og opbyggelig Læsning. — „**Den hellige Martyrskare.**“ Efter det Engelske. C. Wangs Forlag. (84 S.). Indhold: Stefanus, Jakob, Barnabas, Timoteus, Ignatius, Klemens, Irenæus, Dionysius, Justin. Det er særdeles godt at Menigheden gjøres historisk bekjendt med disse Martyrer; det styrker de Helliges Samfund. Var her ikke tildels mange Ord uden tilsvarende Dybde i Indhold og undertiden en subjektiv Resoneren, som stiller det Historiske i Baggrunden, vilde dette Skrift, som fortjener Udbredelse, endog være særdeles anbefalelsesværdigt.

— I autoriseret Stand vil snart udkomme en af Sognepræst **H. U. Sverdrup** revideret Udgave af den omarbeidede **Pontoppidans Forklaring.** Der er fuld Grund til at tro, at denne Udgave fortjener at blive modtaget med Velvilje og Tillid.

Skole-Efterretninger.

Danmark. — Berlingske Tidende for 12te Januar beretter, at Kultusministeriet har, efter derom indgivet Andragende, paa det Rigsdagen nu forelagte Finantslovforslag opført et Beløb af 2000 Rd. (1000 Spd.) til Hjælp ved Bestridelsen af de til det nordiske Skolemøde medgaaende Udgifter.

Kristiania. — Protokolkomiteen i sidstafholdte Storthing bestod af Rektor Steen, Gaardbrugerne Aga, Vig, Aschjem, Færden, Breien, Kand. jur. Sørensen, Doktor Larsen, Kirkes. Haaven, Kbm. Mathiesen, Byfoged Strøm og Sognepræst Krog. Denne Komite siger i sin Indstilling angaaende Skoledirektørembedet bl. A. Følgende: Ligesom Nissens Udkast i det Væsentlige blev lagt til Grund for Loven af 16de Mai 1860,*) saaledes vil det navnlig sees, at Indholdet af denne Lovs § 80 nøie slutter sig til Nissens Forslag**) Naar man derfor vil opgjøre sig Mening om, hvilket Element Storthinget har tilsigtet at indbringe i Skolens Overbestyrelse ved Oprettelse af Skoledirektørposterne, tror Komiteen, at de Motiver maa komme i afgjørende Betragtning, som ledede Lovforslagets Konsipist til at bringe den nye Institution i Forslag. Idet man i saa Henseende henviser til vedkom. Dokument Nr. 9, skal man af dette indskrænke sig til at sitere følgende Strofer: „Skolen er en Institution, som vistnok staar i nær Forbindelse med Stat og Kirke, men som dog indtager en selvstændig Stilling, og dens Overbestyrelse vilde derfor maaske føres med den største Sikkerhed,

---

*) I den Kirkekomite, som udarbeidede Skoleloven af 16de Mai 1860, sad Biskop v. d. Lippe, Rektorerne Holmboe og Lange, Foged Holmboe, Seminarlærer, Kand. i Theol. Ulstad, Kirkesangerne Augustinussen og Olafsen samt Gaardbrugerne Christoffer Svanøe, Velde og Nils Gjelstad.

**) Den Kgl. Komission, hvis Udkast blev optaget som Kgl. Proposition af 3dje Oktbr. 1859, havde som § 80 foreslaaet. „Til Hjælp for Stiftsdir. i Overbestyrelsen af Stiftets Skolevæsen og for Biskoperne i Overopsynet med samme, ansættes Skolereferenter, der beskikkes af vedkommende Regjeringsdepartement med Aprobation af Kongen. Skolereferenten har Adgang til at deltage i samtlige Stiftets Skole- og Kommunalbestyrelsers Forhandlinger angaaende Skolevæsenssager, dog uden Stemme. Instrux for disse Referenter udfærdiges af vedkommende Regjeringsdepartement efter Forslag fra Stiftsdirekfjonen."

Derimod var der i det af H. Nissen udarbeidede Lovudkast, vedtaget af H. U. Sverdrup og i det Væsentlige tiltraadt af F. Lange som § 91 foreslaaet: „Stiftsdirekfjonen, som i alle Skolevæsenets Sager tiltrædes af en af Kongen ansat Skoledirektør, danner Amtskomunens Skolebestyrelse," som § 93: „Overbestyrelsen af hvert Stifts Skolevæsen føres af Stiftsdirekfjonen, Overopsynet med Stiftets Skolevæsen paaligger Skoledirektøren og Biskopen. Naar der i noget Stift ansættes flere Skoledirektører, fordeles Stiftets Amter mellem dem," og som § 95: „Skoledirektøren skal ved Omreise og Ophold i de forskjellige Dele af sit Distrikt gjøre sig personlig bekjendt med Skolevæsenets ydre Forholde og Skolernes indre Tilstand. Det skal fremdeles være Skoledirektørens Pligt at gaa Skolekommissjoner og Lærere indenfor hans Distrikt tilhaande med Raad og Veiledning med Hensyn til Skolers Indretning og med Hensyn til Undervisning og Skoletugt. Forøvrigt har Skoledirektøren at udføre de Forretninger i Skolevæsenets Tjeneste, som maatte vorde ham ved Lov vaalagte eller af vedkommende overordnede Myndighed overdragne."

Ved Siden af at fremhæve denne Forskjel i de fremsatte Forslag, hvormed man sammenligne Lovens egne Udtryk, bemærker Protokolkomiteen endvidere, at den er enig med Kirkedepartementet, i „at der ved Besættelsen af disse Embeder navnlig maa tages Hensyn til, hvorvidt Vedkommende kunne antages at besidde foruden den fornødne pædagogiske Indsigt og administrative Dygtighed, tillige Karakterfasthed, Sindighed og Humanitet, samt hvorvidt de kunne forudsættes at være besjælede af en saadan Aand, at de ville lede Undervisningen i kristelig Retning, og samvirke med Skolens øvrige Foresatte til Skolens Tarv uden at løsrive den fra eller gribe forstyrrende ind i dens Forhold til Kirken. Hertil skal man føie, at da de første Indehavere af disse Poster, der antages allerede i og for sig at maatte blive ikke lidet byrdefulde, tillige ville have at overvinde de særegne Besværligheder, der ville være forbundne med at ordne Meget fra Nyt af i Overensstemmelse med den nye Almueskolelov, og da der med Embederne ville være forbundne hyppige Reiser, som efter Forholdenes Beskaffenhed som oftest vil falde paa de ublidere Aarstider, vil der udkræves, at vedkommende Embedsmænd ere i Besiddelse af usvækkede ligesaavel Legems- som Sjælskræfter."

naar den for hvert Stift lagdes i Hænderne paa en enkelt Mand, der besad Kundskaber og Erfaring, som gjorde ham skikket lil at lede Skolens Administration. Jeg kan ikke indrømme, at Skolens Forhold til Kirken med Nodvendighed kræver, at Kirken er repræsenteret i Overbestyrelsen. For en rolig og fordomsfri Betragtning viser Tilsynet paa det nederste Trin sig som det, der er af størst Vigtighed for Kirken, thi kun dette Tilsyn kan forvisse sig om, at Undervisningen overalt i Skolerne meddeles efter Kirkens Lære og i dens Aand. Mangler, som i denne Henseende maatte bemærkes af Præsten, skulde han naturligvis anmelde ogsaa for Provst og Biskop, for hvem der ogsaa maatte være Kanaler, hvorigjennem de kunde bringe berettigede Klager frem, og faa dem hørte og afhjulpne, ligesom de ogsaa paa sine Visitatser nodvendigvis ligesom hidtil, maatte anstille Undersøgelser om Religionsundervisningens Tilstand. Naar jeg aligevel ikke fremsætter et saadant Forslag, saa har det for en stor Del sin Grund i en Frygt for, at Overtilsynet paa denne Maade maaske ikke vilde blive stærkt nok — — — — — — vovede jeg at gaa saavidt i mine Fordringer til Administrationen, som Lands Skolekommissjon, der i sin Erklæring over mit Lovudkast af 1856, foreslaar Oprettelsen af en Direktørpost for hvert Amt, saa vilde denne Betænkelighed vige, men det vover jeg ikke af Hensyn til Udgifterne. Men der er ogsaa et andet Hensyn, som forbyder mig at fremsætte et saadant Forslag, og det er Hensynet til Geistlighedens Anskuelser og Ønsker.

I Regelen maa Præsten antages at blive Sjælen i det lokale Tilsyn. Det gjælder derfor høiligen om at bevare og styrke hans Interesse for denne Gjerning, og kan det ske, som jeg efter forskjellige Udtalelser er tilbøielig til at antage, ved at Biskopen fremdeles vedbliver at være Medlem af Stiftets Overbestyrelse for Skolevæsenet, saa er Hensynet hertil for mig tilstrækkeligt, til ikke at ville foreskrive den Ordning, som jeg ellers vilde anseet for den hensigtsmæssigste, ligesom det er dette Hensyn, som har bevæget mig til at opgive den Form for Overbestyrelsens Ordning, som jeg foreslog i mit Lovudkast i 1846. Jeg vender saaledes tilbage til den Anskuelse om Ordningen, som jeg anbefalede i flere, før 1856 udgivne, Skrifter om Almueskolevæsenet, og som gaar ud paa, at Stiftsdirekssjonen vedbliver at danne Overbestyrelsen, men at denne tiltrædes af et 3die Medlem, Skoledirektøren. Hvad angik Skolekommissjonens Forslag om blot Ansættelse af en Skolereferent som Biskopens og Stiftsdirekssjonens Hjælper, da erklærede Nissen, at han ansaa dette for endog positivt skadeligt.

Trondhjem.*) (Desbr. 1861) — Med Hensyn til Lærerjord staa 36 af Stiftets Kommuner tilbage, der endnu ikke har opfyldt de allerede i Skolel. af 14 Juli 1827 i denne Henseende opstill. Fordringer. Bestemmelsen i Skolel. § 24 vil Stiftsdir. derfor strængt paase bliver gjennemført. Flere Kommuner har dog allerede sat sig i Bevægelse for ikke blot at fyldestgjøre det i nævnte § 24 indeholdte Paabud, men ogsaa at skaffe saa mange af deres Lærere som muligt et passende Jordstykke.

Den Forøgelse i Undervisningstiden, som den nye Skolelov vil medføre, vil naturligvis ogsaa gjøre en Forøgelse i Lærerpersonalet nødvendig, og saalænge man ikke har den tilstrækkelige Lærerkraft til Dispositsjon, vil man

*) Sidstafholdte Storthings Protokolkomite aabnede os velvillig Adgang til Stiftsdirekssjonernes Indberetninger for 1861 til det Kgl. Kirkedepartement Derved fik vi Anledning til at meddele den tabellariske Udsigt over Skolevæsenets Tilstand, som findes i Skoletidendens for. Aarg. S. 59. Da den trondhjemske Beretning stak os stærkt i Øinene, henvendte vi os til Hr. Skoledirektør Berg, som med sin sædvanlige Forekommenhed tillod os at meddele nærværende Uddrag af den.

heller ikke komme til den Udvidelse af Undervisningstiden, som ifølge Loven skal være den regelmæssige. Man har derfor for flere Præstegjeldes Vedkommende forlænget Undervisningstiden saavidt muligt, men uden at naa op til den lovbefalede, idet man har fordelt denne forlængede Skoletid paa de Lærere, man allerede havde. — Af Lærerantallet inden Stiftet var 201 exam. og 201 uexaminerede. I nordre og søndre Dalernes samt nordre og søndre Indherreds Provstier var Flertallet af Lærerne seminaristiskdannede, medens det omvendte Forhold fandt Sted i de øvrige Provstier. — Meget staar saaledes i den Henseende tilbage at ønske. Ihvorvel det maa indrømmes, at der ogsaa blandt de uexaminerede Lærere gives Mænd, der ere duelige og nidkjære, med megen Skolepraxis og Erfaring, ligesom paa den anden Side Seminaristen ikke altid er duelig Lærer fordi han er Seminarist, saa maa det dog siges i Almindelighed at den største Del af de uexaminerede Lærere mangle de Kundskaber, som man med Rette kan fordre hos dem, saafremt de skulle kunne hævde deres Plads i Skolens Tjeneste under dennes nye Organisation, og vinde den Agtelse og Tillid inden Kommunerne, som er en nødvendig Betingelse for at de kunne med Kraft og Frugt arbeide til Skolens Fremme. Men hvor ønskeligt det derfor kunde være, at saadanne Lærere strax traadte tilbage for dygtigere Kræfter, saa dels mangle disse, dels er der andre Hensyn, som ogsaa her maa komme i Betragtning, og man faar derfor give Taal, og ogsaa i dette Stykke se til efterhaanden at komme til Maalet. En god Udsigt til større Lærekraft er nu aabnet ved Udvidelsen af Klæbo Seminarium og naar hertil kommer Størens Læreanstalt samt Lærerskolen i Romsdalen, vil forhaabentlig Savnet for største Del blive afhjulpet.

Hvad Alderstillæg angaar, saa blev af 1ste Grad givet til 39 Lærere, hvoraf 1 uexamineret og 2den Grad til 52 Lærere hvoraf 26 vare uexaminerede. Stiftsdirekfsjonen skal i den Anledning ikke undlade at bemærke, at den, medens den, paa et Par Undtagelser nær, har tilstaaet Alderstillæg til samtlige Skolelærere, der ere udgaaede fra et Stiftsseminarium, og som af Skolekommissjon og Provst ere opgivne som kvalifiserede, har den med Hensyn til de Lærere, som ikke have bestaaet nogen af de i Skolelovens § 63 anordnede Prøver, ikke udstrakt den i Skolelovens § 44 omhandlede Fritagelse videre end til dem, der foruden at besidde de i ovennævnte § opstillede Betingelser tillige vare i den Alder og levede under saadanne Forholde at en videre Uddannelse ved en Læreanstalt ikke med Billighed af dem kunde ventes eller fordres. Paa den anden Side troede man ikke at burde gaa strengere tilværks, aldenstund at Bevilgningerne til disse Alderstillæg paa langt nær gaa op til det Beløb, som efter Skolelovens § 41 Litr. a skal mindst anvendes til dette Diemed.

Hvad Skolevæsenets Tilstand inden Stiftet i Almindelighed angaar, da har dette i flere Præstegjeld i senere Aar visselig gaaet betydelig fremad, og er saaledes her Veien banet for en lettere Gjennemførelse af den nye Skolelov. Men paa samme Tid staar det ikke til at negte, at Almueskolevæsenet i andre Præstegjelde, især i Sødistrikterne, staar paa et meget lavt Standpunkt og derfor høilig trænger til en Reform. Skolen holdtes her næsten udelukkende som Omgangsskole i Lokaler, hvor Husets Beboere selv dreve sine daglige Sysler; Lærerne vare udrustede med ringe Kundskaber og havde ofte liden Interesse for deres Kalds Gjerning; Skoleinventariet var slet, Skoleforsømmelserne mange. Skoleoplysningen blev selvfølgelig derefter. Ligesom Undervisningen saagodtsom ene har været indskrænket til Indenadlæsning og det religiøse Stof, men ikke beregnet paa at meddele nogen

mere almindelig Udvikling, saaledes har Undervisningen i Læsning mere gaaet ud paa at bibringe Barnet en vis Tungefærdighed, end Færdighed i klar, ordentlig betonet og forstandig Læsning, og Undervisningen i Religion mere paa en ufrugtbar Udenadlæren af Bogen og abstrakt Begrebsudvikling, end paa at gjøre Kundskaben kjær for og indvirkende paa Barnehjærtet. Og det er derfor ogsaa især i disse Præstegjelde, hvor man har størst Vanskelighed for at faa gjennemført den ved den nye Skolelov tilsigtede Reform, og intet Under, thi Sandsen for et bedre ordnet Skolevæsen kan kun vækkes ved et godt Skolevæsen selv. Men om det end maa indrømmes, at her er en vid Mark at arbeide paa, og at man har at kjæmpe snart mod Frygten for de forøgede Udgifter, som Skolevæsenets nye Organisation vil medføre, snart mod Fordomme og gammel Forkjærlighed for Omgangsskolen, saa maa dog Stiftsdirekssjonen give Skolekommissjonerne i Almindelighed den Anerkjendelse, at de have vist Sands for Skolesagen og Bestræbelse for at faa den ordnet efter Skolelovens Fordringer, og navnlig synes de at være komne til Erkjendelse om, at Skolen umuligt kan virke med synderlig Frugt, saalænge den skal holdes i Lokaler, hvor Mangel paa Rum og Luftvexling saavel hindrer Skolen i Udførelsen af dens Arbeider som indvirker skadeligt paa Aandslivligheden og Modtageligheden for Undervisningen. Og om der end skal Tid til at faa Bugt med Folkets karakteristiske Betænksomhed og Ængstelse, især hvor det gjælder pekuniære Opofrelser, saa har dog undertegnede Skoledirektør, der hidtil hovedsagelig har anvendt sin reisende Virksomhed til at være tilstede i Møder, det være Skolekommissjons-, Kommunebestyrelses- eller Folkemøder, i Regelen gjort den Erfaring, at Folket er medgjørligt og lader sig ved fornuftig Behandlingsmaade lede til et godt Resultat for Skolesagen. — Og derfor vil Stiftsdir. ogsaa arbeide for denne Sag med det bedste Haab om heldig Fremgang, idet den sætter sit stærkeste Haab til ham, uden hvis Velsignelse alle Bygningsmænd bygge forgjeves.

— **Kirkesangerposten i Flekkefjord.** I Forbindelse med Kundgjørelsen om den ledige Lærerpost ved Tjørsvaags Kredsskole i Næs Sogn, Flekkefjords Præstegjeld, hvormed er forenet Kirkesangerposten i Flekkefjord, bekjendtgjøres herved, at Kirkesangerens Indtægter i det sidst forløbne Aar ikke have naaet den anførte Løn af 250 Spd. men rettest bør anslaaes til omtrent 200 Spd. aarlig.

Næs Sogns Skolekommission den 12te Januar 1864.

Paa Kommissionens Vegne.
D. T. Smith.

— Ledig er 1 Lærerp. i Tannæs Nordre Odalen. Løn og Kost 100 Spd., Værelse 15 Fv. Ved; 32 Ug.; i sin Tid Jordvei, Kr. St. 1ste Marts. — Tredjelærerp. ved Fredrikstads Borgerskole, 200 Spd., 29 Febr. — I Lesje en Skolelærerp.; 36 Ug. à 6 ort. 29 Febr. — I Lebesby Lær.- Kirks.p. lappiske og norske Børn. 40 Ug. à 30 Spd. og 20 Spd. Familjeb. og Jord. Tromsø St. 29 Febr. — Kirkes.p. ved Skrutvold; 4 Td. Byg, 25 Spd. 1 Spd. pr. Skoleuge, Kr. St. 29 Febr. — 3 Lærerp. i Gjesdal 30 Ug. à 1 Spd. og Kost Kr.s. St. 15 Febr. — Kirkes.p. og Lærerp. i Relingen (Fet) 26 Spd. og 54 Spd foruden Kost Lærers. og Bolig. Kr. St. 20 Febr. — 2 Lærerp. i Skouger à 200 Spd. 104 Spd. tiltr. 1ste April; Kr. Std. 29 Febr. — Fra Mai 1 Lærerp. for 160 Spd. Vær. og Br. ved Fredrikshalds Alm.sk. 9 Marts.

Rettelse i Nr. 1: Side 13 L. 26 f. n. staar: ($\frac{27}{10}$ 63) læs: (Koresp.-Efter. af $\frac{27}{10}$ 63.); „absolveredes Jul" læs: absolveredes ifjor Jul. — S 14 L. 26 f. o. staar: Noshum læs: Nossum I samme Nr. forekommer desuden endel Bogstav- og Tegnfeil, men de ere vaatagelige for Enhver og ei vildledende, hvorfor de her forbigaaes.

Bekjendtgjørelser om ledige Bestillinger og udkomne Skrifter kunne senest inden den 6te i hver Maaned sendes mig til Optagelse i Bladet mod 2 ß. pr. Petitlinje.

P. T. Malling.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. } Marts 1864. { Nr. 3.

Den grundtvigske Pædagogik.

Af Cand. theol. A. Weenaas.

II.

Men forholder det sig saaledes, at Undervisningen i Guds Ord maa begynde som historisk meddelende men siden skride frem under en selvstændig Udvikling, saa bliver fremdeles Spørgsmaalet om denne forklarende og udviklende Undervisningsmaade skal foregaa blot mundtlig, efter Lærerens selvvalgte Fremstillingsmaade, eller være bundet til Benyttelsen af Lærebog, og da specielt til den hos os brugelige Pontoppidans Forklaring. Jeg tror imidlertid, at dersom man først er ret paa det Rene med Hensyn til Besvarelsen af det første Spørgsmaal, om selve Undervisningsmaaden, saa vil nok Enighed i Besvarelsen af det andet ikke blive saa vanskelig at tilveiebringe. Naar Grundtvigianerne tale i saa stærke Udtryk mod Bøgerne og specielt Pontoppidans Lærebog, at de endog tale om en „Banlysning" af den fra Skolen, hvilket dog vel nu vil have ligesaa liden Kraft som Pavens Banlysning her i Norden havde i gamle Dage, saa har dette vel nærmest sin Grund i Retningens Modvillie mod al chr. Oplysning, der skriver sig fra Bøger, og ikke fra det levende Ord, der lyder ved Daaben, men ogsaa fra den i nær Forbindelse dermed staaende ensidige Fremhæven af den historisk meddelende Undervisningsmaade, der jo for at blive ret „interessant„ nødvendigvis maa være mundtlig. Den grundtvigske Retning, som netop udmærker sig ved en vis Svæven i Luften, Vaklen og Ustøhed, kan ikke fordrage den i dens Öine saa tørre Begrebsudvikling, og da især naar denne er nedskrevet i en Bog. Dens Talsmænd hade bestemte Begreber og Formler, hvori de kun se Livets Død, men de glemme, at uden et bestemt og klart Sandhedsindhold bliver det chr. Liv kun et usselt Skyggeliv, som vel kan føre store Ord i Munden og dømme haardt om Andre, have mange Følelser og Rørelser, men mangler Ordets faste og urokkelige Grund og Troens rolige Klarhed og Besindighed. Fordi vi altsaa ikke kunne dele Grundtvigianernes Anskuelse om „det levende Ord," men tro, at Skriften som et Guds Ord ogsaa er et livskabende og livmeddelende Ord, nære vi i det Hele taget heller ikke saadan Frygt for Bøgernes skadelige Indvirkning, men tro netop, at en klar og simpel Forklaring af Børnelærdommen, saaledes som Pontoppidan har givet os den, og hvortil Lærerens mundtlige Forklaring kan knytte sig, er saare gavnlig, ja, nødvendig, baade for Børn og Lærere. Dette er ikke nogen Enkeltstaaendes private Formening, men det er den norsk- lutherske Kirkes Opfattelse af Sagen, naar den har autoriseret Pontoppidans Forklaring som en til Religionsundervisningen fornøden videre Udvikling af sit symbolske Skrift, Luthers lille Katekismus, og det vistnok for derved at sikre sig, at de den tilhørende Børn, der ved Daaben som Lemmer paa Christi Legeme ere blevne indlemmede i den, ogsaa skulle opvoxe i den, underviste overensstemmende med dens „gode Bekjendelse," i det rene Ord og om de rene Sakramenter. Den har nemlig ikke følt sig tilstrækkelig sikret mod den

menneskelige Subjektivitets skadelige Indflydelse paa Undervisningen ved Luthers lille Katekismus, da den visselig fornødne videregaaende Forklaring af denne uden en saadan ved Skrift fixeret Ledetraad let kunde gaa i en fra Katekismen selv forskjellig Aand eller dog blive i den Grad ufuldstændig og usammenhængende, at Undervisningen forfeilede sit Maal. Og jeg tror, at enhver betænksom og ædruelig Skolelærer erkjender med Glæde, at Kirkestyrelsen her har truffet det Rette, og med Taknemmelighed modtager og benytter, hvad der saaledes er ham givet, og det af flere Grunde. For Lærerens eget Vedkommende maa det jo først og fremst være ham til stor Beroligelse, at han derved fra sine Overordnede har faaet et Vink om, hvorledes og hvorvidt han i den videregaaende Religionsundervisning bør gaa, uden hvilket den samvittighedsfulde Lærer altid vilde føle en Byrde hvile paa sig, naar han saa ofte maa se, at Undervisningens Resultat saa lidet svarer til hans Haab og Ønske, og den nærmeste Tanke for den Ydmyge maatte blive den, at hans Maade at tage Sagen paa har været feilagtig, eller at han har meddelt for meget eller for lidet. Dette befries han for, naar han har en saadan objektiv Norm, hvorefter Undervisningen skal ske, medens vistnok paa den anden Side den samvittighedsfulde Lærer aldrig hernede kommer dertil, at han kan være fuldkommen tilfreds med sin Gjerning. Men det er ikke blot en saadan under det vanskelige Arbeide styrkende Beroligelse, Læreren derved erholder, men han har ogsaa faaet et saare gavnligt Værn mod sin egen Subjektivitets skadelige Indflydelse. Vi ere Alle, selv med vor bedste Villie, skrøbelige, udsatte for at tage Feil og mangelfulde i vor Erkjendelse, hvortil ogsaa kommer, at vi kunne være paavirkede af en eller anden ensidig chr. Retning og derved fremhæve et Lærepunkt med Tilsidesættelse af andre, hvilket ikke vilde være til liden Skade for det Barn, som skal undervises. Vore Almuskolelærere ere i bedste Fald Lærere, som ere udgaaede fra Stiftsseminarierne eller Lærerskolerne; disse have visselig i Almindelighed en meget god Religionskundskab, men, for ikke at tale om, at der ogsaa her findes mange Maadelige, som gaa over i Skolens Tjeneste, saa er det dog ikke at vente, at de i den korte Tid, de frekventere Seminariet, med faa og smaa Forkundskaber skulde kunne tilegne sig en saa dyb, alsidig og fornemlig ordnet Erkjendelse af Sandheden, et saadant Herredømme over Stoffet, at de blot med Luthers lille Katekismus skulle i denne Henseende kunne tilfredsstille det Krav, en nogenlunde ordnet Skole og nogenlunde tænkende Børn nu stiller til dem. Her tales naturligvis om Sagen i sin Almindelighed, at enkelte Begavede kunne dette, derom er der ingen Tvivl, men dette kan jo her ikke komme i Betragtning. Der skal en ved Stoffet selv modnet Aands klare og ordnede Tilegnelse deraf, for at det skal meddeles saaledes, at Barnet kan fatte det og bevare det og selv udvikles derved. Han maa ikke blot være vel hjemme i, hvad han skal meddele, saaledes, at Udviklingen kan ske med Klarhed og Bestemthed, men han maa ogsaa forstaa, og det er meget vanskeligt, at begrændse sit Stof, at meddele netop saameget, som Barnet kan fordøie, ikke for meget, saa at Barnet bliver overlæsset og intet beholder, eller forlidet, saa at det mangler de for Bevarelsen fornødne Tilknytningspunkter og saaledes intet lærer. Saa vigtigt som dette er, saa vanskeligt er det ogsaa, og Usikkerhed og Famlen heri er visselig en af de fornemste Aarsager til, at Undervisningen bærer liden Frugt. Under saadanne Forholde maa det ansees saare gavnligt, at de Overordnede giver Læreren en passende Ledetraad med i hans Gjerning, som kan anvise ham den Vei, han i Undervisningen har at følge, uden at han netop derfor behøver at binde

sig til dens bestemte Ordlyd og Udtryksmaade. Dens Bestemmelse for Læreren er kun den at fastsætte ligesom de Grændsepunkter, indenfor hvilken Undervisningen bør bevæge sig, og til hvilke den bør knytte sig i sin trinvise og sammenhængende Fremadskriden, samt give lærerige Vink om, hvorledes den chr. Lære rettelig skal forklares og udvikles for Barnet. — Men det er ikke blot af Hensyn hertil, men ogsaa og fornemlig for Børnenes Skyld, at en saadan Lærebog er fornøden. Det, som ved Undervisningen meddeles, forklares og udvikles, det skal ogsaa af Barnet tilegnes og bevares, men enhver Lærer ved, hvor vanskeligt dette allerede nu falder, men som uden Lærebog vilde blive saagodtsom umuligt. Selv den Voxne, der er Gjenstand for Undervisning, trænger til ialfald selv at nedskrive, hvad der bliver ham meddelt, for senere at kunne gjentage sig det og bevare det, og føler et ikke ringe Savn, naar ikke det mundtlige Foredrag kan ledsages af et godt Skrift, der kan bidrage til, at det Foredragne fæster Rod i hans Erkjendelse. Selv Grundtvigianerne med deres Frygt for det skrevne Ord maa vistnok erkjende dette. Men er det saa med den Voxne, hvormeget mere da med det flygtige og til Tankeløshed tilbøielige Barn. Hvad der besværliggjør Barnets Undervisning, er netop den det eiendommelige Mangel, at det hurtigt lærer, men ogsaa hurtigt glemmer; det er modtageligt for Indtryk, men dette vil gjerne være saa flygtigt og ustadigt, hvor skulde det derfor være mere fornødent at have et fast, bestemt, skrevet Ord, der kan befæste det Hørte i Barnets Sjæl og gjøre dets Virkning stadig og varig, end netop her! Og hvor besynderligt høres det ikke, naar Grundtvigianerne her negte Brugen af Lærebog, medens de ved den historiske Del af Christendomsundervisningen som jo i Grunden for dem falder sammen med Christendomsundervisningen i det Hele, indrømme en saadan Bogs Berettigelse, idet de ville, at „Børnene skulle gives Katekismen og Bibelhistorien som deres eneste Skolebøger i Religion." Deres Inkonseqventse her er imidlertid kun, hvad man oftere træffer paa hos denne Retning, der ligesom enhver vildfarende Anskuelse udvikler sig gjennem Inkonseqventser og indre Modsigelser til den mere og mere konseqventse Løgn. Var det muligt, hvilket jeg dog ikke tror, ved nogen Del af Undervisningen at undvære Lærebog, maatte det være ved den historiske. Barnet har nemlig langt lettere for at bevare en bibelsk Fortælling, hvilket jo ogsaa mere er en Hukommelsens Sag og som, engang tilegnet, ikke saa hastigt forsvinder, end den for Erkjendelsen bestemte mere abstrakte chr. Lære. Men er det end ikke her tilraadeligt at lade Barnet undvære noget Skrevet, hvortil det mundtlig Meddelte kan støtte sig ved Bevarelsen, hvormeget mindre ved Lærens Udvikling. Den af Læreren udviklede og forklarede Sandhed fæster dobbelt Rod hos Barnet, naar den tilegnes ved en dobbelt Virksomhed fra dettes Side, ved Hørelsen, som, med al Respekt for Paastanden om denne Sands's Magt over Hjertelivet, dog maa siges at bære Karakteren af det Flygtige med sig, og ved Læsning, som har den Fordel, at det Læste paany kan gjentages, det Dunkle paany overveies og det Forglemte paany tilegnes. At Ordet, naar det læses, skulde have en sløvende eller endog dødbringende Indflydelse paa Barnet, vil vel Grundtvigianerne blive alene om at paastaa. Lærebogen tjener saaledes til at hjælpe Barnet ved Tilegnelsen, men ikke blot det; den giver ogsaa Barnet Læreindholdet i en fast, bestemt Form, der baade er langt lettere for Barnet at bevare end det Svævende og ialfald efter Formen Ubestemte og tillige har den store Fordel, at det allerede tidlig giver Barnet det levende Indtryk af, at den chr. Lære ikke er noget Ligegyldigt eller Ubestemt, noget i Luften Svævende,

men er en bestemt Sandhed, der ogsaa giver sig sit bestemte objektive Udtryk. Hertil kommer endnu noget Andet. Det fra Almuskolen udgaaende Barn trænger saa saare vel til, selv efterat det har forladt Skolen, at gjentage det Tilegnede og give det en end grundigere Indgang baade i Erkjendelse og Hjerte (en Trang, som ofte først da Barnet bliver sig fuldt bevidst), en Omstændighed, der ogsaa har givet Anledning til de Konfirmeredes Katekisation ved den offentlige Gudstjeneste. Men hvad skulde her bedre kunne erstatte Lærerens Plads end den Lærebog, som allerede ved Religionsundervisningen var bleven ham kjær, og med hvilken han ved Lærerens Veiledning var bleven fortrolig. Lærerens Undervisning vilde han jo her have, udtalt i korte, bestemte Sandheder, som igjen fremdrog for hans Bevidsthed den ganske Undervisning, naar denne, som den bør være, bevægede sig om disse, og han kunde opleve paany de kjære Religionstimer med deres velgjørende Indflydelse paa Hjerte og Forstand og derved have en saare gavnlig Støtte paa sin nylig begyndte Vandring gjennem Livets Ørken. — En god Lærebog maa saaledes ansees ikke blot for nødvendig, men ogsaa for saare velsignelsesrig baade for Lærer og Børn. At nu Pontoppidans Lærebog ikke skulde være anvendelig, ja, endog god, har Grundtvigianerne ikke paavist, idet deres Indvendinger mere have været rettede mod selve Undervisningsmaaden og Brugen af Lærebog overhovedet end mod nogen bestemt. At Pontoppidans Lærebog specielt har været omtalt, synes allene at have sin Grund deri, at denne er den mest brugelige, og noget egentligt Forsvar for denne Bog kan saaledes her neppe være fornødent. Dens lange og velsignelsesrige Brug i Menigheden, den Kjærlighed, hvormed den omfattes af det troende Folk og det ivrige Forsvar, den har nydt af vor besindigere Lærerstand er os den sikreste Borgen og det kraftigste Vidnesbyrd for, at Bogen ikke blot er brugelig, men ogsaa saare vel har opfyldt sin Hensigt. (Forts.)

Om Undervisning i Guds Ord.

Religionsundervisningen maa sætte sig til Maal at bibringe Disipelen et saa klart Begreb om det kristelige Sandhedsindhold, at han kan blive sig bevidst, hvad han eier i sin Daab, og saaledes i sin Tid kan fremtræde som et myndigt, frit bekjendende Medlem af Herrens Kirke. Men det kan ikke være den nok at bibringe den ydre Kundskab og vise, hvor Veien gaar. Vistnok er det nærmest i Hjemmet, at Barnet maa faa den kristelige Beaandelse, og Skolen har vistnok fornemmelig til Opgave, at bringe Barnet til Bevidsthed om, hvad det er at være en Kristen, og hvorfor det i Hjemmet føres hen til Kristus. Men paa den anden Side maa ogsaa Skolen komme Hjemmet tilhjælp, ja maa mangen Gang paa Grund af Forældres og Opdrageres Forsømmelse være Barnets eneste kristelige Veileder, og det bliver derfor ogsaa ved Religionsundervisningen at tage Hensyn til, at den kristelige Sandhedslære ikke bliver bragt Barnet blot som et Hukommelsesværk eller en Forstandssag, men bliver det forelagt saaledes, at det maa kunne indse, at det her gjælder Menneskets dyrebareste Interesser, og at det kan faa hjærtelig Lyst til at modtage og bruge de tilbudte gode Gaver. Ogsaa paa Skolen maa der altsaa arbeides i Aandens Tjeneste, ogsaa der maa der være en Beaandelse. Vistnok kan ikke Skolen paatvinge Barnet

Aandens Gave; men den maa ved Belærelse og Tugt stræbe at rydde afveien de Hindringer, som hos Barnet kan fremtræde mod den Hellig Aands Gjerning i dets Hjærte.

Midlet for denne Opdragelse til Troesbevidsthed og Troestrang maa naturligvis være Guds i den hellige Skrift aabenbarede Ord. Til Skriften maa Barnet føres hen som Kilden for den guddommelige Aabenbaring. Af denne Kilde maa man lære det at øse og gjerne at ville øse. Men deraf følger ikke, at Bibelen strax gives Barnet ihænde; meget mere maa det først ved den mundtlige Fortælling og den derpaa følgende Læreudvikling dygtiggjøres til en frugtbar Bibellæsning. Man maa altid erindre, at om end den hellige Skrift „er en Strøm saa grund, at et Lam kan vade derover, saa er den ogsaa saa dyb, at en Elefant kan svømme deri."

Det tør betragtes som en Selvfølge, at Religionsundervisningen i Skolen med Inderlighed og Sandhed maa slutte sig til den bestemte Konfessjon og gaa ud fra den som sin Forudsætning; og vi finder det paa Grund af vore Dages Foreteelser ikke overflødigt udtrykkelig at erklære, at vi vil have vor stadige Opmærksomhed henvendt paa, at Religionsundervisningen i vor Skole paa alle dens Trin kan foregaa i den nøieste Samklang med vor Kirkes Bekjendelsesskrifter.

Med Hensyn til Methoden, til den Udstrækning, hvori Eleverne kan føres ind i Skriften, hvilke Dele af denne der hensigtsmæssigt udvælges, paa hvilken Maade denne Indførelse kan ske, hvilke Lærebøger der bør benyttes til Meddelelse af samlet Oversigt over Skriftordets historiske, dogmatiske eller ethiske Indhold o. s. v., kan der opstilles mange Detaljspørgsmaal, hvis Besvarelse i mange Dele maa afhænge af spesielle Forhold inden den enkelte Skole og inden dennes enkelte Afdelinger, ja inden de enkelte Klasser. Tillige maa ogsaa her den enkelte Lærer beholde sin Ret til at gjøre sin Individualitet gjældende. Men Skolebestyrelsens Opgave vil det dog altid være dels gjennem Samraad med Lærerne at fastsætte den Fremgangsmaade, som til hver Tid og paa hvert Trin af Skolen maatte findes tjenligst for det ovenfor i Korthed fremstillede Diemed, dels ved Valget af Lærere og ved de øvrige Midler, som en Skoles Bestyrelse har til sin Raadighed, at arbeide for, at Undervisningen i alle Klasser kan foregaa i enig Samvirken for det samme Maal og tillige, at ogsaa Undervisningen i de øvrige Fag og Skolens Gjerning i det Hele kan staa i fuld Harmoni med dens Religionsundervisning. Paa Skolens øverste Trin antage vi, at den kirkehistoriske Undervisning bør indtræde, væsentlig for at „orientere Eleven for Betragtningen af Troeslivet som et Samfundsliv" eller at lade ham se Nødvendigheden af, at det menneskelige Liv som kristeligt udvikler sig samfundsmæssig gjennem Kirken, uden at denne Nødvendighed udelukker enten den Enkeltes Frihed eller den Enkeltes Ansvar.

(Af „Plan for Aars's og Voss's Latin- og Realskole.")

Om Undervisning i Læsning.

Efterat Forhandlingerne i Søndre Jarlsbergs Lærerforening angaaende Forklaringens velsignelsesrige Brug (se Almueskoletd. Nr. 9 f. A. og Nr. 1 d. A.) vare sluttede, gik man over til at behandle det i Overskriften nævnte Spørgsmaal. Samtalen herom indledes af Seminarist **Sørensen**, Lærer i Tønsberg.

Han ansaa det overflødigt og unødvendigt at omtale den Nytte og de mange Fordele, som Læsefærdigheden forskaffer os. At ethvert Barn maatte kunne lære at læse, at det af det Læste maatte kunne tilegne sig de Begreber og Tanker, som Billedet fremstiller, for derved at vække, nære og berige sin Sjæl med nyttige Kundskaber, maatte jo være det Maal, hvortil enhver Lærer burde stræbe at føre det ham anbetroede Barn. Men det kunde ikke nægtes, at her vare lange Udsigter, at dette Maal, naar man tager Ordet læse i den videste Betydning, ligger temmelig fjernt, ja at det er temmelig vanskeligt om ikke umuligt at naa det i vore Almueskoler. Af Læseundervisningen er Bogstavkundskaben og Stavning den besværligste men vel ikke den vanskeligste Del. Den udkræver stor Taalmodighed og Overbærenhed; og det var derfor naturligt, at tænksomme Mænd have forsøgt at udfinde forskjellige Veie eller Methoder forat naa dette Maal, at bibringe denne første Kundskab. Enhver Methode har sine Fordele og sine Mangler, og han mente da, at siden Læsning maa betragtes som et Hovedfag i Skolen, hvilket Loven antyder, maa det være enhver Lærers Pligt at benytte sig af Andres Erfaringer ved at gjøre sig bekjendt med de forskjellige Læsningsmethoder, at prøve og veie dem mod hinanden, at lytte til erfarne Mænds Raad og Veiledning og om muligt beholde det Gode. Men da de forskjellige Læremaader især kommer til Anvendelse ved den første Undervisning, vilde han lette Diskussjonen ved at dele Læseundervisningen i 2de Trin:

1) Bogstavkundskab og Stavning.
2) Renlæsning og rationel Læsning.

Blandt de forskjellige Methoder, som kan komme til Anvendelse paa første Trin, nævnte han Bogstavernemethoden, som rimeligvis var den ældste (ialfald hertillands) og den endnu i vore Dage mest almindelige baade kjendt og benyttet. At denne uagtet de mange nyere endnu er saa almindelig og benyttes selv af dem, som nøie har undersøgt og sat sig ind i den Sag, syntes at vise, at den maa besidde vægtige Fordele, som de andre mangle, og at den rigtig anvendt maa være den mest praktiske i vore Almueskoler.

For Sammenlignings Skyld vilde han derfor trække frem flere Methoder og vilde da nævne den meget omtalte Lydmethode, som kalder sig „den simpleste og naturligste Maade at lære Børn at læse paa." Den paastaaes endog at være den ældste, den, som Hebræerne og Grækerne brugte, hvilket man vel har villet slutte sig til af disse Sprogs Beskaffenhed. Han tilstod, at han lidet eller intet kjendte Methodens praktiske Side, uden forsaavidt han ved Læsning af Bøger om denne Materie havde kunnet tilegne sig Kjendskab til den; men det havde da forekommet ham, hvilket han ogsaa havde seet bekræftet af dens Forsvarere, at den ifølge sit Væsen er upraktikabel i Almueskolen saadan som denne nu er og vist længe vil blive. At den var naturlig og havde mange Fordele, syntes være klart. Det var naturligt først at begynde med Lyden og derpaa med Lydtegnene, ligesom man først lærer Barnet Tallene ɔ: de virkelige Tal og derpaa Taltegnene (Sifrene), først Tonerne, derpaa Tonetegnene (Noderne). Han havde hørt paastaaet, og troede ikke det var saa ugrundet, at Børnene efter denne Methode hurtigere og med større Sikkerhed skulle lære at læse uden at behøve at ty saa meget til Stavning, saavel Børn som Lærer skulle more sig og det Hele gaa som en Leg, men en væsentlig Feil ved denne Læremaade fandt han, var det, at den fordrede forlidet og formeget. Den fordrer, at Børnene ingen anden Læseundervisning skal have haft, den

frabeder sig paa det venskabeligste Forældrenes Hjælp, den forudsætter, at Børnene komme til Undervisningen omtrent paa samme Tid og i samme Alder, den kræver stadig Skolegang. Kunde alle disse Fordringer tilfredsstilles, da mente han, var der ingen Tvivl om, at denne Methode med Held vilde kunne anvendes. Men naar vilde vel denne Guldalder oprinde over Almueskolen?

Derpaa oplyste han, at det var ham bekjendt, at Methoden anvendes i Nissens Institut*) og i Christiania Borgerskole, hvor den skal være befunden hensigtsmæssig.

Det forekom ham saaledes, at Stavemethoden var den eneste anvendbare i vore Almueskoler; thi blandt de andre forskjellige Meth. var der ingen, der havde vundet almindelig Udbredelse, og kunde kun forsaavidt skjænkes Opmærksomhed, som man ogsaa derfra kunde hente nyttige Vink, der kunde komme den Meth, man bruger, til Hjælp. Saaledes omtalte

---

*) I en Afhandl, Om Undervisn. i Læsning, af Kand. Stenersen, er der i dette Blads 1ste Aarg. Nr. 4 med Hensyn til Lydmetoden henvist til en i et Indbydelsesskrift fra Nissens Latinskole (1856) optagen Afhandl. om Læseundervisningen i første Fællesklasse. Siden er der i Bergen udgivet et Par Skrifter om Lydmetoden, og ved Nissens Skole er baade Lydmetoden og Stavemetoden undergivne fornyet Prøvelse. I et til Red. velvil. sendt „Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Nissens Latin- og Realskole i Juni og Juli 1862", siger Skolens Bestyrelse: „Da Antallet af indmeldte Nybegyndere i dette Aar blev saa betydeligt, at Klasserne maatte deles, besluttede Bestyrelsen at gribe Leiligheden til at prøve de to almindeligste Methoder for den første Undervisning i Læsning, den gamle Stavemethode og den nye Lydmethode, ved Siden af hinanden under Forholde saa ensartede, som det vel er muligt at tilveiebringe. — I Afdeling a (Lydafdelingen) begyndte Eleverne med at høre og fortælle smaa Eventyr og Fortællinger; de gik derpaa over til at opløse Sætninger i Ord, Ordene i Stavelser og disse i de enkelte Lyd, fik se Bogstavtegnene (latinsk Skrift) for disse Lyd, øvedes heri paa Vægtavlen, senere paa sine egne Tavler og gik saa over til Læsebogen (Norsk Læsebog for Begyndere, af en Lærerinde ved Nissens Pigeskole), hvoraf først er gjennemgaaet Forøvelserne, derpaa 2den Afdeling (latinsk Tryk) og senere 1ste og Noget af 3die Afdeling. — I Afdeling b (Stave-Afdelingen) begyndte Eleverne ogsaa ved at høre og gjenfortælle smaa Eventyr eller Fortællinger, opløse dem i enkelte Meninger, disse i Ord, Ordene i Stavelser og Stavelserne i Bogstaver. Samtidig med at Børnene lærte at læse Bogstaverne (latinsk Skrift), maatte de ogsaa nedskrive dem. Stavningen foregik først efter Afskrift paa Vægtavlen, dels i Kor, dels enkeltvis, hvorefter man gik over til Læsebogen, hvoraf er gjennemgaaet det samme som i Afdel. a. Ved Siden af den gamle Stavemethode gaar altsaa her ligesom i Afdel. a Skrivelæsemethoden. Eleverne have ogsaa nogen Øvelse i at afskrive efter Læsebogen. I sidste Halvaar ere adskillige Vers og Smaadigte lærte udenad, ligesom Eleverne fra Begyndelsen øves i mundtlig at gjengive hvad de have hørt eller læst. — I denne Klasse meddeles vel ikke nogen regelmæssig og sammenhængende Undervisning i Religion; men Eleverne faa dog allerede her, dels igjennem bibelhistoriske eller andre Fortællinger, dels gjennem udenadlærte Vers, dels af Stykker i Læsebogen med dertil knyttede Bemærkninger, nogen Kundskab om de kristelige Sandheder, som en Forberedelse til den mere sammenhængende Religionsundervisning, der senere skal meddeles." — I sig selv og under de nødvendige Forudsætninger, dygtige Lærere og Børn paa aldeles lige Udviklingstrin, og der, hvor Hjemmet, beklagelig nok, lidet eller intet gjør for Barnets Undervisning og hvor man har Byernes velordnede Skolevæsen, maa Lydmetoden, saaledes som af Sørensen paavist, være meget fortrinlig, men i Landsskolen, hvor ved Indtrædelsen i denne nogle Børn kan læse rent, andre neppe kan Bogstaverne, og hvor Skolegangen er forsømmelig, faar man helst blive ved Stavemetoden. — v. Polhmann har imidlertid sagt os, at der i vort Land forestaar Lydmetoden en ny Tid, da han vil slaa sig paa den ligesom tidligere paa Skrivemetoden.

han Oliviers Meth., hvorefter man skjelner mellem virkelige Lyd (Vokaler), Forlyd og Efterlyd (Konsonanter) Lyden bliver da fremstillet ved et Billede, i hvis Navn den er den første Lyd f. Ex. A ved en Alen — U — Uld — O — Ord. Forlyden S ved en Slæde Efterlyden V ved en Kurv osv. Ved en anden Meth. — Elementærmethoden — gaar man ud fra at vise Barnet de forskjellige Mundstillinger og den rigtige Brug af Sprogredskaberne ved at vise dem, hvorledes hver Lyd ved Hjælp af disse fremkomme. Dette troede han, man med Nytte kunde anvende især med læspende Børn. — Han holdt sig saaledes til Bogstaveremeth. som Hovedmeth. ved Læseundervisningen og gjorde da opmærksom paa, at denne ogsaa kan fremtræde i forskjellige Skikkelser og at Meth. kun er den Form, hvori Læreren meddeler sin Undervisning, og at det her mest beror paa Lærerens Dygtighed. Den nu vel forældede Form — Gjættemethoden — formente han nu maatte være sin Undergang nær. Aarsagen til denne Uvane hos Barnet søgte han i at det nødvendige Mellemled mellem Bogstavkundskab og Renlæsning, nemlig Stavning, mangler. Det begynder først med at gjøre Tostavelsesord til Enstavelses og Trest. til Tost., et Ord af Flertal til Enkeltal, og det varer ikke længe, før det kun ser paa første Bogstav i Ordet og læser om Telegrafen som gaar over Lübek til Himmerig, og Graabene, som dyrke Jorden. Desuden, mente han, var Stavning en meget vigtig Forberedelse til Retskrivningen og da især Udenadsstavning. Spørgsmaalet om, hvilke Stave- og Læsebøger, der skal benyttes i Almueskolen, mente han, faldt nu rimeligvis bort, da den af det Offentlige foranstaltede og af Stiftsprovst Jensen udarbeidede Læsebog nu snart kunde ventes færdig, og han vilde derfor paa det andet Trin af Læseundervisningen, Renlæsning og Læsning, betragtet som et rationelt Fag, holde sig til Forfatterens Redegjørelse i Folkeskolens 5te Aarg. S. 252. Men da denne Bog ogsaa forudsætter, at Barnet kan stave og muligens renlæse, saa kunde der endnu blive Spørgsmaal om Abcbog, og da havde vi to brugbare i Schjønheyders og Hansens. — Efterat have omtalt det uheldige ei, at man, især paa Landet, optager Børn i Skolen til enhver Tid af Aaret, dvælede han ved de gamle Timetabellers Fordring: „Læsning og Forstandsøvelse," en Sammenstilling, hvoraf der klart fremgik, at man betragtede dette som et Fag. Man gik da ud fra den rigtige Forudsætning: „Læse uden at forstaa, er det samme som at pløie uden at saa," at Læsekunsten kun er et Middel. Men her laa Fristelsen til at fare paa Afveie meget nær, man vilde naa Maalet, uden at være Middelet voxen og gik derfor glip af begge Dele. Skylden laa ogsaa for en Del i de ældre Læsebøger, fuld af halv- og helfremmede Ord og Sætningskonstruktioner, som ikke tyiske Professorer burde skamme sig ved; og naar nu Læreren i sin Forstandsiver vilde gjøre alt dette forstaaeligt for Barnet ad akroamatisk og erotematisk Vei, saa blev naturligvis Læsetimen en Snakketime uden noget synderligt Udbytte, en Fristelse, som den nye Læsebog forhaabentlig ogsaa vil afhjælpe. Derfor fremhævede han, at paa første Trin maa Læsefærdigheden betragtes som Maalet, paa det andet mere som Middel. Først naar Læseundervisningen er endt, er afsluttet, er Læsefærdigheden kun et Middel.

Forsamlingen erkjendte det Forstyrrende i, at Børn optages til forskjellige Tider om Aaret, og at man burde stræbe derhen, at Optagelsen kunde ske 1 høist 2 Gange om Aaret. Nogle betvivlede dog Lovligheden af at indskrænke Optagelsen kun til 1 Gang aarlig. Bogstaveremethoden var den

almindelige overalt; Vexelundervisningen maatte benyttes. Efterat man havde oplyst hverandre om, hvorledes man tildels drev denne Undervisning i sine Skoler og mindet om, at denne Undervisning er tør og trættende, og man saaledes maa søge at bringe saamegen Afvexling ind som muligt ved at bruge dels Kor, „dels individuel Inden“- og Udenadsstavning, udtalte

Haugen og Müller at de vilde, selv om Lydmethoden var lidt fortrinligere end de andre, dog af den Grund stemme mod dens Indførelse i Almueskolen, at den fritager Forældrene for ved deres Arbeide med Børnene i Hjemmet at understøtte Skolen. Forældr. vælte alt Undervisningsansvar fra sig over paa Skolen, hvilket de ansaa for en stor Feil; thi i de Forholde, hvorunder Almueskolen virker, maa Forældrenes Deltagelse og Understøttelse kunne paaregnes, dersom man skal nære Haab om Børnenes Fremgang

Th. Hansen havde gjort den Erfaring, at Forældrene for nogle Aar tilbage — i Overgangsperioden — besøgte Skolen oftere end nu er Tilfældet, drevne dels af Nysgjerrighed og dels af Mistillid til Skolen. Nu, da de have erfaret, at det Nye er godt, ere disse Besøg ophørte. Han var enig i, at skal Noget kunne udrettes, maa Forældrene og især Moderens Hjælp kunne paaregnes.

Angaaende det andet Punkt i det indledende Foredrag ytrede

Müller, at en væsentlig Hindring ved Jensens Læsebog bliver den, at ikke mange Lærere ville magte den. At denne Læsebog, naar den bliver almindelig indført, vil udelukke det ny Testamente som Læsebog, var godt og glædeligt; men istedet derfor maa Testamentet anvendes til Bibellæsning. Derfor maatte 2 eller mindst 1 Bibellæsningstime indføres i Almueskolerne, da det vilde være beklageligt og sørgeligt, om Barnet skulde forlade Skolen uden Kjendskab til sit ny Testamente. Realfagene maa ikke som paa de lærde Skoler stilles saaledes i Spidsen, at Religion bliver Bifag.

Om Forholdet mellem Læsning og Forstandsøvelse udtalte man sig derhen, at de vel maa gaa Haand i Haand, dog at man vogter sig for at tage formegen Tid bort fra Læseøvelserne.

Sørensen: Fordringen til en god og smagfuld Læsning opfyldes ikke saa let; og han vil derfor paaminde Lærerne om ikke at være altfor ængstelige for at kunne tilfredsstille disse, da dette vil overstige Almueskolens Kræfter. At der er en forskjellig Grundtone i et religiøst, historisk eller poetisk Stykke, er vist, at Børnene lære at skjønne dette og læse paa den Vis, er vistnok ønskeligt, kun vil han fraraade at begynde hermed, før Barnet allerede har faaet den Læsefærdighed, at det kan lade Øinene løbe foran Munden. Saalænge Barnets Opmærksomhed næsten udelt er hæftet paa de forskjellige Figurer, kan man neppe forlange, at Barnet kan danne sig nogen Mening om de forekommende Begreber og da langt mindre om Grundtonen i Stykket som Helhed betragtet. Paa dette Trin være det derfor for det Første nok, at Børnene gjøres fortrolige med Skilletegnenes Betydning, det større eller mindre Ophold mellem hver Sætning, og Deklamationstegnene.

Ordf. bemærkede hertil: „Lydeligt og tydeligt“ for det Første, — „prydeligt“ faar komme bagefter.

Thorsen frygtede for, at skal Barnet tilegne sig Læsebogens vigtigste Indhold, vil den blive mere Lærebog end Læsebog og udelukke den mundtlige Undervisning.

Sørensen: Skoleloven fordrer Tilegnelse af udvalgte Stykker af Læsebogen. Lærerens Sag bliver det „ikke blot at kunne forklare men ogsaa

at supplere det Foreliggende." Den mundtlige Undervisning vilde altsaa her altid komme til Anvendelse. Han tænkte sig, at denne Bog, ikke alene vilde blive en Bog, som kun benyttedes paa Skolen, men ogsaa en Hjemmets Bog, og da vilde den være en god Støtte for Barnets Hukommelse.

* * *

Efterat man havde fattet Beslutning om Forhandlingsgjenstande, Tid og Sted for næste Møde (i Stokke 3die Pintsedag), sluttede Provst Beylegaard Mødet, idet han henvendte sig til Forsamlingen, fremhævede Skolens vigtige Gjerning, anerkjendte med Glæde de Fremskridt, den i den senere Tid har gjort, opmuntrede Lærerne i deres vanskelige Kald og ønskede Herrens Velsignelse over Skole og Kirke. Efter Afsyngelsen af en Psalme skiltes man ad i en god Stemning og tilfredse med Dagen.

Om Pensionssagen.

V. Fra Kristiania Lærerforening.

Kristiania Skolelærerforening afholdt d. 29de Januar Møde i Anledning af et gjennem Kommitteen i Trondhjem indkommet Forslag fra Romsdals Skolelærerforening, at man herfra skulde indgaa til Regjeringen med Andragende om at tage sig af Sagen og foranstalte Pensionslov for Almueskolelærere og deres Enker forelagt for Storthinget.

Kristiania Lærerforening besluttede enstemmig at holde fast paa sit oprindelige Forslag og ikke at indgaa til Regjeringen med noget Andragende uden man kunde støtte dette til den Udtalelse fra selve Lærerstanden, som man ved Forslaget herfra tilsigtede.

Da det for Sagens yderligere Fremme er nødvendigt snart at komme til et Resultat, besluttedes tillige: Kristiania Lærerforening forholder sig afventende indtil Udgangen af Juli Maaned d. A. Saafremt ikke til den Tid saavel fra Kristiania Stift som fra de øvrige Stifter indløbe Meddelelser, der vidne om, at i al Fald Flerheden inden Lærerstanden ønsker Sagen fremmet paa den herfra foreslaaede Maade, agter herværende Forening at lade Sagen falde. Lærerforeningen opfordrer derfor Alle, som interesserer sig for Sagens Fremgang i den herfra tilsigtede Retning, om at slutte sig sammen og arbeide derhen, at Sagen kan føres videre til et, som vi haabe, for hele Lærerstanden heldbringende Resultat.

Det bemærkes forøvrigt, at tegnede Bidrag ikke behøve at indsendes strax, men hensigtsmæssigt indtil Videre indsættes i nærmeste Sparebank, hvorimod Fortegnelse over de Bidragydende og Bidragenes Beløb meddeles vedkommende Kommitte i Stiftsstæderne.

VI. Fra Trondhjems Lærerforening.

Trondhjems Stifts Almueskolelærere bringes herved i Erindring den til dem gjennem Stiftets Præster stilede Opfordring til at yde Bidrag til en Pensionsindretning for Skolelæreres Enker væsentlig i Overensstemmelse med Kristiania Skolelærerforenings Plan. Forsaavidt man er enig i den Maade, hvorpaa Sagen af nævnte Forening er taget og har Hjærte og Evne til at yde, bør man ikke ved Nølen bidrage til at de Mænd, der have sat sig i Spidsen for dette vigtige Anliggende, tabe Lyst og Mod til fremdeles at virke for det, men snarest mulig indsende sine Bidrag.

Her i Byen have til Dato 25 Lærere ydet Bidrag, tilsammen 38 Spd., 36 Skill. Fra Romsdalen har vi modtaget fra 14 Lærere 8 Spd. 72 Skill., fra Støren 9 Spd., ydet af 17 Lærere. Fra Opdal, Stadsbygden og Stenkjær har vi kun modtaget Efterretning om, at saagodtsom samtlige derværende Lærere have erklæret at ville yde, samt fra sidstnævnte Sted (indbefattende Beitstadens, Stods, Sparbus, Inderøens og Stenkjærs Lærere) Forespørgsel om, inden hvad Tid vi ønskede Bidragene indsendte, hvilket som sagt er jo før jo hellere: thi desto snarere kan man faa at vide, hvormegen Sands der er for nærværende Anliggende blandt den norske Almueskolelærerstand, om det altsaa skal fremmes eller opgives. Romsdalens Skolelærerforening har desuden rettet en Opfordring til os og Kristiania-Kommitteen, at indgaa til Regjeringen om at drage Omsorg for, at et Lovforslag forelægges Storthinget om Oprettelse af en Pensionsindretning for Skolelærere og deres Enker enten under eet fælles eller for begge særskilte Fond. Men hverken Kristiania Lærerforening ei heller vi ville indgaa til Regjeringen med Andragende i nogen af disse Retninger, inden vi kunne støtte det med en haandgribelig Udtalelse af Lærerstandens Interesse. Vi skulde derimod gjerne se, at Romsdals Skolelærerforening selv vilde indgive et saadant Andragende, om ikke for Andet, saa for at de, der lægge Hænderne i Skjødet, i Tillid til at Styrelsen vil gjøre Alt i denne Sag, kunne faa Troen i Hænde for, at den dertil ikke anser sig forpligtet.

Literære Efterretninger.

— Efter offentlig Foranstaltning udgav for et Par Aar siden Sognepræst **M. B. Landstad** et Udkast til **Salmebog** for den norske Menighed. Hvor megen Anerkjendelse man end maa yde det skete Valg af Salmer og den Omredaktion, flere af disse har undergaaet, og hvormeget man end billiger meget af den nærværende Tids sproglige Norskhedsiver, kan man dog ikke anse Menighedens Salmebog for at være det rette Experimentalfeldt for sprogelige Forslag og Rariteter. Salmebogen skal nyde godt af det fra Sprogstriden vundne Udbytte, den skal ei gaa foran i den Dyst. Ikke Sprogreform er dens Opgave; Sprogformen er kun Middel for Opnaaelsen af dens Maal. I Udkastet er flere Feil i Valg af Bondeudtryk, som ere kjilede ind i Salmerne, end der offentlig er paavist, hvilket vil erfares, naar Fritzners Ordbog foreligger Offentligheden fuldt færdig.

Mere varsom og forsigtig baade i Valg af Salmer og i Ændringer er Sognepræst **A. Hauge** i sin paa Melgaards Forslag udgivne „**Psalmebog** til Kirke- og Huus-Andagt." Denne er bleven til ved et indsigtsfuldt Valg af saadanne Salmer fra alle kristelige Tidsaldere, som den modne kirkelige Sands kræver bevarede i Arv til Menighedens Opbyggelse. Ændringerne ere saa faa og lempelige som muligt, de ere en med varsom Haand foretagen Afpudsen af Støv, uden at derved Rift er gjort i de gyldne Skatte selv. Biskop Grimelund, Præsterne Jørg. Moe og Joh. Skaar have rakt Hauge en virksom medarbeidende Haand i dette Værk.

I den, som det tykkes os, mesterlige Anmeldelse, som Grundtvig i sin Tid skrev over Ingemanns Høimessesalmer, udtaler han det Haab,

„at naar vi med Guds Hjælp faar en tilstrækkelig Samling af gamle og nye Salmer udgivet, vil vor faderlige Øvrighed tillade at den indføres der, hvor Menigheden ønsker det.“ Dette Haab næres nu stærkt af Mange ligeoverfor Hauges Salmebog, thi „nu er Timen kommen,“ da Menigheder, særdeles de, som har den evang. kristel. Salmebog, bør kunne vælge i Salmebogssangen som mellem Vin og Vand. Ligger nogen Sandhed deri, at „naar de ældre Bønder har mistet deres gamle, hjærtegribende Salmer og Børnene deres Katekismus, da har Almuen mistet sin levende Forbindelse med Kristi Kirke,“ saa haste man med at give Menigheden igjen den gamle malm- og klangfulde Salmeskat og ikke lade en Salmebog som Hauges „lægges paa Hylden til andre aandelige og kjødelige Visebøger, og der hensmuldre som æstetisk Ormeføde,“ men derimod føre den ind i Kirkerne og Skolerne, og lade dens Salmer der opstige som yndeligt Sangoffer fra Troendes Hjærter og Læber.

— Ikke af liden Interesse er det at se Skolen og dens Anliggender blive baade gjennem Skoleblade og i særskilte Skrifter gjort mere og mere til Gjenstand for offentlig Diskussjon. Derved kommer mange iagttagelsesværdige Tanker frem i Dagen. Og kommer der end ved Siden heraf Anskuelser frem, som ere forkastelige, saa tjene de ofte til Sandhedens endstørre Opklarelse og Befæstelse. Man bør derfor prøve de Ting, der bydes, og beholde det Gode. Et Skrift, der anbefaler sig til saadan Prøvelse, er utvivlsomt det nylig i Kristiansand paa Grøntofts Forlag udkomne: **„Almueskolelærerens sociale Stilling** (48 S. 18 ß). Skriftet røber en Forf., der besjæles af Iver for Almueskolen, og som har historisk Kjendskab til dens Fortid. Derfor er Skriftets første Del, der giver en indholdsrig, interessant Udsigt over de offisielle Anordninger, som vort Lands Almueskolevæsen har faaet, en tro, kvik, og tildels meget træffende Skildring af Lærerens daværende Forholde og Stilling i Samfundet. Og Kvikhed i Forening med Dristighed gaar ogsaa gjennem den anden Del, hvori det bl. A. uden Bevis paastaaes, at Læreren ikke er til for Børnenes Skyld og at Skoleloven af 1860 er saa rigorøs, at Ingen burde være dens lydige Tjener. Det nægtes baade at Skolen er Kirkeskole og at den er Statsskole og det kaldes en falsk Opfattelse, at Kirke og Stat anser sig forpligtede og berettigede til at tage sig af Børnenes aandelige Opdragelse. Skoledirektøren ansees for intet mere end Bispens Famulus. Men saadanne Paastande trænge dog vel til Beviser og det stærke Beviser for at kunne holde sig oppe. At Forholde og Begivenheder ville medføre, at andre af Forf.'s Paastande, f. Ex. om Lærerens retlige Still., kunne blive stadfæstede, er kanske ikke aldeles usandsynligt.

— Vor Dom om **Siegv. Petersens Fortæll.** suplerer M. Trøan i en indsendt Anmeldelse saaledes: „Naar Petersen vil fortsætte at fortælle med samme Udførlighed som begyndt, hvilket ogsaa er nødvendigt i en Folkebog, saa bliver et Skrift paa 40 Ark aldeles forlidet, hvis de vigtigste Begivenheder efter Kalmarunionen skal blive ligesaa fuldstændig meddelte, som de før den Tid. Jeg synes derfor, at Forlæggeren maa være betænkt paa mod en passende Forhøielse af Prisen at forøge Arkantallet, forudsat at Omstændighederne tillade Forf. at plukke ud og give os det Interessanteste og Videværdigste af Historien om vor firehundredaarige Umyndighedstilstand under det danske Septer.“

— Hs. Høiærv. Skoledirektør With i Danmark anbefaler som „udført med stor Omhu og Nøiagtighed“ et **Skolekaart over Europa** med særdeles Hensyn til Høideforholdene af Skolelærer **Thomsen.**

— „Nord. Skoletid." anbefaler **Bergs: Dansk Stilebog** til Selvundervisning i Modersmaalet, hvoraf ugentl. udk. ½ Ark indeh.: 1) metodisk ordnende Exempler til Indøvelse af Sproglæren, 2) en Stil fuld af Feil, der rettes i næste Nr., 3) en Retskrivningsordbog.

— For en Tid siden blev det beklaget, at „Monitøren" gik ind. Nu har vi at bringe Efterretning om, at den har faaet en værdig Eftermand i „**Skolvännen**. Udg. af medlemmer i Göteborgs Skollärareförening." Bladet har til Motto: „Lifvet er en skola." Det udk. 2 Gange maanedl. med 1 Ark 8vo. og koster 2 Rd. Rm. og 50 øre (=75 Skill. norsk) aarlig. Samtlige „Almueskoletid." svenske Medarbeidere ere Medarb. ogsaa i Skolvännen og desuden Domprovst Wieselgren m. Fl. Allerede 1ste Nr. bær Præg af at Sverige vil i Skolvännen faa ei alene en bibel= og bekjendelsestro Skoletidende men tillige et indholdsrigt Blad, hvorigjennem Kundskab og Erfaring vil komme tilorde under Behandlingen af Skolens Sporgsmaal. Derfor har man i Red. og Medarb. sikker Borgen.

— **Illustreret Nyhedsblad** red. af Universitetsbibliotekar **P. Botten Hansen** udkommer fremdeles med 1 Nr. (Ark) ugentl. og koster halvaarl. 1 Spdl. foruden Porto. De i Februar Maaned udkomne Nr. indeholde: Humbolts Brevvexling med Berghaus. Den 1ste Negerpræst i Amerika (med Portr.). Nylungegaards Badeanstalt ved Bergen (med Afb.). Fra Paris. Om en Statue af Tordenskjold (med Afb.). Gamle Nyheder. Literatur og Kunst. General de Meza (med Portr.). Nyere engelske Digtere. Slesvig. Prospekt af Byen Kiel. Til Husbrug og Haandværksdrift. Af en gammel Militærs Optegnelser. — Maanedlig politisk Revue (ved Jonas Lie). Prinds Fr. Karl af Prøisen (med Portr.). Parafinoljefabr. ved Mandal (med Afb.). Skøitelsbningshuset i Montreol (med Afb.). Michelangelo og P. Aretino. Gale Arne. Goblenz (med Portr.). Den 70aarige Epikuræer. Billeder fra Bergen.

— Ved Kgl. Resol. af 16de Januar er det overdraget til Boghandler Cappelen at udgive som „Tillæg til Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet" det til selve Læsebogen bestemte Manuskript, som ei faar Plads paa de for denne bestemte 40 Ark. Dette Tillæg skal koste 24 Skill. indbunden med forholdsmæssig Forhøielse af Prisen, hvis Tillægget udgjør over 10 Ark.

— Under et kort Besøg for 3 Aar siden paa Aas høiere Landbrugsskole optog vi en Fortegnelse over endel der brugte Læse= og Læreboger i **Naturfag**. Denne Fortegnelse meddele vi her for deres Del, der maatte sporge efter Hjælpemidler for sin egen Tilegnelse af Naturkundskab inden de skulle meddele Undervisning deri efter Læsebogen, hvis sidste Del er udkommen og omsendes i denne Maaned: — Plantefysiologie og Plantekulturens Theori bearbeidet til Brug for Landmænd af Dr. M. J. Schleiden. Paa Dansk ved Lange, med 113 Træsnit. Kbh. 1856. Philipsen. Anbefaledes. — Hartmann Skandinaviens Flora. Stokholm. 494 S. — Praktisk Anvisning til Landmaaling og Nivellering udarb. af D. Hannemann. med 163 i Texten trykte Træsnit. Kbh. Philipsen. 1858. — Prof. Bendts kort Fremstill. af de almindelige Danske Huspattedyrs Bygning og Liv. Kbh. Reitzel. 1858. — Grundtræk af Husdyrenes almindel. Sundhedspleie af V. Prosch — Lærer ved den kgl. Veterinærskole i Kbh. Reitzel. 1856. — Almennyttig Anvisning til Husdyravlen og Husdyrenes Behandl. i sund og syg Tilstand ved G. C. With — Dr. med. Kbh. Philipsen. 1857. — Lärekürs uti Skogshushålningen, föredragen ved Fahlu Bergsskola af G. Segerdahl. Fahlum. 1852. — N. Moe: De norske Fodervæxter Kristiania. Wulfsberg. 1852. — Hartmann: Utkast til Botanologien eller Vext=

läran, Stokholm, 1853. — Begyndelsesgrundene i Dyrerigets Naturhistorie af Chr. F. Lütken. Gyldendahl. 1859. — J. G. Fischers populære Naturlære til Brug i Skoler og ved Selvundervisning — paa Dansk udg. af Fr. Frolund. Kbh. 1844. — Agrikultur-Chemi eller Chemien anvendt paa Agerdyrkning og Physiologie af Prof. Dr. J. Liebig. Aalborg 1846. „Interessant og populær" sagdes denne at være.

Skole-Efterretninger.

— **Danmark.** — Tiden for Afgangsprøven ved de Kgl. Seminarier har Ministeriet fastsat saaledes: Den skriftl. Prøve afholdes allevegne i den sidste Uge af Mai, den mundtl. begynder: ved Jonstrup d. 4de Mandag i Juni, Skaarup d. 1ste Tirsdag i Juli, Jelling d. 2den Tirsdag i Juli, Lyngby d. 3die Onsdag i Juli og Ranum 4de Mandag i Juli. — Hs. Hoiærv. Skoledir. With beretter, at det 5te Hold af Seminarister til det fuldstændige Kursus, 2½ Aar, i Kjøbenhavn til videre Uddannelse (se Almueskoletid. 3 Aarg. S. 142) i Naturvidenskab, Matematik, Oldnordisk, Engelsk og Tegning, nu bestaar af 6 Personer, hvoraf hver understøttes med 250 Rdl. aarl., fri Underv. og Bøger. Til ansatte Lærere, som i 1 á 2 Mdr. have søgt at uddanne sig i enkelte Underv.fag er i 1862 Understøtt. bevilget 38 og i 1863 — 37.

Kristiania. — Til den herværende Bestyrelse for det **nordiske Skolemøde** i 1864 er indløben følgende Meddelelse:

At det til iaar berammede nordiske Skolemøde her i Kjøbenhavn, efter vedtagen Beslutning af den samlede danske Bestyrelse, der vedbliver at bestaae, for Aaret 1864 er suspenderet, undlader jeg ikke paa Bestyrelsens Vegne at meddele den ærede Bestyrelse til fornøden Efterretning.

Kjøbenhavn d. 24de Febr. 1864.

Paa Bestyrelsens Vegne

J. Holbech. A. Hoffmann.

— Ved Kgl. Resol. af 27 Febr. er den ved Storthingsbeslutning af 18de Marts f. A. skede Bevilgning af Statskassen stor 900 Spd. for Budsjetterminen 18$\frac{63}{66}$ til Undervisning i Gymnastik og Vaabenøvelser ved Rigets Skolelærerseminarier befalet fordelt saaledes: Til Asker Sem.: 200 Spd., Klæbo 180 Spd. Stordøens 180 Spd., Tromsø 120 Spd., Holt og Hvideseid Seminarier tilsammen 220 Spd.

— Det ved Lov af 22de Juni f. A. oprettede Hamar Stift er ved Kgl. Resol. af 27de Febr. bestemt at skulle ordnes fra anstundende 1ste Oktober og bestaa af Hedemarkens og Kristians Amter med Hamar som Stiftsstad. Den 1ste Januar 1865 skilles Telemarkens og Bamble Fogderier fra Kristiania Stift og henlægges til Kristiansands Stift. Af Vangs Præstegjæld dannes et særskilt Provsti under Navn af Hamar Stiftsprovsti.

— Hs. Maj. **Kongen** har under 30te Januar udnævnt Stiftsprovst Hersleb Birkeland til Biskop over Bergens Stift. Under 27de Febr. er Amtmand L. Kyhn udnævnt til Stiftamtmand i Hamar Stift, Skoledirektør Halvor Hansen til Skoledirektør i samme Stift og Skoledirektør Fredr. Adolf Haslund til Skoledirektør i Kristiania Stift.

— **Kirkedepartementet** har under 21de Januar udnævnt Kand. i Theol. Erik O. Berg til Lærer ved Asker Seminarium.

— **Kristiania Biskop** har givet Kirkesangerposten i Øst=Aker til Kjøbm. og Trælasthandler i Risør, Kand. i Theol. Wlüegel.

— **Trondhjems Biskop** har udnævnt Skolelærer F. Poulson til Klokker ved Vor Frue Kirke i Trondhjem.

— **Kristiansands Stiftsdirekstion** har udnævnt Kand. Theol. Halvor Bagge til Lærerskole=Bestyrer i Ekersund. I Juli 1863: Thor Bjørnson Kroen (Hjelmeland) til Lærer i Jelse Prgl. — Sivert Nilsen Stangeland (Kobbervig) til Lærer i Tysvær Prgld. — Lars Byberg (Thime) til Lærer i Kleps Prgld. — 22de Septb. Simund Torjesen Bue (Heddeland) til Lærer i Vigmostad. — Erik Aanensen Solaas (Heddeland) til Lærer i Halsaa pr. Mandal. — Knud Olsen Heddeland (Heddeland) til Lærer i Løvdal Sogn. — Gunlek Halvorsen (Hvideseid) til Lærer i Hovin. — 29de Septb. Knud Endresen Sandland, Egil Halvorsen Midbo og Christen Olsen Flaaten (Hvideseid) til Lærere i Hvideseid. — Tonnes Hamre (Stordoen) til Lærer ved Egelands Værk. Søndeled. — John Olsen Tvedt (Hvideseid) til Lærer ved Froland. — Carl Helgesen Aanestad (Stordøen) til Lærer i Haa Prgld. — Anders Stray (Holt) til Lærer i Birkenæs Sogn. — Peder Børresen Haaveland (L. M. A. h. A.) til Lærer i Birkenæs. — Ole Olsen Dalen (Hvideseid) til Lærer i Hjertdals Prgld. — Gullik Thorkildsen (Hvideseid), til Lærer sammesteds. — Ole Gollo (Holt), Christian Smidt (Holt), Gudmund Udboen (Hvideseid) til Lærere i Holts Prgld. — 14de Oktb. Nils A. Nordgaard (Holt) til Lærer i Finslands Sogn (Kirkesanger). — Anders T. Homme (Holt) til Lærer i Bjellands Sogn (Kirkesanger). — Johan Andreassen (Heddeland) til Lærer i Valle Sogn. — 2de Novb. Tollef Olsen Huvestad (Hvideseid) til Lærer i Laurdal. — Nils Eliassen (Kobbervig) til Lærer i Skudesnæs. — Jens Svendsen (Holt) til Lærer i Østermoland. — 12te Peder Hviding (Holt) til Lærer i Hvidingsø (Kirkesanger). — 16de Knud Aslaksen (Hvideseid) til Lærer i Raulands Sogn. — 28de Thorgrim Tjøstelsen Eskeland (Solum) til Lærer i Gjerestads Sogn. — Elling Cornelius Haa (Thime) til Lærer i Haalands Prgld. — Olaf Omdal (Holt) til Lærer i Flougstad, Dybvaags Prgld. — Ole Lund (Holt) til Lærer sammesteds. — 23de Decbr. Knud Knudsen (Hvideseid) til Lærer i Gransherred. — Jacob D. Tuestad (Kobbervig) til Lærer i Bukkens Sogn. — Ingebret Simundsen, Ingebret Eriksen og Ole Aanensen (alle fra Thime) til Lærere i Lye i Thime Sogn. Fra 1ste August 1863 blev Seminarist Ole Endresen Refsnæs antaget som Lærer ved Christianssands Middelstandsskole. — Ved Almueskolen i Christianssand bleve fra 1ste Oktb. 1863 følgende Lærere antagne: Seminaristerne P. Nilsen (forhen Lærer i Dybvaag), Peder Foss, Theodor Tharaldsen, og A. Abrahamsen, samt Lærerinde Jomfru Korsvig. — Til Underlærer ved Oddernæs faste Skole paa Lundsiden: Seminarist Eilert E. Refsnæs, konst.

Bergens Stiftsdirekstion har under 17de April f. A. udnævnt Lærerlærling fra Voss's Skole Helge Baardsen Hereid til Lærer i Kinn, Lærerlærlinge fra Fjelbergs Skole Ludvig Olsen Tungersvig til Lærer i Skonevig og Anders Anderssen Aarsand til Lærer i Kvinherred. — 15de Mai: Lærerlærlinge fra Fjelbergs Skole Ingebrigt Thorbjørnsen Hammerlund til Lærer i Fjelberg og Sigve Haakensen Dommernæs til Lærer i Eid, Lærerlærlinge fra Voldens Skole Anders M. Olsen Kindem og Hans Johannessen Thue til Lærere i Borgund. — 16de Juni: Lærerlærling fra Voss's

Skole Knud Eriksen Røte til Kirkes. og Lærer til Kvamsø Annex i Sogn. — 26de Juni: Lærerlærling fra Voss's Skole Johannes Larssen Questad til Lærer i Kvinherred, Lærerlærlinge fra Kobbervigs Skole Jakob Dagsen Thuestad til Lærer i Strandvig, Seminarist Hans Anton Smith til Lærer (og konst. Kirkes.) i Manger. — 27de Juni: Lærerlærling fra Voldens Skole Frantz Gulliksen Hoidalsvig til Lærer i Borgund. — 21de Juli: Seminarist Ole Henriksen Erdal til Kirkes. og Lærer i Førde. — 18de Aug.: Seminarist Thorbjorn Johannesen Røen til Kirkes. og Lærer i Onarheim, Seminarist Knud Thorbjørnsen Kyvig til Lærer i Kvinherred. — 29de Aug.: Seminarist Elias Jenssen til Lærer i Borgund. — 23de Septbr.: Pers. Cap. J. Smith til Lærer og Inspektør ved Voss's høiere Almskl. — 25de Septbr.: Seminarist Ole Johannessen Brandanger til Kirkes. og Lærer i Fuse, Lærerlærling fra Voss's Skole Knud Knudsen Skjærven til Lærer i Hougs og Hans Nilssen Asheim til Lærer i Manger, Seminarist Anders Salomonsen Løken til Kirkes. og Lærer i Aalfoten i Nordfjord. — 16de Oktbr. Kirkes. og Lærer i Valders Knud Halvorsen til Lærer og Kirkes. i Selø, Lærerl. fra Voldens Skole Anton Olsen Ogaard til Lærer i Jølster. — 22de Oktbr. Lærerl. fra Voldens Skole Peter Olsen Ristad og Peter Olsen Lien til Lærere i Sandø paa Søndmør, Seminarist Odd Svendsen til Kirkes. og Lærer i Etne. — 27de Novbr. Seminarist Ole Larssen Kindem til Andenlærer ved Voss h. Almskl. og Lærerskole. — 5te Dcbr. Seminarist Ingebrigt Anderssen Baastad til Kirkes. og Lærer i Lyster, Seminarist Knud Larssen Lien til Lærer i Eid i Fjelberg, Lærerl. fra Voldens Skole Ole Olsen Solnørdal til Lærer i Ørskaug, Seminarist Thor Gjertsen Bække til Kirkes. og Lærer i Norum i Sogn, Seminarist Lars August Houge til Lærer ved Nordfjordeids faste Skole, Lærerlærling fra Voldens Skole Rasmus Thoresen Dalebo til Lærer i Norddalen. — 11te Decbr.: Seminarist Thor Ivarsen Bærø og Lærerl. fra Lister og Mandals høiere Almsk. Peder Børresen Koveland til Lærere i Hosanger, Lærerl. fra Askevolds Skole Mads Jensen Apnesæth til Lærer i Kinn, Lærerl. fra Voldens Skole Thor Halkjelsen Dybdal til Lærer i Stranden, Seminarist Elias Pedersen Eggisbø til Lærer i Herø.

— **Ledig Skolelærerpost.** — Paa **Nordfjordeidet** — Eids Præstegjeld — er en Kredsskolelærerpost, der strax kan tiltrædes, ledig. Undervisningen foregaar i fast Lokale, og Skoletiden er for nærværende fastsat til 30 Uger aarlig. Lønnen er for 18 Ugers lovbefalet Skole 1 Spd. 24 ß. pr. Uge, hvortil kommer Kost og Herberge in natura paa eller ved det Sted, hvor Skolen holdes — og har mindst 12 Ugers videre gaaende Undervisning, er indtil videre bestemt i aarlig Løn 48 Spd., hvorunder ogsaa er indbefattet Godtgjørelse for Kost og Herberge. Andragender, forsynet med fornødne Attester, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve inden Midten af førstkommende Marts Maaned til Eids Skolecommission. —

Eid i Nordfjord den 26de Januar 1864. U. Bugge.

— **Ledige Lærerposter.** I **Frænens** Præstegjeld, Ytre-Romsdals Provsti, ere endnu 4 Lærerposter ledige. Undervisnings-Tiden for hver Lærer er 24 Uger om Aaret i 2 Kredse, og Lønnen er 7 Ort ugentlig foruden 4 Ort i Kostholds-Godtgjørelse. Skolen holdes for Tiden dels i leiede Kreds-Stuer dels som Omgangs-Skole.

Ansøgningerne, der stiles til Throndhjems Stifts-Direktion, maa være ledsagede med paalidelige Attester og indsendte inden Midten af Marts d. A. til Frænens Skole-Kommission pr Molde.

Thornæs 29de Januar 1864. Jos. Jervell.

Ledig er en Lærerp i Levanger Landsogn, 30 Ug. à 2 og 1 Spd. Tr. Std. 1ste April. — Kirkes.-Lærerp. i Herred, Jord, Bolig, 24 Ug. à 100 Skll. 30 Spd. og Kost in natura. — 2 Sk.p. i Vaagen 24 og 32 Ug. à 2½ Spd. og Kost. Tromsø Std. — 1 Lærerp. i Rødenæs 36 Ug 33 Spd. 20 Maal Jord. Kr. Std. — 1 Lrp. i Sandefjord, 150 Spd. Laurvigs Provsti. — Organist- og 4de Lærerp. i Holmestrand (Borgerskolen) 200 Spd.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. | April 1864. | Nr. 4.

Afskedssang ved et Skolelærermøde.

Mel. Syng kun i din Ungdoms Vaar.

Fælles Idræt, fælles Raad,
Fælles Sorg og Gammen,
Fælles Vaaben, fælles Daad
Har os knyttet sammen;
Eet er Livet, een vor Aand,
Stærkt er Broderskabets Baand,
Som os har omslynget.

Brødre! om vi skilles ad,
Et dog bli'er tilbage:
Mindet, som gjør Hjertet glad
Selv i mørke Dage;
Brodermindet kjærligt, sødt,
Aldrig tabt og aldrig dødt,
Skal vort Hjerte qvæge.

Lys og Liv i trofast Pagt
Stadigt vil det amme,
Give Viljen Kjæmpemagt,
Aandens Ild opflamme.
Derfor, Brødre, Mindet tro
Levende i Hjertet bo
Til vor sidste Aften!

O. Hetlesæter.

Om Hr. J. F.'s Optræden i dette Blads No. 12 f. A.

Af M. Troan.

Der gives Mennesker, som ere af den Karakter, at naar de støde paa noget, der ikke falder i deres Smag, og som lægger for Dagen en anden Mening end netop den, de hylde, saa læse de saa meget mellem Linierne, saa opdage de den ene besynderlige Bagtanke efter den anden og faar derved et Synderegister istand, som selv den mest Forvorpne maa skrækkes tilbage for. For disse Synder skal da vedkommende Forfatter tages paa langs og tvers, bankes med logiske Tilsnigelser og andre saadanne ædle Vaaben. Ja, han maa bøde for sine Synder og det naturligvis til et advarende Exempel for andre, som muligens kunde fristes til samme Forvorpenhed.

Som vi nu her skal se, saa har jeg netop et af hint Slags Mennesker for mig i min Modstander Hr. J. F. Min Anmeldelse i d. Blads No. 7 f. A. af Sig. Petersens Verdenshistorie har ikke smagt ham og derfor skal jeg lægges i Lud; ja for ret at kunne give sit Angreb af mine ligefremme Ord det nødvendige Eftertryk, saa søger han at paadutte mig Anskuelser, som jeg ikke har drømt om, langt mindre tænkt eller næret, under den Skikkelse han har fremmanet dem i. Saaledes siger han blandt andet, at efter min „Talemaade, ere alle Stille i Landet, de aandelig Opvakte ensidige," uden at paavise, hvilke Udtryk i min Anmeldelse det er, som berettiger ham til at fremkomme med denne Beskyldning. Skulde det være mine Yttringer om, at „de Sille i Landet mere eller mindre hælde til den Anskuelse," at verdslig Kundskab er farlig for Ens aandelige Vel, saa lægger han noget i mine Ord, som ikke staar der; thi der gives mangfoldige Mennesker, som have en fra andre afvigende Mening om dette og hint, uden at de ere, eller man tænker sig dem som *ensidige*,

naar man tager dette Ord i dets almindelig brugelige Betydning. Saaledes maa da vel jeg ogsaa ifølge almindelig Sprogbrug have Lov til at tale om, at der gives aandelig Opvakte, som nære hin nys berørte Anskuelse, uden at jeg derved absolut skal tænke mig dem som ensidige. Men, vil muligen Hr. J. F. indvende, Du taler jo om de mest Ensidige iblandt dem, derfor maa alle Stille i Landet følgelig være ensidige. Til at gjøre saadan Slutning berettiger Sprogbrugen aldeles ikke; thi naar man bruger Udtrykket „de mest Ensidige," saa mener man kun de ensidigste iblandt dem, som ere ensidige, og ikke de andre i Partiet, Sekten — eller hvad jeg skal kalde det, ligesom man heller ikke mener, at alle Mennesker ere Drukkenbolte, naar man siger: det mest fordrukne Menneske, eller at alle Folk ere Tyve, naar man bruger Udtrykket det mest tyvagtige Menneske o. s. v. Heraf sees det da, at Hr. J. F.'s henslængte Yttring om, at jeg skal mene, at alle Stille i Landet ere ensidige, er kun en logisk Tilsnigelse, som faar staa paa hans egen Regning.

I Forbindelse hermed skal jeg gjøre opmærksom paa, at naar jeg i bemeldte Anmeldelse taler om Ensidighed, saa mener jeg kun den, som aabenbarer sig i en vis Udvorteshed, saa at man ligesom kan tage og føle paa den, og ikke den finere, som existerer i Nuanserne paa Erkjendelsens høiere Gebet uden at stikke frem i noget særegent Ydre. For denne sidste Slags Ensidighed er vist ingen Dødelig fri. Vor indskrænkede Forstand kan ikke engang tilfulde omfatte og overskue i sit fulde Lys alle jordiske Forholde, og endda mindre de himmelske og aandelige, hvilket har sin simple Grund deri, at vor Syndighed har lagt sig som et Dække over Erkjendelsesevnen, saa den tumler om ligesom i tyk Taage. At saa er aabenbarer sig ingensteds i høiere Grad end paa det religiøse Felt. Her er det aldeles umuligt for Nogen at overskue og betragte en Sag fra alle Sider i dens fuldstændige Helhed; men En betragter den fra en Side, en Anden fra en anden; for Nogen træde de Tanker og Forestillinger mest frem, for en Anden andre; Nogen ser mest paa det, som tillader Forstanden, Andre paa det, som griber mest Følelsen og Indbildningskraften; hvad En ser, faa Andre ikke Øie paa og omvendt — kort sagt: Ingen formaar at overskue alt i sit fulde Lys, Ingen er istand til at betragte alt fra det rette Stade, saa han kan sige: nu har jeg en klar Erkjendelse af det Hele. At saa er lærer Paulus os ogsaa, naar han i 1 Kor. 13, 12 siger: nu se vi i et Speil, i en mørk Tale, men da skal vi se Ansigt til Ansigt; nu kjender jeg stykkevis, men da skal jeg erkjende, ligesom jeg og er erkjendt." Naar nu Apostelen, som vi her se, ikke erkjendte sig fri for den her omtalte Ensidighed, hvor langt mindre maa da vi andre, der ikke ledes af en høiere overordentlig Beaandelse, som timedes ham, gjøre det. Hvorvidt nu Hr. J. F. ogsaa er af samme Erkjendelse med Hensyn til de Stille i Landet er ikke godt at vide, da det lader til, at han nødig vil høre noget Ondt om dem. — At denne Ensidighed, denne Uformuenhed til ret at kunne se en Sag fra alle Sider er Aarsagen til al Meningsforskjel, alle Rivninger og al Strid paa Aandens Omraade er let at indse. Maatte da al saadan Strid ikke forfeile sit egentlige Maal, nemlig vore Evners Skjærpelse, Aandens Stigen fra Klarhed til Klarhed; men saa gaar det ikke, naar Ens Ord og Udtalelser skal blive saaledes fordreiede, som Hr. F. har forsøgt at gjøre med mine.

Hvad, som nok allermest har forarget min Modstander, er udentvivl den Bebreidelse, jeg giver de ultra Opvakte for Hovedhængeri m. m. Han har, siger han, i 30 Aar omgaaet saadanne Folk og ikke mærket

noget saadant, som derfor maa existere kun i min Fantasi. Ja, var jeg netop den eneste, som har erfaret og sagt dette om disse gode Folk, saa kunde det nok se ud saadan; men Ulykken er, at ikke blot jeg men mangfoldige Andre fornuftige Mennesker have gjort den samme Erfaring og det baade i Nord, Syd, Øst og Vest, det vil sige: overalt, hvor man har stødt paa saadanne Mennesker. Ellers kan man faa se nok af saadant blot her i Hovedstaden hvor det endog er gaaet saavidt, at man maa have Hat og gaa som den og den fromme Mand. Altsaa, hvad jeg og mange andre have seet med egne Øine og hørt med egne Øren og fremdeles have Anledning til at se og høre, det er kun Fantasifostre af mig; men den Omstændighed derimod, at Hr. J. F. indtagen i sine gode Venner, de Stille i Landet, i hele 30 Aar er baade blind og døv for de omtalte Egenheder og afstikkende Manerer, det er et solid, et aldeles ugjendriveligt Bevis, som maa slaa mine Fantasifostre kvik ihjæl. Kunde da min Modstander med det samme tillige berøve mig baade Syn og Hørelse, saa var Seieren aldeles hans. Dog hvad siger jeg, da maatte ikke allene mine to fornemste Sandser gaa i Vasken, men ogsaa alle de Andres, som have gjort samme Erfaring som jeg.

At en sørgmodig og nedbøiet Kristen ikke kan vise sig saa glad og munter som andre, det ved vist de fleste af Skoletidendens Læsere ligesaa godt som Hr J. F., saa han gjerne kunde have sparet sig Talen derom; men hvad som kanske bliver lagt mindre Mærke til er Jesu Formaning: „Naar I faste, skulle I ikke se bedrøvede ud, som Dienskalkene; thi de forvende deres Ansigt, at de kunne sees af Mennesker at de faste; sandelig jeg siger eder, at de have alt faaet deres Løn. Men naar du faster, da salv dit Hoved og to dit Ansigt, at du ikke skal sees af Menneskene at faste, men af din Fader som er i Løndom o. s. v. Her at forklare, hvad Jesus forstaar med Faste anser jeg for overflødigt ligesom jeg heller ikke føler mig kaldet til at være nogen Bibelfortolker for Voxne. Derimod skal jeg tillade mig at bemærke, at kristelig Klogskab udentvivl fordrer af dem, som tro sig kaldede til at være hvad Skriften kalder Jordens Salt i sine Omgivelser, at de i Lader, Ord og Miner skikke sig som anstændige Folk i Almindelighed; thi ellers støde de meget let mangt et Hjærte fra sig, istedet for at trække det til sig.

Hr. J. F. er virkelig vanskelig at gjøre tilpas. For streng har jeg været i mine Udtalelser om de Stille i Landet, for streng er jeg ogsaa naar jeg taler om den overdrevne Yndest, Naturkundskaben nyder nutildags. Her har jeg „taget Munden altfor fuld," siger han; men gid, at de, som forgabe sig i Naturvidenskaberne, aldrig have taget eller tage Munden fuldere end jeg, saa var der sandelig ikke nogen Fare paa Færde. Da man begyndte at fordre et forbedret Almueskolevæsen, blev ogsaa Naturvidenskabens Beundrere mere og mere høirøstede. Kunde de bare faa dette Fag ind i Skolen, saa skulde der ske Undere i Næringsveiene, saa skulde Oplysningen faa et Opsving, hvoraf man maatte vente sig alt Godt. Saa omtrent har Hovedtanken været i ikke saa faa Bladopsatser i de sidste 10 Aar. Saadan er Indtrykket, som ikke blot jeg, men ogsaa Andre have faaet af disse Opsatser, som jeg desværre ikke kan paavise, hvor de staa at læse henne da saadant ikke er bleven noteret hverken i Hukommelsen eller i Lommebogen. Samme Aand søgte ogsaa at trænge sig ind i „Selskabet for Folkeoplysningens Fremme" strax efter dets Stiftelse, men mødte i Selskabets 2den Generalforsamling 1853 saa alvorlig Modstand, fornemmelig hos Professor Monrad og nuværende Rektor Friis, at den der siden har

*

maattet holde sig inden sine rette Grændser. Seer man tillige hen til, hvilke sørgelige Udskeielser Naturvidenskabernes Udbredelse har ledet til f. Ex. i Tydskland, saa tror jeg, man finder Grunde nok til at blive lidt bange. Læs bare Oversættelsen af Bernsteins: „Af Naturvidenskabernes Rige" med Opmærksomhed, saa vil man finde i denne ellers fortræffelige Bog, hvad Fremstilling og letfatteligt Sprog angaar, en skjult Snare, hvori ubefæstede Sjæle let kan hildes og derved løsrive sig fra Aabenbaringstroen. Ja, saa maa det gaa, hvis den Spaadom skal blive sand, at eftersom Naturvidenskaberne stige og vinde mere og mere Udbredelse, saa vil al Poesi falde og dale. Saaledes maa ogsaa Kristendommen forsvinde af Jorden; thi hvad er i Virkeligheden mere poetisk skjønt og sandt end den? Hvad vil Hr. J. F. vel kalde saadanne Tidens Tegn og Ytringer? Materialistiske er vel for stærkt Udtryk efter hans Ordbog. Ikke saa med mig; jeg kan ikke betragte dem anderledes end som den tændervisende Materialisme. Ja deri er jeg i den allersidste Tid bleven end mere bestyrket ved at læse en Opsats i „Christiania Dagblad" om vort Almueskolevæsen. Der staar det ensteds med ligefremme Ord, at der skal være Skolelærere her i Landet, som ikke lære, at Bibelen er Guds Ord, det maa da vel sige (thi anden Mening kan ikke jeg faa ud af disse Ord): som ikke erkjende nogen guddommelig Aabenbaring. Forholder dette sig virkelig saa, saa maa disse Folk være ægte Rationalister, og hvem gaar vel mere i Materialismens Ledebaand end saadanne? maa jeg spørge.

Af det, som nu her er sagt, vil da Læseren se, at Hr. J. F.'s Beskyldning, at jeg har taget Munden for fuld, er aldeles grundløs, og kun smager af hans kjære Lyst til at vri og vrænge mine Ord saa meget som muligt. Stod jeg ene med mit Klagemaal over Materialismens Allianse med Tidsaanden, saa kunde min Modstander undskyldes lidt; men da det ikke er Tilfældet, saa er hans Angreb af mine Ytringer endnu mere ubeføiet. Ogsaa fra andre Hold lyder den samme Klage temmelig høirøstet, og det især i vore religiøse Blade. Et saadant har jeg nu liggende for mig, og vi skal se, hvad der siges i den Henseende. Det Blad, jeg her mener, er nemlig „Kirkeligt Folkeblad" No 9 f. d. A. hvor der staar blandt andet et Foredrag, som pers. Kap. Müller har holdt i Jarlsbergs Provsties Fællesforening om de væsentligste Hindringer for, og Indvendinger mod Missionen, og her siger han, efter at have omtalt, hvor liden Interesse der er inden Menighederne for den Ting: „Det, som i vore Dage maa siges at være Tidsaandens Særkjende, er, at den er materiel, den kaster sig paa det Udvortes, det Jordiske, og er derfor et Kvælstof, som er til Hinder for et varmere, fyldigere og friskere Aandsliv." Hr. Pastor Müller, paa hvis Religiøsitet de Stille i Landet vist ikke have noget at udsætte, gaar i sin Klage næsten videre end jeg. Medens jeg kun har sagt, at Materialismen begynder at vise, at ytre sig, saa siger han, at den allerede er „Tidsaandens Særkjende," og jeg er forvisset om, at Hr. J. F. ikke vil røre hans Ytringer med en Finger; men jeg skulde og maatte irettesættes for, hvad jeg har sagt, det var ingen anden Raad, saa at ogsaa her finder Ordsproget sin Anvendelse: „De smaa Tyve hænger man, men de større lader man gaa."

Dog er det kanske en særlig Grund, som har bevæget Hr. J. F. til at angribe mig vedkommende dette Punkt. Da han er særdeles flink til at læse imellem Linierne, saa tror han nok at skimte noget i Baggrunden hos mig, som han saa smaat vil forsøge at stikke frem i et Slags dæmrende Lys; thi anderledes kan jeg ikke forklare mig følgende Ytringer af ham: „Jeg vil ogsaa have Verdenshistorie som Fag i Almueskolen, er for saavidt

enig med Anmelderen skjønt jeg ikke tør vente saa overordentlig meget af den, som han synes at gjøre, ønsker den heller ikke nærmest som et Speil, hvori „Menneskeaanden betragtes, men som en Prædiken om hans Magt og Sandruhed, Visdom og Kjærlighed, der har skabt baade Menneskeaanden og Aanden i Naturen." Ønsker jeg da helst Verdenshistorie for Menneskeaandens Beskuelse? maa jeg spørge, og har jeg nægtet, at den er en Prædiken om Gud? Har jeg sagt noget i min Anmeldelse, som berettiger Hr. J. F. til at henslænge saadanne Ytringer, der tyde hen paa, at jeg maa være en Person, som til Forgudelse er forgabet i Menneskeaanden og derfor ønsker den opstillet i Historiens Ramme i Skolestuen? Hvad jeg har sagt, er kun, at Verdenshistorien viser os at Menneskeaanden er større og beundringsværdigere end Aanden i Naturen. Det samme indrømmer vel ogsaa min Modstander, hvis ikke, saa er han Materialist, men dertil viser han sig altfor rettroende. Derfor har han slaat ligesom en Streg over min Tale om Guds Forsyns Aabenbarelse igjennem Historiens Begivenheder, og sat sin egen istedet, der naturligvis er mere orthodox.

Endskjønt der i min nu saa tidtnævnte Anmeldelse ikke findes et eneste Ord, som kan udtydes derhen, at jeg benægter Naturkundskabens Nytte, saa taler Hr. J. F. om denne, som om jeg skulde være aldeles blind for samme. Vel maa jeg antage, at han ifølge sin egen Erklæring gjør dette for at krase noget ud igjen af det jeg har taget Munden for fuld, dog ikke som Barmhjærtighedsgjerning mod mig for at beskytte mig mod den Fare at sætte noget fast i Halsen, men for at vise Folk, at jeg maa være en Person, som ikke har det mindste Vet paa hvor nyttige Naturkundskaberne ere i praktisk Henseende; thi saaledes er hans Tale herom sat i Forbindelse med den Kompliment, han giver mig for mine Ord om Materialismen, at Indtrykket hos Læseren maa blive saadan. Kan det derfor tjene Hr. J. F. til nogen Beroligelse, saa tør jeg her forsikre ham, at saa stor Hader som jeg er af den overdrevne Ros, med hvilken Naturfagene omtales, saa varm Talsmand af dem er jeg ogsaa, naar der tales om deres Nytte for vort jordiske Livs Behov. Derfor ser jeg ligesaa gjerne som mange Andre, at de indføres i Almueskolen, naar de der kun blive satte paa sin rette Hylde.

Hermed faar det nu være nok. Mit Forsvar er bleven længere end paatænkt fra Begyndelsen af; men Nødvendigheden har fordret det, da jeg som navngiven Mand er bleven angrebet af En, som klogeligen har vidst at skjule sig under Anonymitetens Slør. Fra samme Baghold maa jeg vel vente mig et nyt Angreb. Om jeg da skal bide fra mig igjen beror paa Angrebets Beskaffenhed. Bliver det ligt det første, saa finder jeg det aldeles under min Værdighed baade som Menneske og Kristen at tage til Gjenmæle, det vil sige, hvis jeg ikke som von Münchhausen vil give mig af med at kjæmpe med Veirmøller.

Om hvad en Lærer kan gjøre for at vække og vedligeholde Børnenes Opmærksomhed.

Af Kirkesanger G. Uegaard.

Da det er Skolens Formaal at lære og opdrage sine Børn baade for det Liv, som er, og det, som kommer, eller at give dem de Kundskaber og den Dannelse, som de behøve for at blive Mennesker og Kristne i bedste

Forstand, saa maa dens Lærer, være sit Arbeide voksen og drive det med Flid; men selv om dette er Tilfældet, selv om han besidder baade tilstrækkelige Kundskaber og ingen Møie sparer, saa vil dog hans Gjerning ingenlunde kunne lykkes, hvis han ikke tillige gaar frem paa en saadan Maade, at Børnene med Liv og Sjel deltager i Undervisningen. I Mangel heraf bliver det jo at præke for døve Øren og som at tale til Stok og Sten. Derfor er det en ligesaa vigtig som vanskelig Betingelse at kunne trække Børnene til sig og holde dem i Virksomhed eller med andre Ord at vække og vedligeholde deres Opmærksomhed.

Vi vide godt nok af Erfaring, at Børnene liden eller ingen Modenhed har, men staar endnu paa Begyndelsestrinnene af sin Udvikling. Deres Kundskaber ere faa og smaa, om de allerede har nogle, og Tankerne, Forestillingerne, ere høist indskrænkede. Sjelens Kræfter ere saaledes ligesom Legemets spæde og svage, og som dette i den første Tid kun kan befinde sig vel ved at næres af Melkeføde, da det ikke taaler nogen anden haardere, saa er det ogsaa paa lignende Maade med Barnesjelen eller Aanden. Saafremt Læreren byder Børnene Noget, som staar altfor høit over deres Tanker og Forestillingsevne, kan Opmærksomheden, som er Tankens hele Henvendelse paa den Sag, der haves fore, umuligen faa sit blivende Tilvær. Derfor er det nødvendigt, at Læreren kan sætte sig ind i den barnlige og unge Alders-Begrebs- og Forestillingsevne, og at han af stadigt Hensyn til dette forstaar at vælge af det forskjelligartede Lærestof just det, som passer for hans Børn, ligesom han ogsaa bør vide at meddele dem kuns saameget af dette ad Gangen, som de godt kunne fordøie eller taale. Som Eksempel paa det nys Omtalte kan nævnes, at de rene abstrakte Begreber og videnskabelige, dogmatiske Sandheder er ikke for smaa Børn, heller ikke store Talbegreber og vanskelige Regningsarter.

Men ligesom Læreren bør vogte sig for at paatvinge Børnene, hvad der er dem for vanskeligt endnu, saa maa han ogsaa vogte sig for at ikke komme ud paa den modsatte Yderlighed, at komme med Noget, der liden eller ingen Tænksomhed udkræver. Paa denne Maade anspores naturligvis ikke Tænkningen, og følgelig bliver der i dette Tilfælde ikke Tale om Opmærksomhed. Det gjelder altsaa her som overalt at gaa Middelveien som den ene sande og rette, og har Læreren i den antydede Retning fundet den, da maa han for det Andet fremtrække de Sider af det valgte Stof, som især kan tiltale og belære Børn, og fremsætte det paa saadan Maade, at det kan interessere. En og samme Lærdom eller Sandhed kan jo sees fra forskjellige Hold og i ethvert Tilfælde være til Belærelse; men dette uagtet kan dog den ene Side af Sagen være mere tillokkende og lærerig end en anden. Døden f. Eks., der kan gjøres til Gjenstand for en lærerig Samtale, kan fremstilles baade som lys og mørk, baade som en Straf og en Velgjerning; endvidere som et Bevis paa vor store Syndighed og som en Stadfæstelse paa, at han, Syndens Hader og Forfølger, er hellig og retfærdig, samt at da han er de Troendes Belønner, saa maa han tillige være Naadens og Kjærlighedens Speil m. m. Hvad der nu fornemmelig bør fremhæves af Alt, hvad en og samme Sandhed, Begreb eller Sætning tilbyder, beror da paa Lærerens egen Dømmekraft og Skjøn i at vælge samt paa det Udviklingstrin, hans Lærlinge staar, hvilket han som sagt altid bør have for Øie.

Er nu en Lærer heldig i at vælge Stoffet og at fremtrække det af samme, som især interesserer, saa er han kommen godt paa Glid til at vinde Børnenes Opmærksomhed; men til det Mere, han endnu har at iagttage, hører ogsaa, at han holder fast ved den bedst mulige Orden og Klarhed

i den ydre Fremstillingsmaade af den Sandhed, han skal meddele Børnene. Overalt, hvor ingen Orden er, der hersker jo Forvirring, og bruger han Udtryk, som ei er Børnene bekjendt, da forstaar de ham ikke, og følgelig kan Opmærksomheden heller ikke være tilstede, eller, om den vel kan tænkes der, saa vil den dog paa saadan Maade lidet eller Intet gavne.

Derfor maa Læreren beslitte sig paa at ordne det valgte Stof, saa godt han kan, og for at kunne fremsætte sine Tanker tydeligt, maa han være Herre over Sproget, ei bløt over det mest almindelige Tale- og Skriftsprog, men ogsaa over Barnets, hvis Udtryk saavelsom Tanker ofte ere langt anderledes end den Voksnes. Læreren maa med andre Ord gjøre sig barnslig og altsaa stige ned til den eller dem, han vil opløfte.

Som bekjendt er det noget Eiendommeligt ved Alle og vel mere hos Børn end hos Voksne, at de kjedes ved det engang Lærte og Tilvante. Læreren bør derfor ikke længer end som fornødiges holde paa med Et og det Samme, men rafkt gaa videre og altsaa lade Lærestoffet vexle.

Endelig er det en Hovedfordring ved al Undervisning ogsaa for Opmærksomhedens Skyld, at Læreren selv er stemt for den Sag, som omhandles, og at han underviser med Liv og Lyst samt at han, for at gjøre det Omhandlede endmere klart og tiltrækkende for Børnene, søger at nærme sig saameget deres Tanker, Følelser og Erfaringer og ideligen anvender det paa dem selv, deres Stilling og Forhold. Dette er at gjøre Undervisningen praktisk nyttig for Børnene, som saaledes stærkt paavirkes til at føle, hvor nødvendigt det er for dem at lære, og paa denne Maade vil deres Lyst endmere vækkes og deres Kræfter yderligere anspores til at tilegne sig, hvad Læreren meddeler dem.

Hertil maa jeg føie et Par Punkter som Tilgift.

Læreren bør henvende sig i sin Tale snart til den ene og snart til den anden af Børnene uden at gaa frem i nogen vis bestemt Orden og give Opmærksomheden de nødvendige Hvilepunkter samt fordele Stoffet saaledes, at de Smaa, der endnu ikke har lært Meget, faar det Letteste at besvare, medens han giver de større og viderekomne Børn det Vanskeligere.

For det Andet bør han være rede til at komme med Sammenligninger, Eksempler og smaa Fortællinger, der naturligvis bør tjene til at opklare det, som er selve Gjenstand for Undervisningen og ellers tjener til at interessere. De benyttes især, naar det mærkes, at Børnene viser Tilbøielighed til Adspredelse, og endelig maa Læreren ikke holde paa saalænge, at Børnene blive kjede og trette af Undervisningen.

Småbemærkninger om Saxtorfs udtog af Pontoppidans forklaring og den omarbeidede udgave af samme bog.*)

I en tid som denne, da „lærebogsspørgsmålet" så meget beskjæftiger folk, turde man måske håbe, at følgende linjer angående dette spørgsmål ikke vil blive overseede. Anledningen til, at de fremkommer, er den „meddelelse" fra lægmandsmødet på Orkedalsøren, som har været at læse i dette blad (nr. 7 side 109 2den årgang). Uagtet jeg derfor vil komme til at

*) Når der i det efterfølgende forekommer udtrykkene „udtoget," og „forklaringen," så forståes ved hint Saxtorfs udtog og ved dette den omarb. udg. af bogen. Inds.

holde mig til de der udtalte ytringer, er det dog ikke deltagerne i mødet, jeg vil tillivs, men ene og alene de af dem udtalte anskuelser og den fremstikkende ufordrageligheb mod anderledestænkende. Jeg skulde sagtens have seet, at en anden og dygtigere havde ytret sig i sagen, hvorfor jeg også så længe har tiet i håbet derom; men da det lader til ikke at ville ske, vover jeg da endelig at overgive mit til velvillige læseres overveielse.

Her vil jeg ikke indlade mig på spørgsmålet, om man overhovedet skal beholde Pontoppidans bog som lærebog ved undervisningen i kristendom; det kan man afgjøre, når man først er bleven enig om, hvorvidt der skal benyttes „lærebog," og man så har fået sig en anden, som man med fordel kan sætte istedet; her skal jeg indskrænke mig til kun at omtale de to udgaver af bogen, udtoget og forklaringen, i forhold til hinanden indbyrdes, alt eftersom hin meddelelse giver anledning til. Denne sidste (forklaringen) har man i hint lægmandsmøde fundet forgodt at omtale på en temmelig slurvet og ufordelagtig måde som en bog, der fører uren lære osv. Det, som man har sagt til dens fordel, er så aldeles forsvindende mod klagepunkterne, man har opstillet, efter hvilke, om de var begrundede, bogen måtte ansees for ganske forkastelig til liden ære for de mænd, der har udført det så lidet påskjønnede arbeide at omarbeide udtoget. Dog det er ikke nogen ny klagesang man har istemt; men heller ikke så gammel er den, at man bør tie af agtelse for dens grå hår. Man undskylde derfor en undersøgelse af klagepunkternes holdbarhed. Først er det da spørgsmålet om Kristi nedfart til helvede (forklaringens 329), man stoder sig på. At Kristus virkelig nedfor til helvede, er der nu vel ingen, som indlader sig på at nægte, skjønt jeg ikke ved, hvorfor man ikke skulde gjøre det; thi af bibelen beviser man det neppe, og troesbekjendelsen, — ja den er efter visse folks påstand ikke mere at stole på. Men hvorom nu end alting er, så findes der nok ingen, som for alvor nægter, at Kristus nedfor til helvede; men spørgsmålet, tvistepunktet er, „hvad han gjorde der." Når der nu er tale om Kristi nedfart til de dødes rige, så synes det mig for en enfoldig kristen ikke at være så meget magtpaaliggende at vide, hvad han gjorde der; om han prædikede loven eller evangelium, eller han reiste didhen som en herold eller hvad andet, man nu kan have at sige os; for ham må det være nok, at han har været der. Han ved, at det var for ham, at Kristus var der; han bekjender leddet om sin frelsers nedfart som noget glædeligt, noget trøsteligt for sig; han har intet at bekjende om sin frelser, uden det er glædeligt. Ligesom hans undfangelse, fødsel, død, opstandelse o. s. v. er ham glædelige og til stor trøst, således er hans nedfart ham det ligeledes; thi han tror, at det alt er gjort ham til evig glæde. Men folk, som ikke vil vide af noget dødes rige; folk, som tænker at gjøre et „hop," når de skal ud af verden, over det og lige ind i beskuelsen af Gud; folk, som derfor meget liden trøst kan have af Kristi igjenkomst til dommen; — ja sådanne kan naturligvis heller ikke tale om og vide af trøst af Kristi nedfart til de dødes rige. Talen derom er dem en dårlighed; thi hvad har de med Kristus der at skaffe? Enfoldige folk derimod, de ved, at de ikke står over mesteren; men, at ligesom han nedfor til de dødes rige, iligemåde skal også de derhen, og derfor er det dem så glædeligt, at Kristus har været der for dem og betaget dem frygten for dette „ubekjendte sted." Dette er nok for den enfoldige kristen, og neppe begjærer han for eget vedkommende at vide mere om dette led af sin troesbekjendelse. Søger han imidlertid om mere lys i denne sag, saa er det, fordi kjærligheden driver ham til også at tænke på dem, som er gangne bort uden at have været saa lykkelige som han at

have den saliggjørende kundskab om Gud. Når han så da tænker på dem, da er det, at spørgsmaalet om, „hvad Kristus forrettede i de dødes rige," især træder frem for ham og bliver gjenstand for hans overveielse. Jeg må tilstå, at jeg ikke rigtig ved, hvormange forskjellige svar der kan gives på dette spørgsmål; men to ved jeg nu ialfald af, hvoraf udtoget er bærer af det ene og forklaringen af det andet. Så skal vi da betragte de to forskjellige svar lidt, idet vi stiller dem ved siden af hinanden, belyste af skriften. Dersom vi nu vil se lidt på det bibelsted, begge bøger siterer, så får vi jo simpelthen ud, at han (Kristus) prædikede for hine ånder; thi således står der jo med tydelige ord. Det er altså bibelens egne ord, at han prædikede. Underligt er det derfor, at udtoget i hint omstridte spørgsmål ikke har et eneste ord om, at Kristus prædikede i de dødes rige; derimod læser vi, at han „viste" den seier, han havde indlagt over Djævelen, hvilket nok skal forståes således, at han, idet han lod sig tilsyne i den „stærkes pallads," gav ham at forstå, at han nu ganske havde overvundet ham, ialfald vil man have bogen således forstået. Efter dette skulde altså Kristus ikke være nedfaren til de dødes rige, men kun ned i djævlekrogen, og i hans svar til røveren på korset bliver der følgelig ingen mening. Således i sin følgerigtighed lærer os udtaget; og det skal være skriftmæssig ren lære! Forklaringen derimod har dette „prædikede," men med et ulykkeligt tillæg (evangelium), hvoraf så mange har taget forargelse. Jeg kan imidlertid intet anstødeligt finde deri, og jeg trøster mig med, at jeg i den henseende ikke står alene, idet jeg mener også at have skriften på min side. Er det nu så som jeg har hørt flere lærde folk erklære, at det Ord, som er oversat med „prædike," overalt i det nye testamente betyder at prædike evangelium, da er jo sagen klar nok og forklaringen i sin gode ret, men da jeg ikke er lærd, så tør jeg vel ikke grunde min mening herpå, og det samme kan måske også være tilfældet med ikke så få af mine læsere. Dog vil man sandheden, så behøver man heller ikke i dette stykke at være uden rettesnor og veiledning, så vidt da, som det er givet os at vide. I Peters første brev kap. 4, v. 6, hedder det: „Thi derfor er og evangelium forkyndt for de døde o. s. v." Men nu ved vi jo ikke, at der er bleven prædiket for de døde oftere end den ene gang, da Kristus gik hen i ånden og prædikede for ånderne, som var i forvaring. 3, 19. Disse to steder forklarer altså hinanden: i k. 3, 19. står, at Kristus prædikede, og i k. 4, 6., hvad han prædikede, om der forresten kan være spørgsmål derom. Forklaringen har altså ret, når den siger, at vor Herre og frelser prædikede evangelium, da han var i de dødes rige. Dog dette siger jeg kun til dem, som vil sandheden, men som måske kan være ført på vildspor formedelst visse folks stortalenhed. Det sidste slags folk ved jeg derimod vil have grumme meget imod at forklare disse to steder med hinanden; jeg ved det, derfor talte jeg ikke til dem. Dem må jeg derimod spørge, hvad det er, som forbyder os ogsaa i dette tilfælde at følge den almindelig antagne regel „at lade skrift forklare skrift"? Jeg kjender deres grunde; men ikke de forbyder det; thi de er ikke grunde men blot indvendinger. Dog jeg ved, hvad det er: en blind rettroenhed, som vel kan mene det godt nok; men som dog i det foreliggende tilfælde ikke har været istand til at træffe det rette. Heri skulde man ikke saa meget fortænke dem thi hvem kan ikke tage feil —, når den kun ikke viste sig så sneverhjertet at stemple alt, hvad den ikke kan få ind under sit begreb om „ret-tro," som uren lære. Dette skulde man ikke være så rask til at gjøre; man skulde lade være at fælde dommen, indtil man havde bevist den anklagedes skyldighed; men endda har man

ikke bevist, at forklaringens „evangelium" ingen hjemmel har i Guds ord. At påstå kalder jeg ikke at bevise.

Dog vi er endnu ikke færdige med forklaringens synderegister. Den skal endvidere være forkastelig, fordi den har gjort sig skyldig i den forbrydelse (eller hvad det nu må hedde) at have i sp. 396 nævnt de midler, hvormed den Helligånd helliggjør og opholder den troende, „uden i mindste måde nærmere at begrændse tiden for denne den Helligånds nådevirkning." At man, når man har sat sig det i hovedet, kan få ud de allerurimeligste ting af ens ord, det ved vi jo, og således er det vistnok også tilfældet her, når man vil have forklaringen til at lære, „at selv de døde, som ere døde i Troen på Kristus, skulde tiltrænge både Guds ord og den hellige nadvere." At bogen mener dette ved i sp. 396 at omtale midlerne for helliggjørelsen og opholdelsen kan aldrig falde rettænkende læsere ind; sådanne folk, som vil trække ordene efter hårene og for alt ikke se længere end de synes at have godt af, ja de folk kan sagtens få meget rart frem. Jeg skal minde om ord sagte ved en anden leilighed, men som passer overmåde godt her: „Det er dog virkelig sandt, hvad man siger: Der gives intet middel mod onde tungers fordreielser. Intet kan siges så forsigtigt, at det skulde kunne undgå bagvaskelse." Dersom man derimod vil gjøre sig umag med at se lidt på sp. 397—402, hvilke tildels er sideordnede med sp. 396, vil man få en ganske tydelig forestilling om, hvor stor forklaringens feilgreb på dette sted er. I de nævnte spørgsmål taler jo forklaringen om de samme gjenstande for den Helligånds nådevirkning som i sp 396, og i disse er der jo, såvidt jeg kan skjønne, tale om mennesker, ikke om ånder. Hermed er den savnede tidsbegrændsning jo klart nok given, og den „følgerigtigt" udledede slutning bliver „følgelig urigtig." Skulde udtoget på dette sted besidde noget fortrin fremfor forklaringen, så måtte det nok være dette, at det ikke har nævnt de midler, hvormed den Helligånd helliggjør og opholder. Men dette vil jeg helst kalde en mangel ved bogen, og underligt må det derfor tage sig ud, når også det skal lægges forklaringen tillast, at den har rettet på en om end nok så liden mangel ved udtoget. Ved sådan kritik når man ikke sin hensigt. — Hvad spørgsmål 306 i forbindelse med sp. 395 angår, så kunde talen om uoverensstemmelse mellem den synes at have noget for sig. Thi dersom synden ved en salig død blev ganske udryddet, som det jo hedder i sp. 306, hvordan kunde man da vel tale om, som der er skeet i sp. 395, at livet fra gjenfødelsen skulde tiltrænge at bevares mod fristelsen og fuldkommengjøres „indtil" kjødets opstandelse? Uoverensstemmelsen synes at være indlysende. Men så kan det jo hænde, at den blot synes at være tilstede, og at man ogsaa har været vel meget rask i at fælde dommen. Mon man har tænkt på dette? Og mon man har tænkt på, at om man end antager, at synden ved en salig død ganske udryddes, det dog ikke er nødvendigt, for ikke „i høi grad at modsige sig selv," at man antager som ligefrem følge, at livet fra gjenfødelsen også skulde være fiks og færdigt i dødsøieblikket, så at det sidenefter skulde stå stille som dødvandet uden at vokse eller tiltage? Og hvad det angår, at det hedder om den Helligånd, at han bevarer mod alle fristelser „indtil" kjødets opstandelse, så kunde nok det også behøves, om end synden ved døden var ganske udryddet. Da der dog kan være fristelse for en, uden at han behøver at have synd. Kan man nu ikke nægte dette, så får man vel også lade beskyldningen mod forklaringen om selvmodsigelse fare, hvad dette sted angår da. Hvad, om vi nu skulde se efter, hvorvidt udtoget er bedre i denne henseende? Spørsmålet om, hvorledes Kristus har gjenløst fra synd," har

begge bøgerne ligeledes. Forskjellen må vi altså søge i spørgsmålet om „opholdelsen“; men her får vi akkurat samme mening ud af udtogets som af forklaringens, skjønt svaret rigtignok ikke lyder ligedan i begge. Dog forskjelen er ikke meget stor endog seet hen på den blotte udvortes ordlyd; thi det, forklaringen siger, at den Helligånd virker „indtil kjødets opstandelse.“ siger udtoget, at han foretager sig „indtil enden.“ Dette „indtil enden“ er rigtignok et noget ubestemt udtryk; men på dette sted behøver man ikke at være i vildrede med Hensyn til, hvad bogen mener dermed, når man betragter vedføiede skriftsted, hvori det hedder „indtil Jesu Kristi dag.“ Udtoget må altså mene, når det siger, at den Helligånd bevarer os mod alle fristelser i den sande tro „indtil enden“ og så vedføier et sted af skriften, hvori der læres, at denne den Helligånds gjerning foregår „indtil Jesu Kristi dag,“ at dels „indtil enden“ skal være det samme som bibelens „indtil Jesu Kristi dag“ (ɔ: dommens dag, opstandelsesdagen), ellers var der jo ingen mening i at anføre netop dette bibelsted; og at Jesu Kristi dag er et andet udtryk for dommens dag, opstandelsesdagen, derom er der vel neppe to meninger. Hvad har nu da forklaringen sagt andet end udtoget? Forklaringen har sagt, at den Helligånds gjerning, hvorom den taler i sp. 395, fortsættes indtil kjødets opstandelse og har nu ikke udtoget om denne sag i sp. 390 sagt netop det samme ihvorvel med andre udtryk og på en mere ubestemt og svævende måde? Altså, spørgsmålet om, „hvorledes Kristus har gjenløst os fra synd,“ har begge bøgerne ord til andet ligeledes, og spørgsmålet om „opholdelsen“ siger os det samme såvel i den ene som i den anden: skal nu den ene beskyldes for „selvmodsigelse i høi grad,“ så må man gjøre det samme med hensyn til den anden, såfremt man vil have ord for at være retfærdig og upartisk. — Hvis forresten forklaringen i den omhandlede sag har begået nogen feil, så er det efter min private mening ved at beholde sp. 306 uforandret efter udtoget og ikke ved at stile sp. 395 således, som skeet er. — Talen om, at man ikke skulde kunne undervise efter forklaringen, hvad de omdisputerede spørgsmål angår, er meget løs og lugter af den samme ufordragelighed mod anderledestænkende, som man allerede er gjort opmærksom på, og hvoraf alle fra en vis leir udtalte beskyldninger mod forklaringen ånder. Man behøver da sandeligen hverken at springe over spørgsmålene eller erklære deres indhold for stridende mod Guds ord, om man end er af en anden mening end den, man vil lade bogen have. Forklarer man bibelen efter sine egne forudfattede meninger, så mener jeg, man sagtens kan gjøre det samme med nogle spørgsmål i forklaringen, al den stund dette kan lade sig gjøre uden ved at gjøre vold på den ligefremme ordlyd; men det er man ikke tvungen til, om man end måtte ville forklare de omtalte spørgsmål efter den anden anskuelse. Forresten ved jeg ikke, hvilke onde følger det vilde „drage efter sig,“ om man med taushed forbigik et eller flere spørgsmål i bogen. Den ytrede frygt for de deraf flydende ikke „bedste“ følger forekommer mig at have megen lighed med de bussemænd, man i ammestuer har en så velsignet mængde af, og for hvis tilværelse man må være indbildningskraften taknemmelig. I enkelte kredse af mit skoledistrikt benytter man udtoget i andre forklaringen; men endda har jeg ikke seet mig sat i den nødvendighed at erklære noget af spørgsmålene for stridende mod Guds ord; og mon ikke mange flere skulde kunne sige os det samme? Derom er jeg overbevist. Hvorfor skal man da være så uforstandig at bortkaste det bedre og beholde det mindre gode (herved har jeg ikke sagt andet end deltagerne i lægmandsmødet før mig) blot formedelst ting, som

dog i mindelighed kan rådes bod på? Det er dog så sørgeligt at være vidne til en sådan fremgangsmåde, hvormed man dog forresten så såre lidet udretter. Vel taler man meget dristigt og afgjørende; men det er også næsten det eneste. Vil man se lidt nøiere efter, skal man i almindelighed finde en uklarhed og et forbausende ubekjendtskab til sagen, som gjør, at man uvilkårlig kommer til at tænke på ordsproget: „Tomme tønder ramler mest." Derfor er heller ikke de hyppige udfald synderlig farlige just, men destomere kjedelige og ubehagelige. Og hermed får det være nok.

Petari.

Den omarbeidede Forklaring.

I Almueskoletidendens Nr. 1 f. A. har G. fremført en Del Anker mod den omarbeidede Forklaring. Vi ere enige med ham, og skal desuden tilføie et Par Bemærkninger. Naar det Spm. 9 heder: Hvorledes ville vi erfare, at det er Guds Ord? „Af dets Virkning osv.", saa maa det „det", som er Guds Ord, her efter Sammenhængen være det Ord, som staar i Bibelen, altsaa den hellige Skrift. Her staar, at den hellige Skrift kan skabe nyt Lys i Forstanden, osv. altsaa gjenføde Mennesket, efter den Forklaring, Bogens Omarbeidere give over den Forandring, som foregaar med Mennesket ved Gjenfødelsen (Spm. 381 og „Kort Begreb" 31). Hvordan de saa, som i Spm. 383, kan sige, at Daaben er det (eneste) Middel, ved hvilket den Helligaand gjenføder, er Noget, som vi ikke saa ligetil kunne forstaa. — Om Nedfarten til Helvede (Spm. 329) læres Noget, som ikke stemmer med Guds Ord, saalænge der staar: „Som Træet falder, saa skal det ligge." Præd. 11, 3, og: „Der sker ingen Erindring om dig i Døden osv. Ps. 6, 6. — 1 Petr. 4, 6, hvortil der staar henvist, maa efter Brevets Sammenhæg forstaaes om aandelig Døde. Allerede det Ord „i Forvaring" tyder hen paa, at de, som have foragtet Noas Prædiken, nu vare i et Fængsel, hvor de ventede sin endelige Dom. — I Spm. 342 læres, at Kristus paa den yderste Dag vil dømme Menneskene efter sit Ord, og til Bekræftelse paa dette fremføres Jesu Ord: „Det Ord, som jeg har talet osv." men Jesus siger her, at Ordet skal dømme ikke at de skulle dømmes ved og efter Ordet. Derimod staar det udtrykkelig, at Menneskene skulle dømmes efter sine Gjerninger Math. 25; Aab. 20, 13. — Dette var ikke af saa stor Betydning, dersom det ikke foranledigede den Slutning: „Naar Alle skulle dømmes efter hans Ord, saa maa Alle faa høre hans Ord," hvilken Slutn. bliver falsk paa Grund af Oversætningens Urigtighed. Spm. 380 med Svar lyder: Hvad er Gjenfødelsen? „Den Naadevirkning af Guds Aand, at han fornyer Guds Billede i vor Sjæl og saaledes skaber et nyt Guds Menneske." Her svares altsaa, at han baade fornyer og skaber og det som eensbetydende, eller det sidste som en Forklaring paa det første, hvilket man maa slutte af det Ord „saaledes." Det er dette, som forekommer os ufatteligt. Heller ikke sees noget Bibelsted anført paa, at han fornyer, langt mindre at dette er eensbetydende med at skabe. Her synes Svaret ogsaa at stride baade mod Logiken, og imod den hellige Skrift. Vi finde intet Gudsord, der siger, at den Helligaand fornyer Guds Billede i vor Sjæl. — Spm. 408 lærer, „at mange af dens (Kirkens) Medlemmer ikke ere oprigtige for Gud," hvorved maa forstaaes saadanne, som hører med til dem, vi med et fælles Navn kalde Verden (alle Uomvendte). I Spm. 411 regnes Verden med til Kirkens

Fiender; altsaa maa endel af dem, som høre til Kirken, selv være blandt Kirkens Fiender. Dette Rige (Kirken) maa da være kommet i Strid med sig selv, og som saadant kan det ikke bestaa; men dette stemmer ikke med Jesu Ord Math. 16, 18. — Spm. 413 lærer, at Kirken i Himmelen skal være triumferende. — Naar der i Spm. 412 anføres, at Kirken strider (kun) med aandelige Vaaben, som Gud rækker den, saa synes det deraf, at ved Kirken her menes alle Troende, thi, de, som kan bruge de aandelige Vaaben imod Kirkens Fiender, er jo kun de Troende, og dersom man skal kunne bruge de aandelige Vaaben, maa man stride i Troen med Haab og vedholdende Bøn til Kirkens Overhyrde og Biskop, at han vil komme dem til Hjælp, men de Ugudelige har ingen saadan Troesstrid. — At Ordet „Kirke" i egentlig Betydning kun omfatter alle Troende, synes at fremgaa af Ef. 2, 19—21 m. fl. Bibelsteder. Forresten er Spørgsmaalet om Kirken tilstrækkelig besvaret i „Luthersk Kirketidende" 1ste Bind (sammenl. 2det Bind). Vi har nedskrevet disse Linjer, fordi Sagen ligger os paa Hjærte, og fordi den anbefaler sig for Almueskoletidendens Læsere til nærmere Overveielse. Vi nære det Haab, at Flere ville udtale sig om denne Sag, og vi bede, at den Helligaand vil oplyse Ordets Tjenere om hvad der er ret efter Guds hellige Ord, hvilket vi i alle Ting bør underordne os, ihukommende, at man bør tage Fornuften fangen under Troens Lydighed," og at vi ikke blive „Blindes blinde Veiledere" førende de uskyldige Smaa bort fra den rette Børneven, den Herre Jesus Kristus.

F.

Literære Efterretninger.

— Under 22de f. M. har Hs. Maj. Kongen udnævnt Bogtrykker og Forlagsboghandler P. T. Malling til Ridder af Wasa-Ordenen.

— Redaktøren for „Evangel. Ugeskr.", Sognepræst J. R Stockholm, oversætter og udgiver paa Wøldikes Forlag „**Evangelisk Pædagogik** af Dr. **Christian Palmer.**" Uagtet vi forbeholde os at senerehen besørge denne i vore Oine saa værdifulde Bog anmeldt, skal vi dog nu optage, og gjøre til vore, de Ord om Bogens Tanke og Aand, der ledsage Subskripsjonsindbydelsen. Allerede ved sin Titel betegner den „det bibelske og kirkelige Standpunkt fra hvilket Forfatteren er gaaet ud, idet han skred til Løsningen af sin Opgave. Han staar paa Evangeliets Grund. Men den pædagogiske Visdom, som han har fundet i Evangeliet, har han stadig sammenholdt med sine rige Erfaringer fra det virkelige Liv. Det Værk, han her har frembragt, er altsaa fremgaaet som Resultat af det Lys, Skriften og Livet gjensidig have kastet paa hinanden. Dr. Palmer har tillige den Gave at kunne fremstille et videnskabeligt og dybt gjennemtænkt Indhold i en livlig og tiltalende Form. Derved anbefaler hans Bog sig som en ikke allene i høi Grad belærende, men tillige interessant Læsning først og fremst for Geistlige og dygtige Lærere, der paa Embedsvegne have med de her behandlede Gjenstande at gjøre, men dernæst ogsaa for enhver dannet Familjefader, der ønsker en prøvet og sikker Vejledning ved sine Børns Opdragelse."

Den danske Oversættelse udkommer i 8 á 10 Hefter á 14 ß; hver 14de Dag udkommer et Hefte. Subskripsjon modtages i enhver Boghandel.

— **Om Grundtvigianismen** til Veiledning for tænkende Kristne af **L. Fabritius.** Denne Bog (23 S.) fremstiller meget klart, at Grundtvigianismen er fuldkommen uholdbar, naar den paastaar, at Skriften er et dødt Ord, at Forsagelsen og Troesbekjendelsen er Guds levende Ord, at Daaben henter sin Kraft fra Troesbekjendelsen, at Daabsbetingelsen er Kristendommens Grundvold, at vor Bekjendelse af Troen paa den Treenige har saa megen Kraft og Virkning, at den formaar at bevare Troens og Kirkens Enhed m. m. Idet jeg vover at anbefale dette lille Skrift paa det Bedste, skal jeg tillade mig at ytre, at det vilde være godt, om det fandtes i enhver Almueskolelærers Boghylde. Det koster kun 8 ß. B—e.

— **Havets fysiske Geografi** og Meteorologi. I Uddrag og Bearbeidelse efter M. F. Maury's The physical Geography of the sea and its Meteorology. Af **H. J. Müller.** Kapteinløitnant i den norske Marine.

Af denne interessante og belærende Bog er 1ste Hefte udkommet. Havets Mærkværdigheder ere her fremstillede i et klart og fatteligt Sprog, ligesom ogsaa foreliggende Hæfte udmærker sig derved, at Havets Undere ikke betragtes som et Værk af Naturen selv, men henføres til ham, som er alle Tings visdomsfulde og kjærlige Ophav, den levende Gud selv. Naar det hele Skrift er udkommet, skal jeg give en fuldstændigere Anmeldelse deraf. Bogens Subskriptionspris er 7 Ort. M. Troan

— **Salmer og Sange til Brug ved Skolelærer-Møder,** samlet og udgivet af **A. Reitan,** Kirkesanger til Kvikne. Kristiania. Carl Wangs Forlag. 79 Sider. Pris 14 ß. Denne vakre Digtsamling, indeholder 58 Sange, som ere fordelte saaledes: En „Velkomstsang," 6 Sange til Brug ved Aabningen af Skolelærermøder, 7 Morgensange (de fleste af Grundtvig), 5 Aftensange (de fleste af Ingemann), 2 Sange „ved Aarsmøder", En Sang „ved Slutningen af et Lærermøde" (af P. Andresen), 14 Sange under Overskrift: „Nogle andre Salmer," 3 „Lærersange," samt Wexels's bekjendte Mindekvad over Ole Vig. Derpaa følger en egen Afdeling, der bestaar af „Sange af blandet Indhold," hvoraf de 10 ere helligede Folket og Fædrelandet, de øvrige 8 vedrører dels Nordens Kirke og Skole, dels Nordens Ungdom og Modersmaalet, dels „Lyset og Livet." —Valget er efter min Formening foretaget med Skjønsomhed; saaledes er jeg fuldkommen enig med Udgiveren deri, at han har vraget al denne letkjøbte Poesi, der gaar under Navn af Sange for Skolen og dens Lærere, og i hvis Tilblivelse vore Skolelærere have en ikke ubetydelig Andel; men som i Virkeligheden kun er rimet Prosa, ja mange Gange heller ikke det, da Rim og Versemaal, som oftest, kommer paatvers, og usmageliggjør aldeles den prosaiske Tanke, der maa iklæde sig denne tvungne Form. — Jeg vil tillade mig et Par uvæsentlige Bemærkninger med Hensyn til Reitans Bog. Et overveiende Antal Digte er af Grundtvig. Forsaavidt, som det er gedigent Guld det, der er optaget i Samlingen, og som hører denne Poesiens Storfyrste til — forsaavidt er der ikke noget at sige:[1]) Jeg tror dog, at enkelte af hans Sange uden nogen egentlig Skade kunde have været borte, for at flere Digte af de ypperligste norske Forfattere kunde havt faaet Plads, da jo det virkelige Gode paa Poesiens Felt, som vort Land har præsteret, fortrinsvis bør have Forrangen i en saadan Samling.

---

[1]) Hvormeget man end kan misbillige Grundtvigs theologiske Anskuelser, tro vi dog, Alle ere enige om, at han som religiøs Digter staar uopnaaet i den skandinaviske Literatur nu for Tiden. Indſ.

Den anden Bemærkning er denne: Jeg havde ønsket Samligen lidt righoldigere. Bogen behøvede ikke for den Sags Skyld at svulme op til nogen ubekvem Format. Amundsens Udvalg af Sange for Skolen og Hjemmet er ikke større end Reitans lille Bog, uagtet den indeholderover hundrede Salmer. Denne Forøgelse af Indholdet kunde ogsaa godt have skeet uden nogen Prisforhøielse. Men alt dette kan der rettes paa ved et nyt Oplag, som Bogen rimeligvis om en føie Tid vil komme til at opleve. Bortseet fra disse Smaatterier fortjener denne lille Digtsamling at eies af enhver Skolelærer, da den desuden ogsaa godt kan bruges til andre Tider end blot ved de Leiligheder, hvortil den er bestemt.

O. R.

Skole-Efterretninger.

Natvig Skole pr. Arendal. — For omtrent 2 Aar siden skede Begyndelsen til vort nu istandbragte Bibliotek. To Jomfruer heraf Kredsen talede da engang sig imellem om, hvorledes de bedst skulde stelle sig for at faa tilveiebragt Noget til en Bogsamling for Skolen. De syntes, det altid var saa godt for Enhver at læse nyttige Bøger; især fandt de dette nødvendigt for Beboerne heromkring, der mestendels er Søfolk. Disse kunde da, mente de, benytte de lange Vinteraftener, naar de ere hjemme, til nyttig Læsning, istedetfor at anvende den Tid til Noget, der ei frugtede saameget. De To udfandt, at den bedste og hensigtsmæssigste Maade at faa tilveiebragt en Kapital paa var at arbeide Forskjelligt og sælge det. Denne Ide fremholdt de for endel andre Fruentimmer. Da ogsaa disse syntes godt om den, sluttede 7 Jomfruer sig sammen til en Forening, hvis Medlemmer skulde komme sammen hver Mandag 3 — 4 Timer i et dertil bestemt Hus for at forfærdige forskjellige Slags Klædningsstykker. Desuden skulde ethvert Medlem yde 2 ß i Penge paa Forsamlingsdagen. Den Sum, der indkom ved Salget af det Forfærdigede, skulde anvendes til Skolens Bedste, især til Indkjøb af Bøger passende til en Bogsamling baade for Børn og Voxne. De to Jomfruer, der havde fostret denne gode Ide, valgtes til Bestyrerinder for Foreningen. Medlemmerne kom da ogsaa snart sammen for at arbeide, og de udførte sin Dont med megen Troskab, Flittighed og Flid. Om en føie Tid var derfor en vakker Sum indkommen; for en Del af denne indkjøbtes til Skolen et stort og fuldfærdigt Vægkart, der kostede omkring 6 Spd. Til de fleste af Kredsens Beboere blev der ogsaa omsendt en Liste, hvorpaa indkom et pent Beløb. Ordsproget: „Velbegyndt er halv fuldendt" stadfæstedes altsaa. Foreningen fortsatte omtrent 1 Aars Tid med at arbeide Forskjelligt til Bogsamlingens Indtægt; men efter den Tids Forløb fandt den paa at strikke et Sengeteppe. Dette blev færdigt nu sidste Høst, en Stund før Jul, og man bestemte sig til at bortlodde det; thi man var næsten vis paa, at det ikke blev kjøbt af En; desuden indbragtes der mere ved at afhænde det ved Lodkastning. En Liste sendtes da Kredsen rundt med den Paaskrift: „12 ß Loddet, og Kapitalen anvendes til et Bibliotek for Skolen." Da Folk mærkede dette, tegnedes der en hel Del, saa at der ved Lodkastningen indkom den vakre Sum 20 Spd. for Teppet. I alt var nu ved Bidrag og Arbeide tilveiebragt et Beløb af 45 Spd., sandelig rosværdigt! En Fortegnelse over

Bøger passende til Bibliotek blev da først gjennemseet af Forskjellige i Kredsen, og derpaa overdroges det mig at gjøre Indkjøb. Dette var ikke noget let Arbeide, men jeg udførte det dog med al Skjønsomhed og i Forening med en Anden. Desuden havde jeg en god Veiledning i de Fortegnelser over Bøger, der ere indrykte i forskjellige Skrifter, som „Folkevennen, Folkeskolen, Almueskoletidenden" o. fl. Alt, som var skadeligt og usundt, blev holdt borte; thi jeg kom ihu: „Slet Læsning kan ligesaavelsom slet Selskab fordærve gode Sæder;" derfor vil jeg i al Kjærlighed sige med det samme: Vær forsigtig med Indkjøbet af Bøger til Andre. Prøv Alt, og behold det Gode ogsaa da. 7 Spd. anvendtes til Bogskab, og for de øvrige 38 bleve kjøbte Bøger, ialt omtrent 120 Exemplarer, der udlaanes baade til Børn og Voxne paa den Betingelse, at Enhver skal betale mindst 2 ß Maaneden i Leie for dem. De, som vilde, kunde naturligvis yde mere. Foreningen ønskede og vilde nemlig at det skulde være Leiebibliotek, forat det kunde forøges; men Betalingen blev sat saa lavt for at ogsaa de mindre Formuende kunde have Adgang til det. Siden Jul har Enhver faat bytte Bøger en Gang om Ugen, og baade Store og Smaa glæder sig meget derved og læser med Lyst de Skrifter, der rækkes dem. Gid der mange Steder i vort Land udvistes saadan god Villie til et saa ædelt Øiemed, da skulde Oplysningen stige alt mere og mere og de Unge udgaa i Livet med langt flere Kundskaber.

O. Mosby.

— **Kristiania**. Under 22de f. M. har Hs. Maj. Kongen udnævnt Skoledirektør A. F. Haslund til Ridder af Nordstjerne-Ordenen.

— Ved kgl. Resol. 14de f. M. er der af Oplysnings-Væsenets Understøttelses-Fonds til uforudseede og tilfældige Udgifter bevilgede Midler tilstaaet Skoledirektør i Tromsø Stift P. J. B. Coucheron et Bidrag af 250 Spd. for under 2 — 3 Maaneders Reise i indeværende Sommer at undersøge Skolevæsenets Ordning i de blandede Sprogdistrikter i de skotske Højlande og paa de skotske Øer, mod at han under sin Fraværelse besørger de hans Embede paahvilende Kontor-Forretninger tilfredsstillende udførte uden Udgift for det Offentlige, og efter Tilendebringelsen af samme afgiver Indberetning til Departementet for Kirke- og Undervisnings-Væsenet.

— Ifølge velvillig Meddelelse fra Skoleinspektør Hansen er ved Kristiania Almueskole i 1863 fratraadt følgende Lærere: $\frac{30}{4}$ A. Thormodsæter, for at overtage Bestyrelsen af det Ankerske Vaisenhus, $\frac{1}{1}$ H. Olsen og Gangdal, $\frac{21}{3}$ H. Halvorsen — død, $\frac{31}{7}$ O. Lund — studerer, $\frac{15}{10}$ E. Gjønnæs — Lærer ved Laurvik; i 1864: $\frac{31}{1}$ Th. Bræk — studerer, $\frac{29}{1}$ M. Thomassen — død. I samme Tidsrum ere ansatte: $\frac{1}{1}$63 Sjønne Larsen og G. Gundersen, $\frac{1}{5}$ A. Lian, $\frac{1}{8}$ A. Kjørstad, J. Sveen, D. Olsen, $\frac{15}{10}$ C. Hjermstad, $\frac{1}{2}$64 N. Braaset og D. Salomonsen.

— Til Klokkerposten i Næs Sogn ved **Flekkefjord** meldte sig 40 Ansøgere, hvoraf 11 Seminarister fra Asker, 12 fra Holt, 12 fra Stordø, 2 fra Klæbo, 2 fra Tromsø og 1 Ikke-Seminarist. De Indstillede vare: Thorbjørn Laurantzen fra Kristiania, Martin Andersen fra Brevik og Nils M. Næsheim fra Lillesand.

Almueskoletidenden udgives fremdeles paa mit Forlag, og udkommer den 10de i hver Maaned. Subskriptionsprisen er — Porto iberegnet — 60 Skill. (= 2 Rd. Rm. svensk = 1 Rd. dansk), som betales forskudsvis under Adresse: „Til Kristiania Postkontor — Avissag (Skoletid. vedkom.)." Subskribentsamlere og Posterpeditører erholde for 10 betalte Expl. 1 gratis. **P. T. Malling.**

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. } Mai 1864. { Nr. 5.

Et Ord i Skolen om Skolen.*)

Af J. Flotten.

I Luc. 7 læse vi, at en Høvedsmand i Capernaum sagde til den Herre Jesum, da denne vilde gaa ned til hans Huus og helbrede hans syge Tjener: Herre! jeg er ikke værd, at Du skal gaa ind under mit Tag; men sig kun et Ord, saa bliver min Tjener helbredet. Denne Høvedsmand — der vel enten personlig havde hørt Christi Ord og seet hans Undergjerninger, eller gjennem Andre hørt og erfaret om Samme — havde fattet en stor Tro, en hjertelig Tillid til den Herre Jesum. Hans Tro var af den rette Art; thi den var forbunden med en sand Ydmyghed: Erkjendelse af sin egen Uværdighed; og uden saadan Erkjendelse kan man aldrig komme til Troen paa vor Frelser; thi saalænge man er opfyldt med Indbildning om at man er Noget selv, ikke er saa aldeles syndig, elendig og fortabt endda, saalænge begjærer man ikke af et fuldt Hjerte en Frelser, en Redningsmand. Høvedsmanden kunde paa ingen Maade selv helbrede sin syge Tjener, derfor henvendte han sig med Bøn derom til Jesus; og at denne var istand til at hjælpe, og det ikke blot naar han var den Syge nær, men ogsaa naar han var fraværende og det med et Ord, det lærte Troen ham; thi kunde han (Høvedsmanden), som var et svagt, skrøbeligt Menneske, formaa med et Ord, at sætte Andre i Bevægelse, hvormeget mere kunde da Jesus, som var den almægtige Gud, helbrede den Syge og gjøre hvilke Guddomsgjerninger han vilde. Dette er ogsaa Troens Art, at den af sin Gud og Frelser venter sig alt Godt, er vis paa at han baade kan og vil hjælpe. Seer den Bodfærdige sig selv syndig og ureen, den er vis paa, at Jesus kan og vil rense ham; føler den sig selv strafskyldig, den er overbevist om, at Jesu Naade og Fortjeneste veier uendelig meget mere end Syndeskylden eller Brøden; fornemmer den hos sig selv ingen Kraft, men kjender sig skrøbelig, ja afmægtig til alt Godt, den tror, at Jesus er stærk, ja kan give overflødig Liv og Kraft, saa den finder i levende Erfarenhed Sandheden af Apostelens Ord: „Jeg formaar Alt i Christo, som gjør mig mægtig."

Den sande Troende forlader sig paa, at Guds Ord, som have lovet dem, der søge, Herren, „at de skulle faa ny Kraft at opfare med Vinger som Ørnene," ere trofaste, at han, som har begyndt den gode Gjerning, ogsaa vil fuldkomme den indtil Jesu Christi Dag. Og alt dette forventer han af idel Naade.

„Herre, jeg er ikke værd, at Du skal gaa ind under mit Tag." Denne Tilstaaelse, denne Erkjendelse bliver alt dybere og dybere, jo længere den Troende kommer fremad paa den gode Vei; thi jo mere lærer han at kjende sin dybe Fordærvelse, sin egen Afmagt og Udueligh ed til alt Godt, — han lærer mere at kjende sit forraskelige og onde Hjerte, bliver saa at sige mere bekjendt med dets hemmelige Vraaer og opdager mange Feil, mange Besmit-

*) Indsæts Fastskole-Hus var blevet sat istand og skulde tages i Brug. I den Anledning blev dette Foredrag holdt der Mandagen den 24de Januar d. A.

telser endog der, hvor han før troede det dog var fuldkomnere. Ja denne Erkjendelse, denne Aandens Fattigdom maa være det Kar, det Forvaringsgjemme, hvori de af Guds Aand i Hjertet plantede Frugter maa bevares og gjemmes, hvis de ikke skulle visne eller fordærves. Af mig selv er jeg Intet, i Christo har jeg al Naade, alt Liv, al Kraft, alt som er godt; dette maa være Løsenet. Bevares vi ikke i denne Erkjendelse, er det forbi med Troen og en god Samvittighed, saa falde vi ligesom de hovmodige Aander, og vort Fald bliver stort.

„Herre, jeg er ikke værd, at Du skal gaa ind under mit Tag." Dette maa vi erkjende, naar vi betænke al den Velsignelse, Herren har skjænket os i dette Land fremfor saa mange andre Lande paa Jordkloden, idet vi have Guds Ord purt og reent iblandt os, og det rigeligen. Vi have Kirker og Skoler, hvor vi kunne høre og omgaaes med dette dyrebare Guds Ord, saa at vi ikke behøve at vandre i Mørket. Den Unge kan gaa sin Vei ustraffelig, naar han holder sig efter Herrens Ord, siger David; og hvilken Velgjerning er det ikke, at dette Ord bliver vore Børn forelagt allerede fra deres første Dage, da de kunne lære Noget ved Underviisning. Til den Ende have vi særskilte Underviisningsanstalter, som vi kalde Skoler. Ogsaa her maa vi bekjende: „Herre, jeg er ikke værd, at Du skal gaa ind under mit Tag." Vi have jo ikke bedre fortjent end Hedningerne, som ingen Kirker, ingen Skoler have, og hos hvilke Børnene voxe op i fuldkommen Uvidenhed om deres Frelser, om den Salighed, han har forhvervet os. Derfor, da vi her ere forsamlede for første Gang efter at dette Huus er sat i Stand, saa lader os af et oprigtigt Hjerte og som for Herrens Aasyn sige: Herre, jeg er ikke værd, at Du skal gaa ind under mit Tag.

Men ere vi saa rigelig velsignede af Herren med al aandelig og timelig Velsignelse, have vi nu et smukt og anstændigt Huus for denne Menighed, hvori vore Børn kunne vorde underviste, har vor Øvrighed eller de, hvem det er paalagt at komme de trængende Distrikter til Hjælp i Henseende til Skolevæsenet, velvilligen betænkt os med Bidrag til Skolens Fremme, da bør vi ogsaa med al Flid og Omhyggelighed benytte os af denne Velgjerning og ikke i Gjerninger vise os utaknemmelige. Vi bør først og fremst takke Herren ogsaa for dette Huus og for den Hjælp, der til dets Opførelse er skjænket; dernæst takke vore Foresatte og dem, der have bidraget til Samme. Lader os ikke sige: Vi have gjort det, vi have arbeidet allene, Gjerningen er vor. Det er jo Herren, som har ladet Træerne voxe i Skoven, han har givet Liv, Helbred og Kræfter til at arbeide, Guldet og Sølvet tilhører jo ham, siger Profeten; dersom han tager Sit igjen, hvad have vi da? — Saa bør vi og efter al Evne benytte eller egentlig lade vore Børn vel benytte den os her skjænkede Leilighed til her i dette Huus at lade de blive underviste. „Den, som ikke haver Omsorg for sine Egne og mest for sine Huusfolk, han har fornegtet Troen og er værre end en Vantro, siger Apostelen, 1 Tim. 5, 8. Sørge vi ikke for at vore Børn blive underviste i den saliggjørende Lærdom, da ere vi som Hedninger, ja værre end disse, efterdi vi vide det bedre, kalde os Christne og have bedre Leilighed end de til at faa Børnene oplærte i Guds Kundskab. — Men lader os stræbe at benytte Skolens Tjeneste efter Guds Villie, og hertil hører: at bede og arbeide. Lader os med Bøn sende vore Børn til Skolen, med Bøn erindre dem om Dagen, naar de ere fraværende fra Hjemmet, med Bøn og Taksigelse modtage dem igjen i vor Families Skjød. — Og lader os hverken med Ord eller Exempel nedbryde den Gjerning, som i Skolen arbeides paa. Formaner Læreren Børnene at frygte og elske Gud over Alt, saa

lader os ikke i vort Liv vise, at denne Verden er os det Kjæreste og at vi ikke ere bange for at synde. Advarer Læreren Børnene mod Guds Navns Misbrug, saa lader os ikke bande og sværge eller letsindig bruge Guds Navn. Søger Læreren at indprente Børnene Høiagtelse for Guds Ord og til ret at helligholde Hviledagen, saa lader os ikke anvende Dagen til jordiske Forretninger eller til verdsligt Snak. Tilholder Læreren Børnene at være lydige mod Forældre og Foresatte, saa lader os ogsaa omgaaes saaledes med vore Børn, at de kunne have en sand Høiagtelse for os og af Kjærlighed bevæges til at være lydige. Advarer Læreren mod al Forurettelse mod Næsten, mod al Ureenhed, mod Løgn og Bagtalelse, kort, mod alle Laster, da lader os ikke være haarde, ukjærlige, letfærdige, bedragerske, løgnagtige, bagtalerske; men i alle Ting bevise os som Jesu Efterfølgere, som de, der pryde vor Guds og Frelsers Lærdom, ja vandre værdeligen efter det Kald, hvormed vi ere kaldte.

„Men vi bede Eder, Brødre! at I skjønne paa dem, som arbeide iblandt Eder og ere Eders Forstandere i Herren og paaminde Eder, og agte dem overmaade høit i Kjærlighed for deres Gjernings Skyld." (1 Thess. 5, 12. 13). Lader os gjøre dette og bede for vore Lærere! Deres Gjerning er vigtig, og hellig forsaavidt de omgaaes med Guds Ord. De have ikke Gods og Formue at bestyre for os, men udødelige Sjele, vore kjære Børn, for hvilke de ogsaa engang skulle aflægge Regnskab. Truer Herren forsømmelige Lærere med Straf og siger hos Profeten: Forbandet være den, som gjør Herrens Gjerning med Svig, og er det os selv og vore Børn til stor Skade, at deres Lærere enten ere forsømmelige, eller ikke lære Guds Ord puurt og reent, da lader os med Bøn og Forbøn, med Opmuntring og Kjærlighedsbeviisning lette Lærernes ofte besværlige Arbeide, efter den Evne, Gud skjænker os, saa at de „kunne gjøre deres Gjerning med Glæde og ikke sukkende, thi det er os ikke gavnligt! —

Og nu, o Herre! anbefale vi Dig dette Huus og den Gjerning, deri skal forrettes. Du har givet os det, og Dig takke vi derfor. Ak, Herre! vi have ikke været værdige til at faa det, og ere ikke værdige til at Du skulde gaa ind under dette Tag. Men, kjære Herre! for din Barmhjertigheds Skyld gak herind med din Naade og Velsignelse! Velsign Du de Lærere, som her skulle arbeide med de dyrekjøbte Smaa. Giv Du dem et Hjerte, som elsker Dig, og i Din Kjærlighed elsker ogsaa de Smaa, saa blive de ikke trætte. Oplys Du dem med Din Hellig Aand, saa at de baade for deres egen Deel vandre i Lyset og forkynde Dit Sandheds Ord puurt og reent for de Børn, der anbetroes dem til Underviisning. Hjælp dem til ligesaa meget ved en christelig Vandel, som ved Ord at lede Børnene hen til Dig, Du trofaste Børneven! Ak, styrk dem med Din Kraft, saa de ikke blive trætte eller i Anfægtningen bukke under for Fristelsens Anfald. — Velsign ogsaa den Gjerning, som i dette Huus skal øves for det nærværende Livs Behov, den Gjerning, hvorved de Unge skulde dannes til nyttige Borgere i denne Verden! Og giv lærvillige og lydige Hjerter hos Børnene! Hjælp dem, at elske Dig og elske deres Lærere, at vandre i Alt ikke alene som gode jordiske Børn, men og som Dine sande Børn, der stræbe efter Dit Hjem, det glade Himmelhjem her oventil! Bevar dem fra dovne, træge og ulydige Hjerter, for at foragte deres Lærere og endmere fra at bagtale dem og berygte dem. Og giv Forældre og Foresatte baade Lyst og Evne til paa en ret Maade at understøtte Skolens Gjerning! Ak Herre bevar os fra Forargelse og vore Børn fra det, der kan fordærve dem, især det, som kan fordærve deres Sjele! I denne onde Verden er der

Nød og Farer paa alle Sider. O, Herre Du seer vor Elendighed, Du kjender den Fare, hvori vi staa. Ak, hjælp os, hjælp os og slip os ikke, indtil vi kunne naa den Fredens Havn, hvorefter alle Dine Børn længes! Hold Du Din Haand over dette Huus, bevar det fra Ildebrand og anden Ulykke! Vi, som nu ere forsamlede her, især vi ældre, vandre om kortere eller længere Tid herefter fra denne Verden og man seer os ikke mere paa denne Jord; men, Herre! lad ogsaa den kommende Slægt eller de kommende Slægter — (om denne Verden skal staa saa længe) — som her skulle dannes for deres timelige og evige Kald, vorde velsignet af Dig! — Kjære Herre! vi indvie dette Huus til Din Ære, til Dit Navns Lov og Priis! O, lad Dit Navn, Din Ære, Dit Ord vorde ret forkyndt og forherliget her, at baade Lærere og Tilhørere engang af Naade kunne komme „til den Bygning af Dig, det Huus, som ikke er gjort med Hænder, evigt i Himlene, for der evig at lovsynge Dit hellige Navn!

Herre hjælp, Herre lad det lykkes! Ja omslut os alle med Din Naade og lys Du Din Fred over os i Jesu Navn! Amen.

I Anledning af Petaris „Smaabemærkninger."

Af J. W. K.

I.

Allerede siden den omarbeidede Udgave af Pontoppidans Forklaring, autoriseret til Brug ved den anordnede Religionsundervisning, indførtes i vore Almuskoler, har den, som bekjendt, været Gjenstand for megen Omtale i større og mindre Forsamlinger og mange Skriverier i kirkelige og politiske Blade. Derimod kunde der jo intet være at indvende, aldenstund Diskussionen, den foranledigede, førtes paa den rette Maade og i den rette Aand: med den Grundighed, Besindighed og Rolighed, som var Sagen værdig og dens Vigtighed og Betydning krævede. Men negtes skal det ikke, at der ofte istedet derfor har været ført en luftig Polemik mod den, hvori de Ivrigste have forløbet sig til hensynsløse og tomme Paastande, som for en væsentlig Del kun kan have sin Grund i en haardnakket Fastholden ved alt Gammelt. Dette vakte ikke destomindre Mistro til Bogen i dens Helhed paa flere Steder, hvor den allerede var indført, eller Modstand mod den der, hvor dens Indførelse var bragt paa Bane. Hvorofte end de mange Angreb paa den omarbeidede Forklaring have været smaalige og uberettigede, maa man dog derfor ikke unddrage den al Skyld og mene, at enhver Klage, det være over formel Mangel og Unøiagtighed eller dogmatisk Feil og Ubestemthed i den, skulde være ubeføiet. Ligesom intet menneskeligt Arbeide kan gjøre Fordring paa den Fuldendthed og Fuldkommenhed, som gjør Forandringer, der maa ansees for virkelige Forbedringer, umulig, saaledes maa jo ogsaa den omarbeidede Forklaring finde sig i, at man har ønsket og ønsker Noget anderledes i en eller anden Henseende og i et eller andet Punkt; og et saadant Ønske maa vel hos den Upartiske finde Medhold, hvad enkelte af de Punkter, hvorover der har været reist Klage, angaar. Dette gjælder da Udviklingen af Kirkebegrebet*) og navnlig det

---

*) Den lutherske Kirkes Lære om Kirken vil man se af Prof. Johnsons Besvarelse af Spørgsmaalet: „Hvad er Kirken?" i No. 1, 3, 5 og 26 i 1ste Bind af „Luthersk Kirketidende," hvortil henvises. Forf.

paa Spørgsmaal 329 givne Svar. Det er saa vel bekjendt, at det ikke behøver nogen videre Omtale, hvorledes den der givne Begrændsning af Læren om Christi Virksomhed i de „Dødes Rige" har fremkaldt megen Modsigelse og en berettiget Protest mod det Misgreb at indføre en Lære, som ikke er given lovmæssig kirkelig Bestemmelse, i en Bog, der skal gives Børnene ihænde og danne Grundlaget for deres Konfirmationsforberedelse. Der er af denne Aarsag oftere fremkommet Ønske om at blive denne Forklaring kvit, at faa den ombyttet med det gjennemseede saxtorfske „Udtog," et Ønske, som, udtalt ikke blot af Enkelte, hvis Stemme maatte tillægges Betydning, men ogsaa af større og mindre Samlinger af Menighedsmedlemmer, har Krav paa at komme til sin Ret. At Lærebogssagen vedkommer Menigheden, vil vel Ingen for Alvor benegte; men er den en Menighedssag, saa maa man ogsaa respektere Menighedens Ret til at udtale sig og ikke vredes, om der da fældes en Dom, ved hvilken man ikke føler sig tilfredsstillet, naar den ei er blottet for Grunde. Dog seer man, at det af Deltagerne i Lægmandsmødet paa Orkedalsøren i 1862 til Stiftets Biskop udtalte Ønske om, at han vilde „virke dertil, at den omarbeidede Forklaring maa faa gaa væk af Skolen," fordi de fandt den „selvmodsigende og efter sin Opfatning stridende mod Guds Ord og vore dyrebare Kirkelæreres Opfatning af samme," har opvakt en Hr. Petaris Harme. Og Meddelelsen derom i Almueskoletidenden No. 7 for 1862 er da, fordi den undlader at føre Hr. Petari ind i de Grunde, hvoraf Dommen fremgik, Skyld i, at han ser i saadanne Udtalelser, som røbe en forskjellig Overbevisning fra hans egen, kun et Exempel paa „visse Folks Stortalenhed," et Bevis paa „Sneverhjertethed" og et Vidnesbyrd om „en fremstikkende Ufordrageligheд mod Anderledestænkende"; men om Dommen anføres uden Motiver, saa følger det dog ikke deraf, at den er umotiveret. Dette maa vel ogsaa selv Hr. Petari kunne indrømme, da det ikke har undgaaet hans Opmerksomhed, at der har været anført Grunde*) — forsaavidt Indvendinger, hvortil de reduceres, kunne være det — mod den Opfattelse af Christi Gjerning i de „Dødes Rige," som i det omtalte Sted i Forklaringen er gjort gjældende, hvilke Grunde vel maa forudsættes bekjendte ogsaa for hint Lægmandsmødes Deltagere, som udtalte sig om dette Punkt.

Da Hr. Petari i sine „Smaabemærkninger" har søgt at fremstille de Grunde, som synes at tale for, at Christi Prædiken i de „Dødes Rige" var en Forkyndelse af det frelsebringende Evangelium, medens han forkaster som ubegrundet og ikke beføiet, hvad der har været anført derimod, eller anser det som Noget, der kan gjælde som Indvendinger, der intet bevise, turde af Hensyn til Spørgsmaalets Vigtighed en Fremstilling af de stik modsatte Resultater, som de nyere omhyggelige Undersøgelser af Apostlen Peters Lære om dette Punkt have ledet til, ikke være ubetimelig. Man vil deraf maaske finde, at den Fortolkning af de omtvistede Steder, Hr. Petari i Et og Alt underkjender, har saa vegtige Grunde for sig, at den ikke fortjener hans hensynsløse Forkastelse, men at den „bør komme tilorde." Jeg vil saaledes forsøge i Korthed at fremstille, hvad der i et Par Afhandlinger**) er opstillet mod den Antagelse, at Christi Prædiken i de

*) Hr. Petari har formentlig for Øie Kand. Myhres Bemerkninger til Gerlachs Fortolkning af 1 Petr. 3, 19 flg. og 4, 6. Forf.

**) 1) Prof. G. v. Zezschwitz's Afhandling om „Apostlen Peters Lære om Christi Nedfart til Helvede," meddelt i Oversættelse i „Theol. Tidsskrift f. d. ev. luth. Kirke i Norge" 3 Bind ved Kand. theol. Edv. M. Myhre, en Afhandling, der, for at bruge Prof. Engelhardts Ord i Rudelbachs og Guerickes „Zeitschrift" for

Dødes Rige var et nyt Naadestilbud, og at som en Følge deraf „Tiden for Modtagelsen af den evige Salighed udstrækkes over Jordlivets Grændser, hvad enten det skal gjælde overhovedet om alle dem, der dø før den yderste Dom," som en reformert Theolog for nogle Aar siden har paastaaet og af Petri Brev søgt godtgjort, „eller det kun skal gjælde nogle Enkelte, navnlig de Hedninger, som i dette Liv ikke faa høre Evangeliget." Hensigten dermed er da at give de Læsere af Almueskoletidenden, der ere ubekjendte med de i disse Afhandlinger mod hin Antagelse anførte Grunde, Anledning til at danne sig en begrundet Mening om denne rigtignok meget vanskelige Sag. Derimod er det ingenlunde min Hensigt at skrive for Hr. Petari, ligesom jeg heller ikke nærer det Haab, at han vil læse, end sige gaa ind paa, hvad der kommer fra Andre og ikke er overensstemmende med eller er stridende mod hans Anskuelse; thi det synes at fremgaa af hans „Smaabemærkninger," at han dertil mangler Vilje; men han mangler beklageligt nok hverken Vilje eller Evne til at komme frem med upassende Ytringer mod dem, som have havt eller maatte have en anden Mening end han i det Punkt, hvorom der skrives, medens det oversees, hvad der betinger og godtgjør Ens Ret til her at gjøre en selvstændig Mening gjældende, d. v. s. exegetisk Lærdom. Da jeg er en Ikke-Theolog, maa man undskylde, at jeg ei som Hr. Petari, forsøger at levere noget Nyt og Selvstændigt, men kun, som ovenfor bemerket, uddrager og sammenstiller det Væsentligste af, hvad Andre have meddelt til Sagens Belysning.*)

II.

Som bekjendt er det de to Steder, 1 Petr. 3, 19 og 4, 6, hvortil man støtter den Mening, at Christus ved sin Nedfart prædikede Evangelium for de Afdøde og til deres Frelse. Da det imidlertd for ret at kunne dømme om begge disse Steder fremfor Alt er nødvendigt at faa en ret Indsigt i Sammenhængen og i det hele Brevs Indhold, angive vi først Hovedindholdet af den Del af Brevet, som gaar forud for hine Steder.

Efter en høitidelig Hilsningstale begynder Petrus første Brev med en Skildring af de Christnes Herlighed. Brevets Læsere befandt sig nemlig under Trykket af mange og haarde Trængsler, som paaførtes dem af Christendommens Fiender, Hedningerne, iblandt hvilke de levede; det var derfor at befrygte, at de kunde tabe Modet og saaledes tilsidst falde fra Christentroen og Christenhaabet. Førend hine Trængsler nøiere beskrives, indskrænker Petrus sig til at hente Trøstegrunde for Læserne, dels fra Kortvarig-

1858, er „lige udmærket ved sin Klarhed som Grundighed, ved en skarp og nøiagtig Udforsken af Sammenhængen, hvori hine Steder (3, 19 flg. og 4, 6) staa med det hele Brevs Grundtanke, ligesom ved en omhyggelig Undersøgelse af de enkelte Sætningsleds Betydning i disse saa vanskelige Vers." 2) En Undersøgelse „Ueber den Zustand der Seele nach dem Tode" i No. 2 og 3 af „Sächsisches Kirche und Schulblatt" for 1856. Forf.

*) Dette sker efter gjentagen Anmodning fra Red., der allerede i 1ste Aarg. S. 137 antydede — i Henhold til et Løfte fra en Theolog — at her vilde blive meddelt en Fremstilling af Petri Brevs Lære om Kristi Prædiken i de „Dødes Rige," men som paa Grund af, at hint Løfte tilbagekaldtes, ikke førend nu har kunnet blive leveret. Nærværende Afhandling tænker Red. ikke alene at skulle danne Svar paa Petaris „Smaabemærkninger," men tillige Modstykke til Skoledirektør Lous's Lære om „Nedfarten" i hans „Haandbog," et Værk, der er meget godt i Pligt- og Daabslæren, men sommesteds i Troeslæren ikke svarer til den af os efter Læsningen af blot 1ste Hefte (2 Del) — i dette Blads 1ste Aarg. No. 1 — afgivne gunstige Dom.

heden af den Tid, i hvilken de endnu havde at lide paa den Maade, dels fra den Frugt, Lidelsen vilde bringe for dem, som efter Guds Vilje bare den med taalmodig og standhaftig Udholdenhed i Troen. I 1, 1—12 søger da Apostlen at oplive og bestyrke de Christne Læseres Haab om den kommende Herlighed i Christo, og dette Haab skal give de Christne Kraft til med Taalmodighed at bære de Trængsler, som paaføres dem formedelst deres Tro paa Christus, hvilket er det hele Brevs Thema og saa at sige Sum, som siden i Brevet oftere gjentages. I det trettende Vers (sml. V. 3) opmuntrer Apostlen til modigen at holde fast ved hint Herlighedshaab indtil Enden (sml. 21. 9, 9. 15.); men især formaner han til en from og ren Vandel efter Christi Exempel. Dette hænger sammen med Læsernes Tilstand og Brevets Hovedhensigt paa følgende Maade. De Hedninger, iblandt hvilke de Christne boede, toge fornemmelig Anstød deraf, at alle de, som hengave sig til Troen paa Christus og til Livet i ham, pleiede med Afsky at opgive den hedenske Levevis og de fra Fædrene overleverede Skikke (1, 18. 4, 4.). Derfor bagtalte de dem og forfulgte dem med det bitreste Had. Under disse Omstændigheder vare de Christne udsatte ikke blot for ved saa store Trængsler at gjøres vaklende og blive lunkne i sin Stræben efter Helliggjørelse, men ogsaa for at opgive Haabet paa Gud som en retfærdig Dommer over alle menneskelige Anliggender og henfalde til stærk Tvivl, om Christus ogsaa virkelig var vendt tilbage fra de Dødes Rige som Seierherre over alle sine Modstandere og Forfølgere, og om han virkelig i den yderste Dom skulde aabenbare sin Seier, da han dog nu synes at svigte sine Christne. Men at de Christne paa begge disse Maader stode i Fare for med Troesmodet tillige at bortkaste hint Herlighedshaab og gaa glip af selve den Salighed, som var henlagt for dem i Himlen, er øiensynligt. Af denne Grnnd maatte det fornemmelig være Apostlen magtpaaliggende at opsøge og fremdrage alle de Sandheder, ved hvilke Læserne kunde anspores til med Iver og Fasthed at blive bestaaende i et helligt Liv. Og iblandt disse Sandheder indtage ikke de den sidste Plads, som angaa Guds Retferdighed og Christi Gjenkomst. Fra den almindelige Formaning baner Apostlen sig Overgangen til det Specielle ved først og fremst at minde Læserne om det nye Livs, Christenlivets, Natur, Oprindelse og Væsen. Da nemlig de Christnes nye Liv har sin Oprindelse fra Gud Fader, som kalder Menneskene til Sønnen (V. 15) og ved sit af Guddomskraft besjelede Ord gjenføder deres Hjerter (V. 23—25), saa ere de som Guds Børn ikke alene skyldige til samvittighedsfuldt at lyde sin Faders Vilje, men ogsaa til ved Hellighed og Sandhed at bevise (V. 16. 22.) og ved Aandens Enhed at bevare (V. 22.) sin Delagtighed i den guddommelige Natur. Denne deres Forpligtelse bliver endnu kraftigere, naar den sættes i Forhold til Christus, forsaavidt som de nemlig ikke havde kunnet erholde hin det nye Livs Gave af Gud, hvis ikke Christus, Guds fuldkommen hellige og skyldfri Søn, var bleven overgiven til Døden for deres Skyld (V. 18—20). De, som ikke ved Betragtningen af denne Guds overvættes store Velgjerning lade sig bevæge til at foragte denne Verdens Væsen, der er forgjængeligt som Græsset (V. 24.), og dette kortvarige Udlændighedslivs Begjærligheder (V. 14. 17), for med rent og uskrømtet Sind at ofre sig til Udøvelsen af Faderens Vilje (V. 15) og Broderkjærligheden (V. 22), — de ere hjemfaldne denne samme Faders Vrede; thi han dømmer Menneskenes Gjerninger med Retferdighed og Strenghed (V. 17), og de kunne nu ikke længere undskylde sig med Uvidenhed (V. 14).

Af Vigtighed for vort Spørgsmaal er det her fornemmelig at lægge Merke til, at Guds strenge Dom over de Vantro strax fra Begyndelsen af fremhæves. Og naar selv de Christne maa frygte for denne, hvad maa vi da heraf slutte med Hensyn til de Vantro, der ere Christentroens Modstandere (4, 17. 18.)? Heller ikke er det uden Betydning, at den Naade, der er Frugten af Christi Aabenbarelse i Verden, med klare og eftertrykkelige Ord indskrænkes til dem, som tro paa ham, ligesom ogsaa, at Opstandelsen fornemmelig udhæves som Bevis for, at Christus igjen har naaet Herligheden hos Gud, og som Haabets Grundvold for de troende Christne (20. 21. sml. 3).

I andet Kapitel fortsætter nu Apostlen den samme Udvikling. Ligesom ovenfor en opmuntrende Tiltale (1, 13), saaledes forudskikker han her en fraraadende Formaningstale (2, 1), idet han paany minder Læserne om, hvorledes alt det, som han fraraader dem, er aldeles uforenligt med det Liv, hvori de nyligen vare blevne delagtige. For at kunne gjøre Fremgang i dette Liv og blive stedse bedre forberedte for Frelsens Annammelse maa de begjærligen søge Næring for sine Sjele i det samme Ord, hvorved Livet engang blev vakt hos dem (V. 2). Begjærlighed efter denne Næring maa nødvendigvis alle de føle, som have erfaret, hvor god selve den Herre er, der ligesom en Amme nærer og pleier sine Børn (3).

Allerede i disse Ord antydes det, at ikke Alle nære det samme Sindelag imod den Herre Christus; og de umiddelbart følgende Vers efterlader ikke længere nogen Tvivl om, at Apostlen fremfor Alt har sit Blik fæstet paa denne Menneskenes Uenighed med Hensyn til Christus, som det, der er Kilden til de Christnes Trængsler, — og tillige paa den Forskjel imellem de Troendes og de Vantroes Skjebne, som ligefrem følger deraf. Idet han sammenligner de Christnes Samfund med en Bygning, hvis Grundvold er Christus, og hvilken de Troende selv skulle opføre paa denne Grundvold, henviser han til de gamle Profetier, for at Læserne til sin Troes Bestyrkelsen kunne se, at det saa langt fra er noget Nyt og Uventet, at Christus og den Tro, der skyldes ham, af Nogle annammes, af Andre og det netop de Ypperste foragtes, — at dette meget mere allerede forlængst er forudforkyndt i den hellige Skrift. Da dette er skeet med Christus selv, bør det ikke kunne være de Christne til Anstød og Hindring, men tvertimod være dem en kraftig Opfordring til med Troskab at holde fast ved Troen uden at lade sig anfegte af de Trængsler, som deraf kunne følge, og til, om muligt, endog ved Velgjerninger og ved et ulasteligt Liv at overbevise de bagtalende Fiender. Under Billedet af et Tempel, i hvilket Sten er føiet til Sten, beskrives dernæst de Christnes hellige Samfund. Da dette fornemmelig sigter til at vise Storheden og Verdigheden af den Tro, formedelst hvilken de Christne ere blevne forenede med Christus som Stenene med Grundvolden eller med Hjørnestenen (V. 4. 6. 7), gaar det ud paa det samme som de følgende Ord, i hvilke som Modsætning opstilles deres Fienders Vantro, for hvilke den Sten, der af Gud var sat til at være Frelsens Grundvold, er bleven til Anstød og Fordærvelse (V. 7. 8).

Efter at have skildret, hvorledes Modstanderne tilsidst ved Guds egen Dom ere overgivne til en saadan Hjertets Forvendthed (8.), at Frelsens Ord ikke kan Andet end blive dem til Anstød, afslutter nu Apostlen dette Afsnit ved i Modsætning til denne de Vantroes Skjebne paany at prise Christenstandens Herlighed som en Gud velbehagelig og hellig Stand (9. 10). Efterat have gjentaget den almindelige Formaning til et helligt og til de Christnes eiendommelige Vilkaar herneden svarende Liv (11.), foreholder

han Læserne —, ligesom ovenfor den Ære og Herlighed, Gud har skjenket dem (9. 10.), — saaledes nu Faren for at tabe Saligheden (11.), for derved at anspore dem til i sit Liv og sin Omgjængelse at lægge Hellighed og Retferdighed for Dagen (9. 12.), forat tilsidst endog selve deres hedenske Modstandere kunne nødes til at anerkjende og prise dem (12.). Med Hensyn til disse sidste Ord, i hvilke der gives de Christnes Fiender Haab om Omvendelse og Delagtiggjørelse i den guddommelige Naades Rigdom, maa det vel merkes, at netop ved det, som her siges om en kommende Besøgelsestid fra Gud, paa samme Tid Omvendelsens Mulighed indskrænkes til et vist Tidsrum. Heller ikke maa det oversees, at det Haab, som enten er levnet de Christnes Modstandere, her omtales ikke for disses egen Skyld og endnu mindre med nogen dogmatisk Tendents, men derimod som Noget, hvori de Christne skulle se en kraftig Opfordring til at indrette og føre sit Liv saaledes, at det kunde blive til Guds Ære og til Christentroens Triumf. Samme Indhold og Hensigt have de følgende Vers, hvori der vises, hvilke Pligter de Christne have imod Fyrste og Øvrighed. Enhver Myndighed, som de Christne ere underlagte, skulle de bevise Lydighed; ellers kunne de ikke være sin Herre, Christus, til Behag, som har gjort dem fri, ikke for at de skulle leve efter sin egen Vilje, men for at de skulle betragte al Lydighed, som de skylde Menneskene, som en Lydighed imod Gud, og for at de skulle vandre saaledes, at selve de, hvis Hverv det er at straffe Misdæderne og belønne de Retskafne, maa bevidne deres Ustraffelighed og hævde deres Uskyldighed (2, 13—17). Det femtende Vers viser klarligen, at Apostlen her overhovedet ikke har til Hensigt at udtale sig om, hvorvidt de vantro Modstandere have noget Haab om Frelse, men at det derimod for ham kommer an paa, at disse Modstandere skulle blive overbeviste om sin Uret og de Christnes Uskyldighed komme aabenbart for Dagen (sml. nedenfor til 3, 16). Efterat han dernæst har indskjærpet Trællene den samme Lydighedspligt ligeoverfor deres Herrer, endog om disse ere haarde og ubillige (18), tilføier han en almindelig Formaning til med Taalmodighed at bære Lidelser, selv da, naar disse paaføres i Form af uretferdig Straf (19. 20). Fra nu af omhandles omstændeligere, end forhen, de Lidelser, som de Christne maatte udholde iblandt Hedningerne. Apostlen formaner de Christne til efter Christi Exempel taalmodigen at udholde de Vantroes Forfølgelser uden engang ved nogen Modstand at beplette sit Christennavn. Hvor velbehagelig en saadan Taalmodighed er for Gud, viser han dernæst først af Christi Exempel, som uden al Skyld taalmodigen havde udholdt de største Pinsler; ham bør de Christne med saa meget større Troskab efterfølge i denne hans Taalmodighed og Uskyldighed, fordi det var for deres Skyld, at Christus tog paa sig Korsets Død og alle de Lidelser, som gik forud for denne (21—24); de skulle derfor med den inderligste Taknemmelighed og den mest ubetingede Lydighed vandre i hans Fodspor, ligesom Faarene følge sin Hyrde (25.). Men selv i disse Vers, i hvilke den menneskel. og guddommel. Taalmodighed træder i Forgrunden, og Christi Forsoningsdød leder Tanken hen paa den Naade, som er beredt for Alle, mangler ikke Dommens Moment. Deri, at Christus overgav sin Sag til Faderen (V. 23), ligger ogsaa selvforstaaeligen, at de Christne skulde overgive og anbefale sin Sag til Christus, der engang skal aabenbares som Dommer. Og hvorledes kunde Apostlen fordre af de Christne, at de selv skulde afholde sig fra enhver Modstand, hvis han ikke paa samme Tid kunde trøste dem med en Andens Retferdighed og Dommermagt og saaledes forvisse dem om, at de ikke evindeligen skulde vedblive at ligge under, men at de derimod engang skulde

faa Seier? — Hvad der i Begyndelsen af det tredje Kapitel (V. 1—7.) siges om de ægteskabelige Pligter, bidrager ikke til at kaste noget nyt Lys over vort Sted. Først i det ottende Vers gaar Apostlen over fra de enkelte Stænders Pligter til de Hellighedens, Kjærlighedens og fornemmelig Taalmodighedens og Sagtmodighedens Pligter, som ere felles for Alle. Naar han (V. 9) formaner dem til at velsigne og bede for dem, af hvem de lide Overlast, vil han, at de Christne skulle ligne Christus, som gjengjældte Fornærmelser med Velgjerninger, og at de ikke skulle hevne sig selv, men derimod i Forvisningen om sin evige Frelse (V. 9) føle Medlidenhed (8.) med sine Modstandere og endog ønske afvendt den Skjebne, der truer dem. Idet nemlig i disse Ord („I ere kaldte dertil, at I skulle arve Velsignelse") Haabet om den tilkommende Salighed betegnes som eiendommeligt for de Christne, ligger det klart for Dagen, hvad heraf maa sluttes med Hensyn til de Vantroes kommende Skjebne. Og derfor maa ogsaa det, som vi i Slutningen af det her anførte gammeltestamentlige Sted læse om Guds retferdige Dom, hvormed han skjelner mellem de Gudfrygtige og Ugudelige (V. 12), bringe Læserne til at tænke paa den Dom, som de Christnes Forfølgere havde ivente, ihvorvel, naar Ordene betragtes i og for sig, begge Verſets Led synes at gaa ud paa dels at opmuntre de Christne, dels at advare dem imod Synd. Endvidere maa Tankegangen i den 34 Psalme, af hvilke disse Ord ere tagne, her komme i Betragtning. I denne handles der nemlig om, hvorledes Gud er rede til at hjælpe den betrængte Retferdige (sml. især V. 5—10). Saaledes handles der i denne første Del af V. 12 især om, hvorledes Hjælpen fra Gud saa meget vissere skal blive de Fromme til Del, jo mere de selv afholde sig fra at gjøre nogen Modstand og paaføre Andre noget Ondt. Saare passende knyttes nu V. 13 til denne Tanke Spørgsmaalet: Og hvo er den, som vil skade Eder? — „Da I nu saaledes ere under Guds Beskyttelse, hvilken Skade kunne da Eders Modstandere tilføie Eder, saafremt I ellers blive bestandige i det gudfrygtige Liv, som har Forjættelse om guddommelig Hjælp"? Det trettende Vers bliver uden Mening, hvis det ikke opfattes i Sammenhæng med, hvad der i det Foregaaende er sagt om de Troendes Beskjærmelse af Gud*). Dette passer derhos meget vel ind i den Tankegang, der gaar igjennem Jes. 50de Kapitel, med hvis 9de Vers ikke alene i Henseende til Udtrykkene i „Septuaginta", men ogsaa i Henseende til Sammenhængen vort Sted har en iøinefaldende Lighed. I det trettende Vers opstilles det saaledes som et Slags Privilegium for de Christne, at de under sit hellige Liv ikke kunne røres af nogen virkelig Skade; dernæst viser Apostlen (V. 14. sml. Matth. 5, 10.), hvad de Forfølgelser angaar, der paaføres dem netop for dette deres Christenlivs Skyld, at det er saa langt fra, at disse kunne ophæve hin deres Forrettighed, at de tvertimod skjenke dem et saa meget større og vissere Haab og gjøre dem saa meget bedre forberedte for Annamelsen af hin Velsignelse (V. 9). Vi mindes herved om den Arv, som Apostlen (1, 4) siger at være forvaret i Himlen, og til hvis Modtagelse kun den er værdig, som efter Guds Vilje har udholdt Trængsler (1, 6. 7). Og det Samme gjentages, for at al Tvivl skal blive fjernet, nedenfor 4, 13. 14, hvor Apostlen udtrykkeligen opmuntrer de Christne til at glæde sig over den Herlighed, der snart skulle blive dem tildel, idet han atter betegner dem som salige. Den nøie Overensstemmelse mellem Ordene i

*) „Og (paa Grund af denne Guds Forsorg for de Retfærdige), hvo er den, som vil tilføie Eder noget Ondt"? 3.s

første Del af V. 14 og Christi egne Ord i Matth. 5, 10 viser, at den Salighed, vort Sted omtaler, er en anden og mere end den, de Christne havde i sin gode Samvittighed.

Efterat Apostlen forhen kraftigen har formanet de Christne til efter Christi Exempel taalmodigen, uden at gjøre sig skyldige i nogen Brøde og navnlig uden Modstand, at udholde sine vantro Fienders Forfølgelser, begynder han nu ved disse Vers at opmuntre dem ved at henvise dem saavel til den Belønning, som udelukkende er dem forbeholdt (9. 14), som til den Udfrielse og Triumf, der allerede er beredt for dem (12. 13).

I den sidste Del af V. 14 viser Apostlen, at denne Salighed, der for Christenhaabet er sikkert forestaaende, ja for Troen endog nærværende, fremfor Alt har en saadan Virkning paa de Christnes Hjerter, at de, selv naar de trues af sine Modstanderes Angreb, blive befriede for al Frygt. I ere salige, siger han; saalænge imidlertid denne Salighed endnu er skjult, og dens fulde Opnaaelse endnu tilkommende, saa beviser Eders Haab og Eders Tro paa den derved, at I foragte, hvad Eders Modstandere ville skrække Eder med, og derimod med billig Ærefrygt se hen til Christus, Eders Herre, som den, der er Eders Haab og Eders Tilflugt.

Den følgende Formaning (V. 15) til endog med Sagtmodighed at aflægge Regnskab for Modstanderne udvikler nøiere, hvad den Christne har at iagttage som lidende „for Retfærdigheds Skyld." Af størst Betydning for vort Spørgsmaal er imidlertid den sidste Del af Formaningen (V. 16). Saavel her, som paa det analoge Sted 2, 12 taler Apostlen om, hvorledes Modstanderne skulle overbevises ved de Christnes gode Gjerninger, men paa en ganske forskjellig Maade. I 2, 12 taler han om Muligheden af Hedningernes Omvendelse til Christus som betinget af, at de anerkjende Renheden og Helligheden af de Christnes Liv, om hvilket de forhen have talt ilde. Her vil man derimod ved nøiagtigt at veie de enkelte Ord, om at Bagvaskerne skulle blive tilskamme, finde, at Apostlens Udsagn gaar i en modsat Retning, og at han med langt større Strenghed og Alvor omtaler Modstanderne. Thi hvilket vegtigt Ord dette „at blive tilskamme" er i Peters Mund, viser noksom 2, 6*). Hertil kommer, at Ordstillingen i Grundtexten her tjener til skarpere at markere Modstandernes Færd, der allerede ved Ordet „bagtale" eller „bagvaske" er betegnet. Dette Ord i Grundtexten (καταλαλειν) skal indeslutte i sig Begrebet af Ondskabsfuldhed og Had. Heller ikke maa det lades upaaagtet, at Omgjængelsens Hellighed er sat i Forhold til det Livssamfund, hvori de Christne staa med Christo, og at saaledes Modstandernes Sindelag stemples, som fiendsk ligesaameget mod Christus selv som imod de Christne. Tankegangen er denne: Modstanderne forskyde Eder ligesom forhen Christum (2, 4. 7. sml. Jes. 8, 14. sml. 12); men dette vil kun have til Følge, at de selv blive forskudte. For at befæste dette Haab hos dem gaar Apostlen derpaa umiddelbart over til at omtale Christi Seier, saaledes som denne aabenbarer sig i hans Tilbagevenden fra Døden (V. 18), og afslutter saa hele denne Udvikling ved en Henvisning til den yderste Dom (4, 6). — Det er vel saaledes bevist, at Alt lige fra niende og tolvte Vers af mere og mere gaar ud, ikke saa meget paa at formane de Christne til Taalmodighed og til en hellig Livsvandel under Lidelsen, som derimod paa

*) Wiesinger: „faktisk blive tilskamme". 2, 7 udleder Apostlen af dette Ord Modsætningen imellem de Troendes og de Vantroes Skjebne.

at befstyrke dem i Haabet om, at de, ligesom de have været forsøgte i de samme Lidelser som Christus selv, saaledes ogsaa skulle faa Del i den Seier, han allerede har vundet, — medens deres Modstandere, af hvem de nu undertrykkes, engang skulle rammes af Guds og Christi retfærdige Dom. Hovedresultaterne af den hele Udvikling finde vi i 4 Kapitels 5te, 13de og 17de Vers, af hvilke ethvert afslutter et af Udviklingens Hovedafsnit. „Thi“ i 17de Vers refererer sig ikke blot til det nærmest foregaaende Vers, men den hele Tankegang lige fra det 17de Vers, ja, Alt, hvad der lige fra det andet Kapitel af er sagt om Bevarelsen og Aabenbarelsen af de Christnes Uskyldighed under Lidelserne, samles ligesom i en Sum og afsluttes i det 17 Vers. Denne Gjenstand berøres igjen mod Enden af det 4de Kapitel. Paa hvilken Grund de Troendes Haab, om at deres Bagvaskere skulle blive tilskamme og de selv faa rigelig Erstatning for, hvad de have gjennemgaaet, hviler, viser nu det 18de Vers. Ved Henvisningen til Christus som den, der har brudt Veien for de Christne gjennem Lidelse og Død til Liv og Herlighed, vil Apostlen styrke Læsernes Tro paa, at det er bedre at lide for Retfærdigheds Skyld, end som Uretfærdige (V. 14. 17.).

Skolelærer **Mikal Thomassen** fødtes i Tranø Præstegjeld i Finmarkens Amt den 5te Oktbr. 1834 og døde i Kristiania den 29de Januar 1864. Hans gjenlevende Fader, den agtværdige Kirkesanger og Lærer Mikkel Thomassen, har ladet 3 af sine Sønner uddannes ved Tromsø Seminarium. Af disse var Mikal Tomassen den næstældste. Efter 2 Aars Ophold ved Seminariet dimitteredes han derfra i Juli 1854 med Hovedkarakteren „Meget duelig“ og hædrende Vidnesbyrd for Flid og god Opførsel. Efter derpaa at have vikarieret et Aarstid for sin Fader, blev han Omgangsskolelærer og Organist i Brønø Præstegjeld paa Helgeland, og 2 Aar senere i et Annex i samme Præstegjeld. I denne Stilling forblev han indtil Sommeren 1860, da han kom til Kristiania og blev Lærer ved Pipervikens Skole, hvilken Post han indehavde til sin Død. Da han var kommen til Hovedstaden, raadede flere af hans Venner, der kjendte hans gode Evner, ham til at studere. Hertil vilde han dog ikke i længere Tid bestemme sig, men arbeidede ikke destomindre med overordentlig Flid paa sin videre Uddannelse. Han arbeidede ivrigt paa at lære Græsk, for, som han sagde, at kunne faa læse det nye Testamente i Grundsproget. Opmuntret af sin gode Fremgang tog han senerehen den Beslutning at gaa den akademiske Vei; men hans Fremtidsplaner strandede snart paa den Sygdom, der omsider endte hans Dage.

Om denne elskværdige Medbroders ydre Livsforhold er der ikke noget Mærkeligt at sige. Han kan saaledes ikke kaldes nogen fremragende Lærer. Han gjorde heller intetsomhelst Forsøg paa at tildrage sig Offentlighedens Opmærksomhed. Hans Beskedenhed gjorde, at han aldrig vilde udpege sig. Han forekom sig selv saa liden, og som saadan vilde han ogsaa synes Andre. Besjælet af Iver og Interesse for Skolen og Skolens Gjerning deltog han vel i Lærernes Sammenkomster, de mindre saavelsom de større, saa ofte han havde Anledning dertil, men mest for selv at lære Noget deraf. I Juli 1862 deltog han i det store svenske Skolelærermøde i Gøteborg, hvilket Møde han siden omtalte som noget af det Behageligste, han havde oplevet. — Skjønt han saaledes sjelden optraadte belærende udenfor sine

nærmeste Omgivelser, havde dog Enhver, der kom i nærmere Berørelse med ham, og hans Standsbrødre i Særdeleshed Meget at lære af ham. Hans Liv, saa kort det end var, hans Omgjængelse og hele Færd var lærerig som et smukt Mønster for den kristelige Lærer. Hans Karakter og hele hans Maade at være paa var saa behagelig og tiltalende, saa naturlig og sand, at det, at lære ham at kjende, og at elske ham, var Et og det Samme. Man hørte ingen søde Venneord af ham, ingen Forsikring om Oprigtighed osv., knapt Noget, der tydede paa en større Fortrolighed, — og dog følte uvilkaarlig vi, som omgikkes ham, at vi i ham havde en usvigelig Ven, en Standsbroder og Kammerat, der fortjente vor fulde Tillid og Agtelse. Der var noget Eiendommeligt ved denne ædle Karakter. Han syntes at høre ligemeget hjemme i Barnets, Mandens og Oldingens Kreds. Ikke blot hans Jævnaldrende, men Folk af de forskjelligste Aldere og med den forskjelligste Sindsbeskaffenhed følte sig hendragne til ham, satte Pris paa hans Venskab og søgte hans Selskab. Det var ikke Vid, ei heller just den fine Selskabstone men det var hans naturlige Hjertensgodhed i Troens og den kristelige Broderkjærligheds Tjeneste, der især gjorde hans Omgang saa afholdt. Siden han kom til Hovedstaden, havde han med sin tilbageholdne Karakter ikke Anledning til at stifte saa mange Bekjendtskaber som i sin tidligere Stilling; men ogsaa her havde dog Mange lært ham at kjende og agte. Dette viste sig ogsaa ved den Deltagelse, han nød under sin Sygdom. Til sin Grav ledsagedes han af en anseelig Skare Lærere og Studerende, og 2de for Anledningen forfattede Sange bleve afsjungne af Kristiania Skolelærerforenings Sangkor. — Det var en lærerig Fornøielse at være Vidne til den Afdødes Omgang med Børn. Han forstod saa godt som kun Faa at vinde Børnenes Hjerter. De bleve strax fortrolige med ham; de yngre saavelsom de ældre flokkede sig om ham og betragtede ham som en Fader, naar de i kort Tid havde nydt hans Omgang.

Aarsagen hertil var uden Tvivl nærmest at søge i den Afdødes barnlige Karakter. Og dog var han ingenlunde barnagtig. Han legede med Børnene, men kjælede ikke for dem; han viste sig for dem som for Voxne, det vil sige, saadan som han var. Han bad ogsaa dem, der havde med Børneopdragelsen at bestille, vel betænke, at Ingen mærkede Forstillelse hos en Anden snarere end Børn. Oprigtighed og Sandhed, Aabenhjertighed uden al Forstillelse indskjærpede han sine Omgivelser, og selv gav han det smukkeste Exempel paa disse for Enhver og for Børneopdrageren i Særdeleshed saa nødvendige Karaktertræk. Børneopdragelsen var hans Livsopgave, og det var tydeligt at se, at det ikke var blot et ydre, men meget mere et indre Kald, han havde fulgt ved at vælge en Lærers Stilling. Han virkede med megen Velsignelse i sin Kreds saavel i Skolen som og med Hensyn til Opdragelsen i Almindelighed. Paa de Steder, hvor han virkede som Omgangsskolelærer, velsigner mangen Fader og Moder hans Minde for den Veiledning, han ved sine gode Raad og sit Exempel gav dem, og de, som have havt ham til Lærer, glemme aldrig sin Lærers og Vens opofrende Kjærlighed. Ligesaa ivrig og flittig som han var i Skolen ligesaa virksom var han udenfor samme i at virke dannende og forædlende paa de Smaa, der vare anbetroende til hans Veiledning. Det var derfor et fuldkommen rigtigt Skudsmaal, hans Medlærere i Kristiania gave ham, da de sang paa hans Grav:

„Han var en Idrætsmand i Livet, Men virked' stille uden Bram;
Og for den Dont, som ham var givet, Saamange Smaa velsigner ham;
Det til hans Eftermæles Ros Skal vidnes, mindes kjært af os."

Den Sygdom, der endte hans jordiske Vandring, varede næsten et helt Aar. Ligesom hans Liv havde været en Aabenbarelse af hans barnlige Kristentro, saaledes var den Taalmodighed, hvormed han stedse bar sine Smerter, et herligt Bevis paa den Magt, en saadan Tro har over et Menneskes Hjerte. Han beklagede sig aldrig; de talrige Besøgende fik sædvanlig den Besked, at nu var det bedre med ham. Kun et Par Gange hørte jeg ham sige: „Idag er jeg ikke ganske brav; men jeg haaber, det bliver snart bedre igjen.“ Han alene fandt, at det daglig gik fremad med hans Bedring, medens baade Lægerne og enhver Anden, som omgikkes ham, maatte være af den modsatte Mening. Og dog forstod han godt, at først Døden kunde læge denne hans Sygdom. Men det tyktes ham, at det just blev bedre med ham, jo mere det lakkede mod Enden — maatte vi Alle være saa lykkelige engang at kunne fornemme det Samme! Endnu den sidste Eftermiddag sang han flere Salmevers. Han vilde gjerne vide, om han ikke nu snart stod ved Maalet, og da han fik vide, at Lægen havde sagt, at han ikke vilde overleve den næste Nat, foldede han sine Hænder og takkede inderlig Gud for alt det Gode, han havde bevist ham fra Først til Sidst. Det sidste Aar havde været et tungt, men et godt Aar; det havde draget hans Hjerte nærmere og nærmere til Frelseren, fra hvem det saa ofte havde fjernet sig, sagde han. „Det synes mig, jeg allerede ser de hellige Engle møde mig og annamme min Sjæl.“ Med disse og lignende Ord gik han i Freidighed, Tro og Haab den sidste Fiende imøde; der var ikke mindste Spor af Engstelse at mærke hos ham. Sent paa Aftenen læste han Troesbekjendelsen og Fadervor, men blev flere Gange afbrudt. En kort Stund efter var han, omgiven af 6 af sine Venner, rolig flyttet — did, hvor nu hvert hans Ord er en evig Lovsang for Lammets Trone. „Salige ere de Døde, som dø i Herren herefter. Ja, Aanden siger, at de skulle hvile fra deres Arbeider, men deres Gjerninger følge med dem.“ Aab. 14, 13.

J. Olsen.

Anm. Ovenstaaende er fremkommet paa Anmodning af Almueskoletidendens Redaktør og flere af den Afdødes Venner. J. O.

Literære Efterretninger.

Paa offentlig Foranstaltning er udkommet og sendt til Landets samtl. Skolekomuner **Tegninger til Vejledning ved Opførelsen af Almueskolebygninger i Landdistrikterne** ledsaget af **„Almindelige Bemærkninger.“** I disse almindelige Bemærkningers indledende Del paabydes bl. A., at der for Skolehuset maa vælges en frit beliggende og tør Byggegrund, at Bygningens Hjørner bør vende mod Nord, Øst, Vest og Syd, at Grundmuren opføres 2—3 Fod højt over Jordfladen, at Skoleværelset indrettes i Bygningens søndre Hjørne, at Vinduerne anbringes paa den sydvestl. Væg og, om fornødent, 1—2 Vinduer i Væggen bag Disiplenes Ryg, at Bordene opstillessaa, at Lyset falder ind paa Børnenes venstre Side, at det kubiske Rum i Skoleværelset bør være saa stort, at der til hvert Skolebarn bliver mindst 100 Kubikfod Luft, at Skoleværelserne skal være 10 Fod høje, at der i Skoleværelset anbringes en Ventilasjons-Indretning ved i de fra Ovnen længst bortliggende Hjørner i Værelset, at lade gjøre 2de Huller med Rister over, fra hvilke under Gulvet i 9 Tommer høje og 5 Tommer brede Kanaler den usunde og fugtige Luft føres

til Piben, og at der fra den ydre Side af den udvendige Væg anbringes en Kanal, som fører den friske Luft opvarmet til Værelset gjennem et i selve Ovnen anbragt støbt Rør eller ogsaa gjennem et Rør af smedede Jernplader, der lægges bag Ovnen, saaledes at Varmen kan virke derpaa. Forøvrigt giver Bemærkningerne nøiagtig Beskrivelse over samtlige Tegninger og giver Underretninger om alt det Materiale af Sten, Laftetømmer, Bjelker, Spærværk, Aaser, Sprængt Drager, Tilfarer, Bord, Planker, Jernarbejde og Snedkerarbejde med tilhørende Smed- Maler- og Glarmesterarbejde, der vil medgaa baade til Skolebygningen og til Udhuset. Det kunde nok have sin Interesse, at her se en Beskrivelse af disse Tegninger, men den vil dog aldrig kunne erstatte Tegningerne selv, og da enhver Skolekomune nu har faaet eller faar dem, maa der for samtlige Lærere, som ønske det, være let Adgang til at kunne se dem, og en længere Beskrivelse her være unfornøden. Tegningerne ere udførte paa 6 Blade. Pl. I indeholder Plan til et Skolehus for 40 og 50 Børn med Bolig for en Lærer (= Stue, 2 Kamre, Kjøkken og Spisekammer, Kjælder og Loft). Der er nemlig Tegning af Fasaden, af begge Gavlene, af Grundplanen, af Graastensmuren og af Værelserne med Angivelse af Længde, Bredde, Høide, Grundmaal, Luftareal, Bænkenes Størrelse og Stilling. Ved Siden af Skolestuen er indrettet et Værelse til Børnenes Tøj, og et mindre Rum til Skolens Bøger og Karter. Saa kommer der Tegninger af Skolehuse i mindre Maalestok og Udstyr, men alle lige tydelige og nøiagtigt udarbejdede som Pl. I. Pl. II: Skolehus for 32 og 40 Børn med Bolig for en Lærer og tillige Skolehus for 24 og 30 Børn med Bolig for en Lærer. Pl. III: Skolehus for 35 Børn, uden Bolig for Læreren, men med et Værelse, hvori er Kogeovn, for en Tilsynsmand, som har at holde Skolelokalet rent. Skolehus for 24 og 30 Børn, og Skolehus for 20 Børn med et Aftrædelsesværelse for Læreren og 1 Værelse for Børnenes Sager. Pl. VI: Skolehus for 30 Børn med et Værelse for Læreren, 2de Soverum for Disiplene, naar Skolens lange Afstand fra Hjemmet gjør Opholdet ved Skolelokalet om Natten nødvendigt, og tvende smaa Rum forsynede med Kogeovn til Opbevaring af Disiplenes Sager. Pl. IV: Detailtegninger: Gavlforsiring, Gesimslister, Gesims, Vinduer, Losholt osv. samt Tegning i større Maalestok af Ventilasjonssystemet. Pl. V: Detailtegninger til Døre og Skoleinventarisager.

— Paa Wöldikes Forlag er udkommet et meget tydeligt og godt udstyret „**Orienteringskort over Krigsskuepladsen**" (den danske) af **C. V. Rimestad.**

— Udkommet er: „**Hvad kjæmpe vi for?**" Af F. R. Udg. af Martsforeningen. Kbh. i April 1864. Wöldikes Forlagsbogh. 24 S. 8vo. — „**Slesvigs Nationalitet**" af **E. Beauvois.** Overs. af Kand. Mohn. Bergen. **E.** Floors Forlagsboghandel 34 S. 8vo. — „**Den dansk-tydske Strid.**" Overs. efter „Quartery Review." 76 S. 8vo. I Kommission hos P. T. Malling. — „**Kampen for Slesvig.**" 94 S. 8vo og Kart over Sønderjylland, eller Slesvig, fornemmelig efter Prof. Allens Sprogkart. 94 S. 8vo. I Kom. ved Mallings Forlagsbogh.

Kan man end ikke dølge for sig selv, at indbyrdes Partiuenighed og æggende Stortalenhed fra deres Side, der ere optraadte ledende i Danmark, har i Forening med skuffet Tillid til fremmede Magters Rygstøtte bidraget Sit til at paaskynde dets Ulykker, og gjør det end En ondt at blive var, hvorledes den ene Jobspost efter den anden derhenne berettes og modtages med en Letsindighed, som staar i stærk Modsætning til den Bøjelse og Ydmygelse, som alle saadanne Tugtelser tilsigte fra den øverste Stormagt, saa er det

aligevel saa, at dersom der er Noget, som kan være Gjenstand for Deltagelse, maa det i disse Dage være det haardt betrængte danske Folk, der lider under tysk røveragtig Umenneskelighed og barbarisk Rovgjerrighed. Og vi tør sige, at dersom der nogensteds er Medfølelse for Danmark, saa er den hos de norske Skolelærere, men hvad kan vel de gjøre? Deltage i politiske Demonstrasjoner? Det har allerede vist sig, hvad disse due til. Dermed skabes skuffende Forhaabninger, uopfyldelige Løfter og Mistillid til Venner. Hvor er det f. Ex. blevet af disse store Helte fra de nordiske Møder, der under fulde Glas, efter hvert fremkaldt Minde om nordisk Daad, udbrød: Der vilde jeg have været med? — Heller maa det være ros- end dadelværdigt, at de norske Skolelærere ikke lægge store Ord med i saadant Lag, saalænge de maa lade Regjeringen sidde ved Politikkens Ror. Der lever hos de norske Lærere den fulde, modne Overbevisning, at, i et Spørgsmaal som det danske, Kuglernes Magt maa staa bag Demonstrasjonerne; naar man ej har at byde over hine, vil man ærligt og beskedent holde sig fra disse. Kan man ikke selv øve Sværdenes Klang paa Valen, vil man ikke med usikre Løfter for Andre spille klirrende Klingklang med politiske Punsjeglas. Dette maa siges bl. A. til Undskyldning for, at paa samme Tid som vi har nægtet Plads for en Afhandling om den dansk-tyske Krig, nævne vi i disse for Pladsens Skyld altid saa kortfat. Efterretn. om liter. Nyheder, Skrifter, som søge at bringe historisk Klarhed i det dansk-tyske Tvistspørgsmaal. Det nævnte Martsforeningens Skrift søger at vise det ejderpolitiske Parties Ret i sin Fordring. Det i Bergen udg. godt affattede Skrift beviser især af Oldtidslevninger, Navne, og deraf at Plural. af de slesvigske Indvaanere tale dansk, at Slesvigs Nasjonalitet er dansk. Ogsaa de øvrige ovenfor nævnte her i Kristiania udg. Skrifter, søge ved en livlig, Opmærksomheden fængslende Fremstilling at bevise ad historisk Vej, at Slesvig tilhører Danmark. For Lærere har disse Skrifter sin Interesse, dels som Svar paa et Tidsspørgsmaal, dels og fornemmelig, hvis vor faderlige Regjering finder en Udrykning til Danmark fornøden, som Stof til en Forklaring for Folket om Grunden til at dets Sønner sendes i Leding.

Skole-Efterretninger.

— Som bekjendt vil 17 Mai d. A., Halvhundred-Aarsdagen for vort Landskirkel. og især politiske Frihed og Selvstændighed, blive højtideligholdt ved Højmessegudstjeneste i Landets Hovedkirker. Skolen har ogsaa nydt godtaf Frihedens Velsignelse. Det vilde derfor være smukt, om videnom i Skolerne den Dags Eftermiddag blev „holdt 17de Mai," og det paa en Dagen og Skolen værdig Maade. — Ledig er Tredjel.p. ved Borgerskolen i Laurvik. 175 Sp. 33 Tim. 3 Mdr. Opsig. 15 Mai, Skol. Dir., Hvistendahl. — Fastskp. og Organistp. i Lunder — Norderhov —, 32 Ug. 80 Sp., 12 Sp., 20 Sp., Bolig, Jordvej. I Enebak: 1 Lærerp. i Enebaksnæsset, 65 Sp., Jordvej: 1 Hest, 3 Kjør; 2) Lærerp. i Dalefjerdingen, 75 Sp., 40 Maal Jord, 37 Ug. og 3 Ug. mod særsk. Betal., 10 Sp. Brænde, Kr. St. 4 Ug. fra 10 April. — 1 L.p. i Ranum — Overhalden — 27 Ug. à 2 Sp. frit Ophold Trhj. Std. — 2 L.p. i Aarnæs Prgj., 41⅔ Ug. 100 Sp., 50 Sp. — Kirkesj.p. ved Ottestad — Stange — og L.p. ved Kløftens f. Sk., 36 Ug. 36½ Sp. 36 Sp., 15 Sp. og 66 Sp., Gaarden Kløften: 1 Hest, 2 Kjør, Kr. St. 6 Ug. fra 14 April. — 1 L.p. i Nøterø pr. Tønsberg, 42 Ug. 130 Sp., 15 Sp., frt Bolig, 23 Mai. — 2 L.p. i Haaland: Tanangers, 30 Ug. à 1⅘ Sp., Bolig, Jord; — Bybergs, 32 Ug. à 1 Sp. Kost in nat. Kr'sands St. 6 Ug. fra 18de April. — 1 L.p. i Tune — Ly — 3 Ug. à 1⅗ Sp. Kr.sands Std. — 1 L.p. i Vindalen, 27 Ug. à 1 Sp. 90 ß., Kost in nat. Tromsø Std., 31 Mai. — Ansøgninger sendes til Sognepræsterne.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. | Juni 1864. | Nr. 6.

Instrux for Almueskolerne paa Landet.

I. I Kristiania Stift.[1])

§ 1. Umiddelbart før den Tid Skolekommissionen har bestemt til Optagelse af nye Børn (Skolel. § 55), har Læreren at undersøge, hvilke Børn der ere blevne skolepligtige siden sidste Optagelse. Fortegnelse herover indføres, efterat Sognepræsten har gjennemgaaet samme, derpaa af Læreren i de befalede Protokoller, hvorefter Børnene til bestemt Dag tilsiges at møde i Kredsens Skole.

[1]) Denne Instrux er underskreven ogsaa af Skoledirektør Hansen. Den er følgelig — ialfald indtil Videre — gjældende tillige for Hamar Stift.

I Forbindelse med nærværende Instrux har Skoledirektør Haslund sendt til Fordeling mellem sit Embedsdistrikts Lærere følgende „**Veiledning til Skolernes og Undervisningens Ordning i den lovbefalede Skoletid:**"

1) I Regelen bør ikke et større Antal end 30 Børn paa engang undervises af en Lærer. Hører der saaledes til Kredsen over 30 indtil 60 Børn, deles de efter deres Kundskaber og Færdigheder i 2 Afdelinger (Klasser), som besøge Skolen til forskjellige Tider; er der over 60 indtil 100 Børn, deles de paa samme Maade i 3 Afdelinger (Klasser).

2) Det ugentlige Antal Undervisningstimer i Skolen er 33, nemlig 6 Timer daglig undtagen Lørdag (Skolel. § 6). For den daglige Timefordelings Skyld paa de forskjellige Klasser (se Post 3) kan Tillempninger heri ske, dog saaledes, at der ingen Dag læses over 6 Timer og ingen Uge under 33. Den daglige Undervisning kan efter Skolekommissionens nærmere Bestemmelse enten gives uden Afbrydelse i Middagsstunden (hvilket agtes hensigtsmæssigst) eller fordeles paa Formiddag og Eftermiddag. I første Tilfælde bør der gives 5 Minuters Fritid hver Time, og 15 Min. mel. 3dje og 4de Time; i sidste Tilfælde kun 10 Min. Frist mellem 2den og 3dje Time. Undervisningen bør begynde Kl. 8 eller Kl. 9 om Morgenen.

3) Den ugentlige Timefordeling paa de i Skolelovens § 5 nævnte Undervisningsgjenstande antages at kunne bestemmes saaledes:

	Afdelinger (Klasser).	Læsning.	Kristendomskundskab.	Udvalgte Stykker af Lsb. (Skolel. § 5 c).	Sang.	Skrivning.	Regning.	Timer i Alt ugentlig	
I Skoler, hvor Børn af alle Aldre paa engang undervises		9	9	3	2	5	5	= 33 Timer.	
I Skoler med 2 Afdelinger (Klasser)	Øverste.	3	6	2	1	2	3	= 17	= 33 Timer
	Nederste.	6	3	1	1	3	2	= 16	
I Skoler med 3 Afdelinger (Klasser)	Øverste.	2	4	1	1	2	2	= 12	= 33 Timer
	Mellemste	3	3	1	1	2	2	= 12	
	Nederste	4	2	"	½	1	1½	= 9	

Intet andet Lærefag end de her anførte, maa indtages under den lovbefalede Skoletid.

4) Maalet for Undervisningen bør i Almindelighed være, at Barnet ved Udskriv-

§ 2. Børnene inddeles efter sine Kundskaber og Færdigheder i Afdelinger, som kunne søge Skolen til samme Tid, eller til forskjellige Tider (Skolel. § 6). Søge Afdelingerne Skolen til forskjellig Tid, bør det i Regelen ikke tillades, at Børn, der høre til en Afdeling, søge Skolen ogsaa i den for en anden Afdeling bestemte Undervisningstid. Opflytning fra en lavere til en høiere Afdeling sker efter Samraad mellem Sognepræsten og Læreren. Det Maal, som i hver Afdeling bør naaes, bestemmes af Skolekommissionen og Lærerne i Forening.

§ 3. En Timetabel, som angiver, hvori der i enhver Time skal undervises, bestemmes af Skolekommissionen efter Lærerens Forslag.²) Den vedtagne Timetabel skal Læreren nøiagtig følge og ikke tillade sig nogen Forandring i samme paa egen Haand.

---

ningen af Skolen a) kan læse tydeligt, færdigt og forstandigt gothisk og latinsk Tryk og Skrift, b) har erhvervet sig en fuldstændig og sammenhængende Kristendomskundskab efter de autoriserede Lærebøger. c) har af Jordbeskrivelse, Naturkundskab og Historie læst saameget, som ved en forstandig Behandling af Læsebogens udvalgte Stykker kan tilegnes. d) kan synge rent og sikkert de almindel. Psalmemelodier, forsaavidt det af Naturen er begavet med Evne hertil. e) skriver tydeligt og, saavidt muligt, rask den latinske Skrift; og f) regner sikkert mindst de 4 Species i ubenævnte og benævnte Tal samt Regula de Tri i hele Tal. — Det samme Kundskabsmaal fordres, naar noget Barn, som har fyldt 13 Aar, ønskes udskrevet af Skolen førend Konfirmationen.

5) For at kunne opflyttes fra en lavere til en høiere Afdeling (Klasse) antages Barnet at burde gjøre Rede for Følgende: 1) Fra nederste til øverste Afdeling, naar Skolen bestaar af *2 Afdelinger* (Klasser), som til forskjellige Tider besøge samme: at kunne læse tydeligt, at kunne fortælle et passende Udvalg af bibelske Historier saavel af det Gamle som af det Nye Testamente, at have lært Luthers lille Katekismus med udvalgte Sententser og Bønner, og passende Psalmevers, at have tilegnet sig udvalgte Stykker af Læsebogen, henhørende til Jordbeskrivelsen, at kunne synge lette Psalmemelodier, at have begyndt at skrive Sammenskrift, samt saavel paa Tavlen som i Hovedet at kunne regne de 4 Species med Tal, som ikke overstige 100, og Addition med større Tal. — 2) I Skole med *3 Afdelinger* (Klasser): a) ved Opflytning fra nederste til mellemste Klasse: at kunne stave godt og læse sammenhængende smaa lette Læsestykker, efter Lærerens mundtlige Foredrag at gjengive Bibelhistoriens Hovedstykker, hvortil knyttes Budene, Troesbekjendelsen og Fadervor, — tilligemed passende lette Psalmevers, Øvelse i Sang til Udvikling af Gehøret, at kunne skrive smaa og store Bogstaver paa Tavlen, samt at kunne forstaa Grundtallene, at kunne addere Tallene indtil 100, og skrive og læse disse Tal. — b) Ved Opflytning fra mellemste til øverste Klasse: fortsat Indenadslæsning med stadigt Hensyn til hvad der er anført i Instruxens § 7, at kunne fortælle et passende Udvalg af bibelske Historier af det Gamle og af det Nye Testamente, at have lært Luthers lille Katekismus med udvalgte Sententser og Bønner, og Pontoppidans Forklarings første Part, tilligemed passende Psalmevers, at have tilegnet sig udvalgte Stykker af Læsebogen henhørende til Jordbeskrivelsen og Fædrelandets Historie, at kunne synge lette Psalmemelodier, at have Øvelse i Sammenskrift, samt at kunne regne de 4 Species i ubenævnte Tal saavel i Hovedet som paa Tavlen. Ordningen af Religionsundervisningen efter de her angivne Regler sker efter Samraad mellem Sognepræsten og Lærerne."

I den Følgeskrivelse, som ledsagede denne Veiledning, bemærkes:

„At Et og Andet i samme efter de forskjelligartede Forhold kan tiltrænge Tillempninger, ligger i Sagens Natur, ligesom ogsaa det vil afhænge af Lærernes Flid og Dygtighed, af stadig Skolesøgning fra Børnenes Side, og af at Afdelingerne ikke overfyldes, om det Maal, der er opstillet saavel for Undervisningen i det Hele som for Opflytningen fra en Afdeling til en anden, vil kunne naaes. — Endnu kjender man lidet til, hvad der efter den sidst udkomne Skolelovs Bestemmelser kan udrettes i den lovbefalede Undervisningstid; skulde den Erfaring, man i den følgende Tid herom kan vinde, gjøre væsentlige Forandringer i „*Veiledningen*" fornødne, skal dette blive Gjenstand for nærmere Meddelelse."

²) Ifølge denne Bestemmelse og i Henhold til foranstaaende *Veilednings* 3dje Post har *Akers* Skolelærerforening indgivet til Skolekomissionen følgende Forslag til *Timetabel*:

§ 4. Til Forfriskelse for Børnene og til Udluftning af Skolestuen gives Børnene mellem Undervisningstimerne passende Fritid efter Skolekommissionens nærmere Bestemmelse.

§ 5. Den frivillige Undervisning maa holdes adskilt fra den lovbefalede, og gives efter særskilt Anordning (Skolel. § 7).

§ 6. Dagbogen og Skoleprotokollen skulle altid være tilstede i Skolen i Undervisningstiden og føres med Nøiagtighed af Læreren efter den af Stiftsdirektionen indrettede Form, og paa den af samme foreskrevne Maade, samt altid være holdt i Orden. De fremlægges ved den offentlige Examen og forøvrigt til enhver Tid, Skolens Foresatte maatte forlange det.[3])

§ 7. Ved Stave- og Læseøvelserne bør Læreren søge at vænne Børnene til at læse rigtigt, tydeligt og med det rette Tonefald, ligesom

		Øverste Afdeling.			Nederste Afdeling.		
	Kl.	Mandag.	Onsdag.	Fredag.	Tirsdag.	Torsdag.	Løverdag.
Timetabel for Skole med 2 Afdelinger.	8—9	Forklaring.	Forklaring.	Forklaring.	Katekismus.	Bibelhist.	Bibelhist.
	9—10	Læsning.	Læsning.	Læsning.	Læsning.	Læsning.	Læsning.
	10—11	Bibelhist.	Bibelhist.	Bibellæsn.	Regning.	Læsning	Regning.
	11—12	Regning.	Regning.	Regning.	Læsning.	Skrivning	Læsning.
	12—1	Udv. Styk. af Læseb.	Udv. Styk af Læseb.	Sang.	Udv. Styk af Læseb.	Skrivning.	Fri.
	1—2	Skrivning.	Skrivning.	Fri.	Skrivning.	Sang	Fri.

		Øverste Afdeling.		Mellemste Afdeling.		Nederste Afdeling.		
	Kl.	Mandag.	Torsdag.	Tirsdag.	Fredag.	Kl.	Onsdag.	Løverdag.
Timetabel for Skole med 3 Afdelinger.	8—9	Forklar.	Forklar.	Katekis. el. (og) Forklar.	Katekis. el. Forklar.	8½-9½	Bbh. el. Katekis.	Bbh. el. Katekis.
	9—10	Læsning.	Læsning.	Læsning.	Læsning.	9½-10½	Læsning.	Læsning.
	10—11	Bibelhist.	Bibellæsn.	Bibelhist.	Udv. Styk. af Læseb.	10½-11½	Regning.	Skrivn.
	11—12	Regning.	Regning.	Regning.	Regning.	11½-12½	Læsning.	Læsning.
	12—1	Udv. Styk. af Læseb.	Skrivning.	Læsning.	Skrivning.	12½-1	Sang.	Regning.
	1—2	Skrivning.	Sang.	Skrivning.	Sang.	1-2	Fri.	Fri.

Treklassedelingen er i Aker indført ved de fleste Skoler, hvorimod der ikke gives nogen Skole, hvortil alle dens Børn søge hen paa engang.

[3]) Efter Stiftsdirektionens Bestemmelse skulle Skoleprotokollerne føres i følgende Form:

A. Dagbogen.

Aar 18 — Den lovbefal. (frivil.) Undervisning i Kreds.

No.	Barnets Navn og Bosted.	Naar født.	Januar. 10	12	14	17		Anmærkn.
1	Mikkel Blomstad	$^{8}/_{1}$51	1*)	g**)	1	u†	— *) Søgt Skolen. **) Borte ved gyldigt Forfald. †) Borte uden gyld. Forf	

B. Skoleprotokollen.

Aar 18 — Kredsskole.

No.	Barnets Navn og Bosted.	Naar født.	Naar opt. i Skol.	Hvorm. Dage forsømt den lovbefal. Skole: af lovl. Grund.	uden lovlig Grund	Hvormange Dage søgt Skolen: den lovbefal.	den frivill.	Anm.	Evner.	Flid.	Forhold.	Læsning.	Kristendomskundskab: Bibelhist.	Katekis.	Forklar.	Udv. St. af Læseb	Sang.	Skrivning.	Regning.	NB. Her inst Rubr. for andre Fag	Oversigt over det i Skoleaaret Gjennemgaaede.

*

han bør bestræbe sig for, at Børnene, saavidt muligt, fuldt opfatte, hvad de læse.

§ 8. Det er Kristendomsundervisningens Maal, paa en for Livet virksom Maade at bibringe Børnene den til et bevidst Liv i Kristo fornødne Indsigt i den bibelske Historie og den kristelige Lære, og at udvikle denne i et større Omfang, saavidt Skolens Forholde tillade det. Kristendomsundervisningen begynder med den bibelhistoriske Undervisning. Saavel denne som Undervisningen i Katekismus drives i Begyndelsen rent mundtligt. Saasnart Børnene have naaet tilstrækkelig Læsefærdighed, saa at de kunne benytte Bog som Læremiddel, tages de autoriserede Bibelhistorier og Lærebøger tilhjælp for Undervisningen, navnlig for at Børnene i Hjemmet kunne indprente sig det paa Skolen Lærte, men et Lærestykke i Bogen maa aldrig opgives Børnene, uden at det først saavel efter Form som Indhold er gjennemgaaet for dem paa Skolen. Undervisningen i Kristendomslæren skal bygges paa den bibelhistoriske Undervisning og anskueliggjøres ved denne. Det maa stedse fastholdes, at hvad Børnene lære af Guds Ord, lære de som Grund for sin Tro og Regel for sit Liv, hvorfor det og bliver Lærerens Sag klart at foreholde Børnene, hvorledes den kristne Tro aabenbarer sig i det daglige Liv. Børnene skulle derhos gjøres bekjendte med Bibelens Inddeling, øves i at finde opgivne Skriftsteder og i det Hele efter Skolens Evne bibringes Dygtighed til med Frugt at kunne læse i den hellige Bog. Det agtes endelig væsentligt, at Børnene lære udenad og fast indprente sig en Samling af kjærnefulde Psalmevers, hvorhos der, saavidt Skolens Forhold gjør det muligt, bør meddeles dem Kjendskab til de for vort Folk vigtigste Træk af Kirkens Historie.

§ 9. Ved den i Skolelovens § 5, litr. c omhandlede Undervisning, der i det Væsentlige bliver at drive med Skolens ældre Børn, har Læreren at udvælge saadanne Stykker i Læsebogen, hvis Stof efter hans egen Kundskab og Børnenes Udvikling egne sig til at behandles som Undervisningsgjenstand, hvorhos han bør have for Øie, at hvad der gjennemgaaes, bliver noget Sammenhængende og Helt.

§ 10. Ved Sangundervisningen, hvorved Psalmodikon benyttes, skal Læreren stræbe efter at bringe Børnene til at synge rent og sikkert. Ved Siden af de brugelige Psalmer kan ogsaa andre Sange af passende Indhold indøves.

§ 11. Ved Undervisningen i Skrivning bør Læreren paase, at Børnene holde sine Skrivebøger rene og sidde i en passende Stilling. Han skal arbeide paa at lære dem at skrive en tydelig og rask Haandskrift. Kun latinsk Skrift fordres; dog skulle Børnene ogsaa lære at læse gothisk Skrift.

§ 12. Ved Undervisningen i Regning bør Læreren først stræbe at bringe Børnene til en klar Erkjendelse af Grundtallene og Sikkerhed i deres Brug. Som Regel gjælder her, at der aldrig gaaes videre, forend det Foregaaende saavidt muligt er klart forstaaet. Hoved- og Tavleregning gaa Side om Side med hinanden. Opgaverne vælges med stadigt Hensyn til hvad der for Børnene bliver anvendeligt i det daglige Liv, hvorhos de sædvanlige Multiplikationstabeller nøiagtig læres.

§ 13. Undervisningen begynder og slutter hver Dag med Bøn og Psalmesang eller med en af Delene.

§ 14. Ligesom Læreren ved al Undervisning selv maa tale høit og tydeligt, saaledes maa han fordre det samme af Børnene. Kun det Barn svarer, som opfordres dertil, og bør Svaret være fuldstændigt. At lade Børnene svare alle paa engang, bør kun nu og da benyttes. Ved Over-

høringen i den daglige Lexe, maa han ikke holde paa for længe med et og samme Barn, men søge at faa hørt saamange som hensigtsmæssig kan ske.

§ 15. Hver Morgen, før Undervisningen begynder, skal Læreren undersøge, om de skolepligtige Børn ere tilstede, og antegne det Nødvendige i Dagbogen paa saadan Maade som i det forordnede Schema bestemt er. Skoleforsømmelser, som befindes ugyldige, bør Læreren, snarest muligt melde for Tilsynsmanden, og skal saavel denne som Læreren saa snart ske kan, paa en kjærlig Maade advare vedkommende Børns Forældre og Foresatte. Til saadan Tid, som Skolekommissionen nærmere bestemmer, indsender Læreren til samme Fortegnelse over Forsømmelserne i Kredsen, i hvilken Fortegnelse der anmærkes, til hvem, og naar Advarsel mod Skoleforsømmelser eller anden Uorden er given, samt med hvad Nytte.

§ 16. Læreren har at paase, at Børnene, naar de fremmøde i Skolen, ere toede, kjæmmede og renlig paaklædte. Har han Grund til at befrygte, at et Barn lider af smitsom Syge, skal han lade det gaa hjem, hvorefter han strax anmelder dette for Skolekommissionen. Ligesaa har han at paase, at ethvert Barn medbringer i Skolen de paabudne Skolebøger og andre Undervisningsmidler. Er Fattigdom Skyld i, at dette ikke sker, skal han indberette samme til Skolekommissionen, som da har at sørge for, at Fattigbestyrelsen iagttager det Fornødne.

§ 17. Hvert Barn bør have sin bestemte Plads i Skolen. Gutter og Piger maa ikke sidde om hverandre, men ved forskjellige Borde. Det maa derhos nøie paasees, at de ikke sidde i en usømmelig eller for Helbreden skadelig Stilling.

§ 18. Ligesom Læreren under den hele Undervisning med uafbrudt Opmærksomhed bør følge Børnene, saa at disse vide sig under hans stadige Tilsyn, saaledes maa han ogsaa holde Øie med Børnene i Fritiderne, at de opføre sig skikkelig, og ikke gjøre hverandre Fortræd eller Skade.

§ 19. Naar et Barn flytter ud af Kredsen, iagttages, hvad der befales i Skolel. § 54, hvorhos Barnet meddeles Attest om Kundskaber, Skolegangstid og Opførsel, hvilken Attest afleveres til Læreren i den Kreds, hvor det atter flytter ind.

§ 20. Det paaligger Læreren at paase, at Skoleværelset hver Dag er rengjort, ordentligt, og i Vintertiden opvarmet, samt at det daglig jevnlig udluftes. Hvor Lokale leies, eller Omgangsskole holdes, har han tillige at paase, at det under Skoletiden er ryddiggjort for Alt, som kan forhindre eller forstyrre Skolens Gjerning. Finder han Værelset utjenligt til Skolens Brug, skal han, forsaavidt Manglerne ikke ved Tilsynsmandens Bistand kan afhjælpes, strax henvende sig til Skolekommissionen.

§ 21. Paa de sidste Blade af Skoleprotokollen indføres en af Sognepræsten attesteret Fortegnelse over Inventarium og Læremidler, Skolen tilhørende. At dette er fuldstændigt, har Skolekommissionen at sørge for; at det er tilstede og i Orden, paahviler Læreren, der aarlig har at anmærke Af- og Tilgang i samme.

§ 22. Læreren skal nøie passe den bestemte Skoletid, aldrig afknappe Noget i samme, og aldrig i Undervisningstiden befatte sig med nogensomhelst fremmed Gjerning. Enhver Fraværelse fra hans Side om kun for enkelt Time bør tilligemed Aarsagen indføres i Dagbogen. Naar Standsning af Skolen for længere eller kortere Tid af uundgaaelige Grunde indtræder, har Læreren strax at anmelde dette, og hvad der bevirker samme, for Sognepræsten, som da enten foreløbig afgjør eller gjennem Skolekommissionen indhenter Bestemmelse om, hvad der bør gjøres. Er Læreren tillige

Kirkesanger, bør der, saavidt muligt, sørges for, at de kirkelige Forretninger ikke afholdes i Skoletiden.

§ 23. Saa ofte Leilighed dertil gives, ved Besøg og ved Samtale med Skolekredsens Indvaanere, bør Læreren søge at vække og vedligeholde deres Interesse for Skolens Gjerning. Han bør stedse lægge Vind paa et anstændigt Ydre, være nøisom i sine Fordringer, omgaaes Enhver med Høflighed og vise den tilbørlige Agtelse og Lydighed mod sine Foresatte. Han bør vogte sig for at give Forargelse enten ved Tale eller Gjerning, og i det Hele stræbe at foregaa Gamle og Unge med et godt Exempel.

§ 24. Læreren bør beflitte sig paa at behandle Børnene med Kjærlighed og Alvor, omhyggelig vaage over, at de vise Flid, Orden, Sanddruhed, Lydighed og sædelig Opførsel, og i det Hele lade det være sig magtpaaliggende at vinde deres Kjærlighed, Agtelse og Tillid. Børn, som udvise et daddelværdigt Forhold, har han alvorlig at advare og formane. Frugter ikke dette, og legemlig Tugtelse i enkelte Tilfælde skulde ansees fornøden, maa saadant altid ske paa en Maade, som er uskadelig og uden Anstød for Sædeligheden. Naar legemlig Straf er anvendt, anmærkes dette i Dagbogen. Forseelser af betænkelig Slags anmeldes strax for Skolekommissionen.

§ 25. Dersom Læreren anser sig fornærmet, hindret eller forulempet i Opfyldelsen af sit Kalds Pligter af Børnenes Forældre, Foresatte eller nogen Anden, maa han ikke tage sig selv tilrette, men forsaavidt Sagen ikke kan afhjælpes ved Tilsynsmandens eller Sognepræstens Bistand, fremføre sin Anke for Skolekommissionen, som har at iagttage det Fornødne.

§ 26. Skolekommissionen har at sørge for, at samtlige Lærere inden Kommunen forsynes med et Exemplar af Skoleloven og af nærværende Instrux, hvilken sidste ogsaa paa hensigtsmæssig Maade foranstaltes bekjendtgjort for Børnenes Forældre og Foresatte.

II. I Kristianssands Stift.

§ 1. Under Iagttagelse af Bestemmelserne i Lov om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860 §§ 54 og 55 skulle alle Børn, som have opnaaet den Alder, at de ere skolepligtige, indskrives af Skolelæreren i den i Lovens § 53 omhandlede Protokol og tilsiges af ham at søge Kredsens Skole. Protokollen føres for den lovbefalede Undervisnings Vedkommende efter det af Stiftsdirektionen udfærdigede Schema og fremlægges ved de aarlige Examina ligesom ellers, saa ofte det af Skolens Foresatte forlanges. Benyttes samme Protokol for flere Skolekredse, afdeles den efter Kredsenes Antal, saa at hver Kreds faar sin særskilte Del af Protokollen.

§ 2. For den frivillige Undervisnings Vedkommende optegnes særskilt i den nævnte eller en egen dertil indrettet og af Sognepræsten autoriseret Protokol, hvor mange Uger den er holdt, og af hvilke Børn den er søgt, med Angivelse af deres Skolesøgning og Karakter for hvert enkelt Fag, hvori der undervises. (Skolel. § 7).

§ 3. Desuden fører Skolelæreren en Dagbog, hvori alle Kredsens skolepligtige Børn med Navn opskrives, og hvoraf Skolens Foresatte til enhver Tid kunne erholde Oplysning om, hvorledes og af hvem Skolen søges. Dagbogen autoriseres af Sognepræsten og bør indrettes saaledes,

at deri kan indføres saavel Opgave over Skoleholdet paa hvert enkelt Bosted, hvor dette i Kredse med Omgangsskole maatte ansees nødvendigt, som de Bemærkninger om Skolens Førelse eller Tilstand forøvrigt, hvortil de opnævnte Tilsynsmænd eller andre Vedkommende maatte finde Anledning.

§ 4. Det skal i Almindelighed være den lovbefalede Undervisnings Maal, at Børnene ved deres Udskrivning af Skolen kunne læse rigtigt, færdigt og forstandigt gothisk og latinsk Tryk og Skrift, have erhvervet en fuldstændig og sammenhængende Kristendomskundskab efter de brugelige (autoriserede) Lærebøger, have af Jordbeskrivelse, Naturkundskab og Historie lært saameget, som ved en forstandig Behandling af Læsebogens udvalgte Stykker kan ventes tilegnet, kunne synge uden Anstød de almindeligste Psalmemelodier, skrive tydeligt, rent og nogenlunde færdigt latinsk eller gothisk Skrift og regne sikkert og færdigt mindst de fire Species i hele og brudne Tal. Det samme Kundskabsmaal fordres, naar noget Barn, som har fyldt 13 Aar, skal udskrives af Skolen, førend det er konfirmeret.

§ 5. Børnene inddeles forøvrigt efter deres Kundskab og Udvikling i Afdelinger, der kunne søge Skolen samtidigt eller til forskjellige Tider (Skolel. § 6). Børnenes Plads inden hver Afdeling bestemmes, saavidt muligt, efter deres Alder. Opflytning i en høiere Afdeling bør i Regelen kun finde Sted en Gang om Aaret efter Samraad med Sognepræsten. Drenge og Piger maa ikke sidde om hverandre, men anvises forskjellige Pladse.

§ 6. Ved Undervisningen befølges den Timetabel, som udfærdiges af Skolekommissionen. Det er en Selvfølge, at man for den lovbefalede Undervisnings 12 eller 9 Uger (Skolel. § 6) ikke maa gaa udenfor Bestemmelserne i Skolelovens § 5 eller indtage noget Lærefag, der er henlagt til den fortsatte (fuldstændigere) Undervisning (Skolel. §§ 7 og 13). Gives Veiledning i Gymnastik og militære Øvelser, hvorom Skolekommissionen har at afgive Bestemmelse (Skolel. § 5), anvendes dertil særegne Timer.

§ 7. Det skal paasees, at Skoleværelset holdes rent og ordentligt samt, saavidt muligt, jevnligt udluftes. For at Børnene kunne bevæge sig i fri Luft, gives efter Skolekommissionens nærmere Anordning mindst hver anden Time passende Fritid. Forøvrigt bør det ikke i Almindelighed tillades Børnene i Undervisningstiden at forlade Skoleværelset.

§ 8. Under al Undervisning har Læreren at iagttage som en Hovedregel, at der ikke gaaes videre med Børnene, førend det Foregaaende er, saavidt muligt, klart og fuldstændigt opfattet og indøvet. Kun det Barn, som dertil opfordres, skal læse eller svare, og Svarene skulle gives tydeligt og fuldstændigt.

§ 9 Undervisningen begyndes og sluttes hver Dag med Bøn og Psalmesang efter Menighedens Psalmebog eller en af Delene (Skolel. § 5).

§ 10. Ved Stave- og Læseøvelserne skulle Børnene altid holdes til at læse nøiagtigt, tydeligt og med det rette Tonefald. Det paasees, at Reglerne for den rigtige Stavning grundigt indøves, samt at Børnene vænnes til at forstaa hvad de oplæse, hvorfor de flittigt maa øves i Udenadsstavning i Forbindelse med kort og simpel Ordforklaring samt i at gjengive det Læste. Chorundervisning kan delvis anvendes.

§ 11. Til Grund for Meddelelsen af Kristendomskundskab lægges den bibelske eller Aabenbaringens Historie, som meddeles de første Begyndere ved mundtlig Fortælling af de vigtigste Begivenheder og i det Hele stadigt anvendes ved Behandlingen af Troeslæren efter de brugelige Lærebøger. Børnene gjøres bekjendte med den hellige Skrift, vænnes til deri

at opslaa de anførte Skriftsteder og gjennemlæse under tilføiet kort Forklaring fornemmelig det Nye Testamentes historiske Bøger. Passende Psalmevers læres udenad i Forbindelse med de Lærdomme, som behandles. Hver Uge ved Skolens Slutning kan indtil en Time anvendes til Gjennemgaaelse af den følgende Søndags Evangelium, som derefter af Børnene bør læres udenad, og anseees det ønskeligt, at Kirkeaarets hele Textkreds kortelig gjennemgaaes med nogen Udvikling af dets Betydning. Det maa stedse fastholdes, at hvad Børnene lære af Guds Ord, lære de som Grund for sin Tro og Regel for sit Liv, og at de i det Hele skulle efter Skolens Evne dygtiggjøres til med Frugt at kunne benytte den hellige Skrift.

§ 12. Ved Behandlingen af de udvalgte Stykker af Læsebogen søges ved passende Læremidler (saasom Karter, Afbildninger m. v.), ligesom ved Fremstilling paa Vægtavlen og desl. tilveiebragt den størst mulige Anskuelighed. Undervisningen gjøres praktisk og dannende, og al tankeløs Udenadslæren undgaaes omhyggeligt, idet Børnene vænnes til med egne Ord at gjengive og fremstille, hvad de skulle tilegne sig. Det bør haves for Øie, at hvad der i hver Omgang gjennemgaaes bliver noget, saavidt muligt, Sammenhængende og Helt.

§ 13. Ved Sangundervisningen bruges i Almindelighed Ziffere og Psalmodikon. Foruden de almindelige Koraler, der vel indøves, læres ogsaa Sange, som dertil findes passende. Børnene skulle rigtigt opfatte og gjengive baade Text og Melodi.

§ 14. Børnene skulle i Regelen kun lære et Slags Haandskrift, latinsk eller gothisk; men de bør øves i at læse begge.

§ 15. Ved Undervisningen i Regning indøves fornemmelig Behandlingen af de benævnte Tal, og Børnene skulle flittig øves i Hovedregning. Læreren bør anvende særdeles Omhu paa at vælge passende og for Livet anvendelige Opgaver samt i det Hele at gjøre denne Undervisning forstaaelig, livlig og vækkende.

§ 16. Skolelæreren har at paase, at Børnene til rette Tid indfinde sig i Skolen, at de medbringe og ordentligt behandle deres Bøger og alle andre Skolesager, at de opføre sig sømmeligt saavel i som udenfor Skolen og i det Hele efter Skolens Evne opdrages til Renlighed, Orden, Tugt og Sædelighed.

§ 17. Læreren skal rette sig efter Skolekommissionens Bestemmelse om, naar Skolen i enhver Kreds efter de aarlige Omgange begynder og slutter, i hvilke Timer der i de forskjellige Aarstider dagligt skal undervises, samt hvor ofte Overhøringer i hver enkelt Kreds blive at afholde i den Tid, da Skole ikke holdes i Kredsen.

§ 18. Finder Skolelæreren, at det Værelse, der afgives til Skolen, er utjenligt til sin Bestemmelse, bør han, forsaavidt han ikke ved Tilsynsmandens Bistand kan faa Manglerne afhjulpne, strax henvende sig til Skolekommissionen. Saafremt indtrufne Omstændigheder forøvrigt hindre Skolens Fremme, anmeldes dette uden Ophold for Sognepræsten, som afgjør, hvorvidt Undervisningen midlertidigt bør standses eller ikke. — Læreren maa ikke paa egen Haand overdrage til nogen Anden i Forfaldstilfælde at overtage de ham paahvilende Forretninger, men fornøden Foranstaltning træffes i saa Fald af Sognepræsten eller Skolekommissionen.

§ 19. Læreren bør efter Evne virke til, at Børnene stadigt og ordentligt søge Skolen. Skoleforsømmelser anmelder han snarest muligt for Sognepræsten eller for den opnævnte Tilsynsmand (Skolel. § 73). Er der Grund til at antage, at noget Barn, der fremmøder til Undervisning, er

befængt med smitsom Sygdom, skal Barnet gaa hjem, og Anmeldelse gjøres paa den angivne Maade.

§ 20. Ved at straffe de forsømmelige, ulydige eller usædelige Børn, der ikke efter gjentagne Advarsler forbedre deres Forhold, anvendes først lemfældige Midler. Ere de mildere Straffe uden Virkning, kan legemlig Tugtelse finde Sted, dog altid med Sindighed og Skjønsomhed, og bliver Anmærkning derom samt om dens Grund i saa Fald at indføre i Skoleprotokollen.

§ 21. Til Hjælp ved Undervisningen og ved Ordens Overholdelse kan Læreren, saafremt det findes nødvendigt, blandt de ældre Børn antage en eller flere Medhjælpere, der daglig omskifte. Hvor Lærerlærlinge haves, benyttes disse.

§ 22. Læreren skal være ansvarlig for Skolens samtlige Inventariesager efter en af Sognepræsten attesteret Fortegnelse, der indføres paa de sidste Blade i Skoleprotokollen, og hvori anmærkes Afgang og Tilgang. I Alt, hvad der vedkommer hans Lærergjerning, har han forøvrigt at henvende sig til Skolekommissionen.

§ 23. Det bør være den nidkjære Lærers Bestræbelse ved stadig Flid og omhyggelig Forberedelse altid mere at dygtiggjøre sig til sit Kald, at erhverve sig Børnenes og deres Forældres Agtelse, Tillid og Kjærlighed, at foregaa Unge og Gamle med et godt Exempel og fremfor Alt beflitte sig paa sand Gudsfrygt og en kristelig Vandel.

Literære Efterretninger.

Præsten paa Bjerregrav, **Christiani**, har paa Wöldikes Forlag udgivet følgende Skrifter: 1) **Grundtvigianismen** et Foredrag (22 S. 8vo) — 2) **Professor H. N. Clausen og det levende Ord** (34 S. 8vo). — 3) **Haandbog for Christne** til Opbyggelse paa Troens Grund (194 S. 8vo). I disse Skrifter søger Forf. at klargjøre Grundtvigianismens baade teoretiske og praktiske Betydning, for at berede den en venlig Modtagelse og et villigt Øre. Mærkelig nok ligger der en „Bibellæsning" til Grund for det førstnævnte Skrift, hvori det bl. A. siges, at „den os fra Slægt til Slægt overleverede Bekjendelse er hans Kjød iblandt os, er ham selv, til hvem vi søge hen med alt, hvad der ligger os paa Hjærte." Altsaa: Kristus er Troesbekjendelsen og Troesbekjendelsen er Kristus! — Denne Forf. skrev ifjor i „Dansk Kirketid." at Bibelen **ikke** er et af Guds Aand indblæst (inspireret) Ord*). Herimod gjorde (29de April 63) Biskop Martensen Indsigelse i en Præstevielsestale over Gal. 1, 6—22. Denne mødte strax Modstand ved en i Dansk Kirket. indrykket Artikel af N. F. S. Grundtvig om „Lysordet og Livsordet i vor Herres Jesu Kristi Menighed." Imod denne Art. rejste sig den Mand, Grundtvig kjæmpede mod, da han i 1825 opfandt Grundtvigianismen, Prof. Clausen. I en liden Bog, „Skriftordet og det levende Ord,"**) viser han Grundtvigianismens Lighed mere

*) Præsten paa Bjerrelide (Fog) skal i et kirkeligt Møde have sagt, at i den ganske hellige Skrift findes hverken et eneste Guds eller menneskeligt Ord.

**) Biskop Martensen har i et Skrift, hvoraf i 3 Maaneder udkom 5 Oplag: „Til Forsvar mod den saakaldte Grundtvigianisme", et Mønster for logisk Polemik og elegant Stil, taget til Gjenmæle mod Grundtvigs Artikel.

med Katolisismen og Puseyismen end med den lutherske Kirke. Dette er ikke sandt, siger Christiani i det 2det af hans ovennævnte Skrifter, hvori han giver tilbedste, for at laane en birkedalsk Talemaade, en Skare af modige „Højesteretsdomme uden Bevis", som maa have en ikke ubetydelig Interesse for dem, hvis Anskuelser han forsvarer. I det 3dje Skrift søger han at rydde væk Bibelen som Troens Grund for at faa Troesbekjendelsen lagt istedet. Under Behandl. af Leddet: „Nedfaren til Helvede" siger Forf., at han „ikke tør sætte Omvendelsens Grændse ved den timelige Død her i Verden, ikke tør indskrænke Evangeliets Forkyndelse og Naademidlernes Velsignelse til den Tid, Mennesket lever her i Verden, ikke tør gjøre Menneskets Dødstime til hans evige Domstime, men maa med Hjærtens Glæde tage dette saa haardt anfægtede Led af Troen, som en Udtalelse af Guds Barmhjærtighed, der udstrækker Naadens Tid ogsaa ud over Dødens Grændser for dem, som ere af Sandhed." — „Saa ved jeg, at i de Dødes Rige lyder det samme Ord, som her, ere de samme Vilkaar for Saligheden som her, det samme Naadekald, som her; saa ved jeg, at i de Dødes Rige bøjes Knæ for den korsfæstede og gjenopstandne Jesus, ligesom ogsaa der Hjærterne forhærde sig imod Naadekaldet." — „kun hvor Naadens Aand vitterlig er forhaanet og bespottet her i Verden, kun der er Omvendelsens Mulighed tilintetgjort." Nogenlunde det samme ytrede for nogle Aar siden en Mand at vort Bekjendtskab. „Jeg har det Haab til Guds Barmhjærtighed," sagde han, „at mine Sønner, som gaar her i denne Handelstummel, og som ikke altid har Tid til at tænke, som de skulle, paa det ene Fornødne, vil mellem Døden og Dommen faa Anledning til at søge sine Sjæles Frelse." En Mand, der havde faaet fra sin Præst paa sit Sygeleje sendt Wexels's „Aaben Erklæring," mødte nærværende Anmelders Hilsen med et „Gud ske Lov", at han havde faaet læse den Bog, nu vilde han dø rolig, da der lyste ham imøde et saa herligt Saligheds Haab. „For dig"? blev der spurgt. „Ja", hed det. Manden blev karsk en liden Stund, drak sig drukken som før, lagdes paa et kort Sygeleie og døde. Er det at undre sig over, om man er lidt nidkjær ligeoverfor saadanne Tidernes Tegn?

— **Claus Pavels's Biografi og Dagbøger**, udg. i Uddrag af **C. P. Riis**. Bergen. C. Floors Forlagsbogh. 515 S. 8vo. 1 Spd. heft. Bærer end Skriftet i religiøs Hens. sin Tids Præg, hvorfor det maa bruges med nogen Forsigtighed, saa er det dog et ret mærkeligt Aktstykke til den Tids Historie (omkr. et halvt Hundr. siden), som Ingen med Fædrelandssind og histor. Sands vil kunne læse uden med virkelig levende Interesse. De kortf. ukunstlede personalhistoriske Træk, hvoraf Værket bestaar, ere tegnede med en Skarpsindighed, som er ledet af et godt sykologisk Blik.

— I 3dje B. af Theol. Tidsskr. for d. n. Kirke gav for fl. A. siden J. P. Broch en med Indledn. og Anmærkn. forsynet rytmisk Oversæt. af „Højsangen," hvori vore Bibeloversæt. dadledes, fordi der i Kapitlernes Forklaring var angivet „et bestemt allegorisk" Indhold, da den allegoriske Fortolkning af denne Bog syntes ham ikke at paakræves. — Nu foreligger en anden rytmisk Behandling af denne bibelske Bog under Navn af „**Sangenes Sang** almindelig kaldet Salomos Høisang, ved **Victor Heise.**" Wöldikes Forlag. Efter Heise er Højsangen intet andet end en teatralsk Skildring af en Verdensleg mellem Salomon paa den ene Side og „Haremsfruer" og „Friller" paa den anden. Han nægter, at Salomo er Højs. Forf. og siger, at „den allegoriske Opfattelse forlængst er slaaet til Jorden." I Højs. ser han kun „den rent menneskel. Kjærligheds Pris" og i denne Kjærlighed øjner han Guds Billede i Mennesket. — Anderledes end i dette

Skrift vil man finde Vejledn. og Opbyg. ved den Behandling af Højsangen, som F. W. Krummacher har givet i sin „Salomon og Sulamit" (15 Prædik.), der er udg. i Bergen paa C. Floors Forlag.

Skole-Efterretninger.

I Kanton **Neufchatel** (i Sveits) ere 1) de almindelige Almueskolers (Primærskoler) Antal 250, hvoraf 212 fast 38 midlertid. besatte med 240 Lærere og 10 Lærerinder (Lærerinderne i Haandarb. deri ikke indbef.). 185 af disse Skoler ere Fællesskoler, 65 for særskilte Samfundsklasser. 10 Pigeskoler, 10 Gutteskoler og 230 blandede Skoler. — Den skolepl. Alder: fra 6 til og med det 15de Aar. Skolebørnenes Antal: 15000, neml. 10,200 „Alledagsdisiple, der besøge Skolen 10 halve Dage i Ugen, 3800 „Ugedisiple," som besøge Skolen 2 halve Dage à 3 Timer ugentl.; dog besøge om Vinteren 1900 af disse Børn „Alledagsskolen." — Af ovennævnte 10,200 saakaldte „Alledagsdisiple" besøge 3000 Sommerskolen, 1500 Vinterskolen og kun 5500 søge Skolen Aaret om, eller efter Fradrag af 10 Ugers Ferie, 42 Ug. à 5 Dage, 6 Timer pr. Dag aarl. — Lærernes Minimumsløn er kontant 82½ Sp. foruden Andel i Skolebidrag 27½ Sp. og Erstatning for Bolig og Jordvej 55 Sp. Maximumslønnen er 412½ Sp. I Gjennemsnit er Lærernes Løn 247½ Sp. Staten bidrager 30 %, Komunerne 40 og Familjerne 25. — 11 Lærere pensjoneres med tilf. 495 Sp. hvoraf Staten bidr. 192½ Sp. Kom. 247½ Sp. og Lærerkassen 50 Sp., Enkekassen 82 Sp. Primærskolefondet: 215,875 Sp. hvoraf 33000 Sp. er Statsfond og 182,875 Sp. Komunefond. Der er 180 Skolehuse med 212 Skolesale og 194 Lærerboliger. 38 Skolesale lejes i private Huse og for 56 Lærerboliger betaler det Offentlige Lejen. — 140 Haandarbejds-Skoler med lige Antal Lærerinder og desuden 1500 Lærerinder.

2) Højere Almueskoler (Sekundærskoler, i Kantonerne Schaffhausen og St. Gallen „Realskoler", i Lützern „Distriktsskoler", i Aargau „Fordannelsesskoler", da de, foruden at have „Folkedannelsens stigende Fordringer" til Hovedopgave, ogsaa forbereder for de lærde Skoler) ere 15 med 17 Lærere og 2 Lærerinder. 11 „udelte" Skoler, 2 Gutte- og 2 Pigeskoler. 350 Elever hvoraf 280 Gutter og 70 Piger. Undervisningstiden 42 Uger à 27 Timer; 3aarigt Kursus. Lærernes Løn er omkring 355 Sp. En saadan Skole koster aarl. 495 Sp. Sekundærskolefondet 14,850 Sp. (Ef. Skolw.)

Frankrig. I Müllhausen kunde i 1858 af 497 Konfirmander 188 aldeles ikke og 49 højst ubetydeligt læse. I 1863, efterat Børn vare blevne antagne til Arbejde i Fabrikkerne, savnede 303 af 589 konfirmasjonsgamle Børn al Skoleundervisning.

Sverige.*) — Nu några ord om förhållandena här, hvad folkskolan angår. Folkskolan har riksdagen att tacka för ett stort steg framåt till dess betryggande. Lärarnes låga löner hafva blefvit betydeligt upp-

*) Folkemængden den 31te Decbr. 1863 i (se Skolet. 3 Aarg. S.160): Stokholm 123,700, Gøteborg, Forstaden Karljohansstad uberegnet, 42,000 (for disse to Byer ere Opgivelserne dog kun kalkulatoriske), Norrkøping 8670, Ørebro 8370, Gefle 11,958, Oskarshamn 2676, Upsala 9226, Weriø 3517, Falun 5340, Landskrona 6453, Sundsvall 4905, Kalmar 8630, Søderhamn 3256, Westerås 4855, Sala 3569, Køping 1808, Askersund 1358, Filipstad 1947, Hernøsand 3258, Hudiksvall 2849, Mariestad 2383, Grenaa 1302, Åmål 1715, Karlstad 4825, Westervik 5335. Malmø 20,534.

hjelpta. 400 Rdlr. Rmt. jemte Kofoder och jordland är nu det bestämda belopp, hvarunder de icke få stiga, men de församlingar, som vilja öka detta belopp med minst 50 Rdlr. Rmt. få derjemte ett bidrag om 50 Rdlr. af staten, men om tillökningen blifver mindre, ett i förhållande dertill mindre belopp. Seminarierna komma att undergå en betydlig omskapning; antalet kommer att inskränkas från 13 till 6, men desse blifva så utrustade, att de må kunne motsvara de fordringar, som man med hänseende till lärarnes bildning gör på desamma. Den välgörande institutionen, att genom resande inspectörer taga kännedom om skolan samt huru skolråden och lärarne fullgöra sina åliggander, har blifvit betryggad genom förhöjdt anslag; den grundsatsen, att den första förberedande undervisningen tillhör hemmet eller småskolor, äfvensom den, att småskolan aldrig kan få intaga den egentlige folkskolans plats, har blifvit erkänd, derigenom at småskolan fått särskildt anslag. Nu återstår det blott en bestämmelse, nemligen den, att folkskolor böra finnas i tillräckligt antal öfverallt, för att gifva lyftning åt svenska folkets bildning, synnerligen som både konung och ständer hafva erkänt, att det tagna steget till förbättring af lärarnes löner icke kan ännu anses vara taget fullt ut, att vi således hafva att vänta ett fortsat framåtgående på den beträdda banan. Jag nämnde ett otillräckligt antal af folkskolor; deröfver hafva vi väl icke att synnerligen mycket beklaga oss i de mera tätt befolkade provinserna, såsom i Skåne, ty om än skolorna äro vissa tider öfverlastade med barn, så har dock mestadels hvarje skola sin lärare; men så er icke förhållandet t. ex. i Småland och de nordligare provinserna, hvarest hvarje skollärare har flere, stundom 4 à 5, rotar att läsa med, så att barnen få ofta åtnöja sig med 2 månaders årlig undervisning; detta äfvensom barnens ojemna skolgång, är ett förhållande, som fordrar att afhjelpas i den närmaste framtiden. — Jag nämnde seminarierna. För södra Sverige kommer seminariet att förblifva i Lund. Här har under året uppförts en ny seminariebygnad med flere lärosalar, rum för bibliothek och naturaliisamlingar, bostad åt föreståndaren, m. m. Derjemte har en trädgård på flere tunnland blifvit anlagd. Omkostnaderna härföre, uppgående till — om jag minnas rätt — öfver 3000 Rdlr., hafva blifvit bestridda af hushållssällskaperna i Skåne och Blekinge. Utom den trefnad, som genom denne anläggning blifvit beredd de blifvande lärarne och eleverna, hafva de äfven fått forut saknadt tillfälle att på praktisk väg inhemta kännedom i trädgårdsskötsel.

J. Ljungh.

— Efter Skolvännen tilføjes, at i den Kgl. Kundgjørelse af 11te Desember f. A. angaaende Lønsforhøjelse for examinerede Lærere, hvorved den i nærværende Skrivelse omtalte Rigsdagsbestemmelse sanksjoneres, er der ikke, saaledes som ved de foregaaende Bestemmelser, draget Vexel paa Komunernes Ædelmod eller Velvilje, saa at Lønsforhøjelsen skal bero paa Pluralitetens Ja eller Nej, men det hedder ganske bestemt, at Lønnen for en examineret Lærer, være sig ved fast eller omgaaende Skole, skal, foruden Familjebekvemmelighed, Brænde og Kofoder for hele Aaret, have mindst 400 Rdlr. Rmt. (= 100 Spd.) og desuden in natura 8 Tønder Korn (Halvdelen Rug). Dette er nu den mindste Løn for en examineret, fast ansat Lærer i Sverige. — For at denne Udgift ikke skal blive altfor trykkende, har Rigets Stænder bevilget 270,000 Rdlr. Rmt., som skulle paa visse Vilkaar kunne uddeles til Komunerne.

— Kyrkoherde Qveding i Lund har nylig taget Afsked fra sit Em=

bede som Forstander ved Lunds Seminarium. Ved den Lejlighed har han modtaget „en kostbar Mindegave af Sølv som et Udtryk for Seminaristernes Taknemmelighed."

Asker. I 7½ Aar havde nuvær. Sognepr. **Døderlein** været Bestyrer og Førstelærer ved Asker Sem., da han d. 9. Juli forrige Aar fratraadte dette Embede. Hans ældre og yngre Elever bekostede anbragt i Seminariet et af Kaptejn Meydell malet Portræt af ham. Dette afsløredes den Dag ved en af de da dimitterede Elever, som i eget og Medbrødres Navn frembar hjærtelig Tak til Døderlein for, hvad han som Lærer, Raadgiver og Vejleder havde været dem. Andenlærer, Kand. Hertzberg, sagde paa Seminariets, Medlærernes og egne Vegne Døderlein Tak for hans Seminarvirksomhed og nedbad Herrens Velsignelse over hans Embedsgjerning, ham selv og hans Hus.

Holt. Provst og Sognepræst **Andreas Faye** havde i 22 Aar været Bestyrer og Førstelærer ved Holt Seminarium, da han d. 2den Juli 1861 sagde dette Farvel. Ved Afskeden lagde Kirkes. Feragen i sin Tak særdeles Vægt paa, at Faye havde arbeidet paa at danne Seminaristerne til „dygtige, praktiske Skolelærere", at han havde vist dem en faderlig Omhu, at han havde lært dem Flid og Orden og havde virket hos dem Kjærlighed til Kirke og Fædreland. Kirkes. Evensen frembar de fraværende Elevers, Sem. Tananger de den ovennævnte Dag Demitteredes og Kand. Bergh sin egen og Medlærernes Tak og Farvelhilsen til Faye. Man havde indsamlet det Fornødne til Anskaffelse af et Maleri, men af Mangel paa Maler var dette ej blevet istandbragt, hvorfor man agtede at sende en Maler til Sande for der at male Portrættet, og Faye blev indbudt til at besøge Holt, naar Maleriet er blevet færdigt.

Stordøen. Den nuværende Sognepræst ved „Vor Frue Kirke" i Trondhjem, **Claus Daae**, forlod Stordøens Seminarium d. 6te Mai 1862 efter i 23 Aar at have været dets Bestyrer og Førstelærer. Som bekjendt (Almueskoletid. 1ste Aarg. S. 16, 17 og 64) havde baade hans Elever og H. M. Kongen tidl. lagt for Dagen, at de skjønnede Betydningen af den Virksomhed, han i Seminariet havde udfoldet, og nu, da han forlod Stord. forenede Menighed og Seminarister sig om at sige ham et erindringsfuldt Farvel. Den 5te Mai frembar, i tætved hundr. Seminaristers Nærværelse, Sem. Lahlum de ældre og yngre Elevers hjærtel. Tak for den faderlige Omhu og dygtige Ledelse, som Daae havde vist dem. Han ledsagede denne Tak med en trearmet Sølvlysestage, hvis Lige nogenlunde samtidig blev skjænket Daae fra Menigheden ved en Deputasjon af et halvt hundr. Mand med Kirkes. Jan Rommetvedt som Ordfører. Disse Lysestager kostede tils. 180 Spd. Desuden skjænkede Menighed og Seminarister i Fællesskab Daae en Sygebesøgs-Kalk (værd 15 Spd.). Kand. Wilh. Kaurin frembar dernæst Seminarlærernes Tak og Farvel. Festsangene vare forf. af Sem. Thorvig. Den 6te Mai var det Rejsedag. Seminaristerne og en stor Del af Bygdens Folk indfandt sig paa Dampskibets Stoppested, hvor en af Sem. Moe forf. Afskedssang blev under Ledelse af Kand. Kaurin afsjungen, idet Skibet dampede afsted.

Klæbo. Den 30te Desbr. f. A. var det Femogtyveaarsdagen siden baade Klæbo Seminarium traadte i Virksomhed og dets nuværende Bestyrer og Førstelærer, Kand. i Theol. **Nikolai Ulstad**, overtog sit Embede som Seminarlærer. Denne Omstændighed havde bevæget en Del af Seminariets fordums Elever til at indbyde Lærere til Sammentræde den 29de Desbr. f. A. for at holde Skolemøde (Almueskoletid. 3 Aarg. S. 192) og en Festlighed

i Klæbo Seminarium. Den 29de fejrede Ulstad sit Sølvbryllup og komplimenteredes i den Anledning ved Middagstid af et Udvalg blandt Lærerforsamlingen og om Aftenen af denne selv. Et Kor afsang en af A. Reitan til Jubelparret stilet Sang. Den anden Dags Aften blev en Kantate af A. Munch med Musik af M. Udbye afsjunget i Seminariet under Komponistens Anførsel og ledsaget af Pianoforte-Akompagnement, hvorefter Seminarlærer Bugge, Elev fra Klæbo, tolkede de talrige fraværende og nærværende Elevers kjærlige Taknemmelighed mod deres Lærere og navnlig Ulstad, hvem han sagde „Tak for de 25 Aar," og ledsagede denne Tak med en Gave fra Elever rundt om i Landet som Tegn paa deres Højagtelse og Hengivenhed. Gaven bestod i en 82 Lod vægtig Sølv-Frugtopsats fra Tostrup. Frugtskaalen, ½ Alen i Diameter, hviler paa et smagfuldt Fodstykke, paa hvis ene Side i forgyldte Baand er indgraveret Ordene: „Jubellæreren Nicolay Ulstad" og paa den anden: „Den 30te Decbr. 1863." Fra Skaalens Sentrum hæver sig en Sammenslyngning af Vinranker med afkortede Grene; ovenfil paa Rankerne er anbragt en rig Gruppe af Løv og Druer og derover hæver sig en stor Sølvkugle, hvorpaa der staar en bevinget Figur, holdende Oplysningens Fakkel i den ene Haand og med den anden pegende paa en opslagen Bog, hvori læses Ordene: „Tak for de 25 Aar."

Tromsø. Seminarist **Peter Holm** havde i flere Aar været Lærer ved Tromsø Seminarium, da han den 18de Septbr. 1862 fratraadte dette Embede, for at overtage en Lærerpost i Kristiania. Saavel paa egne som nærværende og fraværende Meddisiples Vegne overrakte Seminarist Zahl ham ved hans Afsked fra Seminariet 6 Sølvspiseskeer og en smuk Sølvpletbordopsats, som Udtryk for den hjærtelige Taknemmelighedsfølelse, ældre og yngre Elever nærede ved Erindringen om hans Lærerdygtighed og den Venlighed, hvormed han i og udenfor Seminariet altid var kommen dem imøde.

Trondhjems Stiftsdirekfjon har udnævnt: **J 1862**, 18 Septbr. Seminarist Mons Elias M. Bjorlo og Lærerskoleelev Ingebrigt Stene til Skolelærere i Opdals Præstegj., 26 Septbr. Seminarist Kristoffer Elden til Lærer i Beitstaden, 26 Septbr. Sem. Elling Aarstad til Lærer i Verdalen, 26 Septbr. Sem. M. Johnsen til Lærer i Meeraker, 3 Octbr. Sem. Isak Andersen Todal til Lærer i Aure, 7 Octbr. Sem. Andreas Pederf. Moxnæs Kirkesanger og Skolel. i Ritsen, 1 Octbr. Sem. M. Andersen Qvaale til Lærer i Orkedalen, 1 Octbr. Lærerskoleelev Ole Arntsen Monseth til Skolel. i Orkedalen, 8 Octbr. Sem. Jens Frengen til Lærer i Skogn, 15 Octbr. Sem. Lars Haugnæs til Kirkes. og Lærer i Bolsø, 21 Octbr. Seminaristerne Ole Johnsen Haugen, Thore Thoresen og Knut Haagens. Gjeldnæs til Lærere i Stangvik, 8 Novbr. Lærerskoleelev Ole Fossum til Lærer i Rennebu, 8 Novbr. Sem. Andreas Ellefsen Halseth til Lærer i Lexvigen, 12 Novbr. Sem. Ole Stenmo til Lærer i Selbo, 25 Novbr. Sem. Arnt Olsen Eggen Kirkesanger og Lærer i Mosvigen, 25 Novbr. Sem. Flønæs til Lærer i Ytterøen, 25 Novbr. Cand. theol. S. Vik til Førstelærer ved den høiere Almueskole i Røros, 25 Novbr. Seminaristerne Einar Larsen Liaboe og Martinius Nielsen til Lærere i Halse, den Sidste till. Kirkes.; 5 Decbr. Cand. theol. Chr. Wisløff til Lærer ved Lærerskolen i Næssets Præstegj., 29 Decbr. Sem. Jens Olsen Rønning til Lærer ved Leerens Værks Skole, 30 Decbr. Sem. Ole Justsen Strømme til Lærer i Gryten, 30 Decbr. Sem. Mons Lassesen Kirkesanger og Lærer i Eids Sogn, 30 Decbr. Sem. Erik Larsen ligesaa i Vinne Sogn, Verdalen. **J 1863**, 26 Februar Sem. Peter Henriks. Joraas til Lærer i Bjørnøer, 1 Marts Lærerskoleelev Esten Johnsen Horg i Støren, 7 Marts Sem.

Gunder Hofstad i Nedre Størdalen, 10 Marts Sem. Kristoffer Risholt i Frosten, 29 Mai Sem. Anders Andersf. Flaa til Kirkesanger og Lærer i Hoilandets Sogn, Melhus Præstegj., 8 Juni Sem. Andreas Andersf. Smedal til Lærer i Frosten, 24 Juni Sem. Torger Andersf. Halten, Kirkesanger og Lærer i Ritsen, 11 Aug. Sem. Johan Olsen Rostan til Lærer i Børsen, 11 Aug. Sem. Bernt M. P. Hjelde, Kirkesanger og Lærer i Bjugn, 12 Aug. Sem. Flønæs Lærer i Selbo, 14 Septbr. Seminaristerne Lars Larsen Ranæs og Endre Olsen til Lærere i Surendalen, 14 Septbr. Sem. Ole Olsen Søraas til Lærer i Ritsen, 16 Septbr. Sem. Olaus Kristensen Kjølstad til Lærer i Foesnæs, 16 Septbr. Seminarist Ole A. S. Strømme og Lærerskoleelev Knut E. Aashagen til Lærere i Vestnæs, 18 Septbr. Seminaristerne Otto A. Oxstad og Paul Lorentf. Rossund til Lærere paa Ytterøen, 18 Septbr. Lærerskoleeleverne Ole J. Andersf. Guldal og Hans Larsen Svensk i Røros, 12 Septbr. Sem. Hans J. Andersf. Fladnæs Kirkesanger og Lærer i Aafjorden, 18 Septbr. Sem. Niels Laurits Vold Lærer paa Ørlandet, 19 Septbr. Sem. Hans Nielsen Faanæs Lærer i Beitstaden, 21 Septbr. Sem. Ole Pedersf. Størvold Lærer i Bynæsset, 22 Septbr. Sem. Peter Eriksen Todal Lærer i Aure, 1 Octbr. Sem. Anders Andersf. Haug Lærer i Sparbu, 1 Oktbr. Sem. Even Larsen Reenaas Lærer i Hoilandet, 1 Octbr. Sem. Bernt Arntsen Nordseth Lærer i Melhus, 3 Octbr. Sem. Peter Haugen Lærer i Sundalen, 3 Oktbr. Seminaristerne Andreas Henriksf. Tessem og Sevald Hage til Lærere i Verdalen, 10 Octbr. Sem. Lars Pedersf. Mogstad Lærer i Surendalen, 27 Octbr. Seminaristerne Bernt Ingebrigtsf. Molnvig og Carl M. Sivertsen til Lærere i Snaasen, og 1 Decbr. Sem. Jacob Moxnæs til Lærer i Strinden.

Tromsø Stiftsdirekfsjon har d. 12 Oktbr. 1863 udnævnt Anders Dorius Johansen, Sem. fra Tromsø til Skolelærer i Hassel, 3 Decbr. Martinius Andreas Hanssen, Sem. fra Tr., forhen Skolelærer i Bø, til Skolelærer i Karlsø, 7 Decbr. Jakob Antonius Olsen, Sem. fra Klæbo, til Skolelærer i Lødingen, 11 Oktbr. Nils Johan Nilsen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Øksnes (tillige Kirkesanger i Langenes Anneks og 11 Decbr. Johan Jakob Amundsen, Sem. fra Tr., forhen Kirkesanger i Gimsø Anneks til Vaagen, til Skolel. og Kirkesanger i Brønø.

Tromsø Skolelærerseminarium. Ved denne Læreanstalt antages nye Elever i Regelen kun hvert Aars August Maaned, fra hvilken Tid et nyt Cursus begynder i Henseende til Læregjenstandenes Foredrag i enhver Classe. De Elever, som ønske at optages ved Seminariet, skulle i Almindelighed være i en Alder fra 18 til 25 Aar, fra hvilken Bestemmelse Bestyreren dog i enkelte særdeles Tilfælde med Stiftsdirectionens Samtykke kan gjøre Undtagelse. De Ansøgende melde sig skriftlig eller mundtlig til Seminariets Bestyrer inden Midten af Juli Maaned og ledsage deres Anmeldelser med Attester fra vedkommende Sognepræster, Skolelærere eller Andre, som maatte kunne give Vidnesbyrd om de Ansøgendes Evner, Forhold og Kundskaber samt antagelig Dygtighed og Lyst til at virke som Skolelærere, og endelig med Dobeattest, Confirmationsattest og Attest for, at de ikke ere befængte med smitsom Sygdom eller lide af saadan Svagelighed, som kunde hindre dem fra at benytte Undervisningen eller gjøre dem uskikkede for deres Kald. Elever udenfor Stiftet kunne ogsaa optages. Til Optagelsesprøven, der vil blive afholdt i August Maaned, men forøvrigt hver Gang vil blive de Anmeldte nærmere tilkjendegivet, indfinde de Anmeldte sig hos Bestyreren for at meddele ham de videre Oplysninger, han maatte ønske. Ved Prøven fordres: at kunne læse med Færdighed i Bog, skrive en nogenlunde læselig Haand og saa megen Kundskab i Bibelhistorie og Religion, som en vel forberedet Confirmand pleier at besidde. I Tilfælde af Concurrence optages de Elever, som give det bedste Haab om sig. Fjerntboende, der kunne præstere gode Attester, kunne ogsaa optages uden Prøve.

Vilkaarene i oeconomisk Henseende ere 3 Slags:

a) Almindelige. Eleverne paa disse Vilkaar erlægge 26 Spd. aarlig i Underholdningsbidrag, hvilket ikke nedsættes. Forøvrigt nyde de fri Kost, erholde

fri Undervisning, Bolig, Lys, Brænde og een Gang maanedlig Vask af Linned osv. Paa disse Vilkaar optages Norsk- og Finskfødte uden Forskjel, dog bemærkes med Hensyn til de Sidstnævnte, at de i Regelen bør forstaae Norsk idetmindste nogenlunde. For Tiden er der 28 saadanne Pladse. Disse Elever ere pligtige til efter deres Dimission at tjene som Almueskolelærere i Tromsø Stift i de nærmest paafølgende 7 Aar.

b) I Henhold til kgl. Res. af 25de Januar 1853. Eleverne paa disse Vilkaar nyde fri Kost uden Erlæggelse af Underholdningsbidrag, have ogsaa alle de ovenfor nævnte Ting frit og erholde desuden 10 Spd. aarlig i Understøttelse til Bøger osv. Paa disse Vilkaar optages i Regelen helst Norskfødte fra de saakaldte Overgangsdistricter, især om de forstaae Finsk, dernæst ogsaa Norskfødte fra andre Steder i Riget, selv om de ikke skulde forstaae Finsk, naar de kun maatte have Evne og Lyst til at lære det og til at virke blandt Finnerne, og endelig kunne ogsaa Finskfødte optages paa disse Vilkaar, naar de maatte befindes duelige og ved Optagelsen kunne tale det norske Sprog godt. Af saadanne Pladse er der 8. Disse Elever ere pligtige til efter deres Dimission at tjene som Almueskolelærere blandt Finnerne i de i nævnte kgl. Res. opregnede Overgangsdistricter i 7 Aar og med særlig Hensigt at bibringe Finnebørnene Kyndighed i det norske Sprog, hvorfor de dog i Forhold til deres Dygtighed og Iver samt Tjenestetid kunne vente sig en Lønsforbedring af 25 indtil 35 Spd. af det Offentlige.

c) Paa egen Bekostning. Elever paa disse Vilkaar erholde fri Undervisning og fri Bolig, samt Ved og Lys men Opholdet forøvrigt maa de selv bekoste. Af disse kan optages indtil et saadant Antal, hvis Undervisning af de ansatte Lærere kan bekvemmeligen bestrides. Kost og Vask hos Seminariets Oekonom koster 20 ß. om Dagen.

I Andragendet maa udtrykkelig angives, paa hvilke af de nævnte Vilkaar Optagelse ønskes, og forsaavidt der ikke skulde være Plads paa det ene Slags, om man da ønsker at optages paa andre Vilkaar, og isaafald hvilke.

Eleverne stille ved Optagelsen vederhæftig Selvskyldnercaution for, at det, de have at betale, bliver ordentligt erlagt til de bestemte Terminer, hvorved bemærkes, at Regelen er forskudsvis Betaling kvartaliter.

Ved Optagelsen maa Enhver være forsynet med de fornødne Sengklæder samt nogle Haandklæder og idetmindste saa Meget af Linned og øvrige Underklæder, at Reenlighedens Fordringer kunne fyldestgjøres.

Tromsø Seminarium den 30te April 1864.

Kanrin.

— **Ledig** er 1 L.p. ved Kristiania Almueskole, 34 T. ug. Underv., tiltr. 1 Aug. ans. 15 Juni, Kr.ania Stiftsprovsti. — 1 Lærerindep. ved Vivelstads f. Sk i Lier, Haandgjern., Læsning, 40 Ug., 60 Sp., 1 Værelse, Sognepr. Rode. — 1 L.p. i Eidsberg, 36 Ug. hvoraf 9 frivill., $1^1/_2$ Sp. pr. Uge og 36 Sp., Kostholdt i P. el. i nat., fri Bol. i Skoletiden, Kr.ania Std., 15 Juni. — 3 L.p. i Hosanger à 36 Ug. (Omg.sk.) à $1^1/_5$ Sp. Kost og L., Berg. Std. 1 Juli, tiltr. i Sept. — Kirkes.- og Faststk.p. i Selbo Hoveds., 30 Ug. à $1^1/_2$ Sp. og 1 Sp., Bolig og Jordvej; vedligeh. Udhusene, K.s.-indtægterne 150 Sp. Den Ansatte maa finde sig i mulig Omregulering i K.s.- og L.p. — 1 L.p. i Liknæs — Kvinnesdal, 36 Ug à 100 Skill. og 84 Skil., Kr.sands Std. 15 Juni. — 2 L.p. i Rindal; i den ene 27 Ug. i 2 Lok. (Treklassed.) i den anden 30 Ug. (2 Kredse) à $1^2/_5$ Sp. og K. in nat., Tr.hj. Std. 20 Juni. — 5 L.p. i Siredal à 20—28 Ug. à 100 Skil., Kr.s. Std. 15 Juni. — Kirkes.- og L.p. i Vistdal — Næsset, 36 Ug. i 3 Lok. Ksp: 10 Sp. L.p. 7 ort og $3^1/_2$ ort pr. Uge, Tr.hj. Std. 6 Ug. fra 2 Mai. — 3 L.p. i Edø resp. 36, 24, 24 Ug. à 7 ort og Forplejn., Tr.hj. Std. 30 Juni. 1 L.p. i Asker, 36 Ug. 120 Sp. Fam.bol. 18 Maal Jord, 10 Sp. til Skolelok. Opvarm. Kr. Std. — 1 L.p. i Avaldsnæs, 30 Ug. à 1 Sp. og Kost in nat. Kr.sands Std. 1 Juli. — 1 Omg.l.p. i Sortland, 36 Ug. à 1 Sp. 90 ß. Kost og L. in nat. Tr.ø Std. 30 Juni. — Andenl.p. ved Alm.sk. i Lillesand, 180 Sp. og Værelse, 33 Tim. Nedenæs Provsti, 6 Ug. fra 13 Mai. — 1 Omg.l.p. i Ytre Holmedal, 30—36 Ug. à $1^1/_5$ Sp. og Kost in nat. Berg Std. 15 Juli. — 1 L.p. i Hevne, 30—33 Ug. à $1^1/_2$ Sp. og K. in nat. Trhj. Std., 6 Ug. fra 19 Mai. — Ks.- og L.p. i Lenvik, Stadsbygden, Ks. 12 Sp. L.p. 24 Ug. à $1^1/_2$ Sp. Trhj. Std. 6 Ug. fra 28 Mai.

— **Rettelse** i Nr. 5: S. 76 L. 22 f. n. staar „senere i" læs: senere Kirkesanger i. — Indløbende Tegn- og Bogstavfejl, der let falde Læserne i Øjnene, og ikke ere meningsforvildende, anser man det sjelden fornødent at opføre paa Rettelse-Listen; dog har naturligvis Indsendere, der gjøre opmærksom paa Fejl i sine Opsatser, Ret til at faa dem anmærkede, hvor ubetydelige de end ere.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krogness. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. | Juli 1864. | Nr. 7.

Instrux for Almueskolerne paa Landet.

III. I Tromsø Stift.*)

§ 1. Inden hvert Skoleaars Beggyndelse optegne Skolelærerne ved Tilsynsmændenes Hjælp de efter Skolel. § 49 skolepligtige Børn i de Kredse, hvori de undervise. Denne Fortegnelse sendes til Sognepræsten, af hvem der for hvert Barn, som efter sidste Optagelse i Skolen er blevet skolepligtigt, antegnes dets Fødselsaar og Dag, hvorpaa den indføres i Skoleprotokollen. I betimelig Tid, før Skolen i en Kreds skal begynde, indkalder Skolekommissionen de skolepligtige Børn til at søge Skolen ved offentlig Bekjendtgjørelse, hvori angives, naar og hvor Skolen skal holdes, og Skolelærerne have i Forbindelse med Tilsynsmændene at gjøre Sit til, at samtlige skolepligtige Børn fremmøde.

§ 2. Børnene inddeles efter sine Kundskaber og Færdigheder i Afdelinger, der kunne søge Skolen til samme Tid, eller til forskjellige Tider (Skolel. § 6). Søge Afdelingerne Skole til forskjellig Tid, bør det i Regelen ikke tillades, at Børn, der høre til en Afdeling, søge Skolen ogsaa i den for en anden Afdeling bestemte Undervisningstid. Forsømmer noget Barn for kortere eller længere Tid Skolen, kan der ved dets Tilbagekomst ikke fordres særegen Undervisning for det, men det hensættes i den Afdeling, hvor det efter sit daværende Standpunkt bedst passer.

§ 3. Ere Børnene delte i to Afdelinger, udfordres der, for at de kunne flyttes op i anden Afdeling, at de have lært at læse tydeligt, begyndt at skrive Sammenskrift, kunne fortælle et passende Udvalg af bibelske Historier saavel af det gamle som af det nye Testamente, samt have lært idetmindste de fire første Parter af Luthers lille Katekismus tilligemed Bønnerne og udvalgte Sententser, og kunne saavel i Hovedet som ved Hjælp af Tavlen regne de fire Species med Tal, som ikke overstige 100. Ligeledes forudsættes nogen Øvelse i Sang, hvor naturlig Evne dertil ikke fattes. Under særegne Omstændigheder kan Skolekommissionen gjøre Undtagelse fra denne Regel.

§ 4. Deles en Skoles Børn i flere end to Afdelinger, fastsætter Skolekommissionen med Stiftsdirektionens Approbation, hvilket Maal der i hver Afdeling bør naaes.

---

*) Timefordelingen er af vedkommende Stiftsdirektsjoner fastsat saaledes:

a) i **Tromsø Stift:**

	Kristendomskundskab.	Læsning.	Udv. Styk. af Læsebogen.	Skrivning.	Regning.	Sang.	Ugentlig Timeantal.
Øverste Afdel. .	6	2	1½	3	2½	1½	33.
Nederste Afdel. .	5½	4	1½	2	2	1½	

b) i **Kristiansands Stift:**

	Kristendomskundskab.	Læsning.	Udv. Styk. af Læsebogen.	Skrivning.	Regning.	Sang.	Ugentlig Timeantal.
Øverste Afdel. .	4½	3	2½	2	3	1½	33.
Nederste Afdel. .	3	4½	1½	3	3	1½	

En Timetabel, der angiver, hvori Læreren i enhver Time skal undervise, bestemmes af Skolekommissionen med Stiftsdirektionens Approbation. Midlertidige Forandringer i Tabellen kunne foretages af Sognepræsten efter Samraad med Læreren.

§ 6. Naar der læses mere end to Timer paa Rad, gives der mellem 2den og 3die Time et Kvarters Frihed, for at Børnene kunne bevæge sig i den frie Luft, og for at Skolestuen kan udluftes.

§ 7. Under al Undervisning har Læreren at vaage over, at kun det eller de Børn, som dertil opfordres, svare, og at Svaret gives høit, tydeligt og i et ordentligt Sprog.

§. 8. Ved Stave- og Læseøvelserne bør Læreren søge at vænne Børnene til at læse rigtigt, tydeligt og med det rette Tonefald. For de videre komne Børn maa han arbeide paa, at de saavidt muligt fuldt opfatte, hvad de læse. Korundervisning kan delvis anvendes. Bihjælpere kunne udvælges blandt de ældre og videre komne Børn. Det samme Barn maa dog ikke anvendes som Bihjælper længere end et Kvarterstid eller høist en halv Time hver Gang, hvorpaa det ombyttes med et andet.

§ 9. Det er Kristendomsundervisningens Maal paa en for Livet virksom Maade at bibringe Børnene den til et bevidst Liv i Kristo fornødne Indsigt i den bibelske Historie og den kristelige Lære, og at udvikle denne i et større Omfang, saavidt Skolens Forholde tillade det. Kristendomsundervisningen begynder med den bibelhistoriske Undervisning. Saavel denne som Katekismusundervisningen drives i Begyndelsen rent mundtligt. Saasnart Børnene have naaet nogen Læsefærdighed, saa at de kunne benytte Bog som Læremiddel, tages de autoriserede Bibelhistorier og Lærebøger tilhjælp for Undervisningen, navnlig for at Børnene i Hjemmet kunne indprente sig det paa Skolen Lærte; men et Lærestykke i Bogen maa aldrig opgives Børnene, uden at det først saavel efter Form som Indhold er gjennemgaaet for dem paa Skolen. Undervisningen i Kristendomslæren skal bygges paa den bibelhistoriske Undervisning og anskuelig- og levendegjøres ved denne. Det maa stedse fastholdes, at hvad Børnene lære af Guds Ord, lære de som Grund for sin Tro og Regel for sit Liv, hvorfor det og bliver Lærerens Sag klart at foreholde Børnene, hvorledes den kristne Tro aabenbarer sig i det daglige Liv. Børnene skulle derhos gjøres bekjendte med Bibelens Inddeling, øves i at finde opgivne Skriftsteder og i det Hele efter Skolens Evne bibringes Dygtighed til med Frugt at kunne læse i den hellige Bog. Det agtes endelig væsentligt, at Børnene lære udenad og fast indprente sig en Samling af kjernefulde Psalmevers, hvorhos der, saavidt Skolens Forholde gjøre det muligt, bør meddeles dem Kjendskab til de for vort Folk vigtigste Træk af Kirkens Historie.

§ 10. Ved den i Skolelovens § 5, c omhandlede Udervisning, der i det Væsentlige bliver at drive med Skolens ældre Børn, har Læreren at udvælge saadanne Stykker af Læsebogen, hvis Stof efter hans egen Kundskab og Børnenes Udvikling egne sig til at behandles som Undervisningsgjenstand. Han bør have for Øie, at hvad der læses, bliver noget saavidt muligt Sammenhængende og Helt, saaledes at han hvert Aar eller Halvaar hovedsagelig vælger de Stykker, der indeholde Jordbeskrivelse, næste Aar eller Halvaar de, der meddele Naturkundskab o. s. v. Naar det, som efter Form eller Indhold tiltrænger Forklaring, er gjennemgaaet, bør han i Regelen lade Børnene gjengive det Læste efter Hukommelsen, og i det Hele benytte Læsebogen, hvad det Omhandlede angaaer, som Lærebog.

§ 11. Ved Sangundervisningen, hvorved Psalmodikon benyttes, skal Læreren stræbe efter at bringe Børnene til at synge rent og sikkert. Ved Siden af de brugelige Psalmer bør efter Mulighed ogsaa andre Sange af passende Indhold indøves.

§ 12. Ved Undervisningen i Skrivning, hvor Bihjælpere kunne anvendes, bør Læreren paase, at Børnene holde sine Skrivebøger rene og sidde i en passende Stilling. Han skal arbeide paa at lære dem at skrive en tydelig og saavidt muligt rask Haandskrift. Der fordres kun latinsk Skrift; dog skulle Børnene ogsaa lære at læse gotisk Skrift.

§ 13. Ved Undervisningen i Regning bør Læreren først stræbe at bibringe Børnene klar Erkjendelse af Grundtallene og Sikkerhed i deres Brug, og det maa gjælde som en ufravigelig Regel, at der aldrig gaaes videre med Børnene, førend det Foregaaende er klart erkjendt og fast tilegnet. Hovedregning gaaer stedse foran for Tavleregning; først maa Børnene med Sikkerhed kunne løse en Opgave i Hovedet, før der gives Opgaver paa Tavlen for at indøve og befæste det Lærte. Ved Valget af Opgaver saavel for Hovedregning som for Tavleregning tages der stedse Hensyn til det daglige Livs Forholde.

§ 14. Forsaavidt Omstændighederne tillade det, bør Læreren et Par Gange om Aaret i de længere Mellemrum, som hengaa mellem hver Gang, Børnene modtage Undervisning, samle dem for at opfriske, hvad de i den sidst forløbne Skoletid have lært, og gjennemgaa det, hvori de skulle forberede sig til næste Gang Skole holdes i Kredsen. Disse Samlingsdage kunne tages af den for hver Kreds bestemte aarlige Undervisningstid.

§ 15. Ved den i i Skolelovens § 56 bestemte offentlige Eksamen, hvor Børnene eksamineres af Læreren eller af Sognepræsten, naar denne ønsker det, undersøges, hvad Fremgang Børnene have gjort i de forskjellige Fag, hvilke der skulle opflyttes fra en lavere til en høiere Afdeling, samt hvorvidt de, som ønskes udskrevne af Skolen, have erhvervet de dertil fornødne Kundskaber. Børnene gjøres bekjendte med Eksamenens Udfald, der optegnes i en Eksamensprotokol, som underskrives af Sognepræsten, Læreren og de tilstedeværende Medlemmer af Skolekommissionen.

§ 16. Under al sin Skolegjerning bør Læreren lægge Vind paa et sømmeligt Ydre, være nøisom i sine Fordringer i de Huse, hvor Skolen holdes, omgaaes Enhver med Høflighed og vise den tilbørlige Agtelse og Lydighed mod sine Foresatte. Han bør vogte sig for at give Forargelse enten ved Tale eller Gjerning og i det Hele stræbe at foregaa Gamle og Unge med et godt Eksempel.

§ 17. Skolelæreren skal nøie passe den bestemte Skoletid og uden Afvigelse besørge Undervisningen efter den approberede Timetabel. Hvis han finder, at indtrufne Omstændigheder gjøre det umuligt, at Skolen kan holdes, skal han strax anmelde Saadant for Sognepræsten, eller hvis denne bor for langt borte, til nærmeste Skolekommissionsmedlem, der skal afgjøre, hvorvidt det opgivne Forfald berettiger til Undervisningens Standsning eller ei. Læreren maa ikke paa egen Haand overdrage til nogen Anden i Forfaldstilfælde at overtage de ham paahvilende Pligter, men Skolekommissionen har i saa Fald at træffe fornøden Foranstaltning.

§ 18. Læreren har at paase, at det Værelse, som afgives til Skolen, er ryddiggjort for Alt, hvad der kan forstyrre eller hindre Skolens Gjerning, at det er ordentligt og renligt, samt at det er udluftet ved Skolens Begyndelse og gjentagende udluftes i hvert Frikvarter. Finder han Værelset utjenligt til Skolens Brug, bør han, forsaavidt han ikke med Tilsyns-

mandens Bistand kan faa afhjulpet Manglerne, straks henvende sig til Skolekommissionen.

§ 19. Hver Morgen, før Undervisningen begynder, skal Læreren undersøge, om de skolepligtige Børn ere tilstede, og antegne det Nødvendige angaaende de Udeblevne for senere at gjøre fornøden Anmærkning i Skoleprotokollen. De Skoleforsømmelser, som finde Sted, bør Læreren snarest muligt meddele til vedkommende Tilsynsmand, om en saadan er opnævnt i Kredsen, og skal saavel denne som Læreren, saasnart skee kan, paa en kjærlig og overbevisende Maade advare vedkommende Børns Forældre eller Foresatte. Ved Slutningen af hver Omgang indsender Læreren til Skolekommissionen en Fortegnelse over Forsømmelserne i Kredsen, i hvilken der er anmærket, til hvem, naar og af hvem Advarsel mod Skoleforsømmelse eller anden Uorden er given, samt hvorvidt den har frugtet.

§ 20. Læreren skal paase, at Børnene ere toede, kjæmmede og renligt paaklædte, samt at de medbringe sine Skolebøger og andre Undervisningsmidler. Er noget Barn ikke i Besiddelse af de Undervisningsmidler, hvis Anskaffelse er paalagt Børnenes Forsørgere, og Læreren ikke er istand til at bevirke Mangelen strax afhjulpen, indberetter han Sagen til Skolekommissionen. Hvert Barn bør have sin bestemte Plads i Skolen; Gutter og Piger maa ikke sidde om hverandre, men saavidt muligt ved forskjellige Borde. Har Læreren Grund til at befrygte, at noget Barn, der møder i Skolen, lider af nogen smitsom Sygdom, skal han lade det gaa hjem og strax gjøre Anmeldelse til Skolekommissionen.

§ 21. Læreren har at paase, at Børnene i Stilhed og med Opmærksomhed deltage i Undervisningen. Ligesaa maa han nøie vaage over, at Børnene ikke sidde i en usømmelig eller for Helbreden skadelig Stilling.

§ 22. Skolelæreren bør beflitte sig paa at behandle Børnene med Godhed og Venlighed, jævnlig ved kjærlig Tale opmuntre dem til Flid, Orden og sædelig Opførsel og lade det være sig magtpaaliggende at vinde deres Kjærlighed, Agtelse og Tillid.

§ 23. Ei blot i Læretimerne men ogsaa i Samlingstiden før Undervisningens Begyndelse og i Fritiden bør Læreren holde Øie med Børnene, at de opføre sig sømmelig og ikke gjøre hverandre Fortræd eller Skade. Ligeledes bør han have Opsyn med de Børn, der formedelst lange Veie forblive paa Skolestedet ogsaa om Natten.

§ 24. Naar Læreren nødes til at straffe de forsømmelige, dovne, uordentlige og vanartige Børn, maa han vaage over sig selv, at han ikke lader sig forlede til nogen Partiskhed eller overile af nogen Vrede, ligesom han ei heller nogensinde maa tillade sig at bruge Skjældsord. Er en strengere Straf anvendt, bliver Anmærkning desangaaende samt om dens Grund at indføre i Skoleprotokollen.

§ 25. Den Protokol, som det ved Skolelovens § 53 er paalagt Læreren at holde, autoriseres af Sognepræsten og føres af Læreren efter det af Stiftsdirektionen meddelte Schema. Læreren indfører for hvert Barn sine Antegnelser i Protokollen ved Slutningen af hver Omgang, forsaavidt den ikke er længere end tre Uger, ellers hveranden Uge. Benyttes samme Protokol for flere Kredse, afdeles den efter Kredsenes Antal, saa at hver Kreds faaer sin egen Del af Protokollen. Mindst to Gange om Aaret fremlægges Protokollen for Skolekommissionen til Tider, som nærmere bestemmes af denne, hvorefter Skolekommissionen indfører de Bemærkninger, den har fundet at maatte gjøre ved Skolens Gang eller Lærerens Gjerning. Præstens og andre Skolekommissionsmedlemmers Skolebesøg antegnes i

Skoleprotokollen. Desuden skal Læreren, eftersom han slutter Skoleaarets Undervisning i en Kreds, forfatte en Oversigt over Skoleholdet i det hele Aar, hvilken indføres i en ligeledes af Sognepræsten autoriseret Protokol, der er indrettet efter det af Stiftsdirektionen meddelte Schema. Begge disse Protokoller fremlægges ved den offentlige Eksamen, hvor de forsynes med Sognepræstens Paategning om, naar Eksamen er holdt, og forøvrigt til enhver Tid, Skolens Foresatte maatte forlange det.

§ 26. Med Hensyn til Lærerens Angivelse i Protokollen af Antal Dage, hvori Skole er holdt, kan det ikke regnes for en Dag, naar Læreren af ham tilregnelige Grunde ikke har læst det fulde Antal Timer (Skolelovens § 6).

§ 27. Paa de sidste Blade af Skoleprotokollen indføres en af Sognepræsten attesteret Fortegnelse over Skolens Inventarium af Bøger, Tabeller, Landkarter o. s. v. Læreren, der anmærker Af- og Tilgang i Fortegnelsen, er til enhver Tid ansvarlig for det hans Skole tillagte Inventarium.

§ 28. Ligesaa har vedkommende Skolelærer at føre Opsyn med, at et Skolevæsenet tilhørende Lokale ikke uden udtrykkelig Tilladelse af Skolekommissionen benyttes til andet Brug end Skolens.

§ 29. Flytter noget skolepligtigt Barn ud af Kredsen, skal Læreren, idet han efter Skolelovens § 54 anmelder Flytningen, tillige meddele en Angivelse af Barnets nærværende Standpunkt.

§ 30. Dersom Læreren anser sig fornærmet, hindret eller forulempet i Opfyldelsen af sit Kalds Pligter af Børnenes Forældre, den Familie, hos hvem Skolen holdes, eller nogen Anden, maa han ikke tage sig selv tilrette, men forsaavidt Sagen ikke kan afhjælpes ved Tilsynsmandens eller Sognepræstens Bistand, fremføre sin Anke for Skolekommissionen.

§ 31. Have Børnenes Forældre eller Foresatte Noget at klage over Læreren, bør de henvende sig til Skolekommissionen, som efter Omstændighederne foranstalter det Fornødne.

§ 32. Naar Skolelæreren tillige er Kirkesanger, bør Sognepræsten saavidt muligt sørge for, at kirkelige Forretninger ikke afholdes i Skoletiden.

§ 33. Denne Instruks, ligesom Loven om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860 og enhver Anordning om Almueskolevæsenet, som herefter maatte udkomme, har Skolelæreren at holde sig efterrettelig. Vedkommende Skolekommission sørger for, at enhver af Kommunens Lærere forsynes med et Eksemplar af Skoleloven og af denne Instruks, ligesom den ogsaa paa hensigtsmæssig Maade foranstalter denne Instruks bekjendtgjort for Børnenes Forældre.

Er Grundtvigianismen farlig for Skole, Kirke og Stat?

Af Olaus Fjeld.

Det er i senere Tid blevet almindeligt at betragte en saakaldet Grundtvigianer og en Kjætter for æqvale ikke alene i kirkelige Blade, men ogsaa i andre Tidsskrifter og Aviser. Selv Mænd, som enten mangle Evne eller Villie til at undersøge Grundtvigianismens Væsen, kaste Stænk paa den baade til Høire og Venstre, naturligvis i den enfoldige Tro dermed at gjøre Gud en Tjeneste; andre søge ogsaa dermed at faa Navn af ægte bibelske Kristne. Længe holdt man dog denne Sag udenfor dette Blad, naar und-

tages nogle faa Ryk af Redaktionen, som neppe bleve bemærkede; men dette er nu ikke længere Tilfældet.

I dette Aar har nemlig en æret Forfatter gjort den grundtvigianske Pædagogik til Gjenstand for kritisk Behandling, hvorved — men mildere, end man kunde vente det — Grundtv. Udvexter stilles til Skue. Sandheden seirer med Kamp, det ved man, og det tør derfor haabes, at dette Blads ærede Redaktion lader de forskjellige kristelige Synsmaader fremstille sig for Læseren, og den retsindige og modne Betragter kan da prøve Alt og beholde det Bedste.

Førend jeg gaar videre, skal jeg tillade mig at bemærke, at man ikke i det Følgende kan vente nogen udtømmende Behandling af det opgivne Emne, dertil mangler jeg, som mine Bekjendte ved, den fornødne Stringents; men da jeg er Part i Sagen, og nu har en Smule Tid, vil jeg benytte denne, saa godt jeg kan, ikke for at vække Strid, men for at danne en neutral Vei til Forsoningens Paulun.

I omtrent 17 Aar har jeg kjendt den grundtv. Anskuelse; jeg har søgt dens Kilder saavidt muligt for en ulærd Mand baade i eget og fremmede Sprog. Men jeg har aldrig fundet den farlig hverken for Kirken eller Skolen, naar den er bleven forstaaet ret. Vi ved, at de bedste Ting kan misbruges, og det vilde være at forlange det Umulige, at en Mands Opfatning af en Sandhed ikke skulde kunne mistydes og misbruges.

Den Gang min afdøde Ven Ole Vig kom her Syd paa, laa Skolen for en stor Del i Dvale. De faa dygtigere Lærere, man havde, vare opvoxne under de gamle Forholde, og den gamle Pugemaade dreves vidt i Skolerne. Den unge, rastløse Mand skrev da med Liv om Liv i Skolen, forkastede den gamle Uvane at lænke Barnet til Bogen og bad om mundtlig Undervisning for de Smaa. Nu hente det, og jeg tror iallefald, at det skede ved Guds Styrelse, at den samme Mand var saakaldet Grundtvigianer, og saa kom Grundtvigianismen i et skjævt Forhold til Skolen, idet man antog, at den vilde lede til Forstyrrelse baade i Skole og Kirke, Noget, Ole Vig ligesaalidt ønskede eller vilde som dens bittreste Modstandere. Havde Vig endnu vandret over Grave, vilde han fremdeles holdt fast ved den mundtlige Undervisning, og — tør vi haabe — sin Tro og Daab.

Efter Vig optraadte da et Par andre bekjendte Mænd, og ved forskjellige Leiligheder har disse udtalt sig meget konsist om Undervisningen i Skolen. Men — fordi et Par saaledes fremtræder med sine muligens mindre vel overveiede Paastande, eller fordi en L. T., vistnok forøvrigt en særdeles hæderlig Mand, er uheldig nok til en enkelt Gang at skrive noget Nonsens, — derfor hverken kan eller bør den grundtv. Retning æqvaleres Kjætteriet, saameget mindre, som den har sin Rod i Kirken, sit Anker i Ordet og Sakramenterne.

Man har sagt, at vi sidde ved Thors Fødder og lærer Visdom, og at denne i Grunden er vor Kristendom. Jeg for min Del har gjentagende læst baade den græsk-romerske og den nordiske Mythologi*) og deri fundet meget Smukt blandt Hedenskab og Mørke, især i den nordiske; men at Kristus skulde sidde hos Thors Fødder eller hos Minerva for at lære Visdom, at lære at tiltale Folkeaanden, er en Yttring, Retningen aldrig har eller i Evighed vil adoptere. Det være mig derfor tilladt paa det Bestemteste at protestere mod de os i denne Retning tillagte vrange Meninger, som muligens nogen kan ville have hørt, hvorimod jeg vil bede Modstan-

*) F. Ex. Ethschrits, Nyrups, P. A. Munchs og m. Fl.

derne betragte de nøkterne blandt Anskuelsens Venner, undersøge deres Lære og saa dømme.

Jeg skal — efter disse faa Bemærkninger — tillade mig at se lidt ind om Almueskolens Dør og bemærke, at jeg i mange Aar nøie har iagttaget baade grundtv. Lærere og andre Lærere, og fundet saare liden Forskjel i deres Maade at undervise paa. Enkelte af de første have vistnok sat megen Pris paa det mundtlige Ord, men de ere aldrig gaaede længere deri end billigvis maa indrømmes. En af deres mere bemærkede Personligheder holdt sig, medens jeg kjendte ham, strengt til de anordnede Lærebøger, og disse vil han heller ikke endnu have vist ad Bloksberg, saavidt jeg kan se af Folkeskolen.

Naar man har sagt, at vi ville have Pontoppidans Forklaring bort af Almueskolen, saa er dette atter en feilagtig Opfatning af Sagen eller en uheldig Udtalelse af en eller anden uforsigtig Mand. Naar jeg i sin Tid skrev om nævnte Bog i Folkeskolen og foreslog delvise Forandringer, hvori blandt andre Hr. Sognepr. Schønheyder gav mig Medhold, — og nævnte Mand er baade ivrig Skolemand og ingen Grundtv., — saa vilde jeg ligesaalidt da som nu undvære P. F., fordi den er mig kjær, uagtet den indeholder adskilligt, som er svært for Børn. Hvad jeg imidlertid i sin Tid, som sagt, skrev, vedstaar jeg endnu, uagtet de forandrede Forhold, hvorunder jeg nu virker.

De andre Lærere have muligens sat den mundtlige Undervisning mere i Baggrunden, men idethele holde de paa den. Det kan dernæst gjerne indrømmes, at de have lagt sig mere paa Begrebsudvikling, logisk Undervisning vil ogsaa maaske andre lægge til; men at de første have vist en vis Svæven i Luften, Vaklen og Ustøhed, forenet med Overfladiskhed, medens de andre have været Støheden og Grundigheden selv, har jeg endnu ikke bemærket i deres Skoler. Dette være sagt uden at ville hæve eller nedsætte Nogen, til hvilken Anskuelse han end saa hører. At der findes brudne Potter i alle Land, behøver jeg ikke at bemærke.

Hvorledes dernæst en Lærer, som har opfattet sin Gjerning ret, inden Almueskolen skulde kunne hade bestemte Begreber og Formler, forstaar jeg ikke, saa meget mere som denne Skole er baade Begyndelsen og Slutstenen for de fleste. Spørger jeg Barnet: Hvad hedder du? skal det svare bestemt: Jeg hedder Anders, Børge o. s. v., men ikke begynde at fortælle om Dit og Dat. Taler jeg Guds Ord med det, fordrer jeg ogsaa i Forhold til Barnets Forstand og Alder en klar Redegjørelse af det Lille, det kan. Derved kommer jeg naturligvis ikke langt, kan heller ikke fremstille mine Børn jevnsides med selve Aristoteles, hvad man stundom ser i Aviser og Bøger; men har jeg den faste Overbevisning, at Barnet har lært at tænke sundt og godt, er bleven sig bevidst, at det er et Menneske, skabt i Guds Billede og til et evigt Liv, er jeg rolig og overlader saa Resten i Guds Haand, som ene kan give Vext. I en Ting er jeg dog meget løi. Jeg var længere tilbage nødt til ligesaavel at bruge legemlig Revselse for Udenadslæren i Religionsbøgerne som for disiplinære Forseelser i Skolen. Dermed har jeg holdt op i de sidste 8 a 10 Aar, men om det i Længden lader sig praktisere, beror paa Omstændighederne og Forholdene, thi vitterlig Dovenskab maa straffes, naar ikke lempelige Midler viser sig virksomme.

De nævnte svare Beskyldninger for en vis Svæven i Luften o. s. v. har formentlig Vedkommende ikke hentet fra det virkelige Liv, men pillet ud af Yttringer ved Skolelærermøder og i Dagblade; disse har man da sat i System, og lidt efter hvert er deraf bleven et Spøgelse, som skræmmer Folk

ved høilys Dag, naar de ikke undersøger Gjenfærdet (Gespænseret). Den fordomsfri og nøkterne Læser vil jeg bede at gaa ind i vore Skoler, examinere vore Børn hjemme, kort: tage Sagen fra Roden af, og vil han da finde, maaske paa en uendelig liden Undtagelse nær, at vor Religionsundervisning, og derom taler jeg ene idag, i Eet og Alt er stemmende med Guds aabenbarede Ord og Luthers lille Katekismus. Er dette Kjetteri, vil jeg heller lig hin Vildmand leve og dø som saadan en Kjetter, end faa et mere velklingende Navn og staa Fare for engang at blive udelukket fra Lammets Bryllup. Saavidt nærmest om Almueskolen.

En Retning hos Grundtv. vil jeg i Forbigaaende ogsaa omtale, nemlig deres Livsfriskhed og Tolerance. Det sure, mutte, tvære Væsen lide de ikke inden Skolens Vægge; Blidhed med Alvor sætte vi Pris paa, og naar jeg skal afgive min Stemme, som ved den nye Skoleordning ofte er skeet i vort Herred, til en Lærerposts Besættelse, foretrækker jeg ubetinget den venlige for den grætne Mand, om jeg er saa heldig at kjende Ansøgeren personlig. Dernæst raabe vi ikke periculum! periculum overalt, hvori vi træffe en Anderledestænkende, men overlader til Herren at prøve Hjerter og Nyrer; thi der, hvor vi tro at der er en Tolder, kan han gjerne have en Nathanael, hvori der ikke er Svig.

Det er dernæst sagt, at Grundtv. leder til den krasseste Vantro, idet den foragter Bibelen og gjør dens Ord til Menneskeord, hvori der ikke er Aand eller Liv; at den forbereder Katholisismen, som ikke kan forliges med borgerlig Selvstændighed og Frihed, hvorved denne staar Fare for at underminderes i Almueskolen o. s. v. Var der den mindste Sandhed i disse Udtalelser, vilde jeg sky Grundtv. som Pest; men fordi det er den mest konsekventse Løgn, vore Modstandere have debiteret, lade vi dem indtil videre føre det store Ord. Er Grundtvigianismen opfunden af en tydsk Filosof og siden vedtagen af en dansk Præst, vil den snart sygne hen og dø; er den af Gud, kunde Ingen omstyrte den.

Endnu et Par Ord, kjære Læser: Et Spørgsmaal og et Svar. Hvori bestaar Grundtvigianisme? Jeg skal saavidt muligt fatte mig meget kort i Besvarelsen, idet jeg først, til Sagens rette Belysning, vil gaa over 20 Aar tilbage i Tiden, som er let at nævne, men forbunden med megen Kamp og Møie at gjennemleve.

Efter at jeg var kommen ud af Skolen og skulde begynde min Gjerning, forekom mig mangt og meget uklart, og jo mere Methodik og Pædagogik jeg læste, desklarere saa jeg, at jeg var kommen ind i en Livsstilling, der voxede mig over Hovedet, men at trække sig tilbage turde jeg heller ikke forsøge, om det end muligens havde været det rette. Især forekom Religionsundervisningstimerne mig vanskelige, saameget mere, som min Formand var en særdeles praktisk dygtig Mand.

Jeg vidste naturligvis meget godt, at Gud havde skabt Verden, at Christus havde igjenløst den, og at den Helligaand helliggjør den; men da jeg saa forsøgte nøiere at gjennemtænke Saliggjørelsens Orden, gik det rundt, og tvivlende stod jeg der med Pilatus og spurgte: Hvad er Sandhed? vil sige: Hvorledes forholder nu alt dette sig, er det saa, eller er det anderledes? Tog jeg for mig en Bibeludlægger (Komentar), forøgedes mine Tvivl ved deres divergerende Fortolkninger, og jeg stod der atter som — for at bruge den bekjendte Lignelse — et Rør for Vinden. Og mon det ikke er gaaet flere Skolelærere som mig i deres første Læreaar? Vor Skolelærdom, hvor logisk den end kan være meddelt os, er efter min Mening ikke nok i det praktiske Liv; Erfaringen maa til, men denne kommer ofte

først efter Kamp baade i det Verdslige og Aandelige. Saa vidste jeg da endvidere, at Jorden er Menneskets Eiendom, men jeg saa, at Brev og Segl foruden kunde jeg dog ikke bygge den mindste Hytte paa den, og saa sluttede jeg deraf at som i Naturens, saa maa det ogsaa være i Naadens Rige: Det er ikke nok, at vi læse derom; vi maa have fuld Forvisning derom; vi maa have fuld Forvisning om, Brev og Segl paa, at det tilhører ogsaa os: Mig, som Luther siger, der var fortabt og fordømt til den evige Død. I denne Tvivl kom Orientalisten, Mag. Jacob Lindberg, en for vore Theologer bekjendt Mand, til mig (gjennem Diet) og spurgte: Er du ikke døbt? Har du ikke i Daaben faaet Arveret, er bleven Guds Arving og Christi Medarving? Er dette dig ikke Borgen nok, at du er tegnet i begge Guds Hænder? Efterhvert gik det da op for mig ved den Helligaands Bistand, at Daaben er, som Apostelen siger, Naadens og Livets Vand og Igjenfødelsens Bad i den Helligaand, at jeg i den er bleven Faderens, Sønnens og den Helligaands Eiendom, at jeg i den er friet fra Synden, Døden og Djævelen, saafandt jeg bliver i Troen indtil min sidste salige Ende (Aab. 2, 10).

Lidt efter Lidt klarnedes ogsaa mine andre Tvivl, og jeg fik et nyt Syn som aldrig før paa Ordet — det i Bøgernes Bog aabenbarede Ord — og Sakramenterne, kort: jeg blev Grundtvigianer i Ordets egentlige Betydning. At Ole Vig ikke har forpurret mig, vil saaledes lettelig skjønnes, thi han var dengang ikke kjendt her Syd i Landet, havde heller ikke dengang gjort sin bekjendte Reise til Danmark. Jeg skal ogsaa her bemærke, at det forekommer mig som den ubevisligste af alle Paastande — som en stor Løgn — naar der nylig i et meget læst Blad fortælles, at Ole Vig ved sin Grundtv. nedrev mere end han opbyggede ved sine Skrifter. En saadan Paastand kan udslynges, men aldrig bevises. Han deroppe, som gransker Hjerter og Nyrer, han alene ved det, men han tier stille, indtil det, som var skjult i Mørket, skal komme for Lyset, og han byder: Dømmer ikke, at I ikke skulle fordømmes! Efter denne Digression skal jeg atter vende tilbage til Sagen.

Jeg tror, at uden Nogen bliver født paany, kan han ikke se Guds Rige: jeg tror, at det Ord, hvorpaa jeg er døbt, er et Guds Ord ligesaavel som Bibelens, thi det har som denne Historiens Vidnesbyrd at støtte sig til (1 Timoth. 6, 12.); om det har sine Ordelag af Herren selv eller af Apostlerne, derom disputerer jeg ikke, jeg er døbt derpaa, og det er mig nok, saameget mere, som jeg finder det aldeles overensstemmende med Bibelens Aand og Ord; jeg tror, at jeg i Alterens Sakramente modtager det Legeme, som er hengivet for mig, og det Blod, som er udgydt til mine Synders Forladelse; jeg tror, at Kirkens Naademidler ere Ordet og Sakramenterne. Dette maa da være greit for Enhver, som har Forstand paa sin Børnelærdom. Derimod tror jeg ikke, at jeg ved en vis Gaaen, Staaen, Snøvlen, Læsen og lignende adiaphora er mere eller mindre behagelig i Guds Øine; thi han har ikke Behag i Hestens Styrke eller i Mandens Kraft, men i dem, som frygte og elske ham.

Her ser man da min Forstaaelse af Grundtvigianismen, og denne er den — som jeg tror — ene, rette. Er da denne Retning farlig for Skole, Kirke og Stat, kjære Læser? Undersøger du Sagen med den Helligaands Hjælp og som for Guds Ansigt, vil dit Hjerte sige Nei, og er du ikke, vil du ret snart blive — ikke en Grundtvigianer — men en ægte Kristen, om hvem Herren vil sige: Sandelig det er en Israelit, hvori der ikke er Svig! Men du maa før alting ikke blande Christendom og Pædagogik sammen,

som saa mange gjøre. Fordi den grundtv. Retning hylder friere Anskuelser inden Skolen, nemlig om Udenadslæren og Dissiplin, har dette ikke det allerfjerneste at gjøre med vor Tro og vort Haab; thi der staar ingensteds: Uden denne eller hin pædagogiske Regel kommer du ikke i Guds Rige. Hvad Gud har sammenføiet, skulle vi ikke adskille, og hvad han ikke har sammenbundet, skulle vi heller ikke sammenføie.

Med Ønsket om at vi maatte komme til Enhed i det Væsentlige og Frihed i det Uvæsentlige, ender jeg denne Gang disse faa Linier. Den Retfærdige af Troen skal leve (Rom. 1, 17).

Et Ord med.

Er Grundtvigianismen farlig for Skole, Kirke og Stat? spørger en en søjdonym Indf., hvis Opmærksomhed det har undgaaet, at de „Ryk", han antager „neppe bemærkede", ere samtl. enten gjengivne eller omtalte i andre Blade. Paa dette sit Spørgsmaal giver han et Svar, som han mener skal „danne en nøjtral Vej til Forsoningens Paulun."

Efterat have fortalt endel om sig selv, om Vig og om L. T. „protesterer" han mod den Mening, at Grundtvigianerne „sidde ved Tors Fødder og lærer Visdom." Om man saa særdeles har dvælet ved nogen synderlig Lærervisdom hos Tor eller stillet sig i egentligt Disipelforhold just til ham, kan her være usagt. Men det turde have sin Interesse at vide, om Indf. ser sig istand til Ansigt mod Ansigt med Deltagere i det bekjendte Hamar-Lærermøde at nægte Tilblivelsen der af en Ytring omtrent som denne: „Kristus behøver at sidde ved Odins Fødder for at lære Folkelighed", og om det kan nægtes, at Retningens Fosterfader, Grundtvig, selv har ladet falde Ord, der ere beslægtede med hin Sætning. Jalfald turde Omstændighederne paakræve nogen Lempelighed i en saadan Protest som Forf.s.

Gaves der i vort Land Lærere med nogen Lærerdannelse, som holdt blot og bar Pugeskole, kunde Fordringen paa mere mundtlig Undervisning have sin Berettigelse uden Hensyn til Lærebogsspørgsmaalet. Men da Indf. indrømmer, at ogsaa Ikkegrundtvigianerne bruge det mundtlige Ord, maa Fordringen paa en fortsat Reformasjon enten være et blot Ordspil eller tilsigte det mundtlige Ords Enevælde i Skolen og Forklaringens Udryddelse derifra.

Ligesom Wenaas har ogsaa Sognepræst P—p. (Luth. Kirketid. II No. 2, 5, 7 og 8) paavist den grundtvigske Retnings „suveræne Foragt for al dybere Lærdom, al egentlig Videnskabelighed, Alt, der smager af den „sorte Skole.""*) Og disse har visselig ikke dannet „Spøgelser" men

*) P—p. siger, at just den Foragt, Grundtvigianismen viser mod det Videnskabelige, er „vel skikket til at vinde den Indgang navnlig blandt de Halvoplyste." Hertil føjer han dette: „Hos os tæller den kirkelige Anskuelse forholdsvis sine fleste og tillige varmeste og ivrigste Tilhængere blandt Seminaristerne." Saa enig, vi forresten i det Hele taget er med hans „Indlæg", maa vi dog i denne hans Tilføjelse, hans Angivelse af Seminaristernes Stilling til Gr. og Videnskab, give ham bestemt Uret, og dermod fuldtud bifalde den Artikel, undertegnet J., som om „Grundtvigianisme-Seminarister" stod at læse i Aftenbl. No. 86 (14 April) d. A. Den Art. er Frugt af et erfarent, sindigt, kyndigt Blik paa de Forholde, der er Tale om. Det gjøres deri med Rette gjældende, at ihvorvel „der blandt Seminaristerne som blandt andre Klasser findes Mænd, og det endog af de mest begavede, der have tilegnet sig den grundtvigske Anskuelse, ligger der dog en

kun givet en simpel, jevn Beskrivelse over forhaandenværende Virkeligheder. Af Hjærtets overflødige „Had til bestemte Begreber“ talede Munden de lange Foredrag, man paa de senere større Kristiania=Lærermøder blev opvartet med, og hvori det stadige Omkvæd var: „Ikke definere, kun fortælle.“ Først naar det bevises, at alle de Haansord, der fra grundtvisk Side ere blevne rettede mod „Definisjoner“, „Dogmatik“, Systematik“, „Lærdom“, „tysk Theologi“ osv. er lutter bidende Ironi mod herskende Uvidenskabelighed og Svæven hen i Luften, kan der tales om Grundtvigianernes Kjærlighed til bestemte Begreber.

Hvor Talen er om en forkjert Teori, er det en fiffig Udflugt at henvise til Praxis. Stiltiende indrømmes derved, nemlig naar Praxis gaar i en bedre Retning end Teorien anviser den, at Regelen er i sig selv uholdbar, i Praxis ubrugelig. Man ser hvordan det gaar til: Først prædikes der med stor Myndighed om „folkelige“ og „mageløse“ Oplysninger og raabes om „Død“ og Dvergeskab over Enhver, som ikke følge det nye nordiske Lys, og ikke fryder sig i Lysvenneres Middagssol; men naar saa disse Oplysninger underkastes nogen Prøvelse, da hedder det strax: Ej, hvilken Misforstaaelse! hvilken Løgn! hvilke Spøgelser!

Usandsynligbed, ja en Urimeligbed i den ligesaa ubevislige som ubeviste Paastand, at denne Anskuelse tæller sine forholdsvis fleste og tillige varmeste og ivrigste Tilhængere blandt Seminaristerne.“ — „Kun den kan kaldes en Grundtvigianer, som erklærer sig enig med Grundtvig i de Punkter af Troeslæren, hvori han afviger fra den lutherske Kirke.“ Ikke den Omstændighed at mange Seminarister har givet Agt paa og rettet sig efter en af Grundtvigianere paavist friere Læremaade end den gamle, berettiger til at kalde Nogen en Grundtvigianer. Det er Læretoffets Indhold ikke dets Meddelelsesform, det her kommer væsentlig an paa. Ganske vist er det, som J. siger, at Grundtvigianerne har virket meget godt for Almueskolen, og som man ikke ensidigen skal overse. Og er det end vist, at der hos Gr. har vist sig megen Ensidighed, trods dens Fordring paa Alsidighed, „saa er det ligesaa vist, at der ogsaa paa Modpartens Side har stukket en hel Del Ensidighed frem. Og er end den første Ensidighed en Følge af hvad jeg forstaar ved Grundtvigianisme, saa ved jeg dog, at den sidste ikke er en Følge af hvad jeg forstaar ved luthersk Lære. Man maa derfor ikke blande en Mands Anskuelser om Skole- og Undervisningsform sammen med hans Anskuelse om Guds Ord og Kirken, undtagen der, hvor de mødes, i Kristendommens Indhold“. Heller ikke bør man uden virkelig Grund saaledes som P—p. mistænkeliggjøre i Menigheden Seminaristerne som mere end Andre vildfarende, og nærved gjøre en Seminarist og en Grundtvigianer til enstydige Begreber; thi derved begaar man aabenbar Uret. Af samtl. fra Tromsø Sem. Demitt. skal P. p. have vanskeligt for at opvise mere end 3, som hælde til Gr., og det skulde interessere os at se ham kunne fremvise en eneste Grundtvigianer blandt samtl. Stordøvens Seminarister. Endog fra Klæbo, som har havt mest Ord for at være Grundtvigsk, er et langt overvejende Flertal Ikkegrundtvigianere. Og Grundtvigianernes Tal er ikke stort hverken fra Asker eller Holt i Forhold til Ikke-Gr. Tingen er den, at Folk, som ikke paa nært Hold har havt Anledning til at iagttage Bevægelserne, men har seet den Vrimmel af Avisopsatser under forskjellige Mærker, og Refer. af lange Debatter i gr. Retn., har tænkt, at Tallet paa disse skrivende og talende Mænd var Legio. Man har overseet den Omstændighed, at disse Skribenter har forstaaet at tilegne sig det tordenskjoldske Krigspuds — gjennem Forsvrang ad Biveje — at stille paany i de paraderende Rækker Soldater, som paa den anden Side af Højen allerede før havde gjort Parade. En anden Omstændighed maa ogsaa tages med i Betragtningen: Skal det regnes Seminaristerne tillast, at enkelte gr. Theologer blande sig tidlig og sent med lange Taler ind i Lærermøde-Debatten? Hvorfor gaar ikke lutherske Theologer hen i Lærerforsamlingerne og møder sine akad. Brødre paa aabent Felt, istedetfor at vælte hele Skylden for de gr. Udgydelser over paa Seminaristerne, som forholdsvis tæller færre Gr. inden sin Midte end muligt Theologerne inden sin?

Som et Særkjende ved Gr. er angivet dens „Livsfriskhed". Hvad Slags Liv? Derom siges Intet. Men det er bekjendt, at i Selskabslivet, i gemytlige Lag fører den Ordet og søger at vinde Proselyter. Derfor modtog man med jublende Hurra en Skaal for „Grundtvigianismen", udbragt i en Sexa af en Mand, som i det just da sluttede Lærermøde havde protesteret mod Grundtvigianismen. Forøvrigt ser det ud som om Forf. hævder for sin Retning Blidheden og Venligheden i Modsætning til os Andre som Muthedens, Tværhedens og Grættenhedens Bærere. Men saadanne Piller tygger man ikke.

Forf. roser dernæst Gr. for sin „Toleranse." Forsaavidt har dette sin Ret, som at t. Ex. L. T. med sin interessante Sprogform, trods alt hans gudsbespottelige Skriveri, hans Drilleri med den hellige Omgjængelse, hans Spot og Bagtalelse over Saadanne, som forarbejde sin Sjæls Saliggjørelse med Frygt og Bæven, tolereres og roses som „en særdeles hæderlig Mand." Og vistnok gives der paa den anden Side Grundtvigianere, som, uagtet de ere Gr., føre et Herren helliget Liv; der er tænksomme, moderate, sindige Gr., erfarne, forekommende, hyggelige, hjælpsomme, tolerante Mænd, — Indſ. hører til dem, — og Udg. har baade i Kristiania og kort før han kom did omgaaets og virket sammen med Saadanne; han kommer dem ihu og møder dem med skyldig Tak og venlig Erindring; men Saadanne ere sjeldne Undtagelser, ej Regel. Anskuer man nemlig Tingen i sin Almindelighed, bortseet fra enkelte hæderlige Undtagelser, og ser hen navnlig til det uartige Sprog, der føres fra gr. Side mod navngivne Mænd, f. Ex. i sin Tid mod Bernhoft, og man kommer paa nært Hold f. Ex. til en Arvesen og Wille, giver Agt paa Disses Optræden mod Mænd som Caspari og Johnson, vil man vemodsfuld maatte smile ad slig Toleranse, og holde det for simpel Ironi af en saa tænksom og sindig Mand som Indſ., hvis han kan rose saadan Færd. Sandtnok, som han siger, at en Tolder kan blive hilset som en Natanael, men saa bliver til Gjengjæld en Natanael bænket blandt Toldere. Man taler ofte om de katholske Paver og det lutherske Pavedømme; men sandelig, dersom de grundtv. Paver skulde faa Tøjler, fik man blive Vidne til en jammerlig Dyst. Lykken er den, at i dette Land maa disse Mænd endnu nøje sig med at føre det store Ord, uden at kunne ved sine Gjerninger gribe ind i Stats- eller Kirkestyrelsen. Og vel, saalænge Tingenes Orden er saa; thi da holdes deres Fanatisme og Intolleranse inden nødvendige Grændser.

Hvad Forf. kalder „konsekvent Løgn" er gjentagende bevist som konsekvent Sandhed; men Beviser gives i denne Sag en god Dag. Enten det er Lindberg eller Vig, som har ført Grundtvigianismen til En, saa forandrer det Intet i Tingen selv; Vigs Grundtvigianisme var ikke værre end Lindbergs, og ingen af dem henfaldt til saadanne Yderligheder, som de fleste af deres Eftersnakkere. Der var dybt Alvor hos de Tvende, og vi agtede dem begge overmaade højt, om vi ikke delte deres gr. Anskuelse. Som en Ejendommelighed ved den gr. Retning kan nævnes dette, at medens ellers det kristel. Livs Vækkelse hos somme Mennesker foregaar meget anderledes end hos andre, og den Hellig-Aands aandelige Førelse er, ligesom Faderens legemlige, højst forskjel., har Grundtv. en eneste staaende Formel for Overgangen gjennem fornuftige Tvivl og fornuftige Slutninger fra det bibelske Mørke til det grundtvigske Lys, saa at har man en Omvendelseshistorie, har man i den dem alle. Og det Livsbillede, Forf. her har givet, skiller sig ikke fra de tidligere andetsteds af Andre offentliggjorte Meddelelser om sin Overgang til Grundtvigianismen.

Imod Indſ.s Beſkrivelſe over hvad ſelve Grundtvigianismen er, har vi den Anke, at han har fordulgt væſentlige Ejendommeligheder ved den. Han taler intet om dens fordr. Lære- og Præſtefrihed, om dens Løsrivelſe fra Symbolerne, dens Lære om Synden, Gjenfødelſen, Kirken, det Folkeliges Forhold til Kriſtendommen, det bibelſke Ords Forhold til Bekjendelſen, dens Stilling til de 10 Bud, til Retfærdiggjørelſeslæren, til det kragballeſke Begreb om Daaben, ligeſaalidt ſom om dens Arbejde for en Kirkeunion. I den Del af ſit Levnetsløb, han her har ſkrevet, viſes det, at ikke han er farlig for Skole, Kirke og Stat; men da han ikke er den perſonifiſerede Grundtvigianisme, langtfra er den gr. Entuſiaſt, man vilde han ſkulde være, ſaa følger ikke deraf med Nødvendighed, at den gr. Teori, naar den faar Indgang, og ſkal opdrage Folk fra Barndom af, ikke er farlig og ſkadelig.

I denne Tidende er det ikke ſkeet, at Kriſtendom og Pædagogik ere forvexlede med hinanden. Men viſt er det aligevel, at de høre inderlig nøje ſammen. Sand Kriſtendom er Grundvold ja og Maal for ret Pædagogik. Har Læren i det Hele Indflydelſe paa Livet, ſaa har de pædagogiſke Vink Betydning for Pædagogiken — Opdragelſen ſelv. Pædagogiſk Oplysning maa gaa forud for pædagogiſk Gjerning. Ægte Kriſtendom maa gjennemtrænge Pædagogiken, og gjøre den ſand og ſund, thi Pædagogik løsreven fra Kriſtendom baner Vej for Fordærvelſe. I ſaa Maade gjøre vi Forf.s Ord til vore og paa den ene Side ſige: forvexl ikke Kriſtendom og Pædagogik, men ſaa lægge vi ogſaa paa den anden Side til juſt ſom Forf.: Adſkil ikke hvad Gud har ſammenføjet. Viſtnok ſpørger Herren ikke efter en beſtemt Formel for udenadlærte pædagogiſke Regler, men ganſke viſt ſpørger han efter hvilke pædagogiſke Regler, man har givet og fulgt, om man har vejledet eller vildledet, om Sjælene ere blevne dragne opad til Herren eller udad til Verden. Guds Ord lægger ingen ringe Betydning i den pædagogiſke Gjerning, følgelig heller ikke i den pædagogiſke Lære, ſom det ſelv angiver Grundtrækkene til, og hvorefter ſelve Livet ſkal indrettes.

I vore Dage tales meget om at holde faſt ved ſin Tro og ſin Daab. Dette forudſætter at En ſtaar i ſin Pagt. Tillige forudſættes en Tro i Hjærtet; men om denne „ſin Tro“ er den ene ſaliggjørende eller blot en Antagelſe af enkelte Læreſætningers Ordlyd, træder ikke altid rigtig klart frem. Det ſynes ofte ſom om man tænker ſig det Ene uadſkilleligt fra det Andet. Men derved kan Sjælene bedrages, leve i en objektiv Antagelſe af Troens Formel uden gjennem daglig Omvendelſe og daglig tilbedet Syndsforladelſe og gjennem en ſubjektiv Troens Tilegnelſe af Naaden i Chriſto at ſænke ſig dybere ned i et inderligt Livsſamfund med Herren.

Ser man ſluttelig tilbage paa Forf.s hele Fremſtilling, finder man endnu Adſkilligt, ſom trængte Prøvelſe, men dette Blads lille Plads trykker ſom en ſmal, ubøjelig Sko, ſaa vi her maa ſlutte. Saa meget kan dog ſiges, at den lovede „nøjtrale Vej“ er lagt temmelig ſkjult for vore Øjne. Og da Forſoningsvilkaarene ere udeblevne, ſaa man ikke har noget egentligt Forhandlingsfundament at bygge paa, er Spørgsmaalet af Forfatteren ikke bragt et Haarsbred nærmere ſin fredelige Løsning end før. Dertil kommer, at to ſaa forſkjellige Teorier ſom den grundtv. og den lutherſke vanſkelig lade ſig forene. Man ſer, at en Opgave ſom Forf.s er lettere at ſtille frem end løſe. Og omendſkjønt det her maa blive mindre og mindre af dette Slags Skriveri, for at Skolens Gjerning og Hiſtorie kan faa den Plads, Bladet har, bliver det dog i ſin Almindelighed ſaa med Henſyn til det grundtv. Spørgsmaal, at Kampen er ſtaaende.

Udskrivning af Skolen.

I lange Tider klagede man over vort Almueskolevæsen og Loven af 1827. Endelig fik vi os en ny Lov, der over det hele Land hilsedes med meget forskjellige Følelser; — Skolelærerne jublede og tænkte: „Nu er da endelig de 7 magre Aar forbi.“ Folkeoplysningens Venner glædede sig, og fandt hovedsagelig i den videregaaende Undervisning, høiere Almueskoler etc. Kræfter, der skulde gjøre Underværker; Skolens Bestyrelser „bar over sig“ for alt det Arbejde, den nye Tingenes Orden vilde fremkalde, idet de ved Siden deraf vel ogsaa ærgrede sig over de drøje Erindringer, de under Lovarbejdet havde faaet; Folket jamrede sig for Udgifterne til det nye Skolevæsen; — men dette uagtet var et lidet Ord istand til at fremkalde den samme Følelse hos Enhver, hvor forskjellige de ellers vare: „Direktøren, Direktøren!“ For dette Udraab bøjede samtlige Partier sig, medens de — som Børn i Tusmørket — skræmte hverandre med Direktøren som med en Busemand. Gjæringen er nu begyndt at sætte sig; Skolelærerne bleve for det Meste staaende med lang Næse; Skriveriet blev for Skolens Bestyrelse ikke saa forfærdeligt endda, og synes efterhaanden at ordne sig ind i gamle Gjænger; Udgifterne til Skolen findes overkommelige, medens Skoleoplysningens mest ivrige Venner kun klage over, at man hidtil ser altfor tarvelige Frugter af de store Summers Anvendelse, og endelig har Skoledirektøren vist sig og er funden at være den Lempeligste af Alle. Skolevæsenet er begyndt at vandre en roligere Gang under den nye Ordning, og Tiden er da netop kommen til at bese dets Gang og at sammenligne dets Forfatning med Loven af 1860. For at gjøre en Begyndelse hermed skal vi denne Gang have vor Opmærksomhed henvendt paa Barnets Skolepligt.

Hvad der bringer mig til at tage fat paa dette Emne er fornemmelig følgende lille Historie. En Dreng, 16 Aar gammel, fandtes ved Udgangen af 1861 saa forsømt, at han ikke med Fordel kunde deltage i den almindelige Undervisning; han kunde ikke læse udenad, og hans øvrige Kundskaber stode i Forhold dertil. Distriktets Skole- og Fattigkomissjon bestemte derfor extra Undervisning til ham; men denne kom han ikke til at modtage, og dog blev han forleden Høst efter almindelig Konfirmasjonsforberedelse, konfirmeret, og traadte derved, i den Stand han var, ud af Skolen, uden at Skolekomissjonen havde et Ord at sige dertil. Meget mulig, at han havde tilegnet sig Kristendommens Sandheder — jeg vil haabe, at han som Konfirmand var forsvarlig forberedt; men sikkert er det dog, at han Intet havde inde af de andre Fag, Loven paabyder. Men skulde den Lov, der har §§ som 9 og 16 være ligegyldig ved Barnets Udskrivning af Skolen i en saadan Uvidenhed?

Efter den ældre Lov (§ 15) var ethvert Barn skolepligtigt fra det fyldte 7de eller 8de Aar til dets Konfirmasjon. Derved betegnedes Skolen stærkt som Kirkeskole; thi det var kun det Religiøse, som stod under bestemt Kontrol; vi havde rigtignok Skoleexamina, ved hvilke Barnet skulde for Præst, Lærer og Medhjælper aarlig gjøre Rede for samtlige Undervisningsfag; men Bestemmelserne for disse Examina vare saa lidet begrændsede, og de bleve vel og i Almindelighed udførte paa en saadan Maade, at den borgerlige Oplysning, som under Lovarbejdet i 1827 vistnok kun skimtedes dunkelt og ubestemt, lidet vandt derved*). Det var da saa naturligt, at Sko-

*) At de aarlige Skoleexamina heller ikke nu overalt komme til sin Ret, er der Grund til at formode.

len i Folkets Erkjendelse kun fremtraadte som Kirkeskole, og det er af samme Grund lige naturligt — thi det gamle Tilvante har en sær Kraft til at kverve Synet — at det nu falder vanskeligt for Mange at sætte sig ind i den nye Lovs afvigende Bestemmelser, der af Almueskolen fordrer en Almendannelse, som den saavel i de bestemte Examina som i Udskrivningen af Skolen har sikret sig Midler til at kontrollere.

„Skolepligtigt er“ ifølge den nye Skolelov (§ 49) „ethvert Barn fra det fyldte 8de Aar til det udskrives af Skolen. Udskrivning af Skolen foregaar i Regelen ved Barnets Konfirmasjon.“ Udskrivningen af Skolen er tydelig herved fremstillet som en Akt, om ikke særskilt fra, saa dog ved Siden af Konfirmasjonen, som den Kgl. Kommissjon i sine Bemærkninger ved Lovudkastet, Side 56, § 51, udelukkende betragter som en Kirkesag, der ikke er Gjenstand for Behandling i Skoleloven. Og dog har man hos os, og vel ogsaa paa mange andre Steder i Landet, hidtil overseet denne Bestemmelse, idet man har som før ladet Konfirmasjonen, ved hvilken alene Barnets Kristendomskundskaber ved Præsten bliver prøvet, ubetinget gjælde som Skoleundervisningens Slutsten.

I den Kgl. Komissjons Betænkning ved Lovudkastet, Side 16, heder det: „Staten fordrer, at Almueskolen skal være en Anstalt til almenborgerlig Dannelse, hvoraf det Religiøse ikke skal udelukkes; Kirken vender denne Sætning om og siger: Almueskolen skal være en Anstalt til Almuens religiøse Opdragelse, men hvoraf den borgerlige Oplysning ikke maa udelukkes. Begge Fordringer ere fuldt berettigede og kunne ske Fyldest; det kommer kun an paa, at ikke Synspunkterne forrykkes, men at ethvert Stadium i Livsudviklingen kommer til sin Ret, og at de Krav, hvert af dem har til Udviklingens Betingelser og Formaal, tilfulde respekteres.“ Disse Udtalelser i Forbindelse med Lovens §§ 1 og 5 vise os Almueskolens dobbelte Formaal og Virksomhed, og medens de aarlige Examina skal sikre os, at ethvert Stadium af Livsudviklingen kommer til sin Ret, skal Udskrivningen af Skolen være os Borgen for, paa den ene Side, at Synspunkterne ikke forrykkes, paa den anden, at Maalet i den højst mulige Grad naaes. Ved denne Bestemmelse om Udskrivning fra Skolen som en fra Konfirmasjonen særskilt Handling, viser Loven sig fuldkommen lig sig selv.

Men hvorledes og ved hvem skal da Udskrivningen foregaa? Loven har (§ 49) lagt den tidligere Udskrivning, d. e. Udskrivning af Skolen før Konfirmasjonsforberedelsen, i Skolekomissjonens Haand, og denne Bestemmelse sammenholdt med den Kgl. Komissjons Betænkning Side 4, og Sammes Bemærkning ved Lovudkast § 49, hvor det heder: „Bedømmelsen af, hvorvidt et Barn kan udskrives af Skolen er af den Vigtighed, at man ikke kan lægge den endelige Bestemmelse deraf alene i Præstens Haand“, vise os vel tilfulde ved hvem denne Handling bør ske, og at det er Skolekomissjonen med Præsten i Spidsen, som ene og alene her med Rette har den afgjørende Stemme. Dette fremgaar jo desuden af Skolekomissjonens Væsen og Djemed, ja, velforstaaet, ogsaa af vore komunelle Forhold.

Den, som besidder Udskrivningsretten, har en af de kraftigste Løftestænger for Skolen i sin Haand, — en Løftestang, som Skolekomissjonen ikke kan være foruden, uden tillige derved at tabe en stor Del af den Magt og Indflydelse, den maa være i Besiddelse af for at virke til Skolens Fremme og Folkeoplysningens fremadskridende Udvikling. Den, som har denne Ret, vil desuden derved have et Herredømme over Massen, som ikke bør være overdraget den enkelte Mand eller den særegne Stand, og som anvendt i Egeninteressens Tjeneste vilde være til Folkeoplysningens store Skade, istedetfor til dens Velsignelse.

Det er unægtelig, at det vilde være en byrdefuld Pligt for Skolekomissjonen, saafremt dens samtlige Medlemmer skulde ved hvert Aars Konfirmasjon rejse omkring i de enkelte Sogne for at examinere den til Konfirmasjonen forberedte Ungdom; men medens vi paa den ene Side skulle erindre, at der hvile mange ligesaa tunge og dog mindre vigtige komunale Byrder paa vore Skuldre — og vi bære uden Modsigelse — bør vi paa den anden undersøge, om vi ikke kunne efterkomme Lovens Bud og ramme Skolens Tarv paa en mere praktisk Maade enten ved at afgjøre ved hvert Aars Skoleexamen, hvorved Skolekomissjonens Medlemmer saa aligevel er forpligtede at være tilstede, hvem der til førstkommende Konfirmasjon skulde udskrives, eller Skolekomissjonen kunde af sin Midte udvælge for hvert Sogn tvende Mænd, der i Forbindelse med Præsten havde paa Komissjonens Vegne at overvære og bedømme Udfaldet ved en af Læreren holdt Examen med Barnet og afgjøre dets Udskrivning. Skulde den i 3 Aar forventede Instrux nogensinde se Dagens Lys, haaber jeg, at den nok vil indeholde tilfredsstillende Bestemmelser herom.

Hvad skal da Skolekomissjonen ved Udskrivningen tage Hensyn til? Den skal vaage over, at Skolens samtlige Fag i hver enkelt Skole og hos hvert Barn især kommer til sin Ret. Skoleloven har bestemt Almueskolens Fag, og den har bestemt Skoletiden; mere kunde den ikke bestemme; — i den stadige Skolesøgning i den befalede Skoletid i den lovmæssige Skole ligger Maalet, som skal naaes, og de Kundskaber, som under saadanne Forhold erhverves af Eleverne i Almindelighed, skal vise Skolekomissjonen, hvad den har at fordre hos den enkelte Elev, — naturligvis med tilbørligt Hensyn til Evner og andre utilregnelige Omstændigheder.

Saaledes udført har den lovbefalede Udskrivning af Skolen stor Betydning, idet den i det Enkelte skal udøve den Kontrol, som Skoledirektøren i det Almindelige og Store sikrer Samfundets oplyste Borgere; den vil virke til at aabne Folkets Øjne for Skolens Betydning som almindelig Undervisningsanstalt, lære det at agte den som en Opdrager ikke alene for Kirken, men og for Samfundet; den vil for Børn og disses Foresatte være en ædlere Spore til at benytte Skolen end Mulkter, og endelig, den vil lette den almindelige Undervisning for Læreren, derved at Almenkundskaber, som nu paa Grund af Folkets Modstand med største Varsomhed og Besvær maa indøves i Skolen, vil faa større Betydning og Interesse.

Jeg henvender mig saaledes ikke alene til Skoledirektørerne med Begjæring om faste Bestemmelser i Instruxen angaaende Udskrivning af Skolen, men især til Landets Skolekomissjoner med Paalæg om ikke at agte Lovens Bestemmelser i dette Punkt for ringe, eller give Slip paa sin Ret.

Først og sidst: Lad ikke Loven af 1860 dele Skjæbne med hin af 1827!

Mai 1864. **Vestlænding.**

Ledig er 1 L.p. i Tønset, 25 Ug. à $1\frac{1}{2}$ Sp. K. 16 ß dagl Kr. Sd. 6 U. fra 26 Juni. — Kirkes.- og L.p. i Skaadø — Kragerø — 40 U. à $1\frac{1}{2} + 1\frac{2}{5}$ Sp., Fam.bol., 100 Sp, Ks., yder 20 Spd. Pension, Kr. Std. 1 Aug. — 1 L.p. i Ytre Rendalen, 48 Sp., K. in nat. 32 Ug. Kr. Sd. 1 U.—21 Juni.—1 L.p. i Aasnæs — Solør — 80 + 50 Sp., Skolegaard, f. 2 Kjør, avl. 200 Snese Lo, 12 Td. Pot. Kr. Sd. — 1 L.p. i Vang — Hedem. —, 36 U à $1\frac{1}{2} + 1\frac{1}{5}$ Sp. Kr. Std. — 1 L.p. i Haaland — Jæderen — 32 U. à 1 Sp., K. in nat. Kr. s. Std. 6 U. — 19 Juni. — 1 L.p. i Skt, 30 U. 75 Sp., Fam.b., 20 Maal Jord, Havneg. Kr. St. 31 Juli. — I Land: K.s.p. ved Fluberg Hovedkirke 44 Sp. 1 L.p. 36 U. à $1\frac{2}{5} + \frac{1}{6}$ Sp. 2) Ks.p. i Torpen, 16 + 38 Sp. og 1 L.p. 36 U. à $1\frac{2}{5}$ Sp. og Kost, senere Jord, Bolig og Skolehus til begge Ks.- og L.p. Kr. Std. — 1 L.p. i Asker, 36 U., 120 Sp., 8 Maal J. Kr. Std.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. } August 1864. { Nr. 8.

Den grundtvigske Pædagogik.

Af Cand. theol. A. Weenaas.

III.

Den grundtvigske Undervisnings- og Opdragelsestheori udmærker sig foruden ved sin ensidige Betoning af den mundtlige Undervisning og den dermed forbundne Forkasten af Lærebogen ogsaa ved noget Andet og maaske endnu Farligere, ved en ubetinget Fordømmelsesdom over fast Alt, hvad der paa Skolens Gebet heder Tvang. Men ogsaa her møder os den samme Uholdbarhed og Modsigelse. Vi ville, for at give det rette Indtryk af Anskuelsen, meddele nogle af de mest bestemte Ytringer angaaende dette Punkt fra grundtvigiansk Side paa sidste Skolelærermøde i Kristiania*). „Man burde ikke", siger en af Anskuelsens Talsmænd, „tvinge Børn, som ingen Lyst føle, til Kristendomsundervisningen i Skolen; — — Kristendom maatte man ikke tvinge Nogen til, altsaa heller ikke kristelig Oplysning; — — saadanne tvungne Kristne vilde vandre Livet gjennem som aandelige Benrangler; man havde berøvet dem den Lyst, som kun Frivilligheden kan skabe." „Barnet skal undervises paa den Maade, at man skal tale venligt, hjerteligt og overbevisende til det, og saaledes ikke tvinge Nogen uden ved Overtalelse og Evangeliets Tvang, som er en Kjærlighedstvang, om man saa kan kalde den." „Var der noget Barn, som var uvilligt til at høre, naar Forældrene talte til det om Vorherre, om hans Godhed og Alt, hvad de skylde Ham, saa maa ikke Forældrene tvinge det dertil; man kunde ikke skabe Kristne ved Tvang, men vel Hyklere og forstenede Mennesker." „En væsentlig og ganske overordentlig Hindring for Undervisningens Frugtbarhed fandt derfor Taleren i den Tvang, som anvendtes enten fint eller grovt, enten i Ord eller Gjerning." Men til samme Tid siger han: „Han vilde nok Tugt, men ikke Tvang." „Moralsk maa Tugt finde Sted", „alt moralsk Slet maa banlyses fra Skolen, og man maa tugte Børnene, naar de gjøre Ustykker, ville springe paa Bord og Bænke, men Tvang maa hverken Skolen eller Forældrene tage under sin Beskyttelse" o. s. v.

Hvad der her først træder os imøde, er en iøinefaldende Uklarhed med Hensyn til Begreberne „Tugt" og „Tvang," som jeg først kortelig vil søge at oplyse, for dernæst at gaa over til det egentlige Hovedspørgsmaal: Grundtvigianismens Forkastelse af al Tvang ved den kristelige Religionsundervisning.

Grundtvigianerne ville altsaa indskrænke Begrebet Tugt til en enkelt Side af Lærerens pædagogiske Virksomhed, nemlig hans Vaagen over den fornødne Skoledisiplin og hemmende Indskriden, naar denne maatte krænkes.

---

*) Disse og de forhen citerede Ytringer ere tagne af Aftenbladets fuldstændige Referat, Aug. og Septbr. Maaned f. A. — Her maa ogsaa anmærkes, at i denne Afhandlings II Stykke i No. 3 er indløbet følgende Trykfeil: S. 33 Linie 2 f. o. staar: under en mere selvstændig Udvikling, læs: til en mere selvstændig udviklende. S. 35 L. 22 f. n. staar konseqventse, læs: konseqvente. Fors.

Al Virksomhed forøvrigt fra Lærerens Side, der maatte være beregnet paa at bøie Barnets Villie og lede den i det rette Spor, naar den ikke har dette disiplinariske Formaal for Øie, skal hedde Tvang, og som saadan være forkastelig. Men dette synes kun slet at stemme overens med den hellige Skrifts Brug af Ordet „Tugt" (se Ordspr. 13, 24; 3, 11 fg.; 19, 18; Sir. 30, 1 fg. [sml. forneml. V. 2 med V. 3]; Gal. 3, 25 sml. m. 4, 1 fg.; Eph. 6, 4; Ebr. 12, 5 fg.). Paa flere af de anførte Steder sammenlignes Guds Forhold til sine Børn med en Faders Forhold til sin Søn, paa andre tales der udelukkende om Forældrenes Forhold til sine Børn, men overalt benyttes Udtrykket „Tugt" for at betegne hele den opdragende Virksomhed, der har til sit Maal at hindre den onde, selvraadige Egenvillies fordærvelige Udvikling, for derved at lade den nye, gjenfødte Villie komme til Kraft og Gudsmennesket voxe en gudvelbehagelig Vækst. Dette fremgaar klart først deraf, at Guds sandelig ikke paa nogen blot enkelt og allermindst ydre Side af Menneskelivet rettet Opdragervirksomhed betegnes med det samme Udtryk som den tilsvarende og hin tjenende faderlige og moderlige, dernæst deraf, at dette Udtryk, brugt alene om denne, ingenlunde staar sideordnet med noget andet Udtryk som betegnende kun en Del af Opdragelsen, men omfatter den hele paa Villien rettede Virksomhed, der gaar Haand i Haand med „Formaningen", den kr. Undervisning og Oplysning (Eph. 6, 4: opføder dem i Tugt og Herrens Formaning). Den hel. Skrift kjender intet andet Udtryk for den himmelske som den jordiske Opdragers bøiende, ledende og drivende Indflydelse paa Opdragelsens Gjenstand end netop Begrebet „Tugt", og forstaar derved altsaa ingenlunde den enkelte, vistnok ogsaa saare fornødne, men dog i Baggrunden staaende Virksomhed fra Lærerens Side, der opretholder den nødvendige Ro og sømmelige Opførsel under Undervisningen. Den bruger Ordet i en ganske anderledes omfattende og dybtgaaende Betydning, end den grundtvigianske Anskuelse lader til at ville benytte det. Ganske i Overensstemmelse med den hel. Skrift befinder sig ogsaa i dette Stykke den i Sandhed lutherske Pædagogik. Lutherske Pædagoger, som f. Ex. en Palmer, betragter Begrebet „Tugt" som „den kr. Pædagogiks reale Grundbegreb", og det, „fordi baade det bibelske og kirkelige Sprog fra ældste Tid af under dette Navn sammenfattede al en Gud velbehagelig Opdragelses Anliggender*)." Tugt bliver af dem ikke forvexlet med, men nøie adskilt fra Tugtelse, og opfattet som „indbefattende i sig Alt, hvad der nøder den endnu af Kjødet beherskede Villie til at underkaste sig en høiere Villie, en Lov", hvilket meget vel kan ske uden „Tugtelsen", men som Grundtvigianerne synes at glemme, idet de øiensynlig forvexle Begrebet „Tugt" med „Tugtelse" og kalde „Tvang", hvad man skulde kalde „Tugt", og „Tugt", hvad man, om man vilde, kunde kalde „Tvang" eller rigtigst kun betragte som et underordnet Moment i Hovedbegrebet „Tugt." Deres Modbydelighed for Alt, hvad der heder Tvang, har forledet dem og kan alene forklare os denne besynderlige Brug af Udtrykket „Tugt." Idet de nemlig paa det bestemteste ville bortvise al Tvang eller Tugt fra den kr. Religionsundervisning, kunne de dog ikke ganske dølge for sig, at en vis Tugt er fornøden, thi dertil vidner den hel. Skrift saavel som vore oplyste Fædre altfor klart derom, og bruge da Udtrykket paa den ovenfor udtalte høist uheldige Maade. For os ere Udtrykkene „Tvang" og „Tugt" i Grunden ensbetydende, idet Alt, hvad der

---

*) Se Palmers Pædagogik, om Opdragelsens Udførelse gjennem Kjærlighedens Tugt og Sandhedens Tugt (i den sv. Overs. Side 139). Forf.

for Barnet virker tvingende paa den naturlige Egenvillie er Tugt, og Alt, hvad der tugter Barnets Egenvillie i de rette Spor, ogsaa kan kaldes Tvang. Naar derfor Udtrykket „Tugt“ i den antydede, den hele Opdragelse omfattende, Betydning foretrækkes, saa er det, fordi det er det almindeligt brugelige og ved den hel. Skrifts Sprogbrug fastsatte, og vi ville derfor i det Følgende betjene os af dette Udtryk istedetfor det af Grundtvigianerne brugte, noget mere fremmede Udtryk „Tvang.“

Naar Grundtvigianerne ivre saa meget mod al Anvendelse af Tugt fra Lærerens Side ved Religionsundervisningen, tage vi visselig ikke Feil, naar vi ogsaa her søge Aarsagen i Anskuelsens eiendommelige Karakter, nemlig i dens pelagianiserende Retning og den dermed forbundne Overseen af Lovens Betydning ikke blot som „en Lygte for vor Fod og et Lys paa vor Sti“, men ogsaa som den, der „virker Syndens Erkjendelse“ og netop derved er vor „Tugtemester til Kristum.“ Ganske mærkelig er her den Lighed i Udviklingen, som finder Sted mellem Katholicismen og Grundtvigianismen. Begge stemme overens i at fjærne sig fra det skrevne Ord og opstille et andet Ord over dette, Katholikernes Tradition og Grundtvigianernes levende Ord, og begge udvikle sig i en lignende pelagianiserende Retning. Det synes, som om deres Øie ved at vende sig bort fra Skriften som det eneste oprindelige og i Ordets fulde Forstand guddommelige Lys er bleven fordunklet, saa at de ikke kunne se ret hverken Guds Hellighed eller Menneskets Syndighed, hverken Lovens dybe aandelige Krav eller Menneskehjertets tilsvarende bedrøvelige Forhold. Grundtvigianerne tale, som bekjendt, i det Vide og Brede om det Menneskelige og Naturlige, hvis Miskjendelse de idelig søge at paadutte sine Modstandere, medens de ved den stærke Betoning heraf selv allerede staa i Fare for at glemme, at det Naturlige i og for sig er syndbesmittet og fordærvet, saalænge ikke den Hellig-Aands fornyende Virksomhed faar komme til og udrense Syndens gamle Surdeig, og at der ikke gives Noget i Verden, der er i den Forstand ligegyldigt for den Kristne selv, at det i det enkelte Tilfælde er overladt hans egen frie Selvbestemmelse at vælge eller gjøre, hvad han behager. Men det er dog mindre til disse stærke Udtalelser om Naturen og Menneskelivet man sigter, naar Retningen med Grund beskyldes for Pelagianisme. Dens Ordførere*) har ligefrem og med stærkt Eftertryk udtalt, at „Gudsbilledet ikke er tabt“, at der „er noget Godt tilbage efter Faldet“, at der er en „bedre Villen“ hos det naturlige Menneske, der kun trænger til aandelig Frigjørelse, at det naturlige Menneskehjerte „banker for noget Evigt og Uendeligt“, og at af det naturlige Sjæleliv „udvikler sig Tro, Haab og Kjærlighed ligesaa naturlig som Grenene af Roden.“ De tale vistnok om Menneskenaturens dybe Fordærvelse, men de ere til samme Tid ængstelige for, at der ikke skal blive lidt Godt tilbage, hvorved Opreisningens Mulighed skal blive forklarlig. De fraskrive det naturlige Menneske „Fiendskab mod Gud“, Villiens bestemte Modsætning mod den guddommelige (sml. Rom. 8, 7) og betone stærkt, at „der ikke er indtraadt en gjensidig Uafhængighed og Ligegyldighed“, men at „en inderlig og dyb Længsel“ er tilstede. Mennesket synder, idet det „ikke bruger sin Frihed“, men lader sig lede af sin onde Natur, og Menneskets Sjæl synder kun derved, at „den ikke bruger Selvbestemmelsens Kraft til det Gode og saaledes lader sig be-

*) Se Ingier: Om Gudsbilledet. Kirkel. Folkebl.s forr. Aarg, No. 9, 10, 13, 14, 20, 22, 24, 30, hvilken Afhandling Forf. selv betegner som en Fremstilling af Gudsbilledet, han havde fundet i Grundtvigs Skrifter. Forf.

stemme af det Onde." Frelsens Mulighed forudsætter en „Modtagelighed", en „Bekvemhed" osv. Vi behøve ikke Mere for at se, at dette kun slet stemmer med den paa den hellige Skrift grundede lutherske Kirkelære, at Mennesket fødes til Verden „uden Gudsfrygt, uden Tillid til Gud og med ond Begjærlighed", at den menneskelige Villie kun har „Frihed til at udøve den borgerlige Retfærdighed, men ikke har Kraft til uden den Hellig-Aand at udøve Guds Retfærdighed" (Augsb. Konf. Art. 2; 18). Den fremhæver, at „dersom efter Skriften Kjødets Sands er Fiendskab mod Gud (Rom. 8, 7), saa er det vist, at Kjødet ikke elsker Gud; dersom det ikke kan være Guds Lov underdanigt, kan det heller ikke elske Gud. Der læres ligefrem, „at Menneskehjertet uden den Hellig-Aand hader den dømmende Gud." Thi „Loven virker Vrede" (Rom. 4, 15. Konf. Apol. Art. 2: 11. 12). Kun en nærmere Udvikling af det her Anførte er det vi gjenfinde i Konkordieformlen, i Art. „om den frie Villie": „Vi tro, lære og bekjende, at Menneskets uigjenfødte Villie ikke alene er bortvendt fra Gud, men ogsaa er bleven en Guds Fiende, saa at den kun har Lyst og Villie til det Onde, og hvad der er Gud imod (1 Mos. 8, 21; Rom. 8, 7)." „Guds Ord vidner, at Mennesket ikke alene er svagt, afmægtigt, udygtigt og dødt til det Gode, men ogsaa ved Arvesynden saa jammerlig forvendt, heltigjennem forgiftet og fordærvet, at det af Beskaffenhed og Natur er ganske ondt, gjenstridigt mod Gud og ham fiendsk og altfor kraftigt, levende og virksomt til Alt, hvad der mishager Gud og er ham imod (1 Mos. 8, 21; Jer. 17, 9; Rom. 8, 7; Gal. 5, 17; Rom. 7, 14. 18. 22. 23)." Af de sidstanførte Steder sluttes, at „naar hos den hellige Paulus og andre Gjenfødte den naturlige eller kjødelige frie Villie ogsaa efter Gjenfødelsen modstræber Guds Lov, saa vil den meget mere før Gjenfødelsen stride imod Guds Lov og Villie og være den fiendsk." Heraf drages den naturlige Slutning, at den frie Villie af egne naturlige Kræfter ikke alene Intet kan virke eller medvirke til sin Omvendelse, men at den ifølge sin medfødte onde, gjenstridige Natur fiendtligen modstræber Gud og Hans Villie, naar den ikke bliver oplyst og ledet ved Guds Aand." Mennesket er derfor i aandelige Ting som „en Saltstøtte", „ja, som Stok og Sten, som et dødt Billede, der hverken bruger Oine eller Mund, hverken Forstand eller Hjerte." Naar Guds Barmhjertighed har villet, at den arme, faldne menneskelige Natur fremfor de faldne onde Aander „igjen skal blive skikket til og delagtig i Omvendelse, Guds Naade og det evige Liv", saa er det begrundet ikke i „egen, naturlig, virkekraftig Dygtighed eller Evne (thi dets Natur er Fiendskab og Gjenstridighed mod Gud)", men i „idel Naade, ved den Hellig-Aands naadige kraftige Virksomhed." „Og dette", siger den, kalder Dr. Luther „capicitas (non activa sed passiva") d. e. Menneskets (ikke virke-kraftige, men lidende) Frelse-Evne, hvilken han forklarer saaledes: „Naar Fædrene forsvare den frie Villie, tale de om, at den er skikket til at blive fri, at den nemlig ved Guds Naade kan blive omvendt til det Gode og blive virkelig fri." Men uden den Hellig-Aand kan Mennesket af egne naturlige Kræfter i aandelige Ting „ligesaalidt begynde, virke eller medvirke Noget, som en Sten eller Stok eller Lerklump" osv. — Af det her Anførte af den lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter vil det forhaabentlig allerede være indlysende, at den lutherske Kirke ikke kjender til nogen naturlig „bedre Villen, nogen naturlig „Rod til chr. Tro, Haab og Kjærlighed", nogen „dyb Længsel efter Gud" osv., men at den bestemt henregner enhver saadan Opfattelse af Menneskenaturen til Pelagianisme og Synergisme. Muligheden til Opreisning og Frelse ligger for den ikke i

noget Godt, der efter Faldet er tilbage i Menneskets Natur, men ene og alene i Guds Barmhjertighed og paa Menneskets Side i den Omstændighed, at Mennesket er vedbleven at være Menneske d. e. at den menneskelige Natur, om end saa gjennemtrængt af Syndens Gift som „det gloende Jern“ af Ilden, dog kan frigjøres, renses og fornyes fra Syndens sørgelige Besmittelse. Naar man peger hen paa Samvittigheden som noget Godt, der dog skulde være tilbage hos det faldne Menneske, saa er jo den, objektivt betragtet, som Guds Domstol i Menneskets Hjerte, saalangtfra noget Godt, der tilhører Menneskets Natur, at den tvertimod kun er et nyt Vidnesbyrd mod Mennesket om dets dybe Affald fra Gud, og, subjektivt betragtet, som Mennesket tilhørende, deler den øvrige Naturs Fordærvelse og kan ingenlunde uden Guds Ord og den Hellig-Aands Virkning bekomme en levende Magt over Menneskets Hjerte. Den menneskelige Natur maa altsaa saavel hos Barnet som hos den Voxne erkjendes at være i Bund og Grund fordærvet, bortvendt fra Gud og henvendt til det Onde, thi „Menneskets Hjertes Tanke er ond af hans Ungdom“ (1 Mos. 8, 21). Barnet har som saadant af sig selv ingen Lyst til det Gode, ingen Lyst til Guds Lov; det mangler efter sin Natur ikke blot Oplysning om Gud og hans Villie, men ogsaa Villie til at vandre i denne og til at søge den fornødne Oplysning om Guds Raad til vor Salighed. Dets Natur maa paa det Bestemteste erkjendes som ond d. e. ikke blot i sig selv afmægtig i enhver Henseende til alt det Gode, men ogsaa tilbøielig til alt det Onde, fiendsk mod Gud, og hvad der hører Gud til. Det har en Natur, der ikke blot „ikke fatter de Ting, som høre Guds Aand til“, men hvis „Sands endog er Fiendskab mod Gud.“ Det naturlige Barn er, som Grundtvigianerne idelig fører i Munden, vistnok ikke nogen Djævel, forsaavidt som Frelse endnu er mulig, og dets menneskelige Natur, om end ganske fordærvet, dog ikke er ophævet, men Djævelen har dog istedetfor Guds skjønne og herlige Billede, som var skabt efter Gud i Sandhedens Retfærdighed og Hellighed, (Eph. 4, 24) indplantet sit eget hæslige Billede og indgydt sin Slangegift i Sjælen, der har gjennemtrængt den hele Natur, saa at denne følger og elsker Djævelens Villie, men hader og flyr Guds Villie (se 1 Mos. 6, 5; Rom. 3, 10 fg.; 8, 6; Gal. 5, 17. 19; Eph. 2, 3). — Nogen væsentlig Forandring i denne Menneskenaturens sørgelige Tilstand er ikke indtraadt derved, at Barnet ved Daaben er bleven gjenfødt, og Gudsbilledet saaledes fornyet i dets Sjæl. Barnet er vistnok ophørt at være et Vredens Barn (Eph. 2, 3) og er bleven et Guds Barn i dette Ords fulde og herlige Betydning, et nyt Menneske, en ny Natur er bleven skabt i det, og den gamle Natur har tabt sin oprindelige Magt og Herredømme, er korsfæstet med Lyster og Begjæringer. Men ligesom den korsfæstede Misdæder ikke derfor er død, men fremdeles kan give Livstegn fra sig, ja, komme til sin fulde Kraft igjen, om Korsfæstelsen ophører, saaledes giver den korsfæstede Natur ofte meget stærke Livstegn fra sig og kan desværre meget snart igjen indtage sin gamle Herskerthrone, om den ikke gjennem den daglige Fornyelse bliver mere og mere dødet, mere og mere afkræftet, indtil den ved Døden gaar ganske til Grunde. Den myndige Kristen maa derfor „forarbeide sin Saliggjørelse med Frygt og Bæven“, at „den gamle Adam i os kan druknes ved daglig Anger og Bod og dø med alle Synder og onde Begjærligheder.“ Veien gaar gjennem „Anger og Bod“, gjennem daglig Syndserkjendelse og daglig Syndsforladelse og deraf flydende Syndsaflæggelse. Den Kristne maa dagligen „dømme sig selv, at han ikke skal fordømmes med Verden“ (1 Kor. 11, 31. 32), i den Hellig-Aands Skole lære at tugte sig selv, at

han kan opdrages til Guds Rige. Han maa dagligen gjennem Ordet og Aanden se sit aandelige Forhold i det rette Lys, derved ydmyges til Syndserkjendelse og drives hen til Kristum. Loven med sit dybe, det ganske Menneske omfattende Krav er fremdeles for ham en Tugtemester til Kristum, det Speil, hvori han ser sin sande naturlige Skikkelse, det Ord, der dømmer over Hjertets Tanker og Raad. Han tugter altsaa derved sig selv, at han lader Aanden gjennem Ordet udøve sin „overbevisende, rettende, optugtende“ Virksomhed paa sig. Men den samme Vei, som er anvist den myndige Kristen, maa ogsaa være for den umyndige, for det kristel. Barn. Ogsaa dette har jo, som vi have seet, uagtet gjenfødt, en ond Natur, et gammelt Menneske, der besidder hele den menneskelige Naturs dybe Fordærvelse, og som hvert Dieblik søger at gjøre det nye Menneske Rangen stridig. Ogsaa her maa finde Sted en Strid mellem Aanden og Kjødet, og dette overvindes af hin. Kjødet maa, eftersom Personligheden udvikler sig, mere og mere dødes, medens det nye Menneske voxer en Gud velbehagelig Væxt. Men ogsaa her ligesaavel som hos den myndige Kristen kan Kjødets Dødelse ene og alene foregaa gjennem Tugt, gjennem Overbevisning om Synden, deraf flydende Anger og Søgen efter Naade og Forladelse. Barnet maa stadig stilles sine Feiltrin for Die, og det ikke blot som enkelte, usammenhængende Gjerninger, men som alle udspringende fra en fælles Rod, en fælles Kilde, nemlig det onde Hjerte, ligesom det stadig maa søges bragt til en levende Erkjendelse af, at disse ere virkelig Synd, Krænkelse af en hellig Lov, en god og retfærdig Fadervillie, hvilket høiligen maa bedrøve det. Men hvad bliver nu Forskjellen mellem det kr. Barn og den myndige Kristen? Jo, det er fornemlig den, at den sidste er kommen saa vidt, at han tugter sig selv, at han selv ved at underordne sig og bøie sig under Ordets eller Guds Revselsers tugtende Magt, medens Barnet tiltrænger en menneskelig Opdrager, der kan lede det ved Haanden og bringe det til en levende Bevidsthed om det Gode og det Onde, til at bedrøves over dette og glæde sig i hint, der kan af og ved Ordet oplyse dets Forstand og bøie dets Villie, med et Ord: tugte det. Allerede meget tidlig vil Barnets naturlige Egenvillie gjøre sig gjældende og aabenbare sig i sin fordærvede Tilstand som stridende mod det Gode, som Egenraadighed og Gjenstridighed. Den vil følge sin egen Lyst, sin egen Lov, som det fordærvede Hjerte dikterer det, og det nye Menneske i det er endnu ikke saaledes udviklet, at det kan se denne sin onde Villie i det guddommelige Ords Lys og lade Ordet dømme og tugte den. Det er et Barn, og det er eiendommeligt for Barnet at „tænke som et Barn og tale som et Barn“, men, saalænge vi ere Børn, maa vi staa under „Tugtemestere“, „Formyndere“ og „Husholdere.“ Derfor er det ogsaa af den vise og kjærlige Gud ordnet saaledes, at der er sat Opdragere, Forældre og Lærere over det, for at disse skulle erstatte, hvad der hos Barnet mangler, skulle ved sin kr. Visdom virke til det gamle Menneskes Dødelse og det nye Menneskes Udvikling. Disse ere den af Gud indsatte Auktoritet, hvis Villie Barnet maa agte som en Lov og ubetinget adlyde. De skulle vaage over det dem anbetroede Barn som over sig selv, ved sin Tugt bøie Egenvillien og hindre alle Udbrud af den naturlige Egenraadighed, hvori den gamle Natur hos Barnet fornemlig vil komme tilsyne. Og denne tugtende Virksomhed maa ingenlunde være indskrænket til enkelte Udbrud af den egenraadige Natur, men omfatte dem alle, i hvilken Retning de end gaa, og paa hvilken Maade de end ytre sig. For Alt, hvad der kan kaldes Egenraadighed, maa der fra Opdragerens Side paa det Bestemteste sættes

en Skranke, som er kr. Tugt. Undlades dette, vil snart Barnets Hjerte forvandles til en Torne- og Tidselager, som ofte først efter meget Aandens Arbeide igjen kan blive dyrkbar og frugtbærende, ja, maaske for stedse vorde øde. Forholder det sig nu saaledes, at denne Tugt maa omfatte alle Egenvilliens Ytringer, saa er jo dermed ogsaa givet, at den maa fremtræde mod den Egenraadighed fra Barnets Side, der bestaar deri, at Barnet ikke vil bruge de det skjænkede Evner for at tilegne sig den fornødne Kundskab og Oplysning om Gud og hans Frelsesraadslutning. Man maa nemlig holde bestemt fast ved, at Barnet er den Umyndige, der netop er sat under Formynder, for at det ikke skal gjøre, hvad det selv behager, og følge sin vanartige Villie. Barnet har, som vi have seet, i og af sin Natur ingen Lyst til Gud, men tvertimod Ulyst baade til at høre om ham, tale om ham og lære ham at kjende, hvortil kommer den for Menneskenaturen eiendommelige Hang til at unddrage sig „Arbeidet i Ansigtets Sved", til Magelighed og Lediggang. Skulde altsaa Opdrageren give efter for denne dobbelte onde Retning hos Barnet, maatte Følgen deraf nødvendigvis blive den, at faa eller intet Barn modtog kr. Religionsundervisning, men voxede op som en Tyrk eller Hedning. Barnet vilde visselig vide at tage sig Grundtvigianernes Princip, at „man ikke skal tvinge modvillige Børn til at høre om Vorherre", til Indtægt, og, om det end samlede Kundskab baade i det Vide og Brede om alt Andet, dog forsømme at erhverve sig den nødvendigste af alle Kundskaber, Kundskaben om Gud. Det vilde ikke blot undlade at faa den fornødne kr. Oplysning, men det vilde ogsaa falde hen i en fuldkommen ukristelig Livsretning, lade sig beherske af sin onde Natur, og det ved Daaben skjænkede nye Liv dø en tidlig Død. Thi Lyset er jo Livets Bærer, en sand kr. Kundskab det nødvendige Grundlag for et sundt kr. Liv. Grundtvigianernes forunderlige Paastande vilde altsaa føre til den nødvendige Slutning, at Barnet vistnok i enkelte Henseender (som med Hensyn til anstændig og ærbar Opførsel ligeoverfor Mennesker) skulde staa under en vis Tugt, men der, hvor det gjælder Menneskets høieste Anliggender, hvor selv den myndige, ja langt fremadskredne Kristen saa ofte kan trænge til et Menneske, der kan vise ham Veien, ja, tugte ham med Ordets Svøbe, nemlig Forholdet til Gud, der skal man lade Barnet have sin fri Raadighed, der skal man kun tale til det paa en „venlig og overbevisende Maade", og saa forøvrigt lade Barnet være overladt til sig selv. Enhver besindig Fader, Moder eller Lærer maa dog bæve tilbage for det forfærdelige Ansvar, han ved en saadan Fremgangsmaade vilde paadrage sig. Barnets Sjæl skal kræves af hans Haand, og det forvildede Barn vil engang, maaske naar det er forsilde, bittert bebreide sine Opdragere, at de gav dets uforstandige og onde Villie frit Løb! — Man glemmer aabenbart ved slige Paastande tvende Ting, nemlig at Barnet er et Barn, og at det, om end døbt og gjenfødt, dog fremdeles bærer paa en ond, fordærvet Natur, der strider mod Alt, hvad godt er. Som Barn, og det et fordærvet Barn, maa det ikke have sin frie Villie i noget, allermindst i det Vigtigste og Vanskeligste, i dets religiøse Liv. Det maa ikke blot gives alle Midler ihænde, hvorved det kan komme i Besiddelse af dette Liv, men dets Villie maa ogsaa bøies til at benytte disse Midler, ledes gjennem Opdragerens Paavirkning til den rette Erkjendelse og den rette Annammelse af dem. Opdrageren maa ikke glemme, at Barnet mangler den udviklede Forstand og Dømmekraft, men at det desværre har en ond og gjenstridig Villie. Han maa derfor ikke blot søge at oplyse det om det sande Gode, om Gud, hans Væsen og Villie, men ogsaa gjøre,

hvad han kan, for at hindre den onde Villie fra at gjøre Indtrykket af hans Tale med det til Intet. Var Barnet ikke et Barn, vilde det kunne lade Aanden ligefrem gjennem den meddelte Sandhed udøve den tugtende Indflydelse og bøie Villien til Sandheds Lydighed, men, da Barnet nu engang er et Barn, trænger det til en Udenforstaaende, i hvem det ser en over sig staaende Auktoritet, som kan gjøre, hvad det selv skulde gjøre, sætte en Dæmning for den onde Villies Udbrud og skadelige Indflydelse, saavel til en lydig og uforstyrret Tilegnelse af Sandheden som til den fastsatte Bevarelse deraf og lydige Underkastelse derunder. — Ikke maa man her indvende, at dette ialfald ikke kan tilkomme Læreren, at „hvis man endelig vil tvinge sine Børn til at modtage Religionskundskab", maa dette dog blive Forældrenes Sag. Man vilde vistnok da allerede have gjort en stor Indrømmelse, ja, den væsentligste, idet man indrømmede Tugtens Tilladelighed, om end ikke Nødvendighed, men man befandt sig dog i Vildrede med Hensyn til Lærerens rette Stilling til hans Børn. Man vilde aabenbart glemme, at Læreren paa Skolen indtager den Plads, Forældrene indehave i Hjemmet. Han maa kræve og modtage den samme Ærbødighed, den samme punktlige Lydighed og Opmærksomhed, ligesom og et lignende Hengivenheds- og Kjærlighedsforhold maa finde Sted mellem ham og hans Børn, som til Forældrene; og han maa paa sin Side ikke nedbryde eller forstyrre Forældrenes Gjerning, men han skal styrke og stadfæste denne. Men en saadan ligefrem Nedbryden vilde det være, om Læreren, medens Forældrene stillede sig til Opgave efter Guds Ord „at opføde sit Barn i Tugt og Herrens Formaning", vilde sige til det samme Barn omtrent saa: „Hvad din Religionskundskab og din Tilegnelse af den angaar, saa er det ganske overladt til dig selv; hvis du ikke selv behager at høre noget om Gud og lære ham at kjende, saa skal du fra min Side ikke blive nødet dertil, om du end derved skader dig selv og bedrøver Gud og mig" osv. Grundtvigianerne maa, om ikke netop tale med disse Ord, saa dog handle efter en saadan Theori og staa derved i stor Fare for at sætte Splid mellem Skolen og Hjemmet. Erkjender Læreren Forældrenes Fremgangsmaade i dette Stykke for tilladelig, er det hans ubetingede Pligt at følge den samme. Forældrene have anbetroet ham sit Barn, sat ham i sit Sted over det og meddelt ham sin Myndighed og Auktoritet, ikke for at han skal virke i Modsætning til dem, men for at han skal være dem behjælpelig med at udføre, hvad de selv ikke kunne eller have Anledning til, skal vaage over det som sit eget, skal drage Omsorg for, at det ikke blot faar den kr. Oplysning, men ogsaa tilegner sig den i sit Hjerte og gjør den anvendelig paa sit Liv. Læreren er ligesaavel Barnets Opdrager som Forældrene, og hvad der er nødvendigt for Opdrageren i det Hele, bliver saaledes ogsaa nødvendigt for Læreren.

Der gives endnu en anden Form af Tvang, som vistnok ikke nærmest hører ind under det her behandlede Spørgsmaal, men som, da ialfald Grundtvigianerne anse det nær beslægtet dermed, jeg vil omtale med nogle faa Ord, nemlig den saakaldte Skoletvang. Grundtvigianerne anse denne for fuldkommen uberettiget og anse den for et Brud paa den menneskelige Frihed og Krænkelse af de almindelige Menneskerettigheder, en Magt, som Staten og Kirken uden nogensomhelst Berettigelse tiltager sig, og hvorved kun de Goder, Skolen har at bringe, blive ringeagtede og misbrugte. Men ogsaa her lade Grundtvigianerne sig forlede af sin ubetimelige Frygt for enhver Slags Tvang eller Tugt. De glemme aabenbart, at saavel Kirken som Staten har den Pligt paa sig at have Tilsyn med og drage Omsorg

for, at begges Borgere faa den fornødne Oplysning. Nærmest er de vistnok henviste til at have Tilsyn med Børnenes Forældre og paase, at disse sende sine Børn ordentligen i Skolen og tugte dem dertil, om de ikke godvilligen ville gaa. Naar imidlertid Forældrene undlade at opfylde deres Pligt, eller de ere døde, og Børnenes Foresatte ere efterladne og ligegyldige, saa nødes de offentlige Myndigheder til at gribe ind og opfylde den Pligt, som af Forældre og Foresatte bliver forsømt. Allerede fra Daaben af, hvorved Barnet er bleven et Lem paa Kristi Legeme, er den kr. Menighed indtraadt i et Ansvarlighedsforhold til det lille Barn. Dette er betegnet saavel ved Fadderinstitutionen som ved den høitidelige Aflæggelse af Daabsløftet og Regnskabet for Kristendomskundskab i den hele Menigheds Nærværelse. Dette Ansvarlighedsforhold bringer Kirken til hin kontrollerende Virksomhed, men hvilken Kontrol naturligvis var betydningsløs, naar den ikke i enkelte Tilfælde, hvor det var fornødent, kunde skride ind og selv anvende den Tugt paa det vanartede og gjenstridige Barn, som Forældre eller Foresatte forsømme, og derved ogsaa bevæge disse til at ihukomme sin Pligt og sit store Ansvar. Negter man Berettigelsen af Tugt overhovedet, naar det gjælder kr. Oplysning, saa kommer man ganske følgerigtigt ogsaa til Ophævelsen af Skoletvang, men begge Dele vilde visselig være af uberegnelig Skade saavel for Barnet som for Skolen. Jeg kommer i den Anledning til at erindre, hvad jeg nylig læste i et Dagblad under en Beretning fra England, hvor det netop bemærkedes, at Englands Frygt for Skoletvang maatte for en stor Del bære Skylden for Almueskolevæsenets slette Forfatning paa mange Steder i dette Land. Friheden er et Gode, men den er et farligt Gode; dens Misbrug hævner sig forfærdeligt, noget enhver Tids og ethvert Lands Historie kan lære os. Og der er en falsk Frihed, en kjødelig Frihed, som ei vil vide af nogen Lov, nogen Kjødets Tugt, men den er ikke af Gud!

Og hermed faar jeg slutte disse mine Bemærkninger om den grundtvigske Opdragelsestheori. Deres Hensigt var, som allerede sagt, at give nogle, om end høist ufuldkomne, Vink til Forstaaelsen af denne Retning, der for mig staar som en sørgelig og farlig Misvisning saavel paa Skolens som paa Kirkens Gebet. Det var efter min Formening meget at ønske og bede til Gud om, at vor i det Hele taget saa hæderlige Lærerstand ikke vilde lade sig bedaare af Retningens falske Glands og de enkelte begavede Talsmænd, den maatte have, men „prøve Alt og beholde det Gode." Det vilde have været mig overmaade kjært at have seet denne Sag behandlet af en Anden og Dygtigere, men maaske disse ufuldstændige Antydninger kunde bevæge en i Skolen mere erfaren og prøvet Mand til at ytre sig, da vilde disse Linier dobbelt have opnaaet sin Hensigt. Derimod er det ikke disse Liniers Hensigt at indlede nogen Polemik med den grundtvigske Retning, da denne Retnings Maade at polemisere paa i Almindelighed maa ansees at være af den Beskaffenhed, at enhver Polemik bliver ufrugtbar*).

---

*) Jeg kan her ikke tilbageholde en Ytring i Anledning af Hr. Pastor C. Willes Anmærkning i sit Angreb paa Prof. Johnson (Morgenbl. No. 351 Til. og No. 3 d. A.) om Pastor Birkedals saa høit priste Opsats i Kirkeligt Folkebl. og den store Nytte, de yngre Candidater" vilde høste af at læse denne i Grundtvigianernes Dine altsaa saa mesterlige Artikel (!). Efterat jeg havde læst (og jeg læser, skjønt hørende til de „yngre Candidater", alle de Opsatser, jeg støder paa fra grundtvigiansk Side) Birkedals Produkt, som han burde have betænkt sig vel paa at sende til et fremmed Land og ladet indrykke i et norskt, om end grundtvigiansk, Blad, tænkte jeg ved mig selv: dette maa dog selv Grundtvigianerne

Jeg har ikke villet undlade uforbeholdent at bemærke dette, om jeg end ogsaa tænker mig, at disse Bemærkninger heller ikke vil vække synderlig Opmærksomhed fra Retningens Side, hvortil de heller ikke ere bestemte.

Gjenmæle.

Af J. K.

Da Hr. M. Troan i sin Artikel (se dette Blads No. 4) har erkjendt, at ikke alle Opvakte ere mere ensidige end andre Mennesker, og at Naturkundskab har sin praktiske Nytte, vil jeg ikke trætte Læserne med noget vidtløftigt Svar paa hans Artikel; kun skal jeg bringe i Erindring, at jeg i min Artikel i No. 12 f. Aarg. ankede over, at han beskyldte de strengeste blandt de Opvakte for at sætte de væsentligste Kjendetegn paa en Kristen i at hænge paa Hovedet etc., at de altsaa gjorde Hovedhængeri til Kristendom; den Paastand er noget ganske Andet end blot at beskylde dem for saadanne „Manerer", hvilke jeg aldrig har benegtet, tvertimod indrømmet samt endog anført en Forklaringsgrund til dem. Læse mellem Linierne har jeg ikke villet, og den logiske Slutningsmaade, M. T. finder saa urigtig, har jeg lært paa en offentlig Underviisningsanstalt; har jeg imidlertid her feilet, er jeg aldeles villig til at tilbagekalde Ordene. Læserne dømme! Hans Tale om alle Menneskers Ensidighed passer ikke i denne Strid; havde han sagt: de strengeste og meest ensidige Mennesker etc., havde det været en anden Sag; men Talen var kun om de Opvakte, de Stille i Landet.

Var det, hvad Naturvidenskaberne angaar, sandt, hvad Hr. M. T. mener, at nemlig al Poesi maa falde, samt at endogsaa Kristendommen maa forsvinde fra Jorden, eftersom Naturvidenskaberne stige og vinde, da vilde jeg for min Deel strax banlyse dem; men den „Spaadom" bliver nok med Guds Hjælp ikke sand; der har nok heller ikke i gamle Dage, da man ikke kjendte saa meget til disse Videnskaber, været bedre; den gamle Joh. Arndt skriver f. Ex. i „Sande Kristendom": „Derfor Vellyst, Rigdom, Ære maa i denne Mørkheds Tid Verdens tre Afguder være og fornemste Lyst og Id." Forbindelsen mellem den citerede Tale af den unge Præst Müller, der formentlig ingen Autoritet er eller vil være, og 1 a 2 Timers ugentlig Underviisning i Naturkundskab i Almueskolen, kan Hr. M. Tr. selv forklare. Regjering og Storthing, som har givet vor Almueskolelov, maa ikke have seet denne store Fare, som M. T. skildrer, siden der i Lovens § 5 er befalet som Undervisningsgjenstande „Udvalgte Stykker af Læsebogen, fornemmelig saadanne der angaa Jordbeskrivelse, Naturkundskab og Historie," og da disse ere henførte under Overskrift „Underviisningsgjenstandene," maa vel Meningen være, at det ikke skal blive med en blot Oplæsen eller Op-

---

synes gaar vel vidt; men jeg tog altsaa feil. Skal jeg i Korthed gjøre Rede for, hvad Indtryk Opsatsen gjorde paa mig, saa maa jeg sige, at den paa den ene Side bedrøvede mig meget, men paa den anden Side kan jeg heller ikke negte for, at det glædede mig, at, naar en saadan Aand virkelig var tilstede, denne tydeligere og tydeligere kom for Dagens Lys til alle Besindigeres Advarsel.
Forf.

ramsen af Stykkerne. Heller ikke i Læsebogen synes en saadan Frygt udtalt; thi Side 119 (2det Skoletrin) staar: „Linnè var en meget gudfrygtig Mand, og det bliver vel enhver, som ret gransker Guds Gjerninger.“ Se og S. 95. Vor Tids Materialisme er desværre alt for stor, men den har nok en dybere Grund end Naturvidenskabernes Fremskridt, og bedre bliver det vist heller ikke derved, at man i Almueskolen fremdeles undlader at undervise Lidt i dette Fag. Hvorfor skulde dette mere end Regning, Skrivning, Historie og Geografi, som ogsaa ere verdslige Ting, verdsliggjøre Børnenes Sind, naar det behandles i en kristelig Aand? Men Sagen er vel den, at det er noget Nyt, og alt Nyt møder gjerne Modstand, skjønt jeg ikke havde ventet, at Skolelærere skulde ville anbringe Tale om Tidens Materialisme, naar Naturfag skulde indføres i Almueskolen. Avisartikler kunne have gjort et forskjelligt Indtryk hos de forskjellige Læsere, og det bør ikke opstilles som en Hindring for Sagens rette Fremme, forsaavidt vedkommer det heller ikke Sagen som den i sig selv ikke bliver slet derved, at der skrives forkjert om den i Aviserne. Men det veed jeg, at det i offentlige Blade er udtrykkelig sagt, og jeg har ogsaa været med i at sige det, at man hverken vil drive noget Afguderi med dette Fag eller vil ved dette fortrænge andre, samt at Underviisningen ogsaa heri maa ske i den rette Aand, men det synes, som om disse Udtalelser ikke ere blevne paaagtede. Hr. M. T. er maaske af den Godhed i dette Blad at forklare for os, hvad han forstaar ved dette Fags „rette Hylde;“ kanske det da viser sig, at jeg ikke vil gaa det mindste videre i denne Underviisningsgreen end han, og isaafald har jo al den Tale, der er ført om Materialisme, været overflødig.

Skole-Efterretninger.

I **Danmark** blev Examen for Lærerinder (se Almueskoletid. 1ste Aarg. S. 43) første Gang holdt i Oktober 1860. Der fremstillede sig 4 Damer, hvoraf 3 fik meg. duel. og 1 duel. Til Examen i 1861 meldte sig 20, hvoraf 2 udebleve, 2 traadte tilbage under Examen, 9 fik meg. duel., 6 duel. og 1 ei uduel. I Febr. 1863 meldte der sig 9, hvoraf 1 udeblev, 2 forlode Ex. og 1 bestod den ikke; 3 erh. m. duel., 1 duel. og 1 ei uduel. Ifølge Lov af 15de Febr. 1857 skal der aarlig holdes en Skolelærerexamen, som giver dem, der bestaa den, samme Rettighed som Afgangsexamen ved de Kgl. Skolel.-Seminarier. Til Omkostn. er bevilg. 200 Spd. aarl. Hver Examinand har ved Anmeldelsen til Ex. at erlægge 2½ Spd., som tilfalder Skolefondet. I de 4 første Aar (1857—1861) faldt 95, medens 95 bestod Prøven. I 1863 holdtes denne Ex. i Odense. 72 anmeldte, 61 mødte, af disse faldt 31. — Ogsaa Seminarist Tangs Friseminarium paa Blaagaard er under offentlig Kontrol. Kultusministeren berammer Examen ogsaa der, og giver en Examenskomissjon at'paa.

— Den 30te April f. A. var det 50 Aar siden Lyngby Seminarium blev oprettet. Til da var derfra dimit. 737 El., 47 udm. d., 425 meg. d., 238 duel. og 27 ei uduel. Desuden er der examineret 231 Privatister — 2 udm. d., 23 meg. d., 84 duel., 76 ei uduelig. 46 faldt.

— Jonstrup Sem., det ældste og største Sem. i Danm., ligger et

Par Mile fra Kjøbenhavn. Det blev oprettet 1791 paa Blaagaard, men denne Gaard og størstedelen af Seminariets Inventarium blev ødelagt i Krigen 1807. I 1809 flyttedes det til Jonstrup. Her bo Sem. i Anstalten og modt. Kost m. v. De undervises i Rel., Boglæsn. med dansk Sproglære og i Literaturkundskab, Udarb. i Modersm., Regn., Hist., Geogr., Matematik, Naturkundskab, Opdr.- og Underv.-Lære, Sang, Musik, Tegn. og Gymnastik. Ifølge Lov af 15de Febr. 1857 kan der nu ved samtl. danske Sem. optages unge Mennesker, som, uden at ville uddannes til Skolelærere, ønske at benytte den Undervisn., der er beregnet paa den almindel. Dannelse. Disse Realelever modtage særskilt Underv. i Agerdyrkn., Landmaaling og Tysk. Ifølge den ved 50aars Jubilæet 1841 udg. Beretn. vare indtil da dim. henved 800 Sem., og desuden 105 Privatister. Sem.'s nuvær. Forstander og Førstel., Prof. Jensen, er dim. derfra. Han har nu været Lærer der i 40 Aar, hvoraf i 25 som Forstander. Han er 67 Aar gl. Den 7de Januar sidstl. overraktes der ham fra hans Elever en smuk Sølv-Bordopsats som Taknemmelighedstegn.

Sverige. Under Kirkedepartementet er der ved kgl. Resol. af 5te Febr. d. A. oprettet et Expedisjonssekretær-Embede,*) hvis Indehaver 1) skal forberede til Foredrag af Departementet de Sager, som vedkomme Skolevæsenet; 2) efter Departementssjefens Befaling foretage Inspeksjonsrejser til Læreanstalter og give Beretning om disses Tilstand, Læremaade osv. 3) med omhyggelig Opmærksomhed følge de Forhandlinger og Spørgsmaal, der vedkomme Folkeundervisningen, og for Departementssjefen foreslaa Foranstaltninger, som i den Henseende ansees nødvendige og gavnlige; 4) udarbejde de Forslag i Skolens Anliggende, som Departementssjefen paalægger ham. 5) paase, at der føres de statistiske og andre Antegnelser, som behøves for en nøjagtig Udsigt over Undervisningsvæsenets Tilstand.

— Ved det i Kristiania f. A. afholdte større Lærermøde blev der fremsat Forslag om at indgaa til Regjeringen med Andragende om Adgang til Stipendium for Skolelærere, som her eller i Udlandet vilde gjøre sig bekjendt med Skolevæsenets Forholde. Dels efter Udtalelse fra Deklamatorer, hvis Deklamasjoner ere dem selv nok, dels efter den Stilling vedk. Forhandlingsleder (det maatte beklages, at Spørgsmaalet ej kom fore under Insp. Hansens Ledelse) gav sig til Behandlingen, faldt Forslaget. Det fortjener dog at bringes atter paa Bane. Thi ikke er det sandt, som der blev sagt, at ingen Skolelærer i dette Land nu hverken kan eller vil oppebære et Stipendium i det nævnte Øjemed. Hvad skulde vel nemlig hindre, at ikke norske ligesaavel som andre Landes Lærere maatte baade kunne og ville gjøre Brug af Skole-Stipendium? Dette Blads Udg. henviste i saa Henseende til Sveriges mønsterværdige Exempel og skal nu paavise Kjendsgjerninger derfra. Under 30te Desbr. f. A. har Hs. Maj. Kongen bevilget til Almueskolelærerne i Stokholm, A. Jakobsen og O. Olson 200 Sp. hver, for i Danmark og Sveits at erhverve Kundskab om de der brugelige Undervisningsmetoder i Almueskolen; Lærerinde Sofie Andersson 200 Sp. til en Rejse i samme Hensigt gjennem England og Skotland; under 8de Januar d. A. 200 Sp. til Førstelærer ved Helsingborgs Almueskole, J. Ljungh, for i Udlandet at gjøre sig bekjendt med Almueskolen; under 4de Marts 450 Sp. til Mag. E. Olbers, Lærer ved Lærerinde-Seminariet, for i Udlandet at indhente nærmere Kundskab om Undervisningens Ordning ved Lærerinde-Dannelsesanstalter; Almueskolel. i Gøteborg, Rhode og Frid-

*) I dette Embede er nu ansat Skoleinspektør Bruhn.

holm, 300 Spd. hver, for i Danmark m. fl. L. at undersøge Skolevæsenets Gang. — Skolelærer Bergh fra Norrkøping har nylig tilendebragt en Reise igjennem Norge, for at gjøre sig bekjendt med dets Skolevæsen. Denne kundskabsrige, praktiske Skolemand, hvis behagelige Besøg lever i Manges kjære Erindring, giver Norge et hæderligt Vidnesbyrd. Han ledsagedes i f. M. til Gøteborg af Lærer J. W. Kvam, som der besøgte Byens Skoler, og hvem Skolvännen nu omtaler med megen Broderlighed. Saaledes kan Broderbaand knyttes. Skolvännen føjer hertil en Anbefaling for svenske Lærere at besøge det i 1866 afholdendes Lærermøde i Tønsberg.

— Ligesom i Danmark saaledes ogsaa i Sverige gives der, hvad man i vort Land savner, undtagen ved en Del af Lærerskolerne, Stipendier for Seminarister, medens de opholde sig paa Seminariet. Under 8de Febr. d. A. har i det Øjemed Hs. Maj. Kongen af offentlige Midler bevilget for „indeværende Læsetermin" 1150 Rd. Rm. til Stokholms, 1050 til Upsalas, 1200 til Linkøpings, 825 til Skaras, 721: 50 Strengnæs's, 947: 50 Westerås's, 1400 Wexios's, 2000 Lunds, 1700 Gøteborgs, 750 Kalmars, 930 Karlstads, 700 Hernøsands, 550 Wisby's Seminarium = 13,924 Rdr. Rm.

— Hs Maj. Kongen har under 22de April sidstl. forordnet, at af de nuværende Seminarier skulle 8 beholdes, nemlig 6 for mandl. og 2 for kvindel. Elever. De 6 Sem. ere Upsalas, Linkøpings, Wexios, Lunds, Gøteborgs og Hernøsands. De 2 kvindel. Sem. ere Stokholms og Skaras. Samtl. Sem. skulle forsynes med forøgede Lærerkræfter og træde i udvidet Virksomhed: i Linkøping og Lund fra og med Høstterminen d. A., i Upsala, Gøteborg og Stokholm ved næste Aars Høsttermin, Skara, Wexiø og Hernøsand Høstterm. 1866. De øvrige Seminarier skulle inddrages saaledes, at der i Kalmar og Wisby ikke fra d. A. Høst optages Elever i Strengnæs, Vesteraas og Karlstad heller ikke fra Høsten 1865, fra hvilken Tid blot kvindel. Elever optages i Stokholms Sem. — Ved de udvidede Sem. skal der være 1 Forstander, 3 „Hovedlærere" og desuden Lærere i Musik, Tegning, Gymnastik og Havedyrkning. Dersom Underv. ikke kan bestrides af 3 Hovedlærere, skal en 4de ansættes. Forstand., som udnævnes af Kongen, lønnes med 3000 Rd. foruden 500 Rd. hvert 5te Aar indtil Lønnen er stegen til 4000 Rd. (1000 Sp.), Hovedlæreren, der udnævnes af Konsistoriet, lønnes med 1000 Rd. med Ret til Lønsforhøjelse i Lighed med Adjunkter ved lærde Skoler.

— Under 22de April har Regjer. nedsat en Komissjon bestaaende af Expedisjonssekretær B. O. Nükander, Lektorerne Bjørling og Rundbäk, Pastor Otterstrøm og Rigsdagsmand, Lærer Rosenberg, for at indgive underdan. Indstill. og Forslag til Grundsatser for Ordningen af en Pensjonsindretning for Almueskolelærerne.

— Den gamle nidkjære Kjæmpe for det svenske Folks Redning fra Drukkenskabens Last, Domprovst i Gøteborg, Dr. Wieselgren, har nu, fortæl. Wäktaren, taget til Orde mod en anden af Samfundets Kræftskader: Børns Betleri. I sit Opraab til Komunalstyrelserne i Sverige fortæller han, at da han i et Fællesfængsel, hvori der var 1010 Fanger, havde fremsat Spørgsmaal derom, kunde blot 2 af Fangerne svare, at de ikke i Barneaarene havde tigget. Hvilket forfærdeligt Vidnesbyrd om de Fristelser og fordærvelige Vaner i hvilke Barnet gjennem Tiggeriet indledes! „Ned med Kroerne, op med Skolerne" raaber Wieselgren og lægger til: „da skal Børnenes Tiggeri snart standse og nyttige og vindskibelige Arbejdere opstaa istedetfor Dagdrivere, der, om de ere Mænd, ende som Dran-

kere, og, om de ere Kvinder, snart forøge det Tal, vi undse os for at nævne. Ak, der ere Mænd, som anse det strafværdigt og foragteligt at stjæle en Kvindes Lommetørklæde, men som ikke undse sig for at stjæle hendes Ære, hendes Fremtids Vel for Tid og Evighed!"

— I **Kvikne** Hovedsogn arbejdes meget med Bygning af Skolehuse. En Gaardbr., der ejer en Gaard af 1 Spdl. Skyld, fortæller, at der til den nye Skolebygnings Opførelse er ilignet ham 10 Spdl. i Penge, og den Kjørsel af Tømmer m. M., til Bygningen, som er ham paalagt, kan ansættes til næsten lige saa stort Beløb. Herforuden udreder Kredsen 1 Sp. pr. Skylddaler til Skolekassen. Desuagtet maa Komunestyrelsen undertiden høre ilde, fordi den ikke bevilger Penge til Alt, som forlanges.

— **Kristiania.** „Selskabet for Folkeoplysningens Fremme" anmodede i et Møde, der holdtes i April 1855, sin Bestyrelse om at anstille Undersøgelse angaaende Kristiania Almueskolevæsen og meddele Selskabet en Beretning derom. Denne blev afgiven i Slutningen af s. A. og ledsagedes med Plan for en ny Ordning af Byens Almueskolevæsen. Selskabet sendte denne Beretning til Komunalstyrelsen, som i Febr. 1856 tilstillede Skolekomissjonen den. Under 26de Juni 1856 fremkom Skolekomissjonen med sin „Betænkning angaaende Reform af Kristianias Almueskolevæsen." Heri paavises baade Gavnligheden af at forene Byens mange smaa, spredte Almueskoler til enkelte større, og tillige Hensigtsmæssigheden af at sondre Bornene efter Kjønnet, saavelsom Nodvendigheden af længere Undervisningstid, Adskillelsen af Fri- og Betalingsskoler og af, at der ansættes en Skoleinspektør. Repræsentantskabet bifaldt i Oktbr. 1856 denne Plan, og Kand. i Theol. Gotfr. Hansen blev kort efter ansat som Skoleinspektør. Da denne Plan skulde iværksættes, havde Kristiania, foruden Vestre Sagenes Skole i Aker, 7 Hovedskoler, 4 Hjælpeskoler og 2 Haandgjerningsskoler (Pipervikens og Ruseløkkens tilligemed deres Hjælpeskole og Prindsesse Eugenias Haandgjerningsskole, Hammersborgs og Bergfjerdingens med deres Hjælpeskole paa Hammersborg, Møllergadens og Fjerdingens paa Ankerløkken tilligemed 2 Hjælpeskoler og Dronning Josefines Haandgjerningsskole, og Vaterlands Skole). Samtl. disse Skoler havde i Aug. 1856 1763 Elever. I Januar 1857 foretoges ifølge Planen en Sammensmeltning, saaledes at 6 af de ovennævnte 7 Hovedskoler ordnedes til 3. Nu havde man Pipervikens, Hammersborgs, Ankerløkkens og Vaterlands Skoler. Det viste sig imidlertid snart, at Behovet krævede endnu større Foranstaltninger, og navnlig betydelige Byggeforetagender maatte ske. Skolekom. lagde Komunalstyrelsen denne Sag indtrængende paa Hjærte. Dette viste sig endmere fornødent, da ifølge Lov af 5te Aug. 1857 Kristiania Byes Grændser udvidedes, hvorved Grønlands, Oslos, Vestre Sagenes og Østre Sagenes Skoler af Aker faldt indenfor den nye Bygrændse. Til Grønlands Skole var kort forud bleven henlagt Enerhaugens og Lakkegadens Skoler. Den 11te Aug. bevilg. Repr. 33000 Sp. til Opførelse af en Skolebygn. i Møllergaden, efter tidligere at have bevilget det Fornødne til Tomt. For Sagenes Distrikt bevilg. i Marts 1859 12,500 Sp. til en ny Skolebygn., efterat der under 15de Oktbr. 58 var bevilg. det Fornødne til Tomt. Da disse Byggeforetagender vare fuldførte, ordnedes Skolevæsenet i angjældende Strøg saaledes, som det i Almueskoletidendens 1ste Aarg. S. 121 og 169 samt 2den Aarg. S. 174 er meddelt. I disse Dage er der bevilg. det Fornødne til Skoletomt paa Enerhaugen, og der forhandles om ny Tomt for Pipervikens Skole. Naar disse Byggeforetagender ere udførte, smelte Oslos og Grønlands Skoler sammen, og da er i Kristiania

den ydre Skoleordning, der er af væsentlig Betydning for den indre, tilendebragt for en lang Fremtid. — — Hvert andet Aar plejer Skolekommissjonen at udgive en i det Enkelte gaaende, udførlig Fremstilling af Skolereformen og Undervisningens Gang i Kristiania. En saadan Fremstilling foreligger nu i „**Beretning** om Christiania Almueskolevæsen for 1862 og 1863 forf. af Skoleinspektør **G. Hansen** (62 S. 8vo). Af den fremgaar, at Børneantallet allerede (ved Udg. af 1863) er steget til 4,811. Endvidere oplyses det, at i „**Nordre Skole**" virke 21 Lærere og 8 Lærerinder. Denne Skole indbefatter a) Betalingsskole for Gutter (med 7 opadstigende etaarige og 1 sideordnet Klasse, hvori der gives Underv. fra Kl. 8—12 Form. til 354 Gutter) b) Betalingsskole for Piger (157 Piger fordelte paa 4 Klasser, underv. Kl. 8—12), c) Friskole for Gutter (757 ordn. i 16 Klasser, hvoraf 2 sideordn.) Her er baade For- og Eftermidd.-Skole.) d) Friskole for Piger (785 i 17 opadst. Kl. hvoraf 3 sideordn.) e) Hjælpeskole for Gutter og f) Hjælpeskole for Piger (ældre forsømte Børn resp. 75 og 76 Elever — 2 Kl. for hvert Kjøn). — **Pipervikens Skole** har 12 opadstigende halvaarl. Klasser og 1 Hjælpeklasse med tils. 676 Børn, som undervises af 6 Lærere. — Til **Grønlands Skole** høre 900 Børn, der ere delte i 14 opadstigende halvaarl. Kl., 3 sideordnede og 1 Hjælpeklasse, hvilke undervises af 8 Lærere. — I **Oslo Skole** virke 2 Lærere, der underv. 241 Børn, som ere delte i 5 Klasser. — Gutteafdelingen i **Sagenes Skole** bestaar af 7 opadstigende etaarige Kl., 1 sideordn. og 1 Hjælpekl. = 420 Gutter; og Pigeafdelingen, 370 Piger, 7 opadstig. etaar. Kl. og 1 Hjælpekl. Ved denne Skole virke 8 Lærere og 1 Lærerinde. I Beretningens 2det Afsnit gives en udførlig og anskuelig Fremstilling af Planerne for Betalingsskolen og for Friskolen. I Betalingsskolens Gutteskole undervises i Tegning, Naturhistorie, Naturlære og i Pigeskolen i Tegning foruden i Friskolens Fag. Paa Grund af den længere Skoletid i Betalings- end i Friskolen føres Børnene i hin fremfor i denne dybere ind i Skolens Læregjenstande. Saasnart Plads gives, optages disse Undervisningsplaner her i Bladet. — Almueskolelærernes Antal i Kristiania var i 1856 — 12, 1857 — 17, 1858 — 26, 1859 — 31, 1860 — 33, 1861 — 48, 1862 — 52 og i 1863 — 54. Af disse 54 Poster ere 45 Lærer- og 9 Lærerindep., hvoraf 43 faste og 2 midlert. Lærer- og 8 faste og 1 midlertid. Lærerindepost. Hertil kommer 3 Lærerindep. ved Prindsesse Eugenias Haandgjerningsskole, der i sin Tid vil vorde forenet med Pipervikens Skole. — **Lønningsbudgettet** for **1864** er opført saaledes: a) Gage for Skoleinspektøren 750 Sp. b) 6 Lærerp. à 350 Sp. = 2100 Sp. c) 6 Lærerp. à 300 Sp. = 1800 Sp. d) 6 Lærep. à 275 Sp. = 1650 Sp. e) 12 L.p. à 250 Sp. = 3000 Sp. f) 12 L.p. à 200 Sp. = 2400 Sp. g) 6 L.indep. à 150 Sp. = 900 Sp. h) 1 L.indep. 120 Sp. i) 1 L.indep. 48 Sp. k) 1 Gymnastiklærer 120 Sp. l) Midlertid. Lærehjælp. 566 Sp. m) Personl. Tillæg: Skoleinsp. Hansen 250 Sp., Skolel. Holt 25, Chr. Knudsen 25 Sp., C. Knudsen 28, Lærerinde Grevesmøhlen 15 Sp. n) En Assistent ved Sangunderv. 10 Sp. — i Alt 13,807. Det er fra anden Kilde Udgiv. bekjendt, at hele Skolebudgettet for 1864 er forslagsvis opført med 18000 Sp.; men han anser det rimeligt at en større Sum vil medgaa. Beretningen meddeler til Slutning, at Hs. Maj. Kongen fremdeles skjænker 25 Exempl. af Skill. Magaf. til Almueskolebibliotheket, der benyttes af samtl. Skolers 4 øverste

Klasser*), og bestaa nu af 510 Bind. Laantagere: 336. Man ser saaledes, at Kristiania Almueskolevæsen gaar i sin Udvikling fremad med stærke Skridt. En væsentlig Andel heri har Skoleinspektør **Hansens** dygtige, bestemte og kraftige Ledelse.

— **Tromsø Stiftsdirekssjon** har udnævnt: 11 Jan. 1864 Peter Johan Nikolaisen, der har bestaaet den for Stiftet anordnede Lærerprøve, til Skolelærer i Balsfjorden, 19 Jan. Ole Paulsen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Maalselven, 10 Febr. Jens Kristian Olsen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Skjerstad, 15 Febr. Seminarister fra Tr. Jens M. Jensen og Nils A. Arntsen til Skolelærere i Brønø, 16 Febr. Andreas Johan Olsen, Lærerprøve, til Skolelær. i Rødø, 22 Febr. Lorents J. P. Holmgren, Sem. fra Tr., forhen i Hammerfest Landsogn, til Skolelærer og Kirkesanger i Kistrand, 23 Febr. Edvard K. O. M. Rostad, Sem. fra Tr. til Skolelærer i Ledingens Anneks til Stegen. Coucheron.

— **Trondhjems Stiftsdirekssjon** har udnævnt: 5 Jan. 1864 Lærerskoleelev J. E. Tronvold til Lærer i Orkedalen, 9 Jan. Sem. P. O. Tollaas til Lærer i Bolsø, 8 Febr. Lærerskoleelev L. K. Hallingen til Lærer i Agerø, 8 Febr. Sem. J. H. Dombu til Kirkesanger og Lærer i Oxendalen, 8 Febr. Sem. O. A. Svaan til Lærer i Klæbo, 8 Febr. Sem. Hans Strand til Lærer i Bjørnøer, 10 Febr. Lærerskoleelev O. Knutsen til Lærer i Rindalen, 10 Febr. Lærerskoleelev A. N. Støver til Lærer i Sundalen, 7 Marts Sem. P. Mo til Lærer i Verdalen, 19 Marts Sem. H. E. Qvam til Lærer i Overhalden, 29 Marts Lærerskoleelev O. J. A. Guldal til Lærer i Røros Bergstad, 14 Apr. Sem. A. O. Qvaal til Lærer i Størdalen, 3 Mai Lærerskoleeleverne J. H. Istad og T. M. Løkke til Lærere i Thingvold, 9 Mai Lærerskoleeleverne P. Størseth og P. J. Simongjeld til Lærere i Thingvold, 12 Mai Lærerskoleelev E. J. Jordal til Lærer i Fredø, 21 Juni Sem. P. Falstad til Lærer i Levangers Landsogn, 21 Juni Lærerskoleelev O. L. Juulseth til Lærer i Frænen. J. H. Berg.

*) Reglerne for Udlaanet: 1) De Forældre eller Plejeforældre, der ønske, at deres Børn skulle benytte Bogsamlingen, maa skriftlig erklære sig ansvarlige for Bøgerne. 2) For hvert Barn, der benytter Bogsamlingen, betale Forældrene 2 Skill. maanedlig, der erlægges forskudsvis. 3) Hvert Barn, som vil laane Bøger, maa fra sin Lærer eller Klasseforstander medbringe Vidnesbyrd for, at det søger Skolen stadigt og har gjort saadan Fremgang i Læsning, at det med Nytte kan læse i Bøgerne. 4) Bortkommer en Bog, anskaffes den igjen for Forældrenes Regning. 5) Beskadiges en Bog, istandsættes den for Forældrenes Regning. 6) Hver Bog udlaanes paa 14 Dage. Ønsker noget Barn at beholde den længer, maa det bringe den tilbage og fornye Laanet. 7) I Skoleferierne er Bogsamlingen lukket, og maa Bøgerne før Feriernes Begyndelse leveres tilbage.

— **Ledig Skolelærerpost.** — Paa **Nordfjordeidet** — Eids Præstegjeld — er en Kredsskolelærerpost, der strax kan tiltrædes, ledig. Undervisningen foregaar i fast Lokale, og Skoletiden er for nærværende fastsat til 30 Uger aarlig. Lønnen er for 18 Ugers lovbefalet Skole 1 Spd. 24 ß. pr. Uge, hvortil kommer Kost og Herberge in natura paa eller ved det Sted, hvor Skolen holdes — og har mindst 12 Ugers videre gaaende Undervisning, er indtil videre bestemt i aarlig Løn 48 Spd., hvorunder ogsaa er indbefattet Godtgjørelse for Kost og Herberge. Andragender, forsynet med fornødne Attester, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve inden Midten af førstkommende August Maaned til Eids Skolecommission. —
Eid i Nordfjord den 8de Juli 1864. U. Bugge.

Rettelse: I den foregl. Timetabel for Aker (Nr. 6, S. 83) skal paa Mandag staa Bibellæsning istedetfor Bibelhistorie, og Bibelhist. sættes der, hvor der staar Bibellæsning.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. } Septbr. 1864. { Nr. 9.

Noget om Sangundervisning.

Af Kand. theol. E. F. B. Horn.

Jeg har engang før i denne Tidende ytret mig Noget om Undervisning i Sang. Hvad jeg nu vil komme med, er nogle Bemærkninger om, hvilket System man bør skjænke Fortrinet, Node- eller Ziffersystemet.

Foreløbig maa jeg erklære, at den Lov, som gaar igjennem al Slags Undervisning, hvorefter den umiddelbare mundtlige Meddelelse bør gaa forud for al Brug af skriftlige Tegn, ogsaa i Sangundervisningen har sin Gyldighed. Ligesom et Barn bør lære sin Kristendomskundskab, sin Verdenshistorie o. s. v. først og fremst gjennem Lærerens Fortælling uden Bog, saa vil det Bedste og Rigtigste være, at Læreren selv foresynger Børnene, hvad de skulle lære at synge af Psalmer eller lette Sange. Dette er utvivlsomt den inderligste, hjerteligste Maade, og det er den, hvortil Livets egen Erfaring henviser os; thi alle vore Folkesange ere jo forplantede fra Slægt til Slægt udelukkende ved en saadan Foresyngen. Imidlertid seer man let, at man paa denne Maade ikke kan hjælpe sig i Længden, om det end kan være vel nok til en Begyndelse. Jeg bortseer nu fra det Tilfælde, at Læreren er saa uheldig ikke selv at kunne synge, et Tilfælde, som vistnok ikke er af saa ganske ringe Vægt, da man jo i vore Forholde maa finde sig i mange Gange at antage Skolelærere, som vel have nogen Musiktheori inde, men mangle den naturlige Gave for Sang. Hvad der derimod maa anføres som en væsentlig Aarsag, er den, at Skolen inden sine fire Vægge nu engang ikke kan sættes paa lige Fod med Livet udenfor. Man er nødt til at udfinde kunstige Midler for at bibringe Børnene ikke blot et flygtigt Kjendskab til de forskjellige Melodier, men tillige en varig Erindring om den. Melodierne maa ikke blot læres men ogsaa huskes, og det kan ikke skee uden ved Anvendelse af et skriftligt System, hvorved Tonerne engang for alle ligesom blive fæstnede for Børnenes Blik.

Her er det nu Spørgsmaal, om man skal bruge Noder eller Zifre. Jeg har under min Virksomhed som Lærer i Sang ved Asker Seminarium troet at have havt Erfaring for, at Noder bør foretrækkes, og vil herom ytre mig lidt nøiere.

Ziffersystemet anbefaler sig for første Betragtning ved sin større Simpelhed. Man behøver ikke at kjende Nøgler, særegne Tonenavne, Fortegn o. l., ligesom man jo sparer de fem Linier, men kan endog, om man vil, anbringe Zifrene over de enkelte Stavelser i en Sangbog, hvor kun Texten er trykt. Imidlertid hjælper alt dette ikke Noget ligeoverfor den uomtvistelige Sandhed, at Nodesystemet, sammenlignet med Ziffersystemet, har langt større Anskuelighed, en Omstændighed, som, hvor Undervisningen gjælder Børn, er af særdeles stor Vigtighed. Naar f. Ex. i Psalmen „O Herre Christ, dig til dig os vend," Begyndelsen bliver saaledes udtrykt:
1 | 3 5 | 3 2 | 3 4* | 5, kan vistnok den, der er bleven vant til saa-

danne Tegn, let tænke sig, at der ved de større Tal tilkjendegives en Stigning i Stemmen; men han kan ogsaa kun tænke sig det, anskue det kan han neppe. Med hvilken Ret faar jeg den Forestilling frem, at 3 er en høiere (finere) Tone end 1 og 5 en høiere end 3? Naar Børn gjøre Bekjendtskab med Taltegnene i Regneundervisningen, da sker dette paa en saadan Maade, at de ved Tegnet 3 tænke paa en større Mængde end ved Tegnet 1 o. s. v. Overføres dette paa Sangen, saa vil det ligge naturligst at de forestille sig noget Lignende der, altsaa f. Ex. at de skulle synge længere paa 3 end paa 1, og endnu længere paa 5; eller maaske at 3 skal synges stærkere end 1; men at gjøre Børnene anskueligt, at 3 er en høiere d. e. — efter barnlig Forestilling — finere Tone end 1, vil blive vanskeligt, for ikke at sige umuligt. Derimod ville de snart mærke, at Nodernes forskjellige Høide paa Liniesystemet afgive et anskueligt Tegn for, hvad det skal betyde. Et, om end dunkelt, saa dog sikkert Indtryk vil ikke udeblive, vel at mærke naar Læreren ideligt ledsager Undervisningen med sin Forklaring. Nu kunde man indvende, at Børnene, før de lære at synge en Psalme efter Ziffer, maa have faaet Bekjendtskab til Tonestigen, hvor Høit og Lavt jo bliver anskueliggjort. Ganske vist; men denne Lærdom og de af den hentede Indtryk gaa dog temmelig snart tabt, eftersom jo Zifrene saaledes, som de ere overskrevne Ordene i Psalmen, ere drattede ned af Stigen og ligge spredte udover den flade Mark, og hvad er da høit og hvad lavt?

Men, vil man maaske bemærke, hvorledes kunne da smaa Børn lære alt det Vanskelige i Nodesystemet, Tonernes Navne, Fortegn, Tonarter o. s. v.? Hertil svares simpelthen, at jeg slet ikke anseer det fornødent, at de endnu paa det tidligere Trin i Undervisningen lære alt Saadant. Min Tanke er ikke den, at de skulde lære at synge fra Bladet uden al Understøttelse fra Lærerens Side. De skulle kun i de opskrevne Noder finde en Veiviser til Opfattelsen af en Melodi, som falder let for Øret, og naar saa Læreren gaar dem lidt tilhaande, ville Noderne gjøre saamegen Nytte, som ellers Zifre vilde kunde yde, at de støtte Tilegnelsen af en Melodi. Det vil derfor i Begyndelsen være nok, naar de ved Synet af Nodernes Beliggenhed i Forhold til den Tone, hvormed de begynde Sangen, kunne skjønne saameget, at nu skal der tages en høiere (finere) Tone, nu en lavere (grovere). Nøiagtighed og Sikkerhed i at træffe netop den rette Tone er ikke i Begyndelsen at vente, men her vil Melodiens egen indre Natur i Forbindelse med Lærerens skjønsomme Hjælp lede dem paa Sporet. Dog maa de ogsaa kunne lære de Tegn, man bruger for Tonernes forskjellige Længde, ialfald maa de meget tidligt kunne tilegne sig hele, halve og fjerdedeels Noder; punkterede Noder synes først at høre hjemme paa de senere Trin, naar Takten er bleven dem klart bevidst.

Ziffersystemet vil altid beholde sin store Betydning for Sangen, men mere som et Hjælpemiddel for Læreren, ikke for Børnene. Har Læreren Indsigt i begge Systemer, vil han med Lethed kunne overføre en Psalme eller Sang fra det ene System i det andet paa Vægtavlen. Bedst vil det dog være, om Børnene havde Bøger, hvor Psalmer og lette Sange efter Nodesystemet ere optegnede. Dette er nemlig af Vigtighed navnlig for Repetitionens Skyld, thi ideligt at optegne en og samme Melodi paa Tavlen kan falde tungvindt nok. Jeg vil her kunne anbefale Sangbog paa Zifre og Noder, af G. Bergh, theol. Cand. og Seminarlærer. Chr.sand 1860 (3de Udgave), der fra S. 36 udover indeholder adskillige temmelig lette Melodier for Noder. Der forekomme ogsaa flerstemte, som maatte

kunne synges saaledes, at Læreren tager Basstemmen og Børnene begge Overstemmerne. Forøvrigt vil jeg ikke sige, at den af Bergh valgte Orden for sine Melodier er den heldigste; men det staar jo Læreren frit for at plukke Sangene ud, eftersom han finder dem at være de letteste at begynde med. Den S. 68 anførte Melodi (No. 25) maa vel ansees for at være blandt de letteste, men man kunde naturligvis ikke begynde med at synge den 3stemt.

Tilslutning vil jeg kun bemærke, at det vilde være mig kjært, om en eller anden Skolelærer, som har gjort Erfaringer i denne Sag, vilde ytre sig derom f. Ex. i denne Tidende. Det kunde maaske ikke være afveien, om man gjorde dette Punkt til Diskussionsemne i et af de Skolelærermøder, som af og til holdes paa forskjellige Kanter af Landet.

Almueskolens indre Forfatning.

II.

Vende vi nu Blikket fra det Forbigangne og hen paa det Nærværende, ind i Almueskolen, da træder os her allerførst og alvorligst imøde Kristendomsundervisningen. Kristendommen som Hjertesag har nærmest til Formaal at virke paa Barnets Forstand og Hjerte. Den beskrives i Guds Ord, er Lys og Liv, og disse skal ikke adskilles. Kundskaben er derfor først fornøden, ellers falder man til en selvudvalgt Dyrkelse. Derfor er det først og fremst nødvendigt, at der hersker Enhed i Kristendomsundervisningen; denne Enhed burde jo findes ikke alene i en og samme Skole, men ogsaa mellem samtlige Almueskoler, saa at et Barn, som forflyttedes fra et Sted til et andet, og kom til at nyde Undervisning i flere Skoler, kunde erholde den samme Forklaring over de kristelige Sandheder. Men saaledes er det ikke altid og overalt. Det kan heller ikke vorde saaledes, saalænge der ved Undervisningen i de forskjellige Skoler endog i samme Præstegjeld benyttes forskjellige Lærebøger, som forklare visse Ting hver paa sin Maade. Jeg skal her anføre blot et Exempel. Det ældre Udtog af Pontoppidans Forklaring lærer, at „Kirken er de Helliges Samfund og Forening i Aanden;" den omarbeidede Forklaring siger, at Kirken er Samlingen af alle Døbte, som ere døbte med den kristelige Daab og bekjende den kristelige Tro; den augsburgske Konfessjon: „Kirken er de Helliges Forsamling, i hvilken Evangeliet rettelig forkyndes og Sakramenterne rettelig forvaltes." Forskjellen i Definitionen er aabenbar. Denne Omstændighed leder os ind paa et andet, men nærliggende Spørgsmaal, nemlig dette: **Hvorvidt kan den oftere omtalte Lærefrihed, forsaavidt man vil gjøre den gjældende i Almueskolen, ansees berettiget?** I et Referat fra Lærermødet i Lilleelvedalen hedder det: „Naar han (Læreren) har udviklet med den Klarhed og Tydelighed, som han formaar at frembringe, Bogens fra hans Overbevisning afvigende Lærdom, saa udtaltes der, at Læreren maatte have Frihed til at anføre sin Opfattelse af denne Lærdom, idet han støttede den til de Skriftens Udsagn, hvorpaa samme hvilede." Det er muligt, at jeg ikke rigtigt har opfattet Meningen af disse Ord, naar jeg siger, at jeg ikke kan forstaa dem anderledes, end at det maa være en Lærer tilladt at fremsætte for Børn tvende hinanden modstridende Lærdomme angaaende samme Sag uden tillige at tilkjendegive, hvilken af disse han anser for den rette. Men

en saadan Lærefrihed kan jeg paa ingen Maade indromme en Lærer. Mine Grunde herfor ere disse: Barnet bliver i Fædrehjemmet fra den første Tid af, at det kan lære Noget af Guds Ord eller modtage Undervisning om Gud, indprentet den Sandhed, at Guds Ord ikke kan feile. I Almindelighed er det saa. Saasnart det begynder at læse om gudelige Ting, d. e. læse i sine Børnelærdoms Bøger, faar det ogsaa den Tro, at hvad der staar i disse, er Sandhed. Det falder aldrig den barnlige Sjæl ind at tænke, at Lærere eller Forældre have givet det (Barnet) en Bog om de allervigtigste Ting, som indeholder Vildfarelser. Og denne Tro er fornøden, hvis Undervisningen i Guds Ord paa nogen Maade skal lykkes. Saalænge Barnet kun er beskjæftiget med Katekismen, kan der formentlig aldrig blive Spørgsmaal om Læreren kan have Leilighed til at fremsætte en fra den Lærebog afvigende Mening, — og Barnet er lykkelig i sin ligefremme, barnlige Tro om, at hvad det har lært og lærer er Sandhed. Men saa senere, naar det er skredet videre fremad og læser i Forklaringen! Saalænge Læreren fremsætter Bogens Lærdomme, underviser i Overensstemmelse med disse, er Barnets Tro urokket, den samme enfoldige og ligefremme; men hvor forbauset og tvivlende, ja, hvis det er et opvakt Barn, ganske bange maa det ikke blive, hvis Læreren enten blot ligesom dunkelt antyder eller endog klart siger, at han har en anden Mening, end den, der ligger i Bogens Ord, han tror og lærer anderledes! Barnet maa da tænke, at enten har man givet det en Bog, indeholdende vildfarende Lærdomme, eller er Læreren en vildfarende Mand. Men enten det antager det Ene eller det Andet, er det i Skolen lige ilde deran. Vistnok tror jeg, at Mistanken først og snarest vil falde paa Læreren, da baade Børn og Forældre i det Længste dog er tilbøielig til at antage, at den kirkelige Øvrighed vel ikke kan have udgivet eller autoriseret Lærebøger, der indeholde Vildfarelser. Men hvorledes det end gaar, Skaden bliver aligevel stor; thi Vantroen — af den farlige Vantro — vil i saadant Tilfælde saa let blive vakt, og Barnet vil desuden blive forvirret og ofte ikke vide, hvem, enten Lærebogen eller Læreren, der har Ret. Hvor maa ikke den Tanke i Barnets Sjæl, at det muligens har faaet ihænde en vildfarende Lærebog, være skikket til at svække den Agtelse, Tillid og Kjærlighed, det har havt, og som det skylder Forældre eller Foresatte og den kirkelige Øvrighed! Rammer Tvivlen og Frygten for Vildfarelse Lærerens Person, da er der opført mellem ham og Barnet en Skillemur, som enten ganske eller for en stor Del vil hindre Undervisningens Frugt. Mon vel et Barn gjerne vil modtage Undervisning af en Mand, som det anser for vildfarende? Og for Barnets aandelige Udvikling er jo en saadan sig selv modsigende Undervisning saare farlig. Hvilken Fasthed i Troen, hvilken Tillid kan vel et Barn under saadanne Omstændigheder erholde til den foredragne Lærdom, naar der strax efter kan fremsættes en, der strider tvertimod og nedbryder den første? Siger man, at hin forskjellige Fremstilling dog ikke kan angaa Kristendommens Hovedsandheder, men saadanne, som kaldes Bisandheder, da maa jeg erindre, at Barnet i Almindelighed ikke har let for at skille mellem hine og disse, ialfald anstiller det ikke Betragninger over en saadan Forskjel, og for det Andet staar der i ovennævnte Referat intet om, at man kun mente Lærdomme, der ei angaa Kristendommens Hovedpunkter. Vi vide jo desuden, at der i vore Dage ligesom for faa Aar tilbage har været ført alvorlig Strid om det, som hører til selve Kristendommens Væsen, f. Ex. om Gjenfødelse og Daab. Den Strid kunde og kan vel ikke undgaaes, den vil vel ogsaa vedblive til Dagenes Ende; men, at ogsaa Børn skulle

drages ind i den i Almueskolen, hvor der er saa meget Andet at gjøre finder jeg ubetimeligt. En ganske anden Sag er det, at Læreren til Advarsel fortæller Børnene Noget om en vildfarende Lærdom, som før eller nu er opkommet og advarer mod den, idet han stempler den som vildfarende; derved bringes intet Barn til at tvivle om, enten Læreren eller Lærebogen er vildfarende. — Tror Læreren, at den i Skolen brugelige Lærebog ikke er rigtig, saa skaffe han den fra Skolen; tør han ikke det, men dog vil lære tvertimod den, saa tage han sin Afsked; thi Skolen er jo ikke til for at skaffe Læreren Levebrød, — eller han søge sig fritaget for Kristendomsundervisningen og lade en Anden, f. Ex. en Timelærer, overtage den, hvis en saadan, der kan undervise uden at komme i Strid med Lærebogen, er at erholde, og Skolens Foresatte tillade det. Denne min Anskuelse hviler paa en Betragtningsmaade, som jeg her nærmere skal tillade mig at fremstille.

Ved Adams Fald blev Menneskets Forstand formørket, saa det i sin naturlige Tilstand ikke kjender Gud, ikke af sig selv finder tilbage til ham eller Veien tilbage til Salighed. Vi fore alle vild som Faarene, vi vendte os hver til sin Vei Es. 53, 6;" — „Det naturlige Menneske fatter ikke de Ting, som høre Guds Aand til, thi de ere ham en Daarlighed og han kan ikke kjende dem," 1 Kor. 2, 14. — Ef. 4, 18: Vi ere formørkede i Forstanden. Ja i den Grad er Mennesket faldet, at det endog elsker Mørket mere end Lyset, Joh. 3, 19. Ikke engang de Viseste have formaaet at kjende Gud i hans Visdom, 1 Kor. 1, 21; hans underfulde Raad til vor Frelse ved Sønnen er skjult for de Vise og Forstandige, Matth. 11, 27. Derfor hedder det i den 14 S., 2 V.: „Herren saa ned af Himmelen paa Menneskenes Børn at se, om der var (nogen) Forstandig, som søgte Gud." 3 V. De ere Alle afvegne.

Derfor formaaede ikke nogen af de hedenske Filosofer at udfinde den store Hovedlærdom om at kjende, ære og adlyde Gud; thi om Guds Væsen, som nogenledes kan kjendes af Skabningen, havde man indtil Sokrates's Tid ikke engang det Begreb, at „Gud var een." Man forestillede sig og opdigtede mange Guder som indbyrdes uenige og liggende i Strid med hverandre. Spørgsmaalet efter det høieste Gode gav, efter Værronis Vidnesbyrd, Anledning til 280 Sekters hverandre modstridende Meninger. Hvad Plato, Seneka eller Andre have skrevet om det høieste Væsen, smager dels af Skriftens Kilde, dels er det Gud uanstændigt, daarligt og forvirret nok.*) Skulde da Menneskene efter Adams Fald igjen kunne kjende Gud og hans Villie, skulde det arme Adams Barn, som af Naturen formedelst sit Hjertes Fiendskab mod ham frygter og flyer fra ham, ja hader ham, atter oplyses og finde Vei til ham og hans Samfund, saa maatte han selv aabenbare denne, han selv maatte og maa sige os, baade hvorledes vi kunne frelses fra Synden og dens Jammer og Smerte, saavelsom hvorledes vi kunne erholde den tabte Frihed, Fred, Glæde og Salighed igjen. Og dette har han af sin usigelige Barmhjertighed gjort. „Fordum talede han mange Gange og paa mange Maader ved Profeterne og i de sidste Dage har han talet til os ved Sønnen." Ebr. 1, 1. Ved denne, nemlig Sønnen, blev Guds Raad eller Villie til vor Salighed saa klarligen os kundgjort som det er os fornøden til vor Frelse at vide. Ingen har nogen Tid seet Gud, den eenbaarne Søn, som er i Faderens Skjød har forklaret (ham). Joh. 1, 18. Og hvorledes han har sørget for, at

---

*) Dr. E. Pontoppidans ældgamle Kristendom § 20. Forf.

hans aabenbarede Ord efter hans synlige Bortgang fra denne Jord skulde blive videre kundgjort for Menneskene, samt bevaret indtil Verdens Ende, kjende vi til. — Da nu Herren vor Gud alene er den, som har lagt Veien for os, han alene har banet den for os til det evige Liv, saa er det klarlig alene han, som kan aabenbare og vise os den, og som har Magt til at skjænke dem, der tro, den himmelske Herlighed. Kun han har denne i Eie. Deraf følger, at intet Menneske hverken er berettiget til, heller ikke forstaar at bestemme Veien eller Maaden, hvorpaa et Menneske kan frelses fra Synd og Død og blive evindelig saligt. Her gjælder det, hvad Johannes den Døber siger, Joh. 3, 27: „Et Menneske kan slet Intet tage, uden det bliver givet ham af Himmelen." I denne Erkjendelse var det ogsaa Apostlerne gik ud i Verden og forkyndte det glade Budskab om Frelsen i Kristo. Saaledes vidner Apostelen Johannes 1 Ep. 1, 3: Det, som vi have seet og hørt, forkynde vi Eder etc. Og dette er det Budskab, som vi have hørt af ham og forkynde Eder, at Gud er Lys, og der er aldeles intet Mørke i ham. Ligeledes Paulus, f. Ex. i Gal. 1, 11: „Men jeg kundgjør Eder, Brødre! at det Evangelium, som er prædiket af mig, er ikke Menneskelære" etc. saa og i 1 Kor. 15, 3: „Thi jeg overantvordede Eder iblandt de første Ting det, som og jeg annammede, at Kristus døde for vore Synder efter Skrifterne." I samme Brevs 7 Kap. skiller denne Apostel mellem, hvad Herren udtrykkelig havde befalet eller lært ham, og hvad han alene efter sin af Guds Aand oplyste Forstand erkjendte for det Rette; thi i det 25 Vers siger han: „Men om Jomfruer har jeg ikke Herrens Befaling, men giver (min) Mening (tilkjende) som den, hvem Herren barmhjertigen haver forundt at være tro," hvorimod der i det 10 Vers hedder: „Men dem, som ere gifte, byder ikke jeg, men Herren, at Hustruen skal ikke skilles fra Manden."

Der findes ikke nogetsteds i den hellige Skrift mindste Spor af nogen Lærefrihed i, hvad der angaar Veien til Salighed, jeg mener i de Sandheder, som kaldes Hovedsandhederne, og som maa antages til Regel og Rettesnor for et Menneskes Tro og Levnet. Spørge vi, om disse Sandheder da ere fuldstændig aabenbarede ogsaa for os og det uforvanskede, da svarer jeg: Ja. Ligesom Paulus i sin Afskedstale til de Ældste af Efesus siger, (Ap. Gjern. 20, 27): „Jeg haver ikke undladt, at jeg jo forkyndte Eder alt Guds Raad," saaledes forjætter ogsaa Herren selv, „at Evangelium, (ikke blot en Del deraf, ikke et halvt Evangelium) skal prædikes for den ganske Verden til et Vidnesbyrd for alle Folk." Med Hensyn til denne Sag bemærker Prof. Stenersen i hans Reformationshistorie 1 Del Pag. 123 (1ste Udg.): „Jesus havde jo selv sagt: Dersom I blive i mit Ord, da skulle I lære Sandheden at kjende, og Sandheden skal frigjøre Eder, og atter: Dersom Nogen bevarer mit Ord, skal han ikke se Døden evindeligen o. s. v., og derved mente han naturligvis det Ord, som han havde talt, og som Alle havde hørt, saaledes som han selv udtrykkeligen tilkjendegav, Joh. 12, 48; men dersom nu ikke dette Ord havde allerede indeholdt alt det, som var nødvendigt til Salighed at vide, saa kunde jo Jesus umuligen saaledes derom have talet. Desuden ligger allerede dette i Ordet forklare, naar Jesus siger, at Aanden skal forklare ham; thi naar en Gjenstand forklares, saa lægger man jo ikke noget Nyt til den, men udvikler blot, hvad deri er indeholdt." — — —

„Heraf er det altsaa klart, at den Undervisning, som Apostlerne siden fik ved Guds Aand, som blev dem meddelt, ingenlunde kunde angaa nye Lærdomme, som ikke i de Jesu Taler, som vi have opskrevne, ei heller i det

gamle Testamentes hellige Bøger vare fremsatte." „Det fulgte af Forholdenes Natur, at ikke alt, hvad Apostlerne talte, kunde opskrives, og at de første Menigheder maatte have hørt mangt et Skriftsted forklare, som ikke vi nu af Apostlerne have forklaret." „Men ligesaa vist er det" — tilføier Stenersen — „at de derfor ikke vidste nogen Lærdom, som ikke ogsaa er fremsat i Skriften eller, som ikke, hvis Kundskab om den er fornøden til Salighed, er saaledes fremsat og af Apostlerne forklaret, at ogsaa vi kunne med Guds Hjælp finde den."

Timefordeling i Trondhjems Stifts Almueskoler paa Landet.

	Afdeling	Læsning.	Bibelhistorie.	Forklaring.	Katekismus.	Bibellæsning.	Psalmer.	Udvalgte Stykker af Lsb.	Sang.	Skrivning.	Regning.
For 2 Afdelinger, der undervises paa engang.	Nederste	9	5	„	4	1	1	2	3	4	4
	Overste.	5	5	6	„	1	1	3	3	5	4
For 2 Afdelinger, der undervises til forskjellig Tid.	Nederste.	9	5	„	4	„	1	2	2	5	5
	Overste.	5	4	6	„	1	1	3	3	5	5
For 3 Afdelinger, der undervises til forskjellig Tid.	Nederste.	10	6	„	4	„	1	„	2	5	5
	Mellemste.	8	5	„	4	1	1	3	3	4	4
	Overste.	4	4	6	„	1	1	4	3	5	5

Trondhjem den 16de Juli 1864.*) J. H. Berg.

*) Udg. skylder her den Bemærkn., at nærværende Datum angiver kun, hvad Tid Meddelelsen sendtes til Almueskoletidenden. Saavel Protokolsjemataerne som Timetabellerne og Instruxen for Trondhjems Stift bleve omsendte i April 1862. I den Følgeskrivelse, som dengang ledsagede det Expl. af den trondhjemske Instrux, der velvilligen blev sendt til Almueskoletidenden, var angivet, at Stiftsdirektionen muligens i den nærmeste Fremtid vilde foranstalte en ny, og i Tilfælde noget forandret Udgave af Instruxen. En senere Forespørgsel efter om en saadan Udgave nu forelaa, er bleven mødt med sædvanlig forekommende Underretning. Dennes oplysende Natur bevæger Udg. til at hidsætte endel af den.

„Med Hensyn til vor Instrux var det min Agt, førend der blev trykt et nyt større Oplag deraf, at foretage enkelte Forandringer deri, efterat Skolekommissionernes Erklæring desangaaende var indhentet; men da jeg gjerne ønsker at faa en længere Tids Erfaring om Instruxens Brugbarhed i det Hele, vil der ikke paa det første Aar blive Spørgsmaal om noget nyt Oplag. — — — Vore Timetabeller oversendtes Skolekommissionerne blot som Forslag, og skjønt vistnok disse for største Del vedtoge dem uforandret, blev dog deri foretaget enkelte Modifikationer efter de forskjellige Skolers Standpunkt. Jeg troer, det derfor vil være tilstrækkeligt for Diemedet, naar jeg sender Dem en Opgave over den ugentlige Timefordeling, saaledes som den talmindelighed er bestemt for de forskjellige Skoler inden Stiftet, idet jeg dog maa gjøre opmærksom paa, at en af de ugentlige Læsetimer er tilstaaet til Sætningslære eller Analyse overhovedet, og en af Skrivetimerne til Skrivning efter Diktat.

Ligeledes følger hoslagt Schemata for Protokollernes Førelse, men hvori der om en Tid vil foretages nogle Forandringer."

Trondhjem den 16de Juli 1864. J. H. Berg.

I Manuskriptet til de throndhjemske Protokolsjemataer, der ere meddelte S. 137, var der anvist, at Rubrikken: „Aarsagen til Forsømmelserne," skal føres saaledes:

I Dagbogen:	Sygdom III	I Skoleprotokollen:	Sygdom 3,
	Fattigdom IIII		Fattigdom 4,
	Uvejr IIIII		Uvejr 6.

Da denne Angivelse ikke fik Plads paa den nævnte Side, tilføjes den her.

— Det er Udg. bekjendt, at Kirkedepartementet har bevilget Penge til Trykning af Instruxen for Bergens Stift. Dens Offentliggjørelse er saaledes snart at vente. Instruxen for Trondhjems Stift vil blive at læse i næste Nr.

Sjema for Protokolførelse i Skolen.

a) I Kristiania Stift.

Optaget i Almueskoletidendens nærværende Aarg. Nr. 6 Side 33.

b) I Kristiansands Stift.

Sogns Kredsskole i Aaret 18 —

Det Antal Dage, Skolen skal holdes i Kredsen.	Datum, naar Skolen begynder og slutter hver Omgang.	Barnets: No.	Barnets: Navn og Opholdssted. (Anføres afdelingsvis).	Barnets: Alder.	Barnets: Indtrædelsesdatum.	Barnets Kundskaber: Læsning: Maal.	Læsning: Karakter.	Kristendomskundskab: Bibelhist.: Maal.	Bibelhist.: Karakter.	Troeslære: Maal.	Troeslære: Karakter.	Udvalg af Læseb.: Maal.	Udvalg af Læseb.: Karakter.	Sang. Karakter.	Skrivn. Karakter.	Regning: Maal.	Regning: Karakter.	Barnets: Evne.	Barnets: Forhold.	Skolesøgningsdage: møde.	Skolesøgningsdage: forsømt i det Hele.	Skolesøgningsdage: forsømte af lovlig Grund.	Det Antal Dage Skolen i Virkeligheden er holdt.	Anm.

Anmærkning. Protokollen er fælles for de Skolekredse, som have samme Lærer, smlgn. Instrurens § 1. Holdes Skolen i faste Lokaler, bemærkes det i Rubrik 1. Karaktererne angives med Tal og indføres for hver Omgang.

Udfærdiget af Kristianssands Stiftsdirektion den 22de August 1862.

c) I Bergens Stift.

1) Dagbog.

Kredsskole fra til 18

No.	Børnenes Navne.	Barnets Alder.	Naar optaget i Skolen.	F. E.	F. E.	F. E.	F. E.	Ugentlige Charakterer for Børnenes: Flid.	Opførsel.	Flid.	Opførsel.	Flid.	Opførsel.	Flid.	Opførsel.	Hvormange Dage Barnet har været: tilstede i Skolen.	borte uden gyldigt Forfald.	borte med Tilladelse el. form. gyld. Forfald.	Anm.

Anm. Barnets Tilstedeværelse ved Undervisningen betegnes med 1, dets Sygdomsforfald med +, Fraværelse med rette Vedkommendes Tilladelse eller paa Grund af gyldigt Forfald betegnes med ÷, Fraværelse uden gyldigt Forfald betegnes med 0.

2) Skoleprotokol.

Kredsskole fra til 18

Aar og Datum fra og til hvilken Skolen holdes hver Gang i Skolekredsen.	Gaardens eller Pladsens Navn hvor Skolen holdes og hos hvem, eller om den holdes i Kredsstue.	Barnets fulde Navn og Opholdssted.	Barnets Alder.	I hvilket Aar optaget i Skolen.	Undervisnings-Gjenstande: Stavning.	Reenlæsning.	Forstandsøvelse.	Bibelhistorie.	Katechismus.	Forklaring.	Skrivning.	Retskrivning.	Regning: Tavleregning	Regning: Hovedregning.	Sang.	Geografi.	Historie.	Udvalgte Stykker af Læsebogen.	Barnets Evner.	Barnets Flid.	Barnets Forhold.	Hvormange Dage Barnet skal være i Skolen om Aaret.	Hvormange Dage Barnet har været borte uden gyld. Forf.	Hvormange Dage Barnet har været borte med Tilladelse el. paaGrund af gyldigt Forfald.	Ved Examen den 18: For Kundskaber.	Ved Examen den 18: For Aandsmodenhed.	Anm.

d) I Trondhjems Stift.

(Skoleprotokol.)

186

N. N. Kredsskole.

Det Antal Dage Skolen skal holdes i Kredsen	Skolestedets og Opsidderens Navne.	Naar Skolen er begyndt og sluttet for hver Uge.	Barnets Nummer.	Barnets Navn.	Barnets Alder.	Barnets Indtrædelses-Datum.	Bibelhist. Maal.	Bibelhist. Karakter.	Psalmer. Maal.	Psalmer. Karakter.	Forklaring eller Katekismus. Maal.	Forklaring eller Katekismus. Karakter.	Læsning. Maal.	Læsning. Karakter.	Skrivning. Maal.	Skrivning. Karakter.	Regning. Maal.	Regning. Karakter.	Udv. St. af Læsebogen. Karakter.	Sang. Karakter.	Barnets Fatteevne.	Barnets Forhold.	Barnets forsømte Dage.	Aarsagen til Forsømmelserne.	Det Antal Dage Skolen i Virkeligheden er holdt.	Anm.

(Dagbog.)

186

N. N. Kredsskole.

Paa hvilken Gaard, hos hvilken Opsidder samt naar Skolen er holdt.	Nummer.	Barnets Navn.	Alder.	Indtrædelsesdatum.	Barnets Kundskaber og Færdigheder: Bibelhistorie.	Psalmer.	Forklaring.	Katekismus.	Læsning.	Skrivning.	Regning.	Udvalgte Stykker af Læsebogen.	Sang.	Barnets Flid.	Barnets Forhold.	Barnets forsømte Dage: 1 Uge fra til	2 Uge	3 Uge	4 Uge	5 Uge	6 Uge	7 Uge	8 Uge	9 Uge	10 Uge	11 Uge	12 Uge	Det samlede Dagantal: borte fra Skolen.	Deraf af utilregnelige Aarsager.	Anm.

Anm. Karaktererne gives for Skoler i faste Lokaler hver 3die Uge og for Omgangsskolen ved hver Omgang. Hver Dags Forsømmelse angives med en Streg. Middeltallet af Karaktererne ligesom Summen af Forsømmelserne overføres ved Aarets Udgang i Skoleprotokollen.

Den mundtlige og boglige Kristendomsundervisning.*)

Af Dr. A. G. Rudelbach.

— — Men hvad er det da, man saaledes vil skabe, fremtrylle? Det er, sige Grundtvigianerne, den fortællende Methode, de ville oprette, indføre i Livet. Barnet skal, først med Afseende fra al Læsning, gjennem Øret modtage hele sit Kundskabsforraad, hele sin Verden; saaledes fyldt skal det igjen lære at fortælle, indtil senere maaske andre Stoffer, Undervisningsgjenstande optages, men dog Fortællingen stedse bliver det Dominerende; navnlig skal hele det sure Arbeide med at lære udenad fjernes, Veien saaledes lettes, Aanden ved Ordet levendegjøres, medens Tænke-Udviklingen, uden Møie, vil finde sig af sig selv. — Vi miskjende paa ingen Maade, at der ligger i denne Grundtvig'ske Skolelærdoms-Typus en meget betimelig Erindring om at lade mere Liv og Fynd komme ind i Undervisningen, at give det Historiske, som Grundlag for Undervisningen, ja som den reale Typus for hele Guds Økonomi med Menneskeslægten, sin fulde Ret, ikke at opoffre eller bortgive noget af det frie Ords Magt; men ligesaa bestemt maa vi paa den anden Side paastaa, baade at den kristelige Pædagogik for længe siden har bemægtiget sig disse Elementer i deres Sandhed og Kraft samt udfører dem paa en hensigtssvarende Maade, og at, hvor rigtigen end fra en Side flere af det bestaaende Skolevæsens Skrøbeligheder ere releverede, alligevel den Grundtvig'ske Teori herom, stærk indtil en vis Grad i Kritiken, har vist sig ligesaa svag og uduelig, naar Spørgsmaalet er om at opbygge. For at prøve denne saakaldte „folkelige, levende Undervisnings" Væsen er det ikke nok at se hen paa, hvad der dog ingensteds er realiseret i Ordets virkelige Betydning**), eller overhovedet paa noget futurascens (hvor gyldne end Drømmene derom kunne være), men til Grundtankerne, der bære det Hele. Det er klart, at ligesaalidt som Forestillingen om en blot og bar Aandsudvikling gjennem Hørelsen er istand til at danne et pædagogisk Prinsip (Naturen selv, end sige alle Aarhundreders Erfaring viser os hen paa en meget videre Kreds, paa langt flere Vehikler, om ellers en sand Dannelse skal komme istand)***), ligesaalidt kan Henvisningen paa, at nu skal der fortælles og atter fortælles, af Læreren, af Barnet (selv om man havde overalt de dygtigste Fortællere af første Slags), danne nogen pædagogisk Praxis. Meget mere maa, efterat Pædagogikens højeste Formaal er opfattet, Prinsipet søges der, hvor det alene kan findes: i alle Sjæleevners og Sjæle-

*) Fra Ugeskrift for den evangeliske Kirke i Danmark udg. af J. M. L. Hjort (1856) Nr. 23.

**) Grundtvig viser nemlig hen paa, at det var den store Ulykke, at „den store Oplysningsanstalt, han havde paatænkt i Sorø, (der, vel at mærke, ikke skulde have andre Undervisningsgjenstande end Fædrenelandskundskab, Modersmaalet og Forfatningen!) blev kvalt i Fødselen, og det af den nuværende Overskoledirektør". Men hvad en efter saadanne Prinsiper anlangt „folkelig Højskole" vilde skabe, det kunne vi vel tænke os, saa det vistnok var helt betimeligt, at disse Experimenter standsedes eller meget mere hindredes fra at komme igang (1848). Thi sandelig, Staten skal dog vel betænke sig, før den laaner sin Bistand til at indføre noget Uprøvet paa de Enemærker, hvor det gjælder hele den tilkommende Slægts Opdragelse. Forf.

***) Med Hensyn herpaa var jo ogsaa den Pestalozzi'ske Anskuelses-Theori høist ensidig og maatte meget snart forstærke sig ved andre Elementer; dog kunde den aldrig saaledes forvilde sig, idet den tog Religionsundervisningen i Skolerne med. Forf.

kræfters muligst harmoniske Uddannelse med Benyttelse af alle Midler, hvorved disse Evner og Kræfter vækkes og sættes i Bevægelse; og naar man da har lært, at Børnenes forskjellige Individualitet fremfor Alt ogsaa kræver en individuel Behandling (Pædagogikens første store Kjærligheds-prøve, hvorved den i sin Kreds bliver alt mere og mere Alt for Alle), saa kommer man upaatvivlelig til den rette Praxis, der netop vil vise sig i at tildele ethvert af hine Formaal Sit, men ikke i at fremhæve det ene paa det andets Bekostning*). En anden Side af den modsatte Praxis er jo den, at man skal lette Barnet Alt saa meget som muligt, at der slet ikke tør være Tale eller Tanke om at opfordre dets Selvvirksomhed uden netop til at snakke, mindst af Alt til at lære udenad. Men hvad dette angaar, saa byder Pædagogikens Historie os den kraftigste Modgift imod denne vildfarende Forestilling. Thi hvad andet er dette vel end en afrevet Kvist af Filantropismen, der jo ogsaa vilde lette Børnene det saa vidunderligt, at Alt skulde læres af Billedbøger, ligesom hist af Fortællinger og Fabler? Vi ville slet ikke tale om, at alle vore Skoleordninger ligefra Kristian III af paa den mest indtrængende Maade have anbefalet og indskjærpet det Modsatte, at de holde alvorligt paa, at Børnene lære allerførst Kristendommens Hovedartikler, dernæst gode Salmer o. s. v. udenad**), for at de tidligen kunne faa og vinde et uforgjængeligt Skole-Klenodi. Men mon ikke netop de største Pædagoger, de største Tænkere overhovedet, erklære sig i ganske modsat Mening? Bako af Verulam ytrer blandt Andet: „Der gives to modsatte Maader at tilvænne, øve og forberede Aanden. Den ene begynder med det Lettere og fører lidt efter lidt til det Vanskeligere; den anden forelægger Disipelen fra Begyndelsen af tungere Opgaver, for, naar han har løst disse, paa en behagelig Maade at meddele ham det Lettere. Til hin Metode svarer, naar man i Begyndelsen svømmer med Svømmeblærer, der løfte os i Vejret, til denne, naar man fra først af dandser med tunge Sko, der drage nedad. Det er utroligt, hvor meget en Sammensmeltning af disse Metoder bidrager til at fremme og udvikle baade aandige og legemlige Kræfter. Og Montaigne, den store kristelige Skeptiker, yttrer jo, at naar man vil opvække Hunger og Kjærlighed til Undervisningen, saa maa man ikke blot byde Disipelen det Lette, men ogsaa det Vanskelige.

Til Oplysning.

Den i „Almueskoletidende" Nr. 7 meddelte Forklaring om den angiveligt „af Stiftsdirektionen fastsatte Timefordeling" i Kristianssands Stifts Kredsskoler er temmelig vildledende.

---

*) Den gnavende Orm paa den Grundtvig'ske Teori maa naturligvis Tilsidesættelsen af den kateketiske Læremaade blive, der aldrig rostes for højt, hvor den øvedes levende i Kristendommens Aand (bedre vistnok end ved den Sokratiske Majeutik, der jo ikke kunde fremlokke, hvad den ikke havde, ikke kjendte, skjøndt Vejen, i almindelig menneskelig Betydning, jo vistnok var vist derved); thi den er det ypperste af alle Dannelsesmidler, hvor det gjælder Udviklingen af højere, aandelige Sandheder. Forf.

**) Faa Exempler blandt mange anføres her. Kristian III Kirkeordinants fol. 65: „Og paa det at Børnene maa des heftigere lægge Vind paa at lære Noget i den hellige Skrift, da er det ikke nok, at læse Meget for dem, men man skal holde dem til at lære det udenad." Kristian IV om Skolernes nye Reformats 1604: Katekesen (hedder det) forsømmes; der forsømmes at lade Barnet læse udenad daglig det, som til dens Fundament er fornødent. Frederik IV Instrux om Landsbyskolerne af 28de Marts 1721; der

Stiftsdirektionen har i en Instruxen ledsagende Skrivelse udtalt, at den i Skoler med 2 Afdelinger „i Almindelighed ønsker Undervisningsgjenstandene fordelte paa følgende Maade:

	Nederste Afdeling.	Øverste Afdeling.
Læsning	9 Timer	6 Timer
Kristendomskundskab	6 „	9 „
Udvalg af Læsebogen	3 „	5 „
Sang	3 „	3 „
Skrivning . . .	6 „	4 „
Regning	6 „	6 „
	33 Timer	33 Timer

og i tilsvarende Forhold, hvor Skolen har flere Afdelinger.“ —

Den langt overveiende Del af Stiftets Skoler har 2 Afdelinger til samtidig Undervisning. I saadanne Skoler er Timefordelingen især forbunden med Vanskelighed, og for dem har Stiftsdirektionen derfor fundet det ønskeligt at give en almindelig Regel, der kunde lægges til Grund for Timetabellerne, men forøvrigt efter Ønske eller Fornødenhed modificeres i det Enkelte. Af Hensynet til den samtidige Undervisning af Afdelinger, der ikke vel i det Hele kunne følges ad, forklares ogsaa naturligt det forholdsvis store Antal Timer, der er tillagt Regning og Skrivning.

At træffe det „tilsvarende Forhold,“ hvor de forskjellige Afdelinger vexelvis søge Skolen, er meget let, og er det ikke nødvendigt at bruge Brøk af Timer, da Stiftsdirektionen aldrig har fordret det opgivne Timeantal strengt gjennemført. Meddeleren i Almueskoletidenden har imidlertid, uden videre Forklaring, divideret alle Tal med 2, hvorved hver Afdeling faar 16½ Time om Ugen, og derved udbragt en Fordeling, der nærmest forekommer som en Karrikatur og i ethvert Fald ikke er „fastsat af Kristianssands Stiftsdirektion.“

Naar de forskjellige udkomne Instruxer opstilles til Sammenligning, burde det ogsaa været angivet, at Instruxen for Kristianssands Stift er udfærdiget i August 1862, for Tromsø Stift i November s. A. og for Kristiania Stift i April 1864.

I det nævnte Nr. af „Almueskoletidende“ har endelig en „Vestlænding“ specielt henvendt sig til Skoledirektørerne „med Begjæring om faste Bestemmelser i Instruxen angaaende Udskrivning af Skolen“ og tillige yttret sig tvivlende om, hvorvidt „den i 3 Aar forventede Instrux nogensinde vil se Dagens Lys.“ Forsaavidt „Vestlændingen“ maatte høre til Kristianssands Stift eller ved at kalde sig saaledes vilde sigte til dette, vil det være tilstrækkeligt i Anledning af hans Udtalelser at henvise til den i Almueskoletidende No. 6 aftrykte, for 2 Aar siden udgivne, Instrux, i hvis § 4 indeholdes de forønskede Bestemmelser om, hvad der skal fordres ved Udskrivning af Skolen, hvilke Bestemmelser ogsaa i alt Væsentligt sees at være optagne i den „Veiledning til Skolernes og Undervisningens Ordning,“ som ledsager Instruxen i Kristiania Stifts østlige Distrikt, og som ligeledes findes aftrykt i Almueskoletidenden No. 6.

Kristianssand, 22de August 1864. Fr. Chr. Wolff.

Anm. Sammen med at frembære skyldig Tak til Skoledirektøren for den her givne Berigtigelse angaaende Timefordelingen i hans Embedsdistrikt, maa Udg. tilføje, at den i Nr. 7 (Side 97) angivne Timefordeling, der ikke er meddelt af nogen Lærer i Kristianssands By eller Stift, gjengiver nøiagtigt den til Almueskoletid. sendte Meddelelse.

---

paabydes: at Børnene skulle lære Luthers lille Katekismus udenad, siden den i Stiftet brugelige Forklaring. Forf.

Om Pensionssagen.

VII. Fra Kristiania Lærerforening.

Den 19de August d. A. holdt Kristiania Skolelærerforening Møde for at afgjøre, hvorvidt den skulde iværksætte sin i Febr. d. A. tagne Beslutning, at lade Pensionssagen falde. Paa Grund af de fra forskjellige Hold fremkomne Oplysninger og Opfordringer til ikke endnu at opgive Sagen, besluttedes at lade den endelige Afgjørelse henstaa til Udgangen af Febr. 1865.

I Henhold til denne Beslutning opfordrer Kristiania Skolelærerforening herved Landets Almueskolelærere og Lærerforeninger til at virke for Sagens Fremme ved at yde og opfordre Andre til Ydelse af Bidrag til Dannelse af et Grundfond for en saadan Indretning efter den herfra foreslaaede Skala, nemlig aarlig i 2 Aar af en Løn under 100 Spd. et Bidrag af 60 ß.; af 100 Spd. og derover, men under 200 Spd. — 1 Spd.; af 200 Spd. og derover, men under 300 Spd. — 2 Spd. og saa fremdeles 1 Spd.'s Tillæg for hvert 100 Spd. Bidragene behøves ikke at indsendes strax, men indsættes i nærmeste Sparebank, hvorimod Fortegnelse over de Bidragydende og Opgave over deres Løn indsendes til vedkommende Komiteer i Stiftsstæderne. Meddelelse fra disse forventes i betimelig Tid inden Udgangen af Febr. Maaned 1865 indsendt til Kristiania Skolelæreforening.

Kristiania den 2den Septbr. 1864.

— Skolelærerforeningen tillader sig at anmode Udgivere af Blade i Byer og paa Landet om at optage Ovenstaaende.

Literære Efterretninger.

Throndhjems Stifts geistlige Historie fra Reformationen til 1814. Af **Ludvig Daae**, Stipendiat i Historie. Throndhjem 1863. J. Anderssens Enkes Forlag. 246 S. — Medens vi i Professor Keysers fortrinlige Verk „den norske Kirkes Historie under Katholicismen" har en udtømmende Fremstilling af de kirkelige Begivenheder og Tilstande i vort Land fra Christendommens Indførelse til Reformationen, have vi hidtil savnet en omfattende Skildring af vort Lands kirkelige Forholde fra Reformationens Indførelse indtil vore Dage. Et vigtigt Bidrag til at afhjælpe dette Savn har imidlertid Ludvig Daae givet os i sin Fremstilling af Throndhjems Stifts geistlige Historie fra Reformationen til 1814, et Verk, vi ville anbefale til vore Læseres Opmærksomhed.

Ved Udarbeidelsen af dette Verk sees Forf. at have hentet sit Stof sammen fra de allerforskjelligste trykte og utrykte Kilder, blandt hvilke de vigtigste ere Throndhjems Stifts Kapitelsbøger, der ere opbevarede paa det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn; men disse Kilder indeholde saare faa og spredte Oplysninger om, paa hvilket Trin Folket stod i christelig Oplysning, og i hvilken Grad et aandeligt Liv rørte sig i Menigheden. Verket omhandler saaledes fornemmelig de Geistliges, navnlig Biskopernes Liv og Virksomhed. Forfatteren har med utrættelig Flid samlet og sammenstillet de Oplysninger, som Tiden har levnet om Biskopernes ydre Livsomstændigheder, og, saavidt det biografiske Materiale tilstedede, givet en Belysning af den

Plads, de indtage i sin Samtid i videnskabelig, eller den Virksomhed, de udfoldede, og den Indflydelse, de havde i kirkelig Henseende, saaat man faar et klart og belærende Billede af de fleste af Stiftets Biskoper i det angivne Tidsrum. Vi ønske, at Forfatteren maatte have Lyst og faa Tid til at give lignende Bidrag til de øvrige Stifters Kirkehistorie fra Reformationen indtil vore Dage. **J. W. K.**

— **Udtog af den bibelske Historie** og en kort Udsigt af Kirkens Historie. Ved **E. J. Anger.** (Kart over Jødeland). Wöldikes Forlag. Kjøbenhavn 1864. — Af bibelhistoriske Lærebøger for Almueskolen have vi, som bekjendt, 3, der ere de almindelig brugte, nemlig Wexels's, Jensens og Vogts. Den første udkom i en Tid, som endnu rystedes af Efterdrønnet af det forrige Aarhundredes Rasjonalisme; den blev derfor ved sin klare kristelige Tankegang og dybe Inderlighed et meget velsignelsesrigt Middel til Udbredelsen af en renere Kristendomserkjendelse iblandt Folket og i Skolen. Derfor er Wexels's Bibelhistorie afholdt, og det endog af Folk, som ellers ikke ere Yndere af Forfatteren som Lærer i den norske Kirke. Med denne Mands Arbeide til Mønster ere de to andre Bibelhistorier udarbeidet med strængt Hensyn til den nu i Skolen klart erkjendte Regel, at man maa nedlade sig til Barnets Fatteevne og Forestillingsmaade, hvis dette skal hæves i Kundskab og Erkjendelse. Derfor udmærke begge Bøger sig ved et klart og tiltalende Sprog; dog med Forskjel, da ogsaa her gjælder Apostelens Udsagn, at Aanden er en, men Gaverne forskjellige. Saaledes fører Jensen sin Pen med en Digters barnlige Livlighed og en Smule udmalende, hvorfor Stilen paa enkelte Steder er bleven lidt kunstig, medens Vogt fremtræder som den aldeles rolige, jevne og simple Fortæller. Derfor kommer det her meget an paa en Lærers Smag og Behag, hvilken af disse Bibelhistorier han vil erkjende for den bedste. Som vi er ogsaa Danmark godt forsynet med gode Bibelhistorier. Jeg har havt Anledning til at gjøre mig bekjendt med flere af dem, hvoriblandt, efter min Formening, den i Overskriften nævnte er den bedste. Den er i et Punkt lidt forskjellig fra vore Bibelhistorier, idet den meddeler Jesu Liv og Virksomhed efter Tidsfølgen. Var nu denne klart og tydeligt fremstillet i Evangelierne, saa kunde intet være at udsætte derpaa; men da det Modsatte er Tilfældet, handler man udentvivl rigtigere i at gruppere de forskjellige Grene af Jesu Virksomhed i visse Hovedafsnit, saasom Jesu Lærevirksomhed, hans Lignelser, Mirakler o. s. v. uden noget strængt Hensyn til den for en stor Del paa Formodninger byggede Tidsfølge. Derved vil Børnene ogsaa lettere erholde en grei Oversigt over det Hele. — Dette om Planen. Nu lidt om Bogens Aand og Sprog. At hin er ægte bibelsk har i Dage som vore ikke saa lidet at betyde, da der viser sig Symptomer til, at den nu i Menigheden herskende religiøse Gjering meget let kan skeie ud paa Vildfarelsens Glatis. Og Sproget, ja det er saa godt, som man, naar man ikke gjør altfor store Fordringer, kan ønske det i en Skolebog. Det er paa engang baade udtryksfuldt og barnligt, klart, jevnt og naturligt; de bibelske Udtryk og Talemaader ere benyttede paa en saa tiltalende og afrundet Maade, at det er en hel Fornøielse at læse Bogen blot for Sprogets Skyld. Naar der paa enkeltee Steder ikke var anbragt mindre heldige Parentheser og Mellemsætninger, saa vilde den i sproglig Henseende fuldkommen kunne sættes ved Siden af Vogts Bibelhistorie. Dog dette forringer paa ingen Maade Bogens Værd; thi saadanne smaa Ufuldkommenheder klæber ved ethvert menneskeligt Værk. For den, som er Lærer for de Smaa og Umyndige, er det en sand Lyst og Glæde at blive bekjendt

med en saa god Skolebog og Anmelderen vil gratulere enhver af sine Kaldsbrødre, som har Anledning til at benytte den ved Undervisningen. M. Troan.

Udvalg af Salmer til Luthers Katekismus især for Almueskolen. Ved **J. Amundsen.** Grams Forlag. 1863. Pris 6 Skill. Kort Tid før denne Salmesamling udkom, leverede samme Samler et større Udvalg af Salmer for Skolen og Hjemmet, hvilket blev fordelagtigen anmeldt i dette Blads for. Aarg. No. 3. At denne mindre Samling ogsaa er et godt Udvalg af Kirkens baade ældre og nyere Salmerigdom, kan ikke betvivles, ligesom ogsaa den Omstændighed, at Salmerne ere ordnede efter Katekismens 5 Parter, gjør den fortrinlig skikket til Skolebrug. Da den i Forhold til Størrelsen er yderst billig, saa maa dette lette Anskaffelsen af det fornødne Antal Exemplarer af samme til hver Almueskole, hvis Overordnede ønske at gjøre Brug af den. M. Troan.

— En Sangsamling under Navn af „**Norske Kjæmpeviser**" paa Landsmaalet ere nylig udkomne. Melodierne, der ere norske Folkemelodier, ere samlede og harmoniserede af Hr. Organist **L. Lindemann,** og af ham udsatte for tre lige Stemmer, 2 Tenorer og Bas, eller 2 Sopraner og Alt, hvorfor de egne sig saavel til Skolebrug, som for Mandsstemmer. Til den bekjendte Digtsamling af Kirkesanger Reitan er ligeledes udgivet trestemmige Melodier af Lindemann. Da jeg anser det overflødigt at forsøge paa at sige Noget til Anbefaling for disse Sangværker, saasom Lindemanns Arbeider bedst anbefale sig selv, vil jeg kun udtale det Ønske, at de maa finde den Udbredelse trindt omkring, som de saa vel fortjene. Begge Sangsamlinger faaes tilkjøbs hos Boghandler Cappelen. L. Hvalby.

Dr. **Speners Forklaring over den kristelige Lære** efter Dr. M. Luthers lille Katekismus. Oversat fra Tydsk af Sognepræst **J. Belsheim.** Bergen 1864. 348 Sider 8vo. Denne Bog, hvorefter Pontoppidan har udarbeidet sin „Sandhed til Gudfrygtighed," og som saaledes er Moder til vore øvrige autoriserede Lærebøger i Religion, er nylig udkommet og faaes i Boghandelen for 48 ß. heftet indtil 1ste Januar 1865, fra hvilken Tid den forhøiede Bogladepris 72 ß. indtræder. Da denne Bog i alt Væsentligt følger samme Gang i Fremstillingen, som vore autoriserede Forklaringer, behandler Stoffet med Grundighed og Klarhed, har en herlig Samling af Bibelsprog og er gjennemtrængt af en jevn, varm og inderlig Aand, maa den ikke blot paa det Bedste anbefales Kristne ialmindelighed, hvem det er af Vigtighed at fremdrage og befæste de hellige Sandheder, der ere dem meddelte ved og gjennem Børnelærdommen, men Lærere isærdeleshed. Bogen er forsynet med Indholds- og Sagregister. A.

Perler af Mag. Scrivers Sjeleskat. Efter det Tydske. Christiansand 1861. I er 109 Sider, II 74 Sider og sælges indbundet i et Bind for 20 eller 24 ß. Berges Forlag. Da Bogen svarer til Titelen, at den er „Perler af Scrivers Sjeleskat", anbefaler den sig selv. A.

Skole-Efterretninger.

Amerika. I flere Aar har amerikanske Menigheder højtideligholdt 4de Torsdag i Februar som „Bededag for Skolen." Kristeligsindede Forældre saa, hvorledes Kristendommen kom i Forfald i Skolerne, og bedrøvet herover enedes de og troende Lærere om at holde en Bededag for dem. Man synes nu at spore naadigt Svar. I mange Skoler og i flere

af Seminarierne er der vaagnet en alvorlig Begjærlighed efter Ordet og en levende Længsel efter Sjælenes Frelse.

— Paa **Hamar** agte Kandidaterne Herman Anker og Olaus Arvesen fra 1ste Novbr. d. A. at begynde en „Folkehøjskole." I denne skal optages voxne unge Mænd fra Konfirmasjonsalderen, helst i 17—30 Aars Alderen Undervisningsgjenstandene skal være: Modersmaal, Norges Historie, Norges Beskrivelse, Verdenshistorie, Jordbeskrivelse, og for dem, som ønske det, praktisk Regning og Naturfag. I Religion skal der ikke gives nogen særskilt Undervisning, man vil bestræbe sig for at lade Kristendommen kaste sit Lys over alle Fag, hvorfor Undervisning i Bibel- og Kirkehistorie skal ledsage den almindelige Historie. Der vil videre gives Anledning til at lære at skrive og læse, ligesom man ogsaa efter Behag vil sysle med Sang. 2 Halvaar danner et Skolekursus. Betalingen er 2 Spd. maanedlig for Undervisningen og 5 Spd. maanedlig for Logis, Kost og Vask.

— I **Bergens** Stift er omsendt en trykt „Instrux for Skoletilsynsmændene i — Skolekomunen", hvoraf § 7, mærkelig nok, lyder saaledes: „Han" (Skoletilsynsmanden) „har ved hyppige Besøg i Skolen at forvisse sig om, at Læreren gjør sin Pligt, at han underviser i den fastsatte Skoletid, holder tilbørlig Tugt og Orden i sin Skole samt i det Hele iagttager et sømmeligt Forhold. For Nøjagtigheden af et saadant Opsyn staar Tilsynsmanden Skolekomissjonen til Regnskab og pligter efter dennes eller Sognepræstens Opfordring paa Ære og Samvittighed at afgive en sandfærdig Erklæring om vedkommende Lærers Opførsel saavel i, som udenfor Skolen."

— **Førde** Skolekomissjon har under 20de Oktbr f. A. „fattet følgende Beslutning." — „Saasnart noget skolepligtigt Barn er indskrevet til Konfirmasjon, fritages det for at søge Skolen." Denne ejendommelige Maade at udskrive Børn af Skolen paa, foranlediger det Spørgsmaal: Hvad gjør man saa med Børn, som „vises tilbage" og, formedelst Umodenhed, ikke konfirmeres?

— **Kristiania**. Hs. Maj. **Kongen** har under 8de Juni udnævnt Sognepræst Halvor O. Folkestad til Biskop over Hamar Stift, og under 22de Aug. Institutbestyrer Hartvig Nissen, for Fortjeneste af Skolevæsenet, og Kand. Eilert Sundt, for almennyttige Skrifter, til Riddere af St. Olafs Ordenen. – **Kirkedepartementet** har, 22de Aug., udnævnt Kand. i Theol. Wilhelm Landstad til Andenlærer ved Stordøens Seminarium.

Ledig er fra 1ste Januar 3 Fastskoleposter i Ringebo, 24 Ug. lovbef. og 4 Ug. friv. Sk. 1⅖ Spd. og 1 Spd., resp 6½, 8 og 10 Maal Jord, Bolig. Kr ania Std. 17 Sept. — 1 K.s. og Lærerpost i Botne 16 Sp. 3½ Td. Havre, 20 Sp., Kost (1 Sp. 6 Sktl. pr. Skoleuge), Skolegaard (3 Kjør), 40 Ug Kr.ania Std. 16 Septbr. 1 L.p. i Botne 40 Ug. Skoleg. (2 à 3 Kjør) Skov, 20 Sp., Kost (1 Sp. 6 ß ug.) Kr. Std. 16 Sept. — 5 L.p. i Helgebostad (Lister) 24 Ug. à 100 ß., K. in nat. Med den ene P. er forenet et Kirkesangeri, Jordvej til 2 Kjør, 7 Tdr. Havre, 12 Sp. og 15 Spdl. 1 Fastsk.p i Østre Slidre, 26 Ug. 55 Sp., Kost ug. 84 ß., Bolig, Brænde og Jord, dermed forenet 1 Kirkes.p., 8 Spd. Kr. Std. 6 Ug. fra 23 Aug. — 1 Kirkes.p. i Bø — Vesteraalen — fra 1ste Januar 60 Vog Rundfisk, 34 Sp. Offer, 21 Sp. tilfæld. Indt. Skole i 38 Ug. à 2 Sp. K. in nat. el. 1 Sp. Ug, Bolig, Jordvej (6 Storfæ, 1 Hest, 16—20 Smaafæ) Udsæd: 5 Tdr. Pot.; yder Kaar til den aftr. K.s.: Foder til 2 Kjør og Jord til 1 Td. Poteter Udsæd. Trø. Std 15 Oktbr. — Kirkes.p. i Malnes Annex til Bø i Vest.aal. fra 1 Januar, 18 Vog Rundfisk, 11 Sp. Offer og 8 Sp. andre Indt. Skole 38 Ug. à 2 Sp. og K. in nat. Trø. Std. 15 Oktbr. — Fra 1 Januar Førstelærerp. ved Gjøviks Almueskole, 200 Sp. Fam.bekv. 35 Spd. for Opildn. og Renhold af Skolen. 6 Ug. fra 27 Aug. Fra 1 Januar 1 L.p. i Kristiania, 200 Sp. 34 Tim. Stiftsprovstiet, 15 Oktbr.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. | Oktbr. 1364. | Nr. 10.

Instrux for Almueskolerne paa Landet.

IV. I Trondhjems Stift

A. Om Skolens Ordning.

§ 1. Ved hvert Skoleaars Begyndelse har Skolecommissionen ved offentlig Bekjendtgjørelse at indkalde de Børn, der have naaet den skolepligtige Alder, til at søge Skole (se Skolelovens § 49), samt at meddele Skolelærerne for hver Kreds's Vedkommende en Opgave over hvilke Børn, der ere blevne skolepligtige siden den sidste Optagelse. Over de Børn, der ikke fremmøde, indsende Skolelærerne Fortegnelse til Skolecommissionen, som da træffer de fornødne Foranstaltninger. Nye Elever optages ikke i Skolen uden til de af Skolecommissionen bestemte Tider, naar undtages i det i Skolelovens § 54 omhandlede Tilfælde (se Skolelovens § 55).

§ 2. Børnene inddeles efter deres Kundskaber og Færdigheder i Afdelinger, der kunne søge Skolen til samme Tid eller til forskjellige Tider (Skolelovens § 6). Søge Afdelingerne til forskjellige Tider Skolen, maa det i Regelen ikke tillades, at Børn, der høre til en Afdeling, søge Skolen ogsaa i den for en anden Afdeling bestemte Undervisningstid. Forsømmer noget Barn for kortere eller længere Tid Skolen, bliver det ved dets Tilbagekomst at hensætte i den Afdeling, hvori det efter sit daværende Standpunkt bedst passer.

§ 3. Ere Børnene delte i 2 Afdelinger, udfordres for at kunne opflyttes i øverste Afdeling, at de have lært at læse tydeligt, begyndt at skrive Sammenskrift, kunne fortælle et passende Udvalg af bibelske Historier, saavel af det gamle som nye Testamente, samt have lært idetmindste de 4 første Parter af Luthers lille Katekismus tilligemed Bønnerne og udvalgte Sententser, og kunne saavel i Hovedet som ved Hjælp af Tavle, regne de 4 Species med Tal, som ikke overstiger 100. Ligeledes forudsættes nogen Øvelse i Sang, hvor naturlig Evne ikke fattes. Under særegne Omstændigheder kan Skolecommissionen gjøre Undtagelser fra denne Regel.

§ 4. I øverste Afdeling udvides disse Kundskaber, hvortil kommer Meddelelsen af det i Skolelovens § 5 c nævnte Kundskabsstof.

§ 5. Ere Børnene delte i flere Afdelinger, bliver Fordelingen af det i § 4 nævnte Maal for Undervisningen nærmere at bestemme af Skolecommissionen.

§ 6. Den i Skolelovens § 9 omhandlede Undervisning for forsømte Børn over 14 Aar bliver at ordne efter Skolecommissionens nærmere Bestemmelse.

§ 7. En Timetabel, der angiver hvori der i enhver Time skal undervises, bestemmes af Skolecommissionen med Stiftsdirektionens Approbation. Midlertidige Forandringer i Tabellen kunne foretages af Skolelæreren med Sognepræstens Samtykke. Undervisningstimernes Fordeling paa Dagen bestemmes af Skolecommissionen.

§ 8. Naar der læses mere end 2 Timer paa Rad, gives der imellem 2den og 3die Time et Frikvarter, dels til Forfriskelse for Børnene, dels til Skolestuens Udluftning. Imellem Formiddags- og Eftermiddagsundervisningen standser Skolen mindst 1 Time, der ikke bliver at medregne i den i Skolelovens § 6 fastsatte Undervisningstid.

§ 9. Med Hensyn til den i Skolelovens § 7 omhandlede frivillige Undervisning erholder denne en særskilt Anordning med en for sig bestemt Undervisningstid og maa ikke drages ind under den lovbefalede. Denne Anordning kan af Skolecommissionen undergives Stiftsdirektionens Approbation.

§ 10. Skolen holder følgende af Sognepræsten autoriserede Protocoller, der føres efter et af Stiftsdirektionen approberet Schema.

1. En Dagbog, hvori indføres alle skolesøgende Børn, de daglige Skoleforsømmelser og forøvrigt de Antegnelser, som Schemaet udviser. Benyttes samme Dagbog for flere Kredse, afdeles den efter Kredsenes Antal, saa at hver Kreds faar sin egen Del af den. Ogsaa for den frivillige Undervisning gives heri særskilt Plads. I Dagbogen antegnes Præstens og andre Skolecommissærers Skolebesøg.
2. Den i Skolelovens § 53 anordnede Protocol, hvori ved hvert Skoleaars Slutning ved Sammendragning fra Dagbogen indføres en Oversigt over Skoleholdet og Skolesøgningen i det hele Aar.

Disse Protocoller, der altid maa føres med Orden og Nøiagtighed, fremlægges ved den offentlige Examen og forøvrigt til enhver Tid, Skolens Foresatte maatte forlange det.

B. Om Undervisningen.

§ 11. Det skal være Skolens Formaal at understøtte den huslige Opdragelse i at bibringe Ungdommen en sand christelig Oplysning og forskaffe den de Kundskaber og Færdigheder, som ethvert Medlem af Samfundet bør besidde (Skolelovens § 1). Til dette Formaals Fremme ere Undervisningsgjenstandene: a) Læsning, b) Christendomskundskab, c) udvalgte Stykker af Læsebogen, fornemmelig saadanne, der angaa Jordbeskrivelse, Naturkundskab og Historie, d) Sang, e) Skrivning, f) Regning (Skolelovens § 5).

§ 12. Ved Stave- og Læseøvelserne bør Læreren søge at vænne Børnene til at læse rigtigt, tydeligt og med det rette Tonefald. For de første Begyndere kunne anvendes de ældre og viderekomne Elever som Bihjælpere, dog saaledes, at disse jevnlig vexle. Læreren bør omhyggelig bestræbe sig for, at de viderekomne Børn saavidt muligt, fuldt opfatte, hvad de læse. Chorundervisning kan delvis benyttes.

§ 13. At bibringe Børnene den størst mulige Christendomskundskab og gjøre den indtrængende for Hjertet er Skolens Hovedformaal. Christendomsundervisningen begynder med den bibelhistoriske Undervisning. Saavel denne som Katekismusundervisningen meddeles i Begyndelsen mundtlig. Saasnart Børnene derimod have naaet nogen Læsefærdighed, saa de kunne benytte Bog som Læremiddel, tages samtlige Lærebøger til Hjælp for Undervisningen; men et Lærestykke i Bogen maa i Regelen ikke opgives Børnene, uden at det først saavel efter Indhold som Form er gjennemgaaet for dem paa Skolen. Undervisning i Christendomslæren skal paa ethvert Trin bygges paa den bibelhistoriske Undervisning og anskuelig- og levendegjøres ved denne. Det maa stedse fastholdes, at hvad Børnene lære af Guds Ord, lære de som Grund for deres Tro og Regel for deres Liv,

hvorfor det ogsaa bliver Lærerens Sag klart at foreholde Børnene, hvorledes den christne Tro aabenbarer sig i det daglige Liv. Børnene skulde derhos gjøres bekjendte med Bibelens Inddeling og øves i at opkaste Skriftsteder, ligesom det agtes væsentligt, at de efter Evne lære udenad og fast indprente sig en Samling af kjernefulde Psalmevers. Forsaavidt Skolens Forholde tillade det, skulle de endelig meddeles historisk Kjendskab til de vigtigste Træk af Kirkens Historie.

§ 14. Ved den i § 11 c omhandlede Undervisning, der i det Væsentlige bliver at drive med Skolens ældre Børn, har Læreren at paase, at det valgte Lærestof passer til Børnenes Udvikling, og at hvad der af hvert Slags Stof foredrages, bliver noget Sammenhængende og Helt. Naar et Stykke er gjennemgaaet og forklaret, bør han lade Børnene enten i samme eller i næstfølgende Fagtime gjengive det med egne Ord, saaledes at Læsebogen med Hensyn til denne Undervisning bliver at betragte som Lærebog.

§ 15. Ved Sangundervisningen, hvorved Psalmodicon helst anvendes, skal Læreren stræbe efter at bringe Børnene til at synge rent og sikkert. Ved Siden af de brugelige Psalmer bør efter Mulighed, ogsaa andre Sange af passende Indhold indøves.

§ 16. Undervisningen i Skrivning, hvor Bihjælpere kunne anvendes, skal gaa ud paa at lære Børnene at skrive en tydelig, ordentlig og saavidt muligt rask Haandskrift. Der fordres kun latinsk Skrift; dog skulle Børnene ogsaa lære at læse den gothiske Skriftsort.

§ 17. Undervisningen i Regning skal have til Maal at bibringe Børnene ikke alene den fornødne Færdighed til baade i Hovedet og ved Hjælp af Tavle at løse de i det daglige Liv forefaldne Regningsopgaver, men ogsaa klar Indsigt i Regningens Væsen. Den begynder med en alsidig Anskueliggjørelse af Grundtallene, og det maa gjælde som Regel, at der aldrig maa gaaes videre med Børnene, førend det Foregaaende er klart forstaaet. Hovedregning gaar stedse forud for Tavleregning. Opgaverne bør vælges med særligt Hensyn til det daglige Livs Forholde.

§ 18. Forsaavidt Skolecommissionen finder Indførelse af gymnastiske og militaire Øvelser hensigtsmæssig for Skolerne, bliver herom at fatte nærmere Bestemmelse med Stiftsdirektionens Approbation (Skolelovens § 5).

§ 19. Undervisningen begynder og ender hver Dag med Bøn og Psalmesang eller med en af Delene (Skolelovens § 5).

§ 20. Med Hensyn til Valget af Lærebøger, Læsebøger og andre Læremidler, bliver hermed at forholde efter Bestemmelsen i Skolelovens § 83.

§ 21. Ved den i Skolelovens § 56 bestemte offentlige Examen undersøges, hvad Fremgang Børnene have gjort i de forskjellige Fag, hvilke der skulle optages fra en lavere til en høiere Afdeling, samt hvorvidt de, som ville udskrives af Skolen, have erhvervet de dertil fornødne Kundskaber. Børnene gjøres bekjendte med Examens Udfald, der optegnes af Sognepræsten i en Examensprotocol.

C. Om Orden og Disciplin.

§ 22. Skolelæreren skal holde sig efterrettelig Loven om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860, nærværende Instrux samt enhver Anordning om Almueskolevæsenet, som herefter maatte udkomme.

§ 23. Skolelæreren skal hver Dag til bestemt Tid indfinde sig paa Skolen og besørge Undervisningen efter den approberede Timetabel. Hvis indtrufne Omstændigheder gjør det umuligt, at Skolen kan holdes, skal han

snarest muligt anmelde det for Skolecommissionens Ordfører, der skal afgjøre, hvorvidt det opgivne Forfald berettiger til Undervisningens Standsning eller ikke. Skolelæreren maa ikke paa egen Haand overdrage til nogen Anden i Forfaldstilfælde at overtage de ham paahvilende Pligter, men har Skolecommissionen i saa Fald at træffe fornøden Foranstaltning.

§ 24. For at have Tilsyn med de Børn, som maatte ankomme for tidlig til Skolen, er Læreren, hvor Skolen holdes i fast Locale, pligtig til især i den koldere Aarstid at indfinde sig i Skoleværelset, omtrent ½ Time, førend Undervisningen tager sin Begyndelse.

§ 25. Læreren har at paase, at Skoleværelset er ordentligt, renligt, jevnlig udluftes, samt i den koldere Aarstid passende opvarmet, ligesom at Ild efter endt Skoletid er tilbørlig udslukket. Hvor Omgangsskole finder Sted, skal det under Skoletiden være ryddiggjort for Alt, hvad der kan forstyrre eller hindre Skolens Gjerning. Finder han Værelset utjenligt til Skolens Brug, har han at henvende sig til Tilsynsmanden, om en saadan er opnævnt i Kredsen; hvis ikke, til Skolecommissionen. Nægter Nogen i sin Tour at modtage Omgangsskolen, har han at handle efter Bestemmelserne i Skolelovens § 21.

§ 26. Læreren antegner hver Dag i Dagbogen, hvilke Børn der ere fraværende, ligesom ogsaa, naar han faar de fornødne Oplysninger, Aarsagen til Forsømmelsen. Finder gjentagne Forsømmelser af et Barn Sted, har han at anmelde det til vedkommende Tilsynsmand, hvis Pligt det er, saavelsom Lærerens, ved kjærlige Advarsler til Forældre, Foresatte og Børn at søge ulovlige Skoleforsømmelser forebyggede. Ere Advarslerne frugtesløse, skal han gjøre Anmeldelse herom til Skolecommissionen, der da har at træffe fornøden Foranstaltning.

§ 27. Læreren paaser, at Børnene møde til rette Tid i Skolen forsynede med de paabudne Skolebøger og andre Undervisningsmidler. Ere Forældrene eller Foresatte uvillige eller formedelst Fattigdom ikke istand til at anskaffe disse, og Trangen ikke kan afhjælpes ved Laan af Skolens Inventarium, har han at indberette samme til Skolecommissionen.

§ 28. Hvert Barn bør have sin bestemte Plads i Skolen. Drenge og Piger maa ikke sidde om hverandre, men saavidt muligt ved forskjellige Pulte eller Borde.

§ 29. Skolelæreren giver Agt paa, at Børnene, naar de fremmøde i Skolen, ere kjæmmede, toede og renligt paaklædte. Har han Grund til at befrygte, at et Barn lider af smitsom Sygdom, skal han lade det gaa hjem og strax gjøre Anmeldelse til Skolecommissionen.

§ 30. Han skal strengt vaage over, at i Undervisningstiden kun det Barn svarer, som dertil opfordres, og at Svaret gives høit og tydeligt, at Børnene behandle med Orden og Forsigtighed saavel egne som Skolens Læremidler, sidde i en passende Stilling paa deres Pladse og ikke forlade disse uden Tilladelse. Han har endvidere at paase, at de med Flid lære de dem af ham foresatte Lexier og i det Hele rette sig efter hans Forskrifter til god Ordens Vedligeholdelse i Skolen.

§ 31. Ei blot i Læretimerne men ogsaa i Hviletiden bør Læreren føre Tilsyn med Børnene, at de opføre sig skikkelige mod hverandre og ikke gjøre hverandre Fortræd eller Skade. Dette gjælder saavidt muligt ogsaa med Hensyn til de Børn, som formedelst lange Veie, forbliver paa Skolestedet i Middagsstunden eller om Natten.

§ 32. Skolelæreren bør beflitte sig paa at behandle og omgaaes Børnene med Godhed og Venlighed, samt jevnlig ved kjærlig Tale opmun-

tre dem til Flid, Orden og sædelig Opførsel, at han derved kan vinde deres Kjærlighed, Agtelse og Tillid.

§ 33. Ved at straffe de forsømmelige, dovne, uordentlige og vanartige Børn, naar de ikke efter gjentagne Advarsler ville forbedre sig, skulle først lemfældige Midler anvendes. Ere disse uden Virkning, maa legemlig Revselse anvendes, efterat vedkommende Skolecommission har givet en Regel for, hvorvidt og hvilke Slags legemlig Straf skal benyttes. Læreren har at vaage over sig selv, at han ikke ved at straffe udøver Partiskhed eller lader sig overile af Vrede, ligesom han aldrig maa tillade sig at bruge Skjælds- eller Ukvemsord. Er legemlig Revselse anvendt, bliver Anmærkning desangaaende samt om dens Grund at indføre i Dagbogen.

§ 34. Ønske Forældre eller Foresatte at overvære Undervisningen, maa dette af Læreren ikke formenes dem; kun har han at holde Øie med, at de ikke foretage sig noget, som kan forstyrre Skolens Gjerning.

D. **Andre Bestemmelser.**

§ 35. Skolelæreren bør vise enhver af sine Foresatte Agtelse og Lydighed, foregaa Gamle og Unge med et godt Exempel og vogte sig for at give Forargelse saavel ved Tale som Gjerning.

§ 36. Han bør lægge Vind paa et anstændigt Udvortes, paa Renlighed og Orden i sin Paaklædning, samt være nøisom i sine Fordringer i de Huse, hvor Skolen holdes.

§ 37. Med Hensyn til Lærerens Antegnelse i Dagbogen af det Antal Dage, hvori Skolen er holdt, kan det ikke regnes for en Dag, naar Læreren af ham tilregnelige Grunde ikke har læst det fulde Antal Timer (se Skolelovens § 6). Skolelærere, der tillige ere Kirkesangere, saavelsom andre Lærere bør oprette den Tid, der af den fastsatte Undervisningstid medgaar til kirkelige eller andre Skolen uvedkommende Forretninger.

§ 38. Ved Afgivelsen af den i Skolelovens § 54 bestemte Anmeldelse om et Skolebarns Udflytning af Kredsen, har Skolelæreren at meddele en Opgave over Barnets Kundskaber og det Antal Dage, det i Skoleaarets Løb har besøgt Skolen.

§ 39. Ligesom vedkommende Skolelærer er ansvarlig for, at det faste Skolelocale ikke benyttes til Andet end til Skolens Brug og ifølge de Bestemmelser, som forøvrigt af Skolecommissionen maatte være tagne, saaledes er enhver Skolelærer ansvarlig for Skolens Inventarium af Bøger, Tabeller, Landkarter o. s. v. efter en af Sognepræsten attesteret Fortegnelse, der indføres paa de sidste Blade af Dagbogen, og hvori anmærkes Af- og Tilgang.

§ 40. Med Hensyn til Bestemmelserne i Skolelovens §§ 57 og 86 har Skolelæreren at paase, at de Børn, som skulle møde frem i Kirken, indfinde sig til rette Tid, medbringe deres Psalmebøger og opføre sig med Orden og Anstændighed.

§ 41. Giver en Skolelærer ved sin Adfærd imod Børnene eller paa anden Maade Grund til Anke, have vedkommende Forældre, Foresatte eller Husbonde at henvende sig til Skolecommissionen, som efter Omstændighederne foranstalter det Fornødne.

§ 42. Anser Læreren sig fornærmet, hindret eller forulempet i Opfyldelsen af sit Kalds Pligter af Børnenes Forældre, den Familie hvori Skolen holdes, eller nogen Anden, maa han ikke tage sig selv tilrette, men, saafremt

Sagen ikke kan afhjælpes med Tilsynsmandens Bistand, fremføre sin Anke for Skolecommissionen.

Throndhjems Stiftsdirektion den 26 April 1862.

C. Motzfeldt. A. Grimelund. Berg.

Almueskolens indre Forfatning.

III.

Guds Ord saavelsom vor Forstand lærer os, at naar Gud vil at alle Mennesker skulle blive salige og komme til Sandheds Erkjendelse, saa vil han dette uden Persons Anseelse, og følgelig kan han ikke forholde de sildigere Slægter, for hvilke han lader sit Sandheds Ord forkynde, den fuldstændige Aabenbaring om den rette Vei til hans Rige, men give den saa fuldstændig som det er et Menneske fornødent at vide til Salighed.*) Følgelig er Grændsen for hvad en Lærer, der vil vise Andre Veien til Salighed, udstukken eller afpælet i samme Guds Ord. Hvad en Lærer skal lære eller forkynde som saliggjørende Sandhed er angivet og maa være angivet i Guds, i den hellige Skrift aabenbarede Ord. Og ligesom Jesus siger i Joh. 14, 24: „Det Ord, som I høre, er ikke mit, men Faderens som mig har udsendt", saaledes maa ogsaa en Lærer, der vil være sit Kald tro, kunne sige: Det Ord, jeg taler, er ikke mit, men aabenbaret mig af Herren; det, jeg lærer, er i Overensstemmelse med hvad Herren har lært os i den hellige Skrift. Jeg har ikke opfundet det, men det er mig overantvordet. Heraf følger da, at en Lærer er bunden ved hvad det aabenbarede Guds Ord siger; han har altsaa ingen Lærefrihed i det, der angaar Sjelenes Frelse; tager han sig denne Frihed alligevel, er han en Oprører mod Gud, vil mestre ham eller være visere end han og maa da vente den Straf, som Guds Ord truer falske Lærere med: „Hver den, som afviger og ikke bliver i Kristi Lærdom, haver ikke Gud," (2 Joh. 9 V.) og naar han ikke har Gud, er han følgelig hjemfalden til Fordømmelsen, thi udenfor Gud er der ingen Frelse. Se og 1 Tim. 6, 3, 5—3 Kap. i 2 Brev til Tim. 7 til 9 Vers. Gal. 1, 8, 9. Paa dette sidste Sted trues med Forbandelse over den, der lærer et andet Evangelium end det, Apostelen lærte. Ja det synes, at Apostelen ikke alene vil have Lærdommens Indhold rent og uforfalsket, men ogsaa Formen (Udtrykkene) hvori Sandheden fremsættes, bibelsk, efterdi han siger (2 Tim. 1, 13): „Hold fast ved den rette Form af de sunde Ord, hvilke Du haver hørt af mig, i Tro og Kjærlighed, som er i Kristo Jesu." Nymodens Udtryk, ubibelske Talemaader, tvetydige Ord, usædvanlige eller besynderlige Exempler, Lignelser og Beviser høre da ikke hjemme i et Foredrag af de kristelige Sandheder**). Nei, her gjælder det just at holde sig ligefrem til Bibelen, saa „selve Bibelen forklarer Bibelen." Man søge kun at tage Guds Ord i sin fulde

*) At Menneskene f. Ex. i Middelalderen have forvendt Sandheden og blandet den med megen Løgn, kommer ikke denne Sag ved; det er deres egen Skyld.
**) Apostelen advarer ogsaa mod daarlige og unyttige Spørgsmaal (2 Tim. 2, 23) og mod at „agte paa Fabler og Slægtregistre uden Ende" (1 Tim. 1, 4.) samt for Lærere, „der ikke forstaa, hvad de sige eller hvorom de Noget stadfæste" (v. 7.)

Sammenhæng, sammenholde Parallelstederne og med et enfoldigt, lydigt og troende Hjærte paakalde Gud, som giver Visdom (Jak. 1, 5), sandelig da vil man finde, at den Vei, som Herren har anvist os i sit Ord, er saadan, at „Daaren selv ikke kan fare vild paa den," saa at Mennesket har ikke „end et Skin at undskylde sin Synd med." (Joh. 15, 22.)

Spørger man, om det ikke kan være en Lærer tilladt at have Lære-Frihed i noget Stykke af Kristendommens Sandheder, da svarer jeg med Luthers Ord over 1 Kor. 5, 6: Vide I ikke, at en liden Surdeig gjør den ganske Deig sur." — — „Dette forklarer Paulus paa aandelige Sager baade i Lærdommen og Levnet. Thi i Gal. 5, 9 bruger han dette Sprog egentlig om falsk Lære, hvilken og har den Natur, at, naar noget Vildfarende og Falskt bliver indført i et Stykke eller en Artikel, da er allerede strax Alting ganske fordærvet og Kristus forloret, ligesom det hændte Galaterne over det eneste Stykke, som de falske Apostle lærte om Omskjærelsen, hvilke dog vilde prædike Evangelium og Kristum. Thi denne Vildfarelse trænger og sniger sig saalænge igjennem, indtil de Stykker, som endnu ere uforfalskede, ei blive mere til Nytte, og den Hob, som tilforn var ren, bliver fordærvet, som og St. Paulus skriver til sine Galater: Jeg, Paulus, siger Eder, at dersom I lade Eder omskjære, saa er Kristus til ingen Nytte, item, I have forloret Kristum og ere faldne fra Naaden." „Guds Ord, Troen og Samvittigheden ere meget spæde Ting, som det gamle almindelige Ordsprog lyder: Æren, Troen og Øiet, de tre Ting kunne ikke taale nogen Skjemt. Thi ligesom en god Drik eller et kosteligt Medikament, jo ædlere og bedre det er, jo lettere kan fordærves og blive skadeligt, om ogsaa alene en Draabe Forgift eller Urent kommer deriblandt, saaledes kan Guds Ord og Sager ei taale nogen Tilsætning ved Siden af sig, det maa være ganske rent og purt, eller og det er strax fordærvet og nytter ei mere. Og dette er det Værste, at det saa stærkt æder sig ind og holder fast, at det er ei at faa ud igjen. Ligesom Surdeigen, hvor lidet der endog er iblandt en hel Deig, saa æder den sig dog saaledes igjennem, at den ganske bliver sur, hvilket Ingen kan forhindre eller igjen gjøre sød; derfor maa det ei taales i Kristenheden, at man vil gjøre Mængegods og Flikværk i Læren, og, som Kristus siger, sy en ny Lap paa et gammelt Klædebon."

Her kan erindres Luthers Nidkjærhed i at forsvare den rene Lære om Alterens Sakramente ligeoverfor de Reformerte.*)

Spørges der fremdeles, om der da ikke i Fortolkningen af visse Bibelafsnit eller Bibelsteder nødvendigvis maa gives en Lærer nogen Frihed, da man jo har Erfaring for, at ellers gudfrygtige og oplyste Mænd have fortolket visse Bibelsteder forskjelligt, da svarer jeg, at naar en Bibelfortolkning ikke strider mod Kristendommens væsentlige Sandheder eller mod Saliggjørelsens Orden, kan man vel ikke formene en Lærer Frihed til at vælge mellem de forskjellige Forklaringer eller Fortolkninger. Men denne Frihed kan dog ikke kaldes en Lærefrihed i den Forstand, hvorom der før er talt. Jeg skal her tillade mig at anføre et Par Exempler. Der har, saavidt mig bekjendt, blandt det religiøse Lægfolk her i Landet ialfald, indtil den

---

*) Se Stenersens Reformationshistorie II Del Side 98 og følg. NB. Side 102. Stenersen siger: „skulde nemlig Indstiftelsesordene nødvendig have en anden end den ligefremme Betydning, fordi det ikke syntes at kunne rime sig med den menneskelige Forstand at forstaa den efter denne, saa maatte jo Kristi Fødsel, hans guddommelige Natur, hans forsonende Død, kort alle Kristendommens Hovedlærdomme, som Luther ofte anmærkede i Striden, ogsaa nødvendig forkastes i den ligefremme Mening."

nyere Tid været den almindelige Fortolkning af Lignelsen om den forlorne Søn, at dennes ældre Broder er Billedet paa en Retfærdig, ikke en Hykler eller Farisæer, men en virkelig Retfærdig, „der dog havde sine Feil," som Pontoppidan udtrykker sig. Pontop. anfører i sin Prædiken paa 3die Søndag efter Trin. (indtaget i Samlingspostillen) Grunde for denne Fortolkning. I den senere Tid fortolker man dog Lignelsen saaledes, at den forlorne Søns ældre Broder er Billedet paa en Egenretfærdig, idet man lægger megen Vægt paa, at det var Farisæernes Knurren, som gav Jesus Anledning til at fremsætte denne Lignelse. Men enten man antager den ene eller anden Fortolkning, gaar man ikke Saliggjørelsens Orden for nær, saalænge man kun fastholder, at der gives baade virkelig Retfærdige (egentlig Retfærdiggjorte) og Egenretfærdige.*) Endnu et Exempel: Ældre Kirkelærere f. Ex. Augustin, Luther, Melanchthon, Kalvin, Chemnitz og endnu mere bestemt nyere som A. H. Francke, Ludv. Harms m. Fl., siger, at Johannes den Døber sendte fra Fængslet Disiple til Jesum (Math. 11, 2 og fg.) ikke for sin egen Skyld men for Disiplenes Skyld; i den nyeste Tid forklarer man det saaledes, at Johannes selv var i Tvivl, om Jesus virkelig var den forjættede Messias; og derfor sendte 2 af sine Disciple til ham. Herved vil man da bevise, at Troende ogsaa kunne komme i Anfægtelse og Tvivl, og trænger til Bestyrkelse osv. Dette er sandt, og naar man ikke gaar videre i sin Forklaring, kan den vel bestaa med Sandheden, uagtet man ikke behøver et saa søgt Bevis derfor, som det synes at være, naar man vil udlede det at Johannes's Spørgsmaal, som han lagde sine Disiple i Munden. Johannes's Karakter og Forhold til Herodes, den Bekjendelse, han aflægger i Joh. 1, 33, 34, samt 3 Kap. 29. 30. og især Kristi Vidnesbyrd om ham, at han ikke var et Rør, som dreves hid og did af Vinden, hvilket Frelseren vel ikke kunde have afgivet for Folket, hvis Johannes havde begyndt at tvivle, synes dog bestemt at tyde hen paa, at Johannes ikke nærede saadan Tvivl, som man vil tillægge ham, en Tvivl, der maatte være af en meget farlig Beskaffenhed. — Men fremfor Alt være det magtpaaliggende at vaage nøie over, at Intet, hverken mundtlig eller skriftlig, læres Barnet, som i nogen Maade strider mod Saliggjørelsens Orden: Syndserkjendelse, Tro og gode Gjerninger eller Retfærdiggjørelse og Helliggjørelse. Ligesom han selv maa bøie sig under det foreskrevne Guds Ord, og i sine Forklaringer ikke gaa videre end dette Ord tilsteder eller giver fuldt Bevis for, saaledes maa han ogsaa anføre Børnene til at randsage selv i dette Guds Ord og til at tro enfoldig og ligefrem, hvad dette lærer; men hvilket de have ondt for, hvis Læreren har meddelt dem en Lærdom, som ikke findes i eller kan stadfæstes af den hellige Skrift. Enten fatte de Mistanke til denne eller komme de til at tænke, at Læreren er en vildfarende Mand, og i dette Tilfælde har han tabt sin Agtelse, følgelig vilde hans Ord ikke have den Virkning paa Børnene, som de skulde.

Saaledes er det da efter min Overbevisning klart, at ingen Lærefrihed i Almueskolen er berettiget. En saadan Frihed, vilde aabne Døren for alle Slags Lærdomme, om de maatte være nok saa vildfarende, følgelig maa den betragtes som kirkeopløsende, — en Frihed vi maa bede Gud bevare os fra. Der er kun en Vei til Salighed og der er ogsaa kun en Lære, et Ord: Guds Ord, som viser os denne Vei.

---

*) De Ord i Luk. 15, 31: „Min Søn! Du er altid hos mig og alt det, som mit er, det er dit" synes dog at passe sig lidet paa en Egenretfærdig. Og var den ældre Broder en Egenretfærdig, saa var han ligesaavel en forloren Søn som den yngre, og Modsætningen faldt da bort.

Afæsket Svar.

Af M. Troan.

Det var det jeg vidste, at Hr. J. F. maatte komme med et Gjenmæle, og det et temmelig prokuratormæssigt, trods hans tilsyneladende Ligefremhed. Dog, da man nu er saa vel vant til saadant, vil jeg ikke gaa i Rette med ham derfor, men her kun imødekomme hans Anmodning om, at jeg vil forklare, hvad jeg forstaar med Naturkundskabens rette Hylde i Almueskolen. Den Hylde, hvorpaa Naturkundskaben bør stilles i Almueskolen, er simpelthen den, at bemeldte Videnskab kun maa meddeles som et Fag, der i sin praktiske Anvendelse kan lette os Madstrævet, som er den første Betingelse for vor Tilværelse som levende Væsener her paa Jorden. Naar jeg her udtrykker mig saa, da mener jeg ikke, at ved Anvendelsen af Naturkræfterne vil al jordisk Velsignelse komme ligesom af sig selv og det i saadan Overflødighed, at al Nød og Sorg vil forsvinde; nei det kan nok hænde at det modsatte vil blive Tilfældet for Mange. Ingensteds blive Naturkræfterne udentvivl mere benyttede end paa de britiske Øer; men ingensteds findes en større Fattigdom i de lavere Klasser end der. At benytte Naturkundskaben som et Rygstød for Religionsundervisningen og som et Middel til at bringe Barnet til en dybere Erkjendelse af Guds Almagt, Visdom og Godhed tror jeg, man i Almueskolen bør lade være, saa længe som Naturforskning og Bibel staa — om end kun tilsyneladende — i Strid med hinanden om enkelte Ting. Desuden maa jeg bede bemærket, at Kong David kjendte ikke noget til Naturens Hemmeligheder, men hvo har mere end han af Skabningen beundret Skaberens Majestæt og Egenskaber. Det samme gjælder ogsaa mange fromme Kristne gjennem hele den kristelige Tidsalder.*)

Literære Efterretninger.

— Ved sin Afsked fra Stavanger har Amtmand **Harris** udgivet og omdelt til Formandskaberne dersteds **„Nogle Ord til Stavangers Amtsformandskab,“** hvori han med Hensyn til Landboforholde, Vejvæsenet, Kvindens Uddannelse osv. giver Stavangerne Raad og Vejledning, som, taget til Følge, kan faa væsentlig Betydning for Amtet. De „Ord“ egne sig til Jagttagelse ogsaa andre Steder, men Skriftet er ikke at faa i

*) En Mand, som interesserer sig for Naturfagenes Indførelse i Skolen, sagde engang til en Lærer: „Du skulde om Sommeren tage Børnene med dig ud i det Frie, vise dem forskjellige Græsstraa og Blomster, sige dem Sammes Navne og Egenskaber, fortælle om Græsarternes relative Værd, som Foderplanter osv. Vilde det ikke baade interessere og belære dem?“ Han erkjendte det, men tilføjede: „Jeg forstaar det ikke selv.“ Og det er naturligt. Først i den seneste Tid er Naturkundskab meddelt ved Seminarierne, og ældre Seminarister og Lærere ere fremmede for den. Spørgsmaalet er derfor i denne Tidende ikke længere „om“ Naturkundskab skal meddeles, men Talen maa nu dreje sig om, hvilke Grene af den man skal foretrække i Almueskolen, det Omfang hvori den kan meddeles, og den Maade hvorpaa man bør meddele den. I den Retning ønsker Udg. herefter Meddelelser i dette Spørgsmaal givne til Almueskoletidenden, og anser derfor denne Forpostfægtning hermed sluttet.

Boghandelen. Derfor aftrykkes her endel af hvad deri er sagt om „**Skolevæsenet.** Dette er vistnok" hedder det „undergivet en anden Ledelse end Amtmandens. Men saa vist som det er, at sand kristelig Oplysning betinger ethvert virkeligt Fremskridt ogsaa i materiel Velvære, saa vist er det at Skolevæsenets Ordning inden Amtet ikke kan være dets Bestyrelse ligegyldig. — Den senere Tids Lovgivning har taget sig ivrigt af vort Almueskolevæsen. Udgifterne, som før næsten udelukkende paafaldt de engere Komuner, ere for en væsentlig Del overtagne af Statskassen og Amtskomunen; men Fordringerne paa Skolevæsenets Udvikling ere derfor stillede og maatte stilles langt højere. Almueskolens Formaal er efter den nye Skolelov, at understøtte den huslige Opdragelse i at bibringe Ungdommen en sand kristelig Oplysning og forskaffe den de Kundskaber og Færdigheder, som ethvert Medlem af Samfundet bør besidde, samt derhos i den Udstrækning, som Forholdene tillade, at føre den videre frem i Almendannelse." Dette er i Sandhed et højt Maal, som ikke kan naaes uden tilsvarende Opoffrelser. Men der ligger en Tanke i Lovens Ord, som jeg skulde ønske at enhver Husfader og Husmoder i Stavanger Amt ret inderlig maatte have tilegnet sig. Opofrelserne skulde da blive mindre og jeg tænker de skulle blive villigere ydede. Den kristelige Oplysning har Loven ikke tænkt sig som Skolens Opgave at bibringe Børnene. Med Hensyn til denne skal den kun understøtte den huslige Opdragelse. Til i Hjemmet at erholde en kristelig Opdragelse mangler der, Herren være lovet, ikke Anledning i Stavanger Amt. Kristelig Viden findes efter min Erfaring om ikke i højere saa dog ikke i mindre Grad i Stavanger Amt end noget andetsteds i Riget. Men gjør vi ogsaa, hvad der burde gjøres, for at denne Viden skal blive frugtbringende for vore Børn. Ledes vore Samtaler med Børnene allerede tidlig hen paa Herrens Ord og paa Hans Husholdning til vor Frelse? Vænne vi dem til at tænke paa deres Skaber i deres Ungdom og er i det Hele taget vort Forhold til Børnene saadant, at den huslige Opdragelse kan siges at bibringe dem sand kristelig Oplysning? Jeg tør ikke besvare disse Spørgsmaal i sin Almindelighed, men vil haabe at de i Regelen maatte kunne besvares bekræftende. Mange Undtagelser gives der vel, og Exempler paa at Forældre anse Undervisningen i Hjemmet overflødig i samme Grad som Adgangen til at erholde Undervisning i Skolen udvides, turde vel ikke være sjeldne. Skulde denne Tanke blive almindelig, vil Almueskolen aldrig kunne naa sit ved Loven opstillede Maal. — — — Erkjendes det, at sand Almenoplysning er det vigtigste Maal, hvorefter vi kunne tragte, — og denne Erkjendelse ved jeg ikke mangler hos Stavanger Amtsformandskab — saa vil vi i denne Erkjendelse have en stærk Opfordring til at bringe i Anvendelse de Midler, hvorved den kan opnaaes. Først blandt disse Midler maa vel stilles duelige Lærere, men skal man erholde disse, vil det være nødvendigt at sætte Lærernes Levevilkaar saadanne, at Lærerstanden ikke skal blive en Nødtilflugt for Mænd, der ikke se sig istand at bryde sig nogen anden Bane gjennem Livet."

„**Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet.** Udgiven efter offentlig Foranstaltning. Kristiania. J. W. Cappelens Forlag." 1863. Første Skoletrin VII. og 96 S. Andet Skoletrin 184 S. Tredje Skoletrin 350 S. og et helt Blad Trykfejl. I et B. 36 ß., i 3 B. 50 ß.*) —

*) Udg., som tror at burde stille sig selv udenfor Diskussjonen om denne Læsebog, forventer, at der bliver sendt til hans Blad flere end denne Anmeldelse af den. Snart skal Læsebogen udgives i 2det Oplag.

Som Almueskolelærer er jeg bleven meddelagtig i den Gjerning at føre de smaa Børn til Jesus. Derfor er jeg forpligtet til at lære dem den sande kristelige Lære og efter Jesu Formaning til sine Disciple: „Vogter Eder for Farisæernes og Sadusæernes Surdejg" (Matth. 16, 6—12), og Pauli Formaning: „En liden Surdejg gjør den ganske Dejg sur" (Gal. 5, 9) afvise enhver anden Lære som skadelig og farlig. Ligeoverfor dette skal jeg her meddele Resultatet af mine Undersøgelser angaaende den nævnte Læsebog. Jeg vil først gjøre opmærksom paa, at Bogen begynder med nogle Fortællinger om det Skabte i Almindelighed, om Barnets Sjel og Legeme og deres Brug og Fornødenheder og om Begivenheder af det daglige Liv, hvilke indeholde en eller anden Moral. Efter disse Forberedelser til Renlæsning er Ordenen, som bekjendt, i hvert Skoletrin følgende: Om Hjemmet, Fædrelandet, Verden, Kirken og forskjelligartet Indhold samt til Slutning i tredje Skoletrin Sprogprøver fra ældre Tider, Prøver af Folkesproget og Prøver fra det svenske Sprog. — Hver Afdelings Omfang er omtrent følgende: Forberedelserne til Renlæsning optage omtrent 17 Sider, Hjemmet 60 Sider, Fædrelandet 137 Sider, Verden 233 Sider, Kirken 70 Sider, Forskjelligartet Indhold 78 Sider og Sprogprøverne 34 Sider. Bogen begynder, som sagt, at fortælle om det Skabte, hvorpaa den fremsætter den Lære, at vi ved at give Agt paa Guds Værk ere paa ret Vej, at vi ved at give Agt paa hver den Ting, som er, og paa Alt, hvad der sker rundt om os, ved at se paa det og tænke derover, er det, som om vi stod Gud nær og saa ham selv. Her læres altsaa en ret og klar Gudserkjendelse af Naturens Betragtning, hvilken ogsaa gaar fremad. Stoffets Ordning og Omfang kunde vel betragtes som en Følge af denne Lære, ialfald modsiges den ikke deraf. En ligefrem Følge heraf maa det ansees at være, naar det nærmest Efterfølgende handler om, hvorledes vi skulle røgte vort Legeme og derpaa gaar over til Morallærdomme indklædte i Begivenheder af det daglige Liv. — I første Afdeling fortælles, at vi for at faa et velsignet Hjem maa sætte den Herre Jesus øverst paa Listen. Dette er pent sagt; men jeg kommer til at tænke paa en Forfatters Dom over Rausseau: „Han har rystet Kirken dybere end alle Spottere, fordi han beviste, hvorledes man kan tale fuld af Følelse og henrivende om guddommelige Ting uden at være en Kristen." Bogen taler ogsaa smukt om Jesus, om Bønnen, om Lydighed mod Forældre o. s. v. Men byder den ogsaa Børnene, hvad den anpriser? Er ikke ogsaa her Fortællinger af Livet og om Husdyrene det Overvejende? Overalt træder det Materielle os stærkt imøde. Det er et stort Spørgsmaal, om ikke den Materialisme, som er et Særkjende for vor Tid, i Læsebogen har faaet en kraftig Støtte til at trænge sig ind i og tage vore Almueskoler i Besiddelse. Som Bevis for denne Mening kan ogsaa anføres, at de Stykker, som handle om Kirken, ere meget tarvelige. I første Skoletrin gives saaledes kun en ganske kort Oversigt over Kirkeaarets Fester med en Del Salmer. I det andet Skoletrin er det Halve Geografi (Jødelands Beskrivelse). Det Øvrige er Salmer og Fortællinger fra Livet og Kirkehistorien. Første Afdeling i andet Skoletrin taler ligeledes smukt om kristelige Hjem og kristelig Undervisning. Men, naar den kommer til Haven, nøier den sig ikke med at fortælle, hvor der kan erholdes Oplysninger om Havestellet; men den giver selv Oplysninger derom. — Saa maa vi vende tilbage til den først omtalte Lære, Gudserkjendelse af Naturens Betragtning. For at se, hvorledes denne Lære ligger til Grund for Meget af Bogens Indhold, skal her anføres blandt Andet: „Det er godt, at man ofte betragter Stjernerne. Synet

af dem minder os om Lysets Boliger, hvor Gud har sit Hjem blandt de hellige Engle. Derved kan Mennesket vækkes til Længsel efter Himmelen; thi, naar vi kommer i Guds Rige, skulle vi lyse som Stjerner evigt og altid." Det er sandt, Gud har aabenbaret sig i Naturen, saa han er uden Undskyldning for, at vi erkjende ham, om han ikke havde givet os sit Ord; men viser ikke Guds Ord og Historien, at vi saa langt fra har Evne til at lære Gud at kjende af Naturen, at vi tvertimod ved den komme længere fra ham, og han bliver os mere og mere — ja aldeles fremmed? Den Hellig-Aand maa oplyse os om Gud, og ham faa vi kun gjennem Naademidlerne ikke gjennem Naturen. Det er ogsaa sandt, at Jesus henviser os til Naturen; men ikke for at vi først der skulde forstaa Gud og hans Væsen; men for at vi der skulle se Exempel paa hans Ords Opfyldelse og Sandhed. Videre hedder det i Læsebogen: „Se her," sagde Læreren, „det store Bord, som jeg lovede at vise Eder; det er Naturen osv." Da sagde en af Gutterne: „Nu først forstaar jeg rigtigt det Bibelsprog: „Alles Øjne vogte paa Dig Herre osv."" I Stykket, „Betragtning af Naturen," fremhæver den skarpt det Meget, vi lære af Naturens Betragtning og siger, at den fromme David lærte Ydmyghed deraf. Den sammenblander saaledes her, hvad der hører de guddommelige og jordiske Ting til; thi at lære at skamme sig over sin egen Ladhed af Myrene hører dette Liv til og er som saadant Forstanden underlagt, men Ydmygheden er en Naadegave fra Herren ved den Hellig-Aand. Dersom vi skulde lære Gud at kjende af Naturens Betragtning, maatte nødvendigvis vor Forstand være ufordærvet (uformørket) og Guds Skabninger ufordærvede, ellers vildledes vi. Dette Sidste lærer ogsaa Læsebogen; thi en Student spørger et Pigebarn, om hun ej har hørt og læst, at Alt, hvad Gud har skabt, er saare godt. Og senere svarer hun paa Spørgsmaalet, om ikke Padden er styg: „Nej min Pige! Padden er ikke styg, om saa baade jeg og du og alle Mennesker synes det; thi Gud har skabt den, som den er, og den udfører den Gjerning, Gud vil den skal udføre." Synden erkjendes nok for at være styg; men nogen Skade for Naturen er den altsaa ikke Guds Ord er her brugt saaledes som i Matth. 4, 6. Der staar vel i 1 Tim. 4. 5, at „al Guds Skabning er god og Intet at forskyde, som annammes med Taksigelse, efterdi det helliges ved Guds Ord og Bøn," altsaa god til sit timelige Brug; men her staar ikke, at den er ufordærvet, hvilket Slutningen, „efterdi det helliges ved Ord og Bøn," viser. Skriften fortæller ligefrem, at „Gud saa Alt det, han havde skabt, og se, det var saare godt." Den siger, at det var og ikke, at det er saare godt. Tvertimod fortæller den, at Jorden blev forbandet for Syndens Skyld. Sandelig, Læsebogen indeholder Lærdomme, som man bør vogte sig for, efterdi den gjør Arvesynden ringe og dermed ogsaa Forløsningen. Stykket 204 i andet Skoletrin ville vi bedømme med det 2det Bud og med Stykket 20 i samme Skoletrin, hvilke fælde sin Fordømmelsesdom over det. Jeg skal kun bemærke, at den hellige Skrift vistnok fortæller om syndige og ugudelige Folk og om Synden; men den skildrer stedse Synden som noget Vederstyggeligt og Afskrækkende; men aldrig fremsætter den den som Moro eller til Moro. Tredje Skoletrin har jeg ikke noget nøjere kunnet gjennemgaa. Det synes ogsaa at indeholde Blandingsgods, dog i langt ringere Grad end de øvrige; den har endog enkelte udmærkede Afsnit. Dog er den i sin Helhed for svær for Børn i Almindelighed. Som man vil se af det Anførte, finder jeg Bogen farlig for Børnene. Da det nu er Forældres, Præsters og Læreres Pligt at vogte ogsaa Børnene som Herrens Ejendom fra falsk Lære og Forargelse, skal de

vide, det er deres Pligt at gjøre sig prøvende bekjendt med Bogen og afgive sin Dom; thi hvo, der gjør sig delagtig eller skyldig i Børnenes Forargelse eller Forvildelse, han skal bære Dommen derfor, hvo han end er. Hvis jeg ikke kan blive overbevist om, at min Opfattelse af Læsebogen i sin Helhed er feilagtig, erklærer jeg herved for Enhver, at jeg ikke vil eller kan bruge den ved Undervisningen længere end til Jul. Herren hjælpe mig Svage i, hvad der end skulde ske. Paul Vigenstad.

— Bogh. Wang har i disse Dage udstedt Subskriptionsindbydelse paa „**Nissens Samtaler over Luthers lille Katechismus**. Ny Udgave, besørget af **John Stenersen**, Cand. theol. og Seminarielærer" Han udtaler sig i Indbydelsen saaledes: „Den danske Oversættelse af „Nissens Unterredungen über Luthers kleinen Kathechismus" fik ogsaa i Norge en stor Udbredelse og blev af Sagkyndige erkjendt for at være en særdeles god Hjælp for Læreren under hans Forberedelse til hans Religionstimer og afhjalp trods de Mangler, man fandt ved den, dog et stort Savn. Da imidlertid hele det danske Oplag ved Sønderborgs Bombardement er tilintetgjort, er Bogen paa engang kommen ud af Boghandelen. Under disse Omstændigheder vil forhaabentlig en ny Udgave for Norge blive vel modtaget. I denne vil man da søge at faa afhjulpet de Mangler, som Enkelte har fundet ved den danske, idet man snart har klaget over mindre Tydelighed, snart over en vel stor Vidtløftighed og altid over Bogens Dyrhed. Bogen vil nu udkomme i en bearbeidet og noget forkortet Form. Den vil udgaa i 5 Hefter hvert indeholdende 4 à 5 Ark, — i stort Oktavformat à 24 ß. Det første Hefte vil udkomme i November Maaned, og de følgende med passende Mellemrum saaledes, at det hele Verk vil tilendebringes i saa kort Tid som muligt. Subskribentsamlere erholde paa 10 betalte Exemplarer det 11te frit. Paategnede Planer bedes indsendt snarest mulig til nærmeste Boghandel eller til Carl Wang i Kristiania." — Det er med stor Tilfredshed Udg. optager denne Underretning. Kand. Stenersen, der baade som Lærer og Literat har godt Lov blandt Skolelærerne, er Borgen for, at man faar en hensigtsmæssig Udgave af dette saa fortrinlige Værk.

— Det Kgl. Kirkedepartement omsendte i sin Tid til Landets Præsteskab 3 **Lærebøger** i Kristendom efter Luthers Katekismus, for at prøves om nogen af dem anbefalede sig til Autorisasjon. Den første af disse, nemlig **Balslevs**, bruges i Danmark ved Siden af Balles. — „Lærebog at lægge til Grund for Undervisningen ved Forberedelse til Konfirmationen indeholdende Luthers Katechisme tilligemed Bibelsprog og Anmærkninger, for det meste uddragne af og ordnede efter Pontoppidans Forklaring ved **Lor. W. Schønheyder**, Sognepræst. Trykt som Manuskript, for at underkastes almindelig Bedømmelse, førend der bliver Tale om Autorisation. P. T. Mallings Forlagsboghandel. 78 S. — 1859" giver Svarene paa faa Undtagelser nær alene med Bibelsprog. — Af Hensyn til „vor Tids Behov" udkom „Christelig Børnelærdom, fremstillet i Spørgsmaal og Svar efter Luthers lille Katechismus ved **P. A. Jensen**, Stiftsprovst og Sognepræst ved vor Frelsers Menighed i Kristiania. Kr.ania. Trykt hos J. C. Abelsted, 1860 — 115 S. 8vo. Man forholdt sig paa et Par Undtagelser nær taus ligeoverfor disse Bøger, og deres Autorisasjon er ikke med nogen Styrke bleven paakrævet. Imidlertid hørte man om et Par andre Forsøg, som anstilledes for at skaffe vor Kirke og Skole en bedre Kristendoms-Lærebog, end som Pontoppidans fandtes at være. Det ene af disse Forsøg, Overlærer V. Vogts er ikke offentliggjort; det andet foreligger i et „**Udtog af** Dr. **Erich Pontoppidans Forklaring** (Udga-

ven af 1843 med en Del Forandringer) ved **H. U. Sverdrup**, Sognepræst til Balestrand. Kr. 1864. Trykt paa Jac. Dybwads Forlag hos H. J. Jensen." 123 S. 8vo. Som det sees, er det den omarbejdede Forklaring, der her er bleven noget ændret. Gamle Pontoppidan er igjen kommen til sin Ret. „Forandringerne" ere udførte med varsom Haand. Desaarsag skal det theologiske Fakultet, som har gjennemseet Manuskriptet, have anbefalet Sverdrups Forklaring til Autorisation, hvilken sandsynligt snart meddeles den. Da Bogen netop er udkommen, har der ej været Tid til at anstille Sammenligninger eller til at udarbejde nogen udførlig Anmeldelse af den; Udg. skylder dog strax at gjøre opmærksom paa, at den er udkommen, og kan da kun sige, at der forekommer ham ved Forandringerne at være fremkaldt en ønskelig Simpelhed og Bestemthed i Udviklingen. Adskillig Tungvindt, Svævende og Fremmed er bortslebet, Overgangene ere blevne jævnede og ligefremme, Saliggjørelsens Orden fremtræder rent bibibelsk og klar. Skriftstederne er ogsaa her valgte med bibelsk Skjønsomhed. I Stykket om Kristi Gjerning i Helvede er Ordet „Evangelium" strøget. Udviklingen af den 3dje Artikel har, som naturligt, undergaaet den største Forandring, og særskilt maa udpeges den Klarhed og Tydelighed, som gaar derigjennem. Muligens kan ved en nøjere Gjennemgaaelse, Et eller Andet vise sig efterladt at ønske (hvorfor skal man endelig fremdeles plages med Ordet „ikkun" — se No. 274 — hvor det hedder: „Faderen og Aanden er ikkun Gud, som ikke kan dø," hvor snart læser ikke et Barn: Fader og Aanden er ikke Gud, som osv.?) Men i det Hele og Store taget mener Udg. at man har god Grund til at ønske vort Lands baade Kirke og Skole tillykke med denne Lærebog i Guds Ord.

Skole-Efterretninger.

Bergen. Skolen „Kristi Krybbe" oprettedes 1737 i Korskirkesognet. Den grunder sig paa Fundats af 29de August 1738 og har virket dels som „Almueskole" dels som „Fundatsskole." Fundatsskolen skal danne Afslutningsled for Almueskolen. I Vexelmetodens Glandsperiode blev Kristi Krybbe Arnested for denne Metode, som der indførtes i 1826, og nok havde en særskilt Afdeling. Fra 1ste Januar 1834 og (kfr. Kgl Resol. af 3dje Juli 1835) „indtil Videre" nød den i Egenskab af „Normalskole og Læreanstalt for vordende Skolelærere i Bergens Stift," et aarl. Bidrag af 150 Spd. af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond. Som en saadan Anstalt udsendte den fra 1831—1838 et Antal af 54 Skolelærere, der „i Almindelighed have fuldendt deres Kursus i 4 à 6 Uger." Den Mand, der her saa at sige bar „Metoden," var Biskop Neumann, men omtrent med ham gik den i sin Grav. — Ved Fundats af 14de Septbr. 1742 oprettedes i Nykirkens Sogn „Betlehems" Skolen. Den ved Fundats af 3dje Marts 1770 samt Instrukssjon af 6te Decbr. 1779 organiserede „Graaskolen" i Domkirkesognet var allerede før 1756 i Virksomhed. „Friskolen" oprettedes 1775 og Sandvikens Skole 1784. I 1837 havde Bergen 10 Almueskolelærere, der lønnedes med tilsammen 940 Spd., hvoraf 1 med 300 Spd. Nogen gjennemgribende Forandring i denne Skoleordning har sandsynligt ikke fundet Sted førend Loven om Almueskolevæsenet i Byerne af 12te Juli 1848 bevirkede nogen Udvidelse af Skolerne og deraf flydende Forøgelse i Lærerantallet. Men om ikke lang Tid viste ogsaa denne Ud-

videlse sig utilstrækkelig. „Det blev," hedder det i den nylig udkomne „**Beretning om Bergens Almueskolevæsen for 1862 og 1863. Af Skoleinspektør O. Irgens.**" (64 S. 8vo), „med hvert Aar mere indlysende, at man maatte gaa videre end den i Skoleloven af 1848 antydede simple Ordning." Tvende Komiteer, den ene af Skolekomissjonens den anden af Formandskabets Midte, nedsatte henholdsvis i Novbr. 1859 og Mai 1860, forenede sig til en, og denne Komite „indstillede til Komuerepræsentationen at fatte Beslutning om: 1) Oprettelse af 5 Smaabørnskoler, hvis Undervisning skulde besørges af Lærerinder; 2) Oprettelse af en Betalingsskole for højere Undervisning; 3) Oprettelse af en Inspektørpost ved Almueskolevæsenet." „Ved Repræsentantbeslutning af 8de Novbr. og 20de Desbr. 1860" bleve de fornødne Midler til denne Plans Gjennemførelse bevilgede. Kand. i Theol. O. Irgens blev antagen til Skoleinspektør og tiltraadte sin Post i Juni 1861. I Novbr. indsendte han Udkast til Plan for Betalingsskolen og gjennem Skolekom. til Magistr. et Forslag: 1) om Oprettelse af Hjælpeskole for Byens samtl. Almueskoler; 2) om Indførelsen af et nyt Gagereglement; 3) om nogle Byggeforetagender. Midlerne hertil bevilgedes, Hjælpe- og Betalingsskolen traadte i Virksomhed i Mai. I Oktbr. 1861 sondredes Børnene i Gutte- og Pigeskoler. Et d. 29de Aug. 1862 fra Skoleinspektøren indgivet „Forslag til en ny Plan for Bergens Almueskolevæsen" approberedes den 27de Novbr s. A. af Stiftsdireksjonen. Den nu iværksatte og iværksættendes Ordning sker efter denne Plan, og hvorvidt man allerede er skredet frem hermed, giver den nysnævnte, os velvilligen tilsendte, Beretning en interessant Meddelelse om. — Ved de særegne Bestemmelser, hvormed „Fundatsskolerne" oprettedes, var der givet disse en Ordning forskjellig fra den, der senere maatte foretages til Almueskolevæsenets Fremme. Det blev derfor nødvendigt at søge hos højere Autoriteter bevirket en Forandring ved Fundatsskolerne, saa disse kunde faa en systematisk Ordning i Sammenhæng og Lighed med de øvrige Almueskoler. Man har, efterat den foreliggende Beretning udkom, seet sit Ønske opfyldt. Ved Kgl. Resol. af 19de Juli 1864 er det nemlig bestemt: 1) Den ifølge Kgl. Resolusjon af 22de Novbr. 1825 bestaaende Forening af Klokkerbetjeningerne ved Domkirken, Korskirken og Nykirken og Lærerposterne ved disses Fattigskoler, skal ved forefaldende Ledighed ophæves, og skulle Lærerne ved bemeldte Fattigskoler, samt ved den saakaldte „almindelige Friskole" i Bergen, idet de samtlige oppebære den til enhver Tid bestemte Løn og nyde fri Bolig, for Eftertiden ansættes paa den Maade, som Lovgivningen for Almueskolevæsenet i Kjøbstæderne bestemmer for Førstelærere. 2) Bemeldte 4 Skoler stilles for Eftertiden i samme Forhold til Almueskolevæsenets Bestyrelse som Byens øvrige Almueskoler; dog skal hver af dem beholde de dem i sin Tid legerede Kapitaler, og særskilt Regnskab for hver af dem aflægges." — I Beretningen er udtalt Haab om, at en saadan Bestemmelse vil bortvise den „Mangel paa Enhed, i Bergens Almueskolevæsen, som hidtil har været saa følelig." Derved at Fundatsskolerne skilles fra Klokkerposterne, kommer Lønningsforholdene til at stille sig bedre end hidtil. Ved Udgangen af 1863 var Lærernes Antal 19 og Lærerindernes 16, hvortil kommer 5 Lærere ved Fundatsskolerne og ved Friskolen. Heraf var 1 Lærer lønnet med 300 Sp. og fri Bolig, 3 med 300 Sp. hver, 5 à 280 Sp. 2 à 275 Sp., 4 à 240 Sp., 4 à 210 Sp. og 1 med 170 Spdl. Lærerinderne: 1 har 120 Sp., 9 har 100 Sp. hver, 4 har 80 Sp. hver og 2 har 50 Sp. hver. I **1865** vil Lønningsforholdene stille sig saaledes: 1 Lærer faar 430 Sp., 1 — 380 Sp., 2 — 350 Sp. hver, 4 à 300 Sp.,

4 à 280 Sp., 4 à 240 Sp., 4 à 210 Sp., 3 à 170 Sp., 1 Lærerinde 120 Sp., 10 Lærerinder à 100 Sp., 4 Lærerinder à 80 Sp., 1 Lærerinde 50 Sp., 1 Lærer ved Arbejdsanstalten 50 Sp., Gymnastiklærerne 100 Spd., Bestyrerinden ved Haandgjerningsskolen 120 Sp., Underlærerinden 50 Sp., 3 Bihjælpere og 1 Spindekone tilſ. 125 Sp.

— **Ledig** er 2 Lær.p. i Trysil à 3 Kredse, 28 Ug. à $1^1/_2$ Sp. K. in. nat. Med den ene Post er forenet en Kirkeſ.bestil. hvis Indtægt er 20 Spd. Kr.ania St.d. 30 Nov. — 1 L.p. i Sundal (Nordmøre) 30 Ug. à $1^1/_2$ Sp. og frit Ophold i Skoletiden. Tr.hj. Std. 30 Novbr. — 1 L.p. i Hitteren (Foſen), 30 Ug. à $1^1/_2$ Sp. og frit Ophold i Skoletid. Tr.hj. Std. 19 Oktbr. — 1 Kirkeſ. og L.p. i Hitteren, 30 Ug. à $1^1/_2$ Sp., frit Ophold i Sk.t., 20 Vog Blandkorn og 12 à 15 Spd. Trhj. Std. 19 Oktbr. — 1 L.p. i Aasnæs (Solør) $41^2/_3$ Ug. 100 Sp. à 50 Sp. Skolegaard. hvorpaa fødes 2 à 3 Kjør. — 1 Fastskole i Næs (Romerike) 40 Ug. à $1^1/_2$ Sp. og 4 Ort, 15 Maal Jord, 18 Favne Ved. 20 Oktbr. Kr.ania Std. — 1 L.p. ved Langø Værks f. Sk. ved Kragerø, 108 Sp., Familiebol., Brænde, 12 Sp. istedetfor Jord. Sgpr. i Kragerø 30 Oktbr. — Bestyrer og Førstelærerpost ved Levanger Borgerskole. Theol. Kand. 312 Spd. aarlig og fri Bolig, 27 Tim. ug. Religion, Norsk, Tydsk, Engelsk og Mathematik. Tr.hj. Stiftsd. Direkt. for Borgersk. 6 Uger fra 1 Septbr. — 1 L.p. i Modum, 5 Mnd. 25 Dage, 2 Spd. ug. for Seminarist, ellers $1^1/_2$ Sp., 1 Sp. Kostholdgodtgj. pr. Uge. Kr.ania Std. Skolekom. Heggen pr. Drammen. 6 Ug. fra 3 Septbr. 1 Fastskolepost i Asker. Familieb., lidt Jord. 120 Sp. og 10 Sp. 2 Lærerposter i Solum (ved Lærerskolen); Førstelærerp. 250 Sp. 40 Ug. Andenlærerp. 69 Sp. 3 ꝟ 24 Ug. 15 Spd. til Brænde. Provst Wettergreen. 6 Ug. fra 9 Septbr. — 1 L.p. i Urskoug. Omgangssk. 27 Ug. $1^1/_2$ Spd. pr. Uge. Kost in nat. — 1 Fastskolep. i Nordrehov. 32 Uger. 102 Spd. Bolig. 17 Maal Jord. Spr. i Norderhov. 1 Novbr. — 3 L.p. i Sem: 1) ved Grette og Monum Kredsskole. 40 Ug., Bolig. 2) ved Jarteigens f. Sk. 40 Ug. Bolig, 1 Maal udyrk. Jord; 3) ved Tvervets f. Sk. 40 Ug. Bolig. For hver Post 102 Sp. 80 ß. Sems Skolek. pr. Tønsberg. 6 Uger fra 16 Septbr, Spr. Jacobsen.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæſs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. | Novbr. 1864. | Nr. 11.

Om Pensionssagen.

VIII. Af B . . . e.

Skjønt denne Sag har været meget omtalt, har den dog nydt liden Understøttelse. Inden Almueskolelærerstanden gives der nemlig Flere, som ikke skjænke den tilbørlig Opmærksomhed. Imidlertid tør man haabe, at det ikke egentlig er Uvilje*), men et mindre klart Syn for Sagens Vigtighed og Betydning, der afholder Mange fra at bidrage til Istandbringelse af en Pensjonsindretning for Enker. Dette tør igjen antages at skrive sig fra den Forestilling, at det nærmest tilkommer Staten at sørge for Læreres Enker. Men af hvad Grund slutter man saaledes? Lærerens Kone er ej, naar hun ikke direkte staar i Statens eller Skolens Tjeneste, mere end f. Ex. en Lærers Tjenestepige, Statens, men, vel at mærke, Lærerens Hjælperinde. Derfor er det Lærerens Sag at sørge for hende, ikke blot saalænge han lever med hende, men han skylder at sørge for, at naar hun bliver Enke, hun da kan have noget at leve af efter ham. Staten bør sørge for sine Tjenere og give dem Ophold ogsaa efterat de ere blevne udygtige til at tjene den. Imidlertid behøver jeg ikke at sige mere herom, da Almueskoletidenden oftere har fremhævet denne Side af Sagen. Mere nødvendigt kunde det maaske være at omtale, hvad der desværre meget almindeligt gjør sig gjældende i Verden, at man først og fremst maa sikre sin egen Person det gode Udkomme uden ligesaameget at se paa Andres. Sandt nok, at det ofte er ganske rosværdigt at tænke paa sig selv; men det maa ikke glemmes, at det under enhver Omstændighed er ligesaa eller mere stemmende med Kristendommens Aand og Bud at hjælpe den Forladte og Nødlidende, hvortil altfor mange Lærerers Enker maa henregnes. En Lærer, som formedelst Sygdom, Alderdom eller et Ulykkestilfælde maa forlade sin Bestilling, vil Staten give Brød ogsaa i de følgende af hans Levedage. Flertallet af dem, der nødig ville bidrage til Dannelse af en Pensjonsindretning kun for Enker, findes sandsynligt blandt de ugifte Lærere. Men det gjør dog visselig Intet til Sagen. Den, der ikke har taget sig en Hustru, vil ganske vist, som ogsaa før er udhævet, have en. Og naar kan en Lærer med en glad Samvittighed begjære sig en Hustru, enten naar han ikke kan give hende Haab om Pensjon, eller naar han kan sige den „dydsirede Pige eller Jomfru," han ønsker til sin Livsledsagerinde, at hun kan faa Pensjon? Jeg overlader Læseren at svare herpaa. Kun vil jeg sige, at ingen Lærer, som ret skjønner, hvilke Forpligtelser, der paahvile ham i omhandlede Henseende, vil unddrage sig for efter Evne at understøtte den paatænkte Pensjonsindretning. Vistnok er det sandt, at Lærerne alene ikke formaa at istandbringe en Indretning, der kan skjænke Lærerers Enker et sorgfrit Udkomme; men Noget er dog bedre end Intet, og det tør antages, at det Offentlige, naar det

*) Fra nu af gjøres Udgiverens Skrivemaade gjældende overalt i Almueskoletidenden.

saa, at Lærerne havde gjort, hvad de kunde, for at frelse sine efterladte Enker fra Mangelen og Nøden, vilde yde Tilskud til Grundfondet. Her ville vi benytte Lejligheden til at lægge hverandre paa Hjærte, at det er temmelig uhæderligt at ikke virke, hvad man kan, for at gjøre Sine saa lykkelige som muligt. Den Omstændighed, at Lærernes Enker muligens kan trænge til Fattigkassens Hjælp, ene og alene af den Grund at vi undlod at virke for Oprettelsen af en Pensjonsanstalt, er meget uskikket til at hæve vor Stand fra den Misagtelse, den endnu lider under. Det var skjærende ondt at høre af en Lærer udtalt paa Stiftslærermødet ifjor i Kristiania, at det var ligesaa godt eller endog bedre at lade Fattigkassen sørge for Læreres Enker end at lade Forsørgelsen ske ved en Pensjonsindretning, der ikke var istand til at yde dem et tilstrækkeligt Ophold. Som Grund herfor anførtes, om jeg ikke erindrer fejl, at Fattigkassen sjelden vilde understøtte den, der fik Pensjon, selv om Pensjonen var nok saa liden. Skjønt det visselig turde hænde, at der kunde findes en Fattigstyrelse, der var saa slet, tror jeg den vilde danne en sjelden Undtagelse. De allerfleste Fattigkasser, Landet rundt, maa understøtte den Nødlidende, uden Hensyn til Pensjon. — Naar man talte om Dannelse af et Grundfond for en Pensjonsindretning for Læreres Enker, saa mentes ikke, og heller ikke forudsattes det, at Lærerstanden skulde være istand til at danne en Forsørgelsesindretning, der var saa stor, at den kunde yde dem Alt tilstrækkeligt. Hovedsagen er den, at Lærestanden gjerne vil saavidt muligt sørge for Sine — og saaledes foregaa Andre med et godt Exempel. I Storthinget blev for nogle Aar siden omtalt, at i en Egn af vort Land vilde flere Fattige hellere lide Mangel end søge Fattigvæsenets Hjælp. En høiagtet Storthingsmand ytrede da, at dette var meget behageligt at høre, og lagde til: „Jeg skulde ønske, at den simple Mand baade i By og Bygd altid besjæledes af en saadan Selvstændighedsfølelse; Velstanden vilde blive meget almindeligere og Fattigudgifterne ubetydelige i Forhold til, hvad de nu ere.“ Men Brødre! hos enkelte af os er visselig den Selvstændighedsfølelse, hin graahaarede Thingmand priste, ikke tilstede, naar en anbefalende Hentydning til Fattigkassehjælp for Lærerenker kan gaa upaatalt hen. En saadan Tanke er lav. Jeg vil haabe at den næres af saare Faa; men det maa vise sig i en almindelig Samvirken for Oprettelsen af den omtalte Pensjonsanstalt.

Skole-Efterretninger.

Grækenlands Undervisningsvæsen er, efter Kand. i Theol. Valdemar Schmidts Meddelelser i den af ham nylig udgivne Rejsebeskrivelse, i god Fremadskriden. Alle de lærde Skoler eller, som de kaldes, Gymnasierne, ere indrettede efter tysk Mønster. Deres Antal er nu 11, men ikke alle synes at have det fulde Antal af Lærere i alle Fag. Dernæst er der henved 100 „græske Skoler,“ der baade er Forberedelsesanstalter for Gymnasierne og selvstændige Realskoler. Almueskolernes Antal er henved 600, og i dem undervises der over 40,000 Børn. Desuden gives der en stor Mængde mere private Elementærskoler med flere tusinde Børn. Universitetet har 45 Professorer og 5—600 Studerende, hvoraf et Par Hundr. ere fra udenrigske Provindser.

— Paa **Grønland** blev, efter hvad „Nord. Skoletid.“ fortæller, Seminarier anlagte i Aaret 1847 ved Kolonierne Godthaab i Sydgrønland

og Jakobshavn i Nordgrønland. Før den Tid havde Skolelærerne — Kateketerne — været saadanne Grønlændere, der havde Lyst til at undervise sine Landsmænd, og som mere eller mindre vare forberedte til deres Gjerning af en eller anden Missjonær. Endel vare ogsaa Saadanne — og ere det mestendels endnu, ialfald i Nordgrønland —, som ingen særlig Forberedelse havde erholdt, men som bedre end de fleste af sine Landsmænd kunde læse i en Bog og havde almindeligt Kjendskab til Kristendommens Hovedlærdomme. Paa enkelte Steder var der ogsaa ansat danske Kateketer. Man havde nemlig i forige Aarhundrede sendt derop nogle danske Gutter fra Wajsenhuset, hvilke let — ligesom alle Børn og unge Mennesker — lærte Sproget og bleve siden ansatte som Kateketer. Men dette Forsøg havde ej ret noget Held med sig, og man begyndte snart at indse, at ved danske Mænd til Kateketer kunde det ikke blive noget af med Skolen i Grønland, hvis Nødvendighed for Folkets rette Udvikling man snart indsaa. Regjeringen besluttede sig da endelig til at oprette 2 Seminarier for Indfødte paa de nævnte Kolonier, for derved at skaffe Landet dygtige Lærere. Ifølge en af Missjonskollegiet til Seminarforstanderne given Instrux skulde disse, foruden at holde Eleverne til Gudsfrygt og Sædelighed vejlede dem i 1) at katekisere forstandig og opbyggelig over Lærebog og Bibelhistorie, — 2) ved Morgen- og Aftenbøn at kunne holde Bibellæsning, — 3) at skrive sit Modersmaal ortografisk samt tydeligt og med Færdighed at kunne fremsætte sine Tanker deri, — 4) at regne de 4 Spesies og Regula de tri, 5) at synge Salmemelodier og spille dem paa Orgelet og 6) at foretage passende gymnastiske Øvelser. Saavidt det kunde ske, burde de gjøres bekjendte med det danske Sprog, faa lidt Undervisning i Geografi og Historie, især Kirkens. Det anføres som gavnligt, at Eleverne fik Kundskab om Verdensbygningen, det menneskelige Legems Bygning, de vigtigste Naturfænomener, om grønlandske Planter, Mineralier osv. Endelig skulde Forstanderen paase at Eleverne i sin Fritid flittigen øvede sig i grønlandsk Erhverv, vaage over deres Forhold og bortvise de Forsømmelige og Usædelige, naar Formaninger bleve frugtesløse. — Eleverne skulde optages mellem 14 og 20 Aars Alderen, dog helst strax efter Konfirmasjonen. I aarlig Understøttelse fik hver Elev 25 Rigsd. ($12\frac{1}{2}$ Spd. norsk), hvilket Beløb kunde forhøjes. Tiden for det fuldstændige Kursus paa Seminarierne bestemtes til 6 Aar, men maatte i Begyndelsen forkortes paa Grund af Lærermangel. Elevernes Antal bestemtes til 8. — Som en væsentlig Hindring for Seminariernes Trivsel nævnes, at Forstanderne, foruden at være Sjælesørgere paa Stedet, ogsaa ere Distrikternes Missjonærer, saa de maa foretage vidtløftige Rejser. Endvidere anføres, at Forstanderne ialmindelighed blive i sit Embede en saa kort Tid — undertiden kun et Aar —, at de ikke grundig lære det grønlandske Sprog, og som Følge deraf vil naturligvis deres hele Virksomhed i høj Grad lammes. Nufortiden har man dog faaet Folk til Seminarforstandere, der ere hjemme i Sproget. Ved Seminarierne blev kort efter deres Oprettelse ansat indfødte Kateketer som Seminarhjælpelærere til at undervise Børn paa Stedet, der vare over 10 Aar. Naar disse ere dygtige Folk, kan der udrettes Meget. I Godthaab har Elevernes Antal (8) været fuldt lige fra Seminariets Oprettelse; i Jakobshavn derimod har der været 3, 2, ja endda blot 1 Elev. I Vinteren $18\frac{61}{2}$ blev dog Tallet 8 fuldt. Naar en Seminarist er færdig fra Seminariet, bliver han strax ansat paa det Sted, man har mest Trang for ham, med en aarlig Løn af 100 Rd., som dog kan forøges. Med denne Løn kan han naturligvis ikke leve, især dersom han er Familjeforsørger.

*

Derfor maa han se til ved Siden af sin Lærergjerning at fange Fisk og Sælhund i sin Kajak (Baad). Dersom han nogenlunde skulde slaa sig igjennem blot med sin Løn, maatte denne udgjøre omtr. 300 Rd.

De ældre Kateketer ere gjerne ansatte med en Løn af 20 Rd. ja undertiden blot med 10 Rd. aarlig, hvilken dog kan forhøjes, naar de med Flid og Retskaffenhed efter bedste Evne have forestaaet sit Kald. Disse ældre Lærere drive især paa, at Børnene lære sine Bøger korrekt udenad; men da de selv kun lidet have lært, bliver det naturligvis hovedsagelig dermed. Paa afsidesliggende Steder, hvor der kan være blot et Par Boliger med en 20 à 30 Mennesker, ansattes en „Læser," ɔ: en Mand, som for 5 à 6 Rd. aarlig paatager sig at meddele de der opvoxende Børn de første Begyndelsesgrunde, hvilke Børn ellers vilde være uden al Undervisning.

De Kateketer, som ere dimiterede fra Seminariet, ansættes tillige som kontrollerende Kateketformænd, og have som saadanne at føre Tilsyn med de øvrige Kateketer og Læsere i sine Distrikter. Paa de Steder, hvor ingen Missjonær er, er det ogsaa Kateketens Gjerning at holde Bøn med Beboerne og om Søndagen at samle dem i Skolehuset eller Kapellet, hvor et saadant haves, for at holde Gudstjeneste med dem, med hvilken han da forelæser en Prædiken, hvis han ikke selv er istand til at holde en. I Nordgrønland er det sjeldnere at Kateketen har den Gave at kunne prædike, medens det derimod i Sydgrønland oftere skal være Tilfældet, at Kateketen, selv den, som ikke er Seminarist, er en ret duelig Prædikant. Da Skolen i Grønland har saare mange Hindringer at kjæmpe med, f. Ex. Mangel paa duelige Lærere, Folkets Dorskhed, Ligegyldighed og urolige Liv, maa det siges at Skolen i Grønland er en Plante, som kun langsomt trives.

— **England.** I den Bønneuge, som efter den evangeliske Allianses Foranstaltning holdtes i Januar sidstl., begjerede mangfoldige troende Forældre at der skulde holdes Forbøn for deres i Synd og Vantro vildfarende Børn. En saadan særskilt Bededag for Børn berammedes afholdt Torsdag d. 12te April Formid. Kl. 11 og Eftermid. Kl. 7. Især Forældre bleve indbudne til Deltagelse. De føle Forældrehjærtets Angest og bære derfor med Omhed og Beredvillighed hverandres Byrder. Uagtet Mødernes fornemste Hensigt var Bøn, vilde man lade Bøn og Sang afvexle med Læsning af den hellige Skrift og korte dertil knyttede Betragtninger. Som saadanne brugelige Bibeltexter anvistes: 1) Om Forældrenes Skyldighed: at opdrage Børnene vel, Efes. 6, 4; undervise dem i himmelske Ting 5 Moseb. 6, 7; have Tilsyn med dem Tit. 2, 5; elske dem Es. 66, 13, — Tit. 2 4; være mild Kol. 3, 21; ej fordærve dem Ordspr. 13, 24; 19, 18; 23, 13—14; 29, 15; straffe dem Ebr. 12, 6—10; give gode Exempler 1 Mos. 18, 19; begjære Visdom Jak. 1, 5; søge det Evige fremfor det Forgjængelige Luk. 12, 29—31; Fil. 4, 6; indprente Lydighed mod Forældre 1 Tim. 3, 4; Lydighed mod Lærere Gal. 4, 1—2; hindre ukristel. Ægteskaber 2 Kor. 6, 14 —15. 2) Løfter til Forældre: Es. 44, 3; 54, 13; Ordspr. 22, 6—15; 29, 17; 31, 28; Salm. 37, 25, 26; 5 Mos. 11, 19—21; Mark. 10, 14. 3) Exempler paa Forældre-Vildfarelser: Rebekkas Bedrageri 1 Mos. 27, 6—17; Straffen 1 Mos. 27, 42—46; Jakobs Partiskhed 1 Mos. 37, 3; Straffen 1 Mos. 37, 32—34; Elis Efterladenhed 1 Sam. 3, 13; Straffen 1 Sam. 2, 27—36; Sebedæi Hustrues Ærgjerrighed Mat. 20, 20—21; Straf Mat. 20, 22. 4) Exempel paa gode Forældre: Abraham 1 Mos. 18, 19; Job — Job 1, 1—5; David og Salomo 1 Krøn. 22. 11—13; 28, 9; Ordspr. 4, 34; Hanna 1 Sam. 1, 20—28; Manoa Dom. 13, 8—12; Isak og Rebekka 1 Mos. 26, 34—35; 27, 46;

28, 1; Børn føres til Jesus Mark. 10, 13—16; Lois og Eunike 2 Tim. 1, 5; 3, 15; den udvalgte Frue 2 Joh. 1, 1.

— Det er ikke mere end nogle og tyve Aar siden den engelske Regjering begyndte at fæste sin særdeles Opmærksomhed paa Nødvendigheden af gjennem offentlig Foranstaltning at fremvirke en systematisk Udvikling af Opdragelsesvæsenet. Men, siger en engelsk Tidende, siden Skolesagen først kom igang, har den udviklet sig med en saa overordentlig Hurtighed, og dens Talsmænd har vundet en saa mægtig Indflydelse, at den truer med at voxe dem over Hovedet, som have begyndt at opelske den. Allerede yder Staten over 4½ Mill. Spd. til Skolevæsenet; men da Fordringerne stige uophørlig, forslaar snart denne Sum ikke Stort.

— I England og Wales var der 1851, 2,297,232 Børn, som enten hjemme eller i Skoler nød Undervisning; men i 1861 var dette Tal steget til 3,150,048, nemlig 1,552,738 Gutter og 1,597,310 Piger. Antallet af Børn under 5 Aar, som nød Underv. er i dette Tiaar fordoblet; af Børn mel. 5—10 Aar modtage 69% af Gut. og 66% af Piger Underv. imod 61 og 56% i 1851; af Børn mel. 10—15 Aar underv. 45% af Gut. og 52% af P., medens 37% af Gut. og 20% af P. i denne Alder vare sysselsatte ellers. ¼ af alle Piger mel. 15—20 Aar forbleve hjemme. Der var i 1861 — 4,449,242 Børn neml. 5 og 15 Aar, hvoraf 2,616,731 underviistes, medens 638,274 vare særligt beskjæftigede og 1,194,247 ikke nød Undervisning.

— Irlands Folkemængde var i 1841 — 8,175,124, men har siden stadig aftaget, — i 1861 til 5,798,967. I 1841 kunde kun 54% af Mandf. og 41% af Kv. læse; i 1851: 58 og 49%; i 1861: 65 og 58%. I 1861 var der 2,667,090, som ikke kunde læse, hvoraf dog 693,708 under 5 Aar. Af Børn mel. 5—10 Aar kunde ⅔ og mel. 10—15 Aar ⅓ ikke læse. 13de April 1861 var der i Skole 436,873 Børn = 7,5% af Folket, og 31,7% af Børn mel. 5—15 Aar. I Aaret 1ste April 1860 til 31te Marts 1861 i Skole: 804,974 Børn hvoraf 470,000 var der mindre end 100 Dage.

— **Asker Seminarium.** Til den i Juni og Juli Maaned 1864 afholdte Afgangsexamen havde 35 Elever meldt sig. Af disse blev kun 33 dimitterede, idet 1 traadte tilbage, før Examen begyndte, og 1 ikke bestod Prøven. For de Øvriges Vedkommende havde Examen følgende Udfald. Hovedkarakteren Meget Duelig + fik Johan Anton Andreassen Leppestad; Meget Duelig: Engebret Torstensen Bakke; Ole Olsen Nordvold; Nils Magnus Thvete; Jonas Mathiassen Bjaaland; Ole Larssen Markegaard; Anders Mathisen Syrrist; Knud Gundersen Kjos; Kristian Halvorsen Hoel; Lars Eriksen Sørsdal; Martin Sørensen Ringi; Johan Sigvart Pedersen; Hans Jakob Larssen Borgen; Harald Olsen Sørslaten; John Olsen Løken; Gabriel Larssen Mørk; Theodor Sørensen Hornbæk; Johan August Olsen Handler; Ole Olsen Hedalen; Otto Karelius Olsen Nerbye; Anton Johannessen Fall; Hans Laurits Jenssen Slang. — Hovedkarakteren Meget Duelig ÷ fik Ole Olsen Tveten; Ole Haldorsen Hoel; Nikolai Paulsen; Josef Martin Sverre Fredriksen; Ferdinand Julianus Bøkmann. — Hovedkarakteren Duelig + fik Gudbrand Kristiansen; Lars Andreas Jenssen; Laurits Engebretsen Tomter; Thorbjørn Arnesen Trageton. — Hovedkarakteren Duelig fik Andreas Andersen og Anton Olsen Nyberg.

De til skriftlig Besvarelse givne Opgaver vare:

a) Udarbejdelse i Modersmaalet: „Hvad er Forskjellen mellem at katekisere og examinere, og naar bør enhver af dem anvendes?“

b) Katekisasjonsemne: „Hvorfor bør man ikke opsætte med sin Omvendelse?
c) Regneopgaver: 1) „Hvor stor er Rabatten af 40 Spd. 2 ℔ 12 ß., som er forfalden til Udbetaling om 1 Aar og 5 Maaneder, naar Skyldneren betaler strax med 4⅘ pCt Rabat p. A.?“ 2) „A havde paa en Eng 20 Kjør i 15 Dage, B 18 Kjør i 20 Dage, C 16 Kjør i 25 Dage; hvormeget maatte Enhver betale af de 80 Spd. i Græsgangspenge? og hvorlænge kunde B og C have ladet græsse ligesaamange Køer som A?“ 3) „Søg Kubikindholdet af en 16′ høj afkortet Kegle, hvis nederste Tverlinie er 10′ og øverste 7,5′?“ 4) „3 Sorter Bær skal blandes saaledes, at 1 ℔ af Blandingen kommer paa 11 ß.; hvormange ℔ a 10 ß. pr. ℔ maa da sættes til 70 ℔ a 13 ß. pr. ℔ og 40 ℔ a 9½ ß. pr. ℔?“

I Desember Maaned 1863 dimitteredes kun 2 Elever nemlig: Lars Andersen Bøyen-eie og Anders Olsen Langgaard med Hovedkarakteren Duelig. C. Berg.

— **Tromsø** Under 30te Oktober 1862 og 21de Januar 1863 har **Tromsø Stiftsdirektion** afgivet **Beretninger** til det Kgl. Kirkedepartement om **Almueskolevæsenets** Stilling og Gang **i Tromsø Stift** i Aaret **1861**. Af disse Beretninger hidsættes følgende Uddrag. — Der fremgik af Skolekomissjonernes Indberetninger i det Hele taget en rosværdig Iver hos Skolestyrelserne for at ophjælpe Skolevæsenet. Kun i meget faa Komuner ansaa man det dog muligt at tilvejebringe den fulde lovbestemte Skoletid, hvorfor Indberetningerne paa faa Undtagelser nær vare ledsagede af Andragender om en Indskrænkning af Skoletiden. I disse Andragender anførtes det, at det paa Grund af Komunernes store Udstrækning og Befolkningens Spredthed var umuligt at samle mange Børn i hver Kreds; der maatte dannes en i Forhold til Børneantallet stor Mængde Kredse i hver Skolekomune, og skulde nu hver af disse have den lovbestemte Skoletid, vilde de dermed forbundne Udgifter baade i og for sig blive uforholdsmæssig store og formentlig overstige Komunernes Bæreevne. Der fremhævedes desuden, at da den aarlige Skoletid forhen i Almindelighed var 4 à 5 Uger, enkelte Steder endog kun 2 à 3 Uger, vilde en pludselig Overgang til 12 Ugers aarlig Skole være voldsom og neppe undlade at vække Modvilje hos Almuen. — Komunebestyrelserne viste sig ogsaa i Regelen villige til at bevilge de fornødne Midler; nogle Steder afknappedes vistnok de Beløb, som Skolekomissjonerne havde foreslaaet til Skolens Drift, og etsteds nægtede Komunebestyrelsen endog at bevilge de til den nye Skolelovs Indførelse nødvendige Midler (den har dog i 1862 førend der faldt Dom i Sagen, bevilget det Fornødne). Men i Modsætning dertil fattedes der paa enkelte Steder Beslutninger, som syntes at vidne om en sjelden Beredvillighed til at gjøre Opofrelser for Skolens Fremme; disse ere dog for en Del endnu ikke gjennemført og vil maaske heller ikke blive det. Almuen synes nemlig ikke at have omfattet Sagen med saamegen Interesse, og dette har formentlig igjen indvirket paa Komunebestyrelsens Medlemmer. — — Stiftsd. har i Regelen tilstaaet den ansøgte Indskrænkning i Skoletiden for det Første, saameget mere som det ialfald i de nærmeste Aar, paa Grund af den store Mangel paa Lærere paa de fleste Steder vilde have været uden praktisk Betydning, om Skoletiden var bleven sat længere. Endog med den angivne Indskrænkning kan den i Almindelighed ikke gjennemføres. Angaaende den gjennemsnitlige Skoletid, som hver Kreds faar efter den nye Ordning, kunne derfor Indberetningerne ingen Oplysning give; men antagelig er den omkring 8 Uger, altsaa omtrent det Dobbelte mod før. Efterat have berørt Vanskelighederne ved Byggeforetagender paa Grund af Materi-

alernes Kostbarhed og Mangelen paa dygtige Arbejdere, fremhæver Stiftsd. dernæst, at i mange af det egentlige Finmarkens Præstegjælde og i nogle af de sydligere Egne, som beboes af Lapper, maa Skolen fremdeles ligesom før holdes i trange og smudsige Gammer; i den øvrige Del af Stiftet er det vistnok noget bedre, men ingenlunde tilfredsstillende. De Rum, hvori Skolen holdes, ere saagodtsom uden Undtagelse smaa og lave, og virke ved sin kvalme og usunde Luft sløvende paa Læreren og Børnene. Læreren, der en stor Del af Aaret skal opholde sig i saadanne Rum, lider især, og hans Helbred, der i Tilfælde af at han har gjennemgaaet Seminariet maaske allerede der er blevet svækket, bliver endmere nedbrudt i Skoletjenesten. Da Skolekomissjonerne nu imidlertid maa fordre Skolestuen afgivet udelukkende til Skolens Brug, falder dog Omgangsskolen ofte ubekvem for Husets Beboere, og dette i Forbindelse med de stigende Fordringer til Lokalets Størrelse har bevirket og vil fremdeles bevirke, at der arbejdes paa at skaffe faste Skolelokaler. De faa Skolehuse, som haves, ere for største Delen slet opførte; ligesaameget som Læreren og Børnene i Omgangsskolen lide af kvalme og forpestet Luft, ligesaameget lide de i disse i Vintertiden af Træk og Kulde; i Regelen ere ogsaa Skoleværelserne for smaa og for lave under Taget. Det Inventarium, som haves i disse, er nogenlunde brugbart, skjønt langtfra hensigtsmæssigt eller fuldstændigt. Sammenligningsvis er de dog godt udrustet i Forhold til Omgangsskolerne og Skolerne i de lejede Lokaler; her findes mangesteds hverken Borde eller Bænke — en Dør eller en Bagstefjæl lægges paa to Tønder, dette er Skolebordet, nogle raa Sagbord paa et Par Trækubber tjene som Bænke. De Børn, som ikke faa Rum ved Bordet, sidde paa Kister eller staa rundt langs Væggene. De ældre Lærere, som ere vante dertil, finde sig nogenlunde tilrette, men de yngre Seminarister ere ofte ganske raadvilde. Af Læremidler haves overmaade Lidet. Forældrene anskaffe som oftest i det Højeste kun Lærebøgerne i Kristendomskundskab, og selv med Hensyn til disse er det ofte yderst vanskeligt at drive det dertil, at alle Børn i Kredsen anskaffe f. Ex. Bibelhistorie af samme Forfatter. Nu, da alle Børn skulle lære at skrive og regne, maa Skrivematerialier og Tavler, hvis Undervisning i disse Fag skal kunne gives, i Regelen anskaffes paa Skolekassens Bekostning. Under saadanne Omstændigheder kan det være vanskeligt for en dygtig og øvet Lærer at udrette Noget; end større maa Vanskeligheden blive for unge og uøvede Folk uden nogen Uddannelse for Lærefaget, og af saadanne har Skolen under den store Mangel paa Lærere været nødt til at tage Mange i sin Tjeneste, for at Undervisningen ikke ganske skulde standse. Paa Grund af Præstegjældenes store Udstrækning kan der gaa Maaneder hen, ja halve Aar, uden at disse Lærere have Anledning til at tale med ældre Medlærere eller med Sognepræsten og hente Raad og Vejledning hos dem. De samme Grunde bevirke, at denne Sidste kun yderst sjelden — i Regelen kun ved de aarlige Overhøringer — kan føre nogen Kontrol med Skolens Virksomhed. I denne sin isolerede Stilling har Læreren heller ikke — paa faa Undtagelser nær — nogen Interesse for Skolens Virksomhed hos Almuen at støtte sig til. Børnenes Forældre have i Regelen selv kun modtaget Undervisning i den tarveligste Kristendomskundskab, enkelte kunne dog maaske skrive lidt; de have derfor intet Skjøn paa de andre Lærefag, som den nye Skolelov opstiller, hvorfor man ikke sjelden hører Ytringer om, at disse ere unødvendige eller endog virke til Fortrængsel for Kristendomsundervisningen. — Heri maa vel for en Del Grunden søges til Skoleforsømmelsernes Hyppighed, der i enkelte Præstegjælde endog

synes at være tiltaget siden den nye Lovs Indførelse. I Præstegjælde, hvoraf ikke faa have en Udstrækning af 40 til 50 geogr. Kvadratmile kunne Præsterne kun lidet personlig paavirke Angjældende, og Skolekomissjonernes Medlemmer, som efter Loven skulde være dem behjælpelige i Tilsynet med Skolesøgningen, have kun paa faa Steder udfoldet nogen saadan Virksomhed; ligesaa er den Skolekomissjonen tillagte Magt til at anvende Mulkt i Tilfælde af Skoleforsømmelse, saavidt vides, kun i ringe Grad bleven benyttet. Skoletilsynsmændene, som ere opnævnte i de fleste Skolekomuner, have enkelte Steder virket gavnligt, men i sin Almindelighed maa det vel siges, at Betydningen af denne Institusjon, der særlig med Hensyn til Skolesøgningens Fremme er af saa stor Vigtighed, endnu ikke er klart fremtraadt. At Skoleforsømmelserne ville blive færre, eftersom flere dygtige Lærere erholdes, og derved Interessen for Skolen voxer, tør man vistnok haabe; men denne vil dog, er det at befrygte, ikke altid blive istand til at overvinde Hindringerne for Børnenes Skolegang, eller maaske rettere, bringe Forældrene til at indrette sig saaledes, at de kunne undvære Børnenes Hjælp i den bestemte Skoletid. Vistnok søger man, saameget Omstændighederne tillade det, at henlægge Skolen til den for enhver Egn belejligste Tid af Aaret; men enhver Aarstid medfører sine ejendommelige Hindringer for Skolesøgningen. Da det over det hele Stift er yderst vanskeligt at faa Tjenere, nødes Forældrene nemlig til at benytte sine Børn allerede i en tidlig Alder til alskens Arbejder. I Vintertiden, da Skolen for det Meste holdes, er en stor Del af de ældre Drenge — fra det 14de Aar af — fraværende paa Lofotfisket; nogle blive vistnok hjemme; men da hele den voxne mandlige Befolkning er borte, ere de saagodtsom uundværlige for den hjemmeværende Familje. Der er saaledes Sandhed i den Bemærkning, som undertiden findes i Skoleprotokollerne, at Børnene „ikke havde Tid til at komme paa Skolen.“ Efter endt Lofot- og Finmarks-Fiske er en stor Del Børn, Drenge og Piger, beskjæftigede med Fisketørringen; i den korte Sommertid have Alle, Store og Smaa, fuldt op at bestille, — saavel ældre som yngre Børn sendes ud for at gjæte eller deltage med Forældrene i Markarbejdet. Da Høbjergningen paa Grund af de spredte Markslaatter varer til Slutningen af September eller længere, kan Skolen i Regelen først begynde igjen efter Sommerferierne i Oktober Maaned. Høsten udover og Adventstiden er den gunstigste for Skolesøgningen, forsaavidt angaar Forholdene i Børnenes Hjem; men paa disse Tider og til langt ud paa Vaaren lægger ofte Vejrliget og Føret fast uovervindelige Hindringer i Vejen for at bringe Børnene til Skolestedet, der paa Grund af Befolkningens Spredthed ofte kan ligge Milevidder borte. Naar nu Børnene ikke kunne komme hjem om Aftenen, og det er Tilfældet med Flerheden, maa de udrustes med Niste og Sengklæder; dette forøger igjen Udgifterne og vanskeliggjør selvfølgelig Skolesøgningen. Til disse Vanskeligheder, hvormed Skolen i større og mindre Grad har at kjæmpe i det hele Stift, komme endnu de ejendommelige Sprogforholde i den største Del af Finmarkens Amt (og et Par Præstegjælde i Nordlands Amt), hvor, som bekjendt, Lapper og Kvæner bo dels enkeltvis spredte mellem den norske Befolkning, dels i større og mindre Klynger samlede paa et Sted. I det sidste Tilfælde have Børnene intet Kjendskab til det norske Sprog, hvorfor Undervisningen maa gives enten paa Lappisk eller Kvænsk. Der, hvor Befolkningen er blandet, forstaa Børnene i Regelen lidt Norsk, hvorfor Undervisningen ogsaa for en stor Del kan foregaa i dette Sprog; men det er dog altid nødvendigt, at Læreren kjender eller kan tale Lappisk eller Kvænsk.

I mange Egne ere endog Forholdene saadanne, at Læreren nødvendigvis maa kunne tale alle 3 Sprog, baade Norsk, Lappisk og Kvænsk, da der i hans Distrikt findes Børn af alle 3 Nasjonaliteter — stundom samlede i en og samme Kreds. Undervisningen maa selvfølgelig lide under saadanne Forholde, og meget vanskeligt falder det ogsaa at skaffe disse Egne dygtige Lærere, der have de fornødne Sprogkundskaber. — — Paa Skolevæsenets Ordning i de 2 Fjeldsogne Karasjok og Kautokejno har den nye Skolelov ikke kunnet udøve stor Indflydelse. Blandt den nomadiske Befolkning er al Kredsinddeling umulig. Da Lapperne allerede tidlig om Vaaren sprede sig til forskjellige Kanter langs Kysten, og først ud paa Høsten vender tilbage til Fjeldet, kan Skole kun holdes i Vintertiden. Børnene samles da ved Kirkestedet, hvor de dels have Tilhold hos de Fastboende, dels bo i Telte. De deles efter Kundskab og Færdighed i Afdelinger, som samtidig undervises i Komunens Skolehuse. I Karasjok, hvor kun de ældre Børn samles, er der tillige en Omgangsskolelærer, der om Vinteren rejser omkring i de saakaldte Fjeldbyer og underviser de mindre Børn. Sjelden lykkes det ham at samle mere end 3 à 4 Børn; men i det snævre Telt, hvor Læreren og Børnene efter Omstændighederne sidde eller ligge paa Gulvet, kan heller ikke godt gives Plads til flere. I samtlige Stiftsdirekfjoners Indberetninger, og saaledes ogsaa i denne, gjøres dernæst opmærksom paa, at „trods alt anvendt Arbejde det ikke har været muligt at tilvejebringe den ønskelige Enhed i Besvarelsen af de forskjellige Opgaver;" thi adskillige Uregelmæssigheder, og Misforstaaelser have gjort sig gjældende under Besvarelserne af endel af de Spørgsmaal, der i de omsendte Sjemata vare blevne Skolekomissjonerne forelagte. — „Sammenligner man," hedder det videre, „de i den sumariske Oversigt (Almueskoletid. 3 Aarg. S. 59) angivne Resultater med Opgaverne i de statistiske Tabeller angaaende Skolevæsenet for 1853, ser man, at Skolekassernes Indtægter og Udgifter ere stegne omtrent til det Dobbelte, og Lærerlønningerne ere, forsaavidt der i Opgaverne for 1853 er fulgt den samme Beregningsmaade, saa at Sammenligning kan finde Sted, stegne næsten til det Tredobbelte, medens derimod de skolepligtige Børns Antal, formentlig paa Grund af at Skolepligten nu først indtræder i det ottende Aar — kun er forøget med $\frac{1}{10}$ eller et Par tusinde Børn. Lærernes Antal, der i 1853 var 207, er steget til 272, hvoraf dog 117 konstituerede — for det Meste uøvede Begyndere. Efter andre Opgaver, som ere i Stiftsdireksjonens Besiddelse, vil der udfordres 321 Lærere for at iværksætte de af forskjellige Skolekomissjoner bestemte Planer for Ordningen af Skolen efter den nye Lov. Da der efter de samme Opgaver i Aaret 1860 var 238 Lærere i Stiftet, er altsaa Lærerposternes Antal ved den nye Skolelovs Indforelse forøget med 38 eller næsten $\frac{1}{6}$ Del, men af disse bleve kun 34 i Aarets Løb besatte; 49 Poster stode altsaa ledige. Medens saaledes Lærernes Antal ikke ubetydelig er forøget, er derimod Antallet af Roderne i 1853 meget større end det nuværende Antal af Kredse; der var nemlig 1156 Omgangsskoleroder, og tages de 220 Hjælperoder med — 1376 Roder, hvortil endvidere maa lægges 59 Fastskoler, altsaa tilsammen 1435 Roder, medens der nu kun er 1004 Kredse. Dette viser, at Kredsene ere gjorte større end de gamle Roder, og heri har man upaatvivlelig en af Hovedgrundene til de overordentlige store Skoleforsømmelser. Hvor stor Forøgelsen af Skoletiden er, kan ikke med Bestemthed angives, da der i Tabellerne for 1853 kun opføres Ugetallet for Omgangsskolerne, nemlig 4566; Skoletiden i de 59 Fastskoler kan vel neppe regnes til Mere end 25 à 30 Uger for hver, eller i det Hele omkring 1600 Uger,

tilsammen altsaa i 1853: 6166 mod 8024 Uger i 1861. — Almuen vil nødig give slip paa Omgangsskole. Betragter man imidlertid, at der gives 496 Skoler i faste Lokaler mod 608 Omgangsskoler, maa man erklære det for et betydeligt Fremskridt; hvorfor det ogsaa maa bemærkes, at Omgangsskolen meget hyppig er indrettet saaledes, at Skolen holdes uafbrudt paa samme Sted den hele Tid, den er i Kredsen, saaledes at Lokale kun vexles for hver Omgang, hvis Længde i Almindelighed er 2 Uger. — Paa en Befolkning af 127,931 var der i det Hele 23,929 skolepligtige Børn, hvilket giver 1 skolepligtigt Barn for hver 5,34 Indbyggere; da disse 23,929 Børn vare fordelte i 1,104 Kredse, falder der altsaa gjennemsnitlig 21,67 Børn paa hver Kreds. I Nordre Saltens Provsti var det mindste Antal i hver Kreds, nemlig 17,4 og i Trondenæs Provsti det største Antal, nemlig 31,2. I disse Kredse underviste 272 Lærere, altsaa havde hver Lærer 4,06 Kredse med 87,98 Børn. Da de lovbefalede Skoleugers Antal udgjorde 79,44, faldt der 29,20 Skoleuger paa hver Lærer (og medregnes de 80 frivillige Skoleuger, 29,79 Uger paa hver). Gjennemsnitlig falder der 7,19 Skoleuger eller 43,14 Skoledage paa hver Kreds eller paa hvert Barn. Skoletiden har været længst i Lofotens Provsti, nemlig 9,48 Uger, kortest i Senjen, nemlig 4,44 Uger. En af Grundene til denne korte Skoletid for Senjen har været, at 4 Lærerdistrikter have staaet ledige. — Der gives ingen høiere Almueskole i Stiftet. Haandgjerningsskoler for Pigebørn ere oprettede i Vardø By, i Ibestad, i Vaagen og i Vefsen; kun for det sidste Steds Vedkommende haves der Oplysning om, at den bestyres af en lønnet Lærerinde, paa de andre Steder synes de mere at være en privat Foranstaltning. Nogen Arbejdsskole gives ikke; Smaabørnskoler vare i Gang i Sortland og Herø, og den nysnævnte Lærerinde i Vefsen underviste ogsaa Smaabørnene i Strandstedet Mosjø. Særskilt Undervisning for ældre forsømte Børn gaves i 11 Komuner (Vardø By- og Landdistrikt, Kaafjord Skjervø, Lenvik, Trondenæs, Ibestad, Hassel, Lødingen, Evenæs, Rødø(?) og Tjøtø(?). Særskilt Skolehold for ensligt liggende Steder angives at være indrettet i 5 Skolekomuner (Alten-Talvik, Maalselven, Bardo, Trondenæs og Lurø); med samme Ret kunde imidlertid anføres alle de Kredse, som paa Grund af sit ringe Børnetal er tillagt betydelig kortere Skoletid end de andre Kredse. Man har hyppig indrettet sig saaledes, at Børnene i disse smaa Kredse (3 à 4 indtil 10) om Vinteren faa særskilt Skole, men derimod i Sommertiden paalægges at møde i nærmeste Kredsskole.

— **Trondhjem.** Som allerede før antydet, gjøre samtlige Stiftsdirekssjoner i sine til det Kgl. Kirkedepartementet indgivne Beretninger for 1861, og saaledes ogsaa Trondhjems, opmærksom paa, at „medens nemlig Skolevæsenets Regulering selv i de Præstegjælde, hvor man viste en rosværdig Iver for snarest muligt at ordne sig, ikke i Regelen kunde træde i Kraft førend fra 1ste Oktbr., der hidtil ialmindelighed har været Termin for Skoleaarets Begyndelse, var der andre Præstegjælde, der ved Udgangen af Aaret 1861 Lidet eller Intet havde gjort til Forandring i det Bestaaende," følgelig „Skolekomissjonernes Opgaver ere herefter og indeholde baade Gammelt og Nyt. Skolekomissjonernes indgivne sjematiske Besvarelse afgive et højst utilstrækkeligt Material, saasom de i høj Grad ere ufuldstændige og upaalidelige, en Mangel, der dels skriver sig fra Uopmærksomhed og ulige Opfatninger af de Spørgsmaal, som vare forelagte til Besvarelse, dels fra Upaalideligheden ved de Kilder, hvorfra Besvarelserne skulde hentes." Efterat have nærmere paavist dette, gaar den foreliggende Beretning (af 25de Novbr. 1862) over til at omtale Skolevæsenets Organisasjon, og be-

mærker derunder, at det „især er af Vigtighed at tilvejebringe en hensigtsmæssig Inddeling af Skolekredsene. Medens de gamle Skoleroder paa flere Steder havde en altfor stor Udstrækning, saa der heri laa en væsentlig Aarsag til hyppige Skoleforsømmelser, gaves der i andre Præstegjælde Roder, der vare saaledes beliggende, at flere godt kunde slaaes sammen til en, uden at derved Afstanden imellem Rodens længst fra hverandre liggende Gaarde blev utilbørlig stor. Denne Ordning af Skolevæsenet maa derfor siges at være Skolekomissjonens vigtigste Opgave, men derhos ogsaa den vanskeligste, især med Hensyn til de Kredse, hvor der er Spørgsmaal om Skolens Afholdelse i faste Lokaler, idet det her hovedsagelig kommer an paa at samle Bostederne saaledes inden Kredsen, at der ikke lægges altfor store Hindringer ivejen for Børnenes daglige Gang til og fra Skolestedet. Skolekomissjonerne ialmindelighed have sikkerlig havt denne Lovens Hovedtanke for Øje — saavidt muligt at søge Omgangsskolerne ombyttede med Kredsskoler med faste Lokaler; men det er ikke saa let her selv med den bedste Vilje at komme til det rette Resultat. Der gives nemlig mangfoldige Steder, hvor Forholdene ere af den Beskaffenhed, at det er tvivlsomt, hvorvidt de i Loven opstillede Betingelser for faste Lokaler ere tilstede, eller hvorvidt Skolehold i faste Lokaler, hvormeget man erkjender Gavnligheden af disse for Skolen i Almindelighed, just der bør anbefales eller ikke, og det er netop denne Tvivl, der har forvoldt Skolekomissjonerne Vanskelighed. Hertil kom, at naar der for de Skolekredses Vedkommende, hvor de lokale Forholde maatte anbefale Bibeholdelse af Omgangsskolen, blev Spørgsmaal om at optage en Fortegnelse over de Bosteder, der kunde tilbyde Omgangsskolen antageligt Lokale (Skolelov. § 21) viste det sig, at disse indskrænkede sig til yderst faa, der for største Del endog laa i Kredsens Yderkanter, og i saadanne Tilfælde have ofte Skolekomissjonerne foretrukket at bestemme Skolen afholdt i ét Lokale, naar saadant fandtes nogenlunde i Midten. Men af disse Bemærkninger vil fremgaa, at Beslutningerne om Skolens Holdelse i faste Lokaler for flere Skolekredses Vedkommende ikke kunne betragtes som endelige, men snarere som en Prøve, der maaske efter vunden Erfaring vil falde ud til, at man atter maa vende tilbage til Omgangsskolevæsenet, naar de dertil udforderlige Lokaler kunne skaffes tilveje. Ligesom der altsaa i Opgaven over de faste Lokaler vil ske en ikke ubetydelig Forøgelse for de flere Præstegjælde, som ved Udgangen af Aaret 1861 endnu ikke formedelst flere Omstændigheder have seet sig istand til at gjennemføre Beslutningen om Skolens Holdelse i faste Lokaler, saaledes maa der vistnok paa den anden Side for enkelte andre Præstegjælde før eller senere ventes en Indskrænkning i nævnte Opgave. At Antallet af de Kredse, hvor Undervisningen meddeles i faste, Skolevæsenet tilhørende Lokaler endnu er ringe, følger af sig selv. Komunerne havde nok med i 1861 at træffe de fornødne Forberedelser til Byggeforetagender, og ligesom disse af økonomiske Grunde kun efterhaanden kunne ventes iværksatte, vil det heller ikke af andre Hensyn være tilraadeligt at paaskynde denne Sag. Saalænge Kredsreguleringen nemlig endnu ikke med Sikkerhed er ordnet, eller man endnu ikke er kommen paa det Rene med, hvor Skolehusene bekvemmest bør sættes, har Stiftsdirekſjonen troet at maatte anbefale almindelig Forsigtighed, saasom det vilde være beklageligt, om et paa et fejlagtigt Sted opført Skolehus skulde give Anledning til Misnøje eller lægge Hindringer i Vejen for en senere hensigtsmæssig Forandring i Kredsinddelinger. — Sammenligner man Lærerlønningens samlede Beløb med Størrelsen af Skolelærerpersonalet samt med Lærernes samlede Antal Skoleuger, faar man

ud, at der i Gjennemsnit falder sirka 35½ Sp. aarlig paa hver Lærer og sirka 1⅓ Sp. paa hver Skoleuge, heri ikke iberegnet den Ydelse, i Korn, hvormed man for en Del har lønnet Lærerne i flere Præstegjælde i Fosens Provsti. Lærerlønningerne var forøvrigt meget ulige inden Stiftet; medens der var Skolekomuner, som gav sine Lærere en Lønning, der endog stod over det senere stipulerede Lavmaal, var der andre, især inden Romsdals, Fosens og Namdals Provstier, hvor Lærerlønnen kuns undtagelsesvis oversteg 1 Spd. ugentlig. Derhos var den forskjellig eftersom Lærerne vare seminaristisk dannede eller ikke. Spørgsmaalet om et bestemt Lavmaal for Lærerløn formentes derfor at være et for Skolevæsenets Fremskridt overmaade vigtigt Spørgsmaal; alle de Foranstaltninger nemlig, som Skolevæsenets nye Ordning krævede, eller alle de pekuniære Opofrelser, som disse maatte medføre, vilde Lidet eller Intet frugte, dersom der ikke arbejdedes for at faa dygtige Lærekræfter i Skolens Tjeneste. — — — Med Inventariet i Skolerne har det i mange Skolekomuner staaet misligt til, og der forestaar derfor ikke ubetydelige Udtællinger til Pulte, Bænke, Lærebøger, Læreapparater osv. Enkelte Skolekomuner have dog allerede for 1861 gjort en god Begyndelse. — Af de skolesøgende Børn modtog 17,734 Undervisning mindst i henholdsvis 12 og 9 Uger af Aaret, 11,472 derimod i kortere Tid. Med Hensyn til det sidste Børneantal maa man gjøre opmærksom paa, at Forholdet vil stille sig ganske anderledes, naar Skolevæsenet efterhaanden blive mere lovmæssig reguleret." — Den øvrige Del af denne Beretning er der meddelt Uddrag af i Almueskoletid.'s nærværende Aarg. No. 2 Side 30.

— **Bergen.** Af **Stiftsdirekssjonens Beretning for 1861** angaaende **Almueskolevæsenet paa Landet i Bergens Stift,** dateret 7de Novbr. 1862, hidsættes Følgende: Skolekomissjonerne have maattet arbejde under Trykket af en stærk Opinion imod den hele Skolereform, og at Misnøjen imod denne Skolelovs forskjellige Bestemmelser, der gav sig tilkjende i saa højrøstede Klager, at disse paa flere Steder fik større Indflydelse paa Skolekomissjonens Beslutninger end de selv mange Gange ansaa ønskeligt, ligesom ogsaa den fuldstændige Mangel paa Lærere, ja endog paa blot nogenlunde brugelige Lærersubjekter til midlertidig at overtage de flere Lærerposter, som paa Grund af Skoletidens Forlængelse til 12 Uger, paa de fleste Steder maatte oprettes, foraarsagede mange Vanskeligheder. Det, som især vakte Oponionen mod Reformen, var den Forøgelse i Udgifter, som deraf fulgte, og som Massen af Folket ansaa som en ufornøden Forøgelse af deres Byrder, da Sandsen for og Trangen til større Oplysning endnu ikke var bleven saa almindelig iblandt dem, at de vare villige til at ofre Noget for den Sags Fremme, og denne Forøgelse desuden forekom dem saameget større end den virkelig var, som de vare ganske uvante med og uvillige til at medtage i Beregningen de langt flere Naturalydelser, som de efter den tidligere Ordning havde maattet præstere til Skolen. Især ankedes meget mod den Forøgelse i Lærerlønningen og den Forbedring i Lærernens Kaar i det Hele, som Loven fremvirker, i det der stadig klagedes over, og desværre i mange Tilfælde med altfor stor Grund, at Mængden af Lærerne selv stode paa et saa lavt Dannelsestrin, at de ikke fortjente højere Løn end tidligere, og de vilde ikke indrømme, at den eneste sikre Vej til at faa duelige Lærere var at sikre dem en bedre Stilling end tidligere, ja der gaves endogsaa Exempler paa, at man af Sparsommeligheds Hensyn vilde foretrække mindre uddannede og billigere Lærere, idet endogsaa en enkelt Komunebestyrelse, efterat have foreslaaet et forskjelligt Lavmaal af Løn for

seminaristisk dannede og ikke sem. dan. Lærere nedlagde formelig Protest mod at der i dens Komune skulde ansættes Seminarister som Lærere, da man godt kunde hjælpe sig med saadanne som kunde faaes for billigere Løn. Hvad dernæst især fremkaldte højrøstede Klager mod den nye Skolelov var at den tilsigter overalt, hvor de lokale Forholde tillade det, at indskrænke Omgangsskolen. Naar nemlig undtages den ene Fastskole, som efter den ældre Skolelovs Bestemmelse skulde oprettes i hvert Præstegj. i Nærheden af Hovedkirken, hvilken Bestemmelse ikke engang overalt var bleven gjennemført, var Skoleundervisningen næsten overalt i Bergens Stift saagodtsom udelukkende bleven dreven i Omgangsskoler og Mængden af Folket selv tilfreds med den Skoledannelse, de havde faaet, mente at deres Børn ogsaa maatte kunne hjælpe sig med samme Slags, og vilde eller kunde ikke forstaa, at den mere planmæssige og systematiske Underv., som kunde meddeles i et fast til Skolens udelukkende Brug afgivet Lokale, skulde være saa meget at foretrække. Hertil kom, at paa de fleste Steder i Stiftet, er Gaardene saa ensartet bebyggede, at i Regelen alle Opsiddere i en Kreds kunde byde Skolen omtrent lige gode eller rettere lige slette Lokaler og Alle mente sig derfor lige berettigede til at have Skolen hos sig, og indsaa, at naar dette ikke kunde drives igjennem, maatte der opføres mange Skolehuse og Udgifterne dertil ængstede Gemytterne. Hvad der imidlertid allermest synes at have staaet som et Skrækkebillede imod Skole i fast Lokale, er, at Læreren da i de færreste Tilfælde kunne gives Kostholds in natura men maatte tilstaaes Kostholdsgodtgjørelse i Penge, og enhver kontant Pengeudredsel har Oponion imod sig, selv om den Naturalpræstasjon, som derved afløses, bevislig andrager til større Pengeværdi, ligesom der ogsaa ytredes Frygt for, at Børnene, naar Skolen holdes i fast Lokale vilde komme til at savne den Pleje og Assistense med Klæder til Skifte, som i Tilfælde af Uvejr og Ufore stedse ydedes dem omkring paa Gaardene, naar Skolen holdtes paa Omgang. Skjønt nu vistnok den mere oplyste Del af Almuen overalt indsaa Nødvendigheden af en gjennemgribende Reform af Almueskolevæsenet, og navnlig, at et forbedret Skolevæsen vilde være det sikreste Middel til at bevirke en fremtidig Formindskelse i Fattigbyrderne og andre komunale Onder og ligefrem fordredes som en Nødvendighed af det Selvstyrelsesprinsip, hvorpaa vor hele Forfatning er bygget, og derfor ogsaa Komunalbestyrelserne og Skolekomissjonerne paa de fleste Steder med Iver virkede for en hurtig og hensigtsmæssig Gjennemførelse af den nye Skolelovs Bestemmelser, kunde det dog ikke overalt undgaaes, at den store Uvilje, som paa flere Steder gav sig saa højrøstet tilkjende, øvede et større Tryk paa de enkelte Medlemmer end de havde moralsk Kraft til at modstaa, saa de af Frygt for, at Skolen skulde blive lagt for Had, i flere Stykker gav mere efter for Trykket end de selv ønskede. Herved skede det, at medens enkelte Skolekomissjoner, trykkede af Skriget, faldt til den Ensidighed, at de, for i størst mulige Udstrækning at kunne beholde Omgangsskolen, splittede Komunerne i saa smaa Skolekredse, at de undgik Lovens Tvangsgrændse for Anskaffelse af særskilt Lokale til Skolen, hvorved Udgiften til Skolen forøgedes mer end fornødent, faldt derimod Andre paa den anden Side derhen, at de for at spare Udgifter, gjorde Skolekredsene saa store, at det ikke kunde forenes med en stadig Skolesøgning. I begge Tilfælde foranledigede de foreslaaede Kredsreguleringer Anker enten fra vedkommende Komunalbestyrelse eller fra Opsynets Side, saa at de bleve Gjenstand for Bemærkninger og Foranstaltninger fra Stiftsdireksjonen, og i flere Tilfælde for dens endelige Afgjørelse. I et enkelt Tilfælde indankedes Stiftsdirek-

sjonens Afgjørelse af Kredsreguleringen til Hs. Maj. Kongens Afgjørelse; men selv i dette Tilfælde lykkedes det dog den bedre Del af Almuen saaledes at omstemme Oponionen, at man ikke oppebiede den kgl. Afgjørelse; men førend Resol. afgaves, vedtog og begyndte Indførelse af en Skoleordning, der endog i enkelte Punkter gik videre i den af den nye Skolelov anviste Retning end Stiftsdir.'s af Komunebest. paaankede Afgjørelse.

— **Kristiansand.** For Aaret 1861 har under 13de Novbr. 1862 **Kristiansands Stiftsdirekfjon** afgivet til det Kgl. Kirkedepartement „**Beretning** om **Almueskolevæsenet** paa Landet i **Kristiansands Stift.**" Efter i foreløbige Bemærkninger at have fremstillet de Vanskeligheder, som stille sig ivejen for en i alle Dele fuldstændig og nøjagtig Beretning for dette Overgangsaar, omhandler Stiftsdir. Skolevæsenets Indtægter og Udgifter, hvoraf sees, at Skolekassernes samlede Indtægt for Aaret var 30,700 Sp. og at Udgifterne beløb sig til 27,051 Sp., hvoraf 17,533 Sp. til Lærerjord, 1,271 Sp. til Kostholdsgodtgj., Opførelse, Istandsæt. og Leje af Lokaler 2,358 Sp., Inventarium 1,130 Sp., andre Ojemed 4,759 Sp. „Ordnes," hedder det, „Provstierne efter deres til Skolevæsenet anvendte Udgift, erholder man følgende Rækkefølge:

a) efter den samlede absolute Udgift:		b) efter den samlede Udgift fordelt paa Matrikulskylden.	
1) Vestre Nedenæs Pr.	8408 Sp.	1) Vestre Neden. pr. Skyldd.	198 ß
2) Mandals	2795 „	2) Mandals	94 =
3) Østre Nedenæs	2091 „	3) Østre Nedenæs	90 =
4) Listers	1842 „	4) Stavangers	84 =
5) Øvre Telem. vestfj.	1798 „	5) Øvre Telem. vestfj.	79 =
6) Jæderens	1695 „	6) Jæderens	69 =
7) Stavangers	1659 „	7) Robygdelagets	69 =
8) Robygdelagets	1633 „	8) Karmsunds	64 =
9) Karmsunds	1592 „	9) Ryfylke	58 =
10) Ryfylke	1358 „	10) Øvre Telem. østfj.	54 =
11) Dalernes	1163 „	11) Listers	51 =
12) Øvre Telem. østfj.	1017 „	12) Dalernes	43 =

Disse Rækker, navnlig Rækken b, ville give et foreløbigt temmelig træffende Billede af Skolevæsenets relative Stilling i de forskjellige Dele af Stiftet. Hvor de største pekuniære Opofrelser gjøres, der er Skolens Stilling ogsaa i Regelen den bedste. — Øverst staar i enhver Henseende Vestre Nedenæs Provsti og inden dette navnlig Østre Molands Pr.gj., hvis Matrikulskyld er 631 Sp. 37 ß. og hvis samlede Udgift til Skolevæsenet er opgivet til omtr. 2184 Sp. (altsaa henimod 3 Sp. 60 ß. pr. Skylddaler) eller noget mere end for hele Østre Nedenæs Provsti, der har en samlet Matr.skyld af 2793 Sp. 34 ß., og mere end dobbelt saa meget som for Øvre Telemarkens østfjeldske Provsti. Omtrent ved Siden af Østre Molands Pr.gj. maa stilles Dybvaags og Ojestads Pr.gj., hvis Udredsler til Skolevæsenet i Forhold til deres Matr.skyld kun er lidet mindre. Dog maa udtrykkelig bemærkes, at Skolevæsenet i Mandals Provsti ikke staar saa højt, som man af foranstaaende Rækker synes at kunne slutte. Naar undtages Holme, Mandals og tor en Del Søgne Pr.gj., i hvilke forholdsvis betydelige Beløb medgaa til Bestridelse af Skolevæsenets Udgifter, kan Skolevæsenets nærværende Tilstand i dette Provsti forøvrigt neppe ansees for særdeles tilfredsstillende, men maa snarere regnes for at være under end over det Middelmaadige og antages nærmest at kunne sættes i Klasse med Listers og Dalernes Provstier. Den forholdsvis betydelige Udgift, der i det Hele taget falder paa Mandals

Provsti, skriver sig navnlig fra nævnte Præstegjæld, ligesom tildels ogsaa fra et paa Grund af de lokale Forhold nødvendigt, temmelig stort Skolehold." (Forts.)

— **Ledige** ere: fra 15 Januar 6 Lær.p. i Sand (Ryfylke) resp. 24, 12 30, 27, 20, 16 Ug. à 1 Spd. og Kost in nat. el. 84 ß. u. — Tredjel.p. ved Almuesk. i Tvedestrand, 120 Spd.; inden 4 Desbr. til Spr. Thrane i Holt. — Underl.p. ved Grimstads Alm sk., 225 Spd. tiltr. Nytaar — Grimstads Skolekom. 6 Ug. fra 15 Oktbr. — Fra Nytaar 1 L.p. i Froland, 34 Ug. à $1\frac{1}{4}$ Spd. samt Kostbold Kr.sands St.d. 15 Desbr. — 2 L.p. i Trysstil (fra Nytaar) à 28 Ug. à $1\frac{1}{2}$ Spd. og Kost. Med den ene P. Kirkes. i Osen — $2\frac{3}{4}$ Td. Byg, 10 Spd og Jord til 2 Kjør. Udg. af Novbr. Spr. Balchen. — 1 L.p. i Elverum fra Nytaar 22 Ug. senere 30 Ug. à $1\frac{1}{2}$ Sp. og frit Ophold eller 24 ß. daglig. S.pr. Gløersen 30 Nov. — Fastsk.p. i Ejdsvold fra 1 Marts 1865, 42 Ug. à $1\frac{1}{2}$ Sp. og $1\frac{2}{5}$ Sp., 16 Sp. til Brænde, Familjebekvem. Kr. Std. 15 Desbr. — 1 L.p. i Bø fra 1 Jan., 30 Ug. à $1\frac{1}{4}$ Sp. K. in nat Kr.ania Std. 6 Ug. fra 28 Oktbr. — Tredjel.p. ved Holmestrands Almuesk., 165 Sp. 3 Mdr. Opsigelse. Provstiet 6 Ug. fra 29 Oktbr. — 1 L.p. i Goel, Hallingdal, fra 1 Jan. 24 Ug. à $1\frac{1}{5}$ Sp. K. in nat. el. 14 ß. dagl. 16 Ug. fra 17 Oktbr. Kr. Std. — 1 L.p. i Rødenæs fra Nytaar, 36 Ug. 54 Sp., 29 Sp., 20 Maal Jord, Familjebekvemmelighed.

— Ved Bragernæs Almueskole bliver en Lærerpost ledig, som ønskes besat fra førstkommende 1ste Febr — Lønnen 200 Spd. aarlig.

Drammen 22de Oktober 1864. N. Haagensen.

Bestyrer af Bragernæs Almueskole.

— I Øvre-Foldalen er en Skolepost ledig fra 1ste Januar 1865. 24 Uger. Løn 1 Spd. pr. Uge. Kostbold dels in nat., dels 1 Spd. ugentl. Andragender stilede til Hamars Stiftsdirektion, indsendes inden 10de Decbr. førstk. til

Lille-Elvedalen den 2den November 1864. A. Johnson,

Sognepræst.

Bekjendtgjørelse angaaende Prisnedsættelse.

Publikums særdeles Opmærksombed henledes paa en af Undertegnede i Kjøbenbavn udgiven Fortegnelse over **et betydeligt Antal værdifulde Skrifter, der indtil Udgangen af indeværende Aar sælges til meget betydelig nedsatte Priser.** Fortegnelsen kan faaes gratis i enbver Bogbandel, ligesom ogsaa Bøgerne kunne bestilles i alle Boglader. Den 1ste Januar 1865 indtræder den tidligere Bogladepris.

Blandt de nedsatte Bøger findes:

Dansk fransk Parleur, før 53 ß, nu 28 ß. — Ved Saltsøen, et Besøg hos Mormonerne i Utah, før 99 ß, nu 42 ß. — Fader vor af Coquerel, før 42 ß, nu 25 ß. — Bibelsprog til Luthers Catechismus, før 58 ß, nu 28 ß. — Hüber Jagttagelser over Bierne med 120 Afbildninger, før 2 Spd. 24 ß, nu 66 ß. — Kempis, en Sjels Samtale med sig selv, før 33 ß, nu 17 ß. — Lisco, Jesu Christi Under, før 1 Spd. 37 ß, nu 66 ß. — Luthers christelige Betragtninger for hver Dag i Aaret, før 1 Spd. 4 ß, nu 66 ß. — Luthers Psalmer, udgivne af Mynster, før 34 ß, nu 14 ß. — **Menoza** af Biskop Erik Pontoppidan, paany udgiven af Vilhelm Birkedal, før 1 Spd. 78 ß, nu 99 ß. — **Nissens Samtaler over den bibelske Historie, 2det Oplag**, før 2 Spd. 24 ß, nu **1 Spd. 12 ß.** — Plenge Udvikling af de christelige Hovedlærdomme, før 55 ß, nu 28 ß. — Den christelige Familie af Pressencé, før 50 ß, nu 28 ß. — **Schmidts Reise i Grækenland, Ægypten og det hellige Land**, elegant udstyret, før 1 Spd. 45 ß, nu 83 ß. — Himmelporten, af Stockhardt, før 50 ß, nu 17 ß. — **Sinai og Golgatha, Reiser i Østerlandene af Strauß.** Pragtudgave med Kort og Billeder, før 1 Spd. 45 ß, nu **99 ß.** — Prædikener og Taler af Dr. Bloch Suhr, før 105 ß, nu 66 ß. — En lille gudelig Sømandsbog, før 28 ß, nu 17 ß. — Daabens Kraft og Betydning, Erindringer af en god Mands Liv, før 83 ß, nu 50 ß. — Prædikener for dem, der ei kunne komme i Guds Huus, af P Tetens, før 99 ß, nu 28 ß. — Biskop Thomanders Prædikener over Aarets Søn- og Helligdage, før 2 Spd. 5 ß, nu 99 ß. — Joseph og hans Fædre, af Pastor Timm, før 66 ß, nu 25 ß. — **Martin Luther** et kirkehistorisk Livsbillede af Wildenhahn, før 1 Spd. 12 ß, nu **66 ß.** — Portrait af Hans Egede, stort Format, før 66 ß, nu 28 ß.

Der tilbyder sig saaledes god Leilighed, ikke alene for **Private**, men ogsaa for **Laanebibliothekerne** og **Læseselskaber** til at anskaffe fortrinlige Værker til ualmindelig billige Priser. Bestillinger bedes snarest muligt tilsendt nærmeste Boghandel.

Fr. Wøldikes Forlagsboghandel.

Rettelse: Læserne bedes at sætte Ordet „Forf." under samtlige Anmærkninger paa Siderne 150, 151 og 152 i Almueskoletid. No. 10.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

4. Aarg. } Desbr. 1864. { Nr. 12.

Timefordelingen i Tromsø Stifts Kredsskoler.*)

I Tromsø Stift bestemmes i Henhold til Instruxens § 5 Timetabellen af vedkommende Skolekomissjon med Stiftsdirekssjonens Approbasjon. Til Vejledning sendte Stiftsdirekssjonen et Udkast, som i Regelen blev lagt til Grund for det Forslag, der af Skolekomissjonen indsendtes. Som en Følge af de yderst forskjellige Forholde inden dette Stift, maatte ogsaa Timetabellerne blive forskjellige, især i Finmarkens Amt, hvor tre Sprog findes blandet om hverandre. For de saakaldte Overgangsdistrikter — d. v. s. Distrikter, hvor Skolen søger at virke for, at Kjendskabet til det norske Sprog udbredes blandt Lapperne — blev der til Vejledning udsendt et særeget Udkast. Nogen Timefordeling gjældende for alle Skolekomuner er saaledes ikke fastsat. Den i Almueskoletid. Nr. $^{7}/_{64}$ meddelte Timefordeling synes at være tagen af det førstnævnte Udkast, men det er formentlig vildledende, naar f. Ex. $\frac{\text{Ø. Afd. Skrivning}}{\text{N. Afd. Katekismus}}$ er bleven regnet som $\frac{1}{2}$ Time Skrivning for Ø. Afd. og $\frac{1}{2}$ Time Katekismus for N. Afd.; Meningen er selvfølgelig, at medens N. Afd. undervises i Katekismus, skal Ø. Afd. beskjæftige sig med Skrivning. Naar der altsaa opføres det dobbelte Antal Timer i hvert Fag for hver Afdeling, bliver Meddelelsen rigtig. Altsaa:

	Øverste Afdeling.	Nederste Afdeling.
Kristendomskundskab . . .	12 Timer.	11 Timer.
Læsning	4 —	8 —
Udvalgte Stykker af Læsebogen	3 —	3 —
Skrivning	6 —	4 —
Regning	5 —	4 —
Sang	3 —	3 —
	33 Timer.	33 Timer.

Af Skoleprotokollen sendes de forlangte Sjemaer; i Henhold til Instr. § 25, 2 Pass. afdeles Protokollen efter Kredsenes Antal; foran hver Kreds's Afdeling i Protokollen sættes en Fortegnelse over Kredsens Gaarde, Gaardenes Afstand fra Skolestedet o. s. v. efter det vedlagte Sjema. — Oversigtsprotokollen føres en Gang om Aaret (se Instr. § 25, 4 Pass.).

Tromsø, 10de Oktbr. 1864.

Coucheron.

---

*) Gjort opmærksom paa, at Meddelelsen om Timefordelingen i Kristiansands Stifts Kredsskoler var skikket til at kunne misforstaaes, indsaa Udg., at det samme maatte være Tilfælde ved Meddelelsen for Tromsø Stifts Vedkommende, da ens Beregningsmaade laa til Grund for dem begge, hvorfor han henvendte sig til Skoledirektøren med Begjæring „om en berigtigende Meddelelse." Denne blev beredvilligen strax hidsendt og optages her med skyldig Tak til Meddeleren.

e) I Tromsø Stift.

A. Oversigtsprotokol (Instr. § 25, 4 Pasf.)

Skoleaaret 18   Kreds   med   Skoleuger aarlig

Kredsens Skolesteder, Gaard og Opsidder.	Den for hvert Skolested bestemte Skoletid.	Hvor mange Dage holdt Skole paa hvert Sted.	Hvorfor ikke holdt Skole den bestemte Tid.	Børnenes															Antal Dage i Skolen.	Antal forsømte Skoledage.		Anm.
				No.	Navne.	Foresattes Navne.	Opholdssted.	Om hjemme, i Tjeneste eller til Opfostring.	Alder.	Vakkinasjon.	Evner.	Flid.	Forhold.	Naar begyndt Skolegang.	Afdeling.	Grad af Kundskab.	Øvelse i Færdigheder.			Af tilregnelige Aarsager.	Af utilregnelige Aarsager.	

B.

Skoleaaret 18   Kreds   med   Skoleuger aarlig

Paa hvilken Gaard, hos hvilken Opsidder, og naar Skolen er holdt.	De skolepligtige Børns			Kundskab								Færdighed i					Flid.	Forhold.	Antal Dage.		Anm.
	No.	Navne.	Afdeling.	i bibelsk Historie.		I Troes- og Pligtlære.				efter udvalgte Stykker af Læsebogen.		Læsning.	Sang.	Skrivning.	Regning.				borte fra Skolen.	deraf af tilregnelige Aarsager.	
						Katekism.		Lærebog.													
				Hvad læst.	Karakter.	Hvad læst.	Karakter.	Hvad læst.	Karakter.	Af hvad Indhold.	Karakter.				Hvad gjennemgaaet.	Karakter.					

C.

Kreds

No.	Kredsens Gaarde.	Gaardenes Afstand fra		Gaardenes Opsiddere.	Gaardenes Matrikulskyld.	Antal ilignede Skoleholdsdage ved Omgangsskolen.	Hvorledes forsørges Læreren.
		Det faste Skolested.	den fjerneste Gaard i Kredsen, hvor Omgangsskole holdes.				

D.

Antal Børn i Kredsen	18		18		18		18		18		18		18	
	Ved Aarets		Ved Aarets		Ved Aarets		Ved Aarets		Ved Aarets		Ved Aarets		Ved Aarets	
	Beg.	Ende.	Beg.	Ende.	Beg.	Ende.	Beg.	Ende.	Beg.	Ende.	Beg.	Ende.	Beg.	Ende.
Skolepligtige														
Skolesøgende														

Om den bibelhistoriske Undervisning i Almueskolen.

Af Seminarlærer A. W. Gjøsteen.

Det er neppe noget Fag, der i Almueskolen har været saa forsømt som Bibelhistorien. Der har været Forældre, som have forment sine Børn at læse nogen bibelhistorisk Bog, og som derfor ikke har anskaffet dem nogen Lærebog. Saadan en forfærdelig Blindhed er jo saare sørgelig; men endda mere sørgeligt er det, naar Almueskolelærere betragte dette Fag med Ligegyldighed og behandle det med Skjødesløshed, ja kanske endog aldeles forsømmer at meddele sine Børn Undervisning deri. Man har (her paa Vestlandet) havt Exempler nok baade paa det Første og paa det Sidste. Denne sørgelige Omstændighed betragter jeg som en af Aarsagerne til, at Religionsundervisningen i saa mangen Skole er død og ufrugtbar. I de sidste Aar er man vel begyndt at anerkjende Bibelhistoriens Betydning noget mere, men den er langt fra endnu kommen til sin fulde Ret hverken i Skolen eller i Hjemmet. At den i Skolen ikke behandles med den tilbørlige Agtelse, har vel sin Grund deri, at Skolelæreren selv ikke har modtaget ordentlig Undervisning i dette Fag, og at han derfor ikke er Faget voxen; men vil han imidlertid betragte denne Undervisningsgjenstand alvorlig, vil han betænke, i hvilket Forhold Bibelhistorien staar til Kristendommen, slaar det vel neppe Fejl, at han alvorlig vil skjænke den hellige Historie en høj Rang i sin Skole.

Forend vi gaar over til den bibelhistoriske Undervisning, skal vi forsøge i al Korthed at antyde, hvilket Værd Bibelhistorien har, og i hvilket Forhold den staar til Kristendommen.

Naar Du slaar Bibelen op og læser de første Ord, som findes i denne hellige Bog, de Ord: „I Begyndelsen skabte Gud Himmelen og Jorden," saa ser Du, at disse Ord indeslutte i sig den første Artikel af vor kristelige Troesbekjendelse. Naar nu Barnet faar en enfoldig, levende Forestilling om den Begivenhed, som kaldes Skabelsen, maa da ikke den første Artikel annammes med mere Lyst og Glæde og som Følge deraf blive mere frugtbar, end om det ikke havde faaet det mindste Kjendskab til det angivne bibelhistoriske Stykke? Umiddelbart efter Skabelsen giver Bibelen os en simpel og dog saa skjøn, saa høj Fremstilling af Mennesket i dets Uskyldighedsstand og derefter en tydelig Beskrivelse af Menneskets Fald. En rigtig Opfattelse af begge disse Begivenheder er af højeste Vigtighed; thi herpaa hviler Læren om Forsoningen. Har man et skjævt eller et falskt Begreb om Guds Billede og om Arvesynden, saa maa Kjærnen af Kristendommen ogsaa blive skjæv, eller mere eller mindre falsk. Men jeg kan ikke skjønne, at Læren om Guds Billede og om Arvesynden kan blive klar og levende, navnlig ikke for Børn, medmindre Bibelhistorien benyttes. — Ligesom nu den første Artikel fremgaar af og indesluttes i historiske Kjendsgjerninger, saaledes er det ogsaa med den anden Artikel. Allerede i de bekjendte Ord: „Kvindens Sæd skal sønderknuse Slangens Hoved," er denne Artikel angivet. Forøvrigt vil det jo lettelig indsees, at hvert Led i den anden Artikel baade bestemt angiver og saaledes ogsaa hviler paa historiske Tildragelser. Det Samme er jo væsentlig Tilfældet med den tredje Artikel, navnlig tør man vel paastaa, at Kjærnen af denne Artikel hviler paa, hvad der i Ap. Gjr. 2, fortælles om den Hellig-Aands Sendelse. — „Herre, lær os at bede!" sagde Disciplene til sin Mester, og saa lærte han dem og

os den fuldkomneste Bøn, det hellige Fadervor, Børnelærdommens tredje Part. Da han stod paa Oljebjerget, sagde han til sine Disiple: „Gaar hen, lærer alle Folk osv.," og dermed var den hellige Daab indstiftet. Daaben er saaledes knyttet til en historisk Tildragelse, Noget, som ogsaa er Tilfældet med Alterens Sakramente, hvilket jo selve Indstiftelsesordene noksom vise.

Der er endnu et Par Omstændigheder, som efter min Mening giver Bibelhistorien saa højt et Værd. Jeg vil ikke tale om, at den indeholder en rig Samling af Exempler, hvori Tro og Gudsfrygt, eller Vantro og Last fremtræde klart og usminket, hvorfor disse Exempler ved Kristendomsundervisningen bør have Fortrinet fremfor selvgjorte Exempler og fremfor Exempler gjorte af Andre; men jeg vil nævne en af Kristendommens Hovedlærdomme, som Noget, der ved Bibelhistorien finder sin rette og bedste Opklarelse. Guds Forsyn, i Særdeleshed den Del deraf, som kaldes Bestyrelsen, har jo en saare stor Betydning for vort Liv; men hvor mange Gange, naar Livet antager en Skikkelse, som for Kjød og Blod er mørk og tung, falder det ikke vanskeligt og svært da at holde fast ved Troen paa Guds kjærlige og vise Styrelse; hvor vanskeligt er det ikke ad den abstrakte Lærdoms Vej at overbevise Andre saavelsom sig selv om, at Alting tjener dem tilgode, som elske Gud. Men i Bibelhistorien ligger ofte Guds kjærlighedsfulde og visdomsfulde Styrelse saa klart i Dagen, at endog den Vantro har ondt for at negte samme. Min Livs Tilfredshed og Ro, og saaledes min sande Lykke er for en stor Del afhængig af en kristelig Opfattelse af og en kristelig Tro paa Guds Forsyn. Kan jeg nu ved Bibelhistorien formedelst den Helligaands Bistand fremkalde og styrke en saadan Tro saavel hos Andre som hos mig selv, saa maa Enhver tilstaa, at Bibelhistorien har højt Værd i Almindelighed og i Børneskolen i Særdeleshed. „Kvindens Sæd osv." have vi allerede før nævnt. Denne Guds store Forjættelse blev tydeligere og bestemtere udtalt til Patriarkerne, og senere end fuldstændigere ved de Profeter, som han sendte sit udvalgte Folk. Han vilde saaledes lede Hjærterne til Kristum. Men det Samme havde han ogsaa til Hensigt ved sine Førelser med dette sit Ejendomsfolk. Det kan ikke være saa vanskeligt at bringe Børnene i Skolen til at indse dette, dersom nemlig Læreren selv ønsker og alvorlig bestræber sig for at finde den Traad, som fører til Kristum. Og dersom det lykkes for Læreren at bringe baade sig selv og sine Børn til Kristum, saa vil Alle erkjende Bibelhistoriens høje, hellige Værd og indrømme den en høj Rang i Almueskolen.

Med Hensyn til Bibelhistoriens Behandling i Skolen har jeg ikke meget at sige. Den bibelhistoriske Undervisning bør være Barnets første Kristendomsundervisning. Barnet behøver ikke at kunne læse, ikke engang stave; den første Undervisning i dette Fag bør foregaa mundtligt. Man fortælle nemlig simpelt og enfoldigt et Stykke, eller, om man finder Stykket at være for langt eller for drøjt at meddele paa en Gang, da en Del af samme. Derefter undersøge man, dels examinatorisk, dels kateketisk, hvorvidt Barnet har forstaaet og tilegnet sig Stykket som Historie betragtet. Har man paa denne Maade gjennemgaaet Stykket, som er fortalt, fortæller man det nok engang, og lader derpaa Børnene fortælle det selv. Man vil naturligvis, i Særdeleshed i Begyndelsen, finde, at de snart ville staa fast, man søger da, dels ved ledende Spørgsmaal, dels paa anden Maade at sætte dem igjen paa Glid. Har nu Børnene paa denne Maade skilt sig fra det Stykke, man i Timen har havt for sig, søge man at gjøre en Smule Anvendelse deraf; men denne Anvendelse bør hverken være langtrukken eller tørt begrebsudviklende. Er det Gud,

der fremstilles som virkende eller ledende i den Historie, man har for sig, saa søge man at lede Børnene til at finde hans Visdom og Godhed osv. og det paa en saadan Maade, at ikke alene Forstanden vinder Lys, men i Særdeleshed Hjærtet Varme. Naar jeg næste Gang skal gaa videre med dem, søger jeg ved endel examinerende Spørgsmaal at lede dem til at repetere det foregaaende Stykke, inden jeg tager fat paa det nye. Fremgangsmaaden bliver den samme, naar undtages, at man, alt eftersom Børnene vinde Færdighed i at fortælle og udtrykke sig, lægger noget mere paa Slæden, dog ikke saa meget, at Børnene trættes eller kjedes af Arbejdet. Overalt indrette man Undervisningen saaledes, at Evnerne passende anspændes og Arbejdet sker med Lyst. Lykkes dette, saa vil Gjerningen blive Læreren og hans Børn ligesaa kjær som let. — Med Hensyn til Omfanget af det bibelhistoriske Stof, som man mundtlig meddeler Børnene, har jeg troet, at samme kunde være omtrent saaledes: Omrids af Skabelseshistorien, Syndefaldet, Kain og Abel, Syndfloden, Patriarkernes Historie, Josefs (nogenlunde fuldstændig), Mose Barndom og Ungdom, hans Kaldelse, Udgangen af Ægypten, Overgangen over det røde Hav, Lovgivningen, Josva; af Dommernes Historie Samson og Samuel, derefter Rut, af Kongernes Historie Saul og især David, samt Salomon, Roboam og Jeroboam og Lidt om Profeterne, navnlig Elias, Elisa og Jonas. Stort mere er neppe tilraadeligt at tage af det Gamle Testamente. Af det Nye Testamentes Historie bør Kristi Fødsels og Barndoms Historie, samt hans Daab meddeles nogenlunde fuldstændigt. Af Miraklerne: Enkens Søn af Nain, Stormen paa Havet, Bespisningen af de 5000 Mænd og Lasarus's Opvækkelse. Af Parablerne: Den barmhjærtige Samaritan og den forlorne Søn. Af andre historiske Stykker: om Apostlerne, Enkens Skjærv og Sakkæus, samt det Vigtigste af Kristi Lidelses- og Opstandelseshistorie, den Hellig-Aands Sendelse og Noget om Stefanus og Paulus. — Naar man saaledes en Gang har gjennemgaaet Bibelhistorien omtrent i dette Omfang, saa bør man, dersom Tiden tillader det, mundtlig repetere den. Det falder af sig selv, at man da baade kan og bør gaa raskere frem, og, om man finder for godt, ogsaa føje Noget til det, man første Gang fortalte dem. Interessen vil paa denne Maade vedligeholdes.

Jeg tænker mig Almueskolen delt i tvende Klasser. Først naar Barnet flyttes op i øverste Klasse, giver jeg det en bibelhistorisk Lærebog i Haanden. Men da bør Barnet ogsaa være i Besiddelse af saa megen Færdighed i Læsning i Bog, at det uden Besvær kan læse i den bibelhistoriske Læsebog og hjemme paa egen Haand lære de givne Lexier. Er Barnet i Besiddelse af en saadan Læsefærdighed, maa det ved den allerede vundne bibelhistoriske Kundskab falde Barnet temmelig let at bearbejde sine Lexier, saa meget mere som man i Regelen ikke bør fordre, at Barnet Ord til andet skal gjengive Bibelhistorie-Lexien. Under den mundtlige Undervisning i Bibelhistorien skal jo Sproget være saa simpelt og enfoldigt, uden derfor at udarte til plat Hverdagslighed, at det Hele kan fattes af Barnet. Naar det derimod faar en Lærebog, saa vil mangt et Udtryk være det dunkelt eller kanske aldeles uforstaaligt. Jeg bør derfor foreløbig gjennemgaa Lexien med Barnet og forklare det alle de Ord og Talemaader, som jeg tror tiltrænge Forklaring. Nu har man da at bringe Barnet til alvorlig at bearbejde og lære sin Lexie i Hjemmet; Hjemmefliden har saare stor Betydning. Lærerens Virksomhed med Lexierne kommer i Skolen for en ikke ringe Del til at bestaa deri, at han vækker, nærer og styrker denne Flid. Det Første, han i en saadan Time nemlig har at gjøre, er at undersøge, hvorvidt

Barnet har lært det dem foresatte Pensum. Det gjør han, dels ved at fordre, at Barnet fortæller en større eller mindre Del af Stykket, dels ved at give det Examinasjonsspørgsmaale til Besvarelse. Jo mere begavet Barnet er, desmere lader jeg det hjælpe sig selv; jo mindre begavet det derimod er, destomere maa jeg ved de Midler, som staa til min Raadighed, søge at lette det Arbejdet.

Nu staar den vanskeligste Del af Arbejdet i denne Henseende tilbage, nemlig den saakaldte Anvendelse. Denne Anvendelse bliver naturligvis forskjellig efter Stykkernes forskjellige Beskaffenhed. Den Sandhed, som ligger i Stykket maa holdes frem i Dagen; men dette bør ske kort, saaledes, at man ikke tager sig for vidtløftigen at udvikle Sandheden. Paa denne Maade taber Bibelhistorieundervisningen sin bibelhistoriske Karakter. Er Stykket af den Beskaffenhed, at det leder Tanken og Talen hen paa Livsforholde og Livsomstændigheder, som Kristendomslærebogen ikke saa ligetil giver mig Anledning til at berøre, jeg har f. Ex. Josef og hans Brødre for mig, da kan jeg f. Ex. gribe Anledningen og skildre for Børnene det Skjønne i et godt Forhold, saavelsom det Hæslige i et slet Forhold mellem Søskende; eller jeg har David og Jonatan, da kan „Venskabet" blive behandlet. Ved saadanne Lejligheder tror jeg en større Vidtløftighed ikke alene tilladelig men endog paa rette Sted. Anvendelsen kan dernæst bestaa deri, at man leder Børnene til at karakterisere de Personer, hvis Historie man har for sig, eller man leder Børnene til at udfinde de Hjærtets og Sjælens Egenskaber, som vedkommende Personer vare i Besiddelse af. Imidlertid skal man ved saadan en Virksomhed ikke blot sysselsætte Forstanden, men fremfor Alt bestræbe sig for at virke velgjørende paa Barnets Hjærte. Idet man saaledes karakteriserer en Person, følger man ham gjennem den Del af hans Liv, som Historien skildrer os; er det en Troende, sees det, hvorledes den ene Troesfrugt saa at sige fremkalder den anden; og er det en Vantroende, bliver man var, hvorledes den ene Synd, den ene Last avler og føder den anden. I vor Kristendomslærebog findes et Spørgsmaal, som lyder saaledes: „Hvad er Kjærnen og det korteste Indhold af alle bibelske Bøger?" „Den store Sandhed, at Kristus er Vejen til Salighed for alle troende Sjæle," er Svaret. Dersom jeg nu forandrer det anførte Spørgsmaal og siger: Hvad er Kjærnen og det korteste Indhold af den bibelske Historie? saa maa jo Svaret blive det Samme; Fremstillingen af de hellige Begivenheder have til Hensigt at lede Hjærterne hen til ham, som er Vejen, Sandheden og Livet. Dette er Bibelhistoriens Hovedøjemed, og hvilken Anvendelse jeg end gjør af de bibelbistoriske Stykker, og hvorledes jeg end gjør samme, Hovedhensigten bør Læreren altid have for Øje, den nemlig, at Alt i Bibelhistorien har til Hensigt at føre Hjærterne til Jesum Kristum. — Naar man repeterer, bliver Metoden i Hovedsagen den samme; men da bør jeg mere end første Gang benytte Bibelen og af denne fuldstændiggjøre det, som Lærebogen i Korthed indeholder og giver. Derved vil man mere eller mindre opnaa det vigtige Gode at Børnene vinde nogen Bibelkjendskab og Kjærlighed til den hellige Bog.

Literære Efterretninger.

Udg. henvendte sig tidligt til Skolemænd med Anmodning om at faa Anmeldelser af det nye Læseværk for Almueskolen. Denne private

Henvendelse har endnu ikke baaret nogen Frugt. Derimod har den lille Anmærkning Side 154 og den der optagne Anmeldelse allerede fremkaldt flere andre Anmeldelser, der tilsammen har det Omfang at de vilde fylde dette Nr. Naar Udg. af Hensyn til Pladsen tillader sig at gjøre et Uddrag af disse Anmeldelser, tør han af vedkommende Forfattere haabe sig venlig undskyldt. Til det Spørgsmaal, hvorledes Udg. kan optage saadanne Artikler som Anmeldelsen Side 154, har han bl. A. det Svar, at hvad skal man med et Skoleblad, hvis ikke en Opsats, der behandler en Skolesag som et Samvittighedsanliggende, kan deri blive optaget, uanseet hvordan Andres — og deriblandt Udg.'s — Samvittighed føler sig berørt af den?

Den ene Indsender mærker sig O. L. S. Han finder det „underligt nok," at Anmelderen S. 154 kan bringe det over sit Hoved og sin Samvittighed at beholde Læsebogen til Jul." Videre hedder det: „Vigenstad finder det saa galt, at det Jordiske træder saa meget frem. Hvordan vil han have Bogen indrettet? Skal den bare omhandle Religion? Saa maa vi være bedst tjent med en Læsebog, der indrettes som Grøgaards. Er dette hans Mening, maa jeg ubetinget erklære mig uenig med ham, ja vi ere jo uenige; thi jeg vil i det Hele taget erklære Bogen for et Mesterværk, medens han lader til at ville fordømme den i dens Helhed. — I nogle Smaating er dog ogsaa jeg enig med Vigenstad. 3dje Skoletrin og maaske tildels det 1ste og andet er vist for svært. Den Del i første Skoletrin, som indeholder et kort Omrids af Geografien, er i sig selv godt; men mig forekommer det at det staar noget for tidligt. Det første Afsnit burde hovedsagelig indeholde Stykker, hvor ikke alene Ordstillingen var simpel og letfattelig, men som ogsaa var fri for fremmede Ord. Disse geografiske Navne og Ord skulle Børnene vel lære at kjende; men det faar komme senere. Heller ikke forstaar jeg hvorfor alle poetiske Læsestykker, der allerede i og for sig ere vanskelige at læse rent, skulle gjøres dobbelt vanskelige ved at skrives med latinske Bogstaver. Vel skal Latinen ogsaa læses; men da burde heller de letteste Læsestykker i Prosa være skrevet med latinske Bogstaver. Første Skoletrins Stykke 52 burde ikke staa i en Læsebog. Meget muligt, at det var for at straffe Konen, at Gud ikke lod Hønen lægge flere Æg; men saadanne smaalige Fremstillinger behøves ikke. Herrens Vilje er, at vi skal gjøre os hans Skabninger saa nyttige som muligt, uden at vi derfor blive straffede for altfor stor Begjærlighed."

En anden Indsender, P. L., takker Vigenstad for at han har gjort en Begyndelse med at bringe Læsebogen i offentlig Omtale, men imødegaar ham forresten næsten overalt. Bl. A. siger han: „I Begyndelsen af sin Kritik over Bogen anker Vigenstad over, at den fremsætter den Lære, at vi ved at give Agt paa Guds Værk ere paa ret Vej, at vi ved at give Agt paa hver den Ting, som er, og paa Alt, hvad der sker rundt om os, ved at se paa det og tænke ved det, er det, som om vi stod Gud nær og saa ham selv, og anfører dette som et Bevis paa, at den lærer „en ret og klar Gudserkjendelse af Naturens Betragtning." Nu, da Guds Ord lærer, at endog Hedningerne ere uden Undskyldning, om de ikke erkjende Gud, fordi hans Gjerninger i Naturen vidne om ham (Rom. 1, 19. 20.), og det endog byder Jøderne og den Kristne (Job 12, 17 fg. Mt. 6, 26. 28.) at give Agt paa Skabningen, skjønnes der ikke rettere, end at vi baade have Lov til at sige, vi ere paa ret Vej, naar vi gjøre dette, og vejlede Børnene til ved Betragtningen af Guds Værk at tænke paa ham, der har gjort saadanne Ting. Men derfor lærer Bogen ikke en klar Gudserkjendelse af Naturens Betragtning. Nævnte Sted siger Intet, som gjør en saadan

Forklaring nødvendig, og Bogen nævner senere (1 Del § 96, 97 og fl. St.) Guds Ord i Bibelen som det, der lærer os, hvad vi behøve at vide om vort rette, himmelske Hjem, og den Hellig-Aand som den, ved hvis Hjælp vi blive delagtige i den Frelse, vor Herre Jesus Kristus har erhvervet os. Jeg ser derfor ikke, at dette Stykke skulde indeholde Noget, der forbyder mig som Kristen at bruge Bogen, men paa den anden Side vil jeg heller ikke negte, at disse Ord kan forklares saa, at de kan tages til Indtægt af Materialismen, og derfor vilde nok ogsaa jeg ønske, at de i det følgende Oplag af Bogen bleve forandrede, saa de hverken skulle komme til at vække Forargelse eller af Nogen bruges paa uret Maade. Heller ikke i de følgende Stykker, V. anfører som Bevis for, at Bogen lærer en ret og klar Gudserkjendelse af Naturens Betragtning, kan jeg finde Noget, som er falskt og derfor farligt. Naar der saaledes staar (1 Del S. 87 fg.): „Det er godt, at man ofte betragter Stjernene. Synet af dem minder os om Lysets Boliger, hvor Gud har sit Hjem blandt de hellige Engle osv.," saa er jo dette en Lære, der — ret forstaaet — meget vel kan bestaa med sand Kristendom. „Stjernernes Mangfoldighed skal jo ogsaa minde os om de usynlige Stjerners Løb, de hellige Engle, der ogsaa i Skriften kaldes Stjerner, saasom i Job 38, 4. 7.," og i det ene af de Bibelsteder (Es. 40, 26. Ps. 147, 4.), hvis Indhold ligger til Grund for det Side 88 anførte Vers: „Hvo kjender Stjerners Tal osv." opfordres vi til at opløfte vore Øjne og se, hvo har skabt saadanne Ting. Naar Gud har aabenbaret sig for os baade i Naturen og i Bibelen, skulle vi agte paa enhver af disse Aabenbaringer, der nødvendigvis maa stemme overens, da Gud er en; men, naar Mange ved Naturens Betragtning ere „komne længere fra Gud, og han er blevet dem mere og mere — ja aldeles fremmed," er det vel ikke, fordi de have betragtet Naturen, men fordi de have betragtet den alene eller rettere kun have betragtet sig selv og sin egen Forskeraand. Sætte vi derimod Guds Ord i Skriften over Guds Ord gjennem Naturen, fordi hint „vidner tydeligst om Gud, og lader den Hellig-Aand derigjennem faa Lov til at oplyse vore Hjærter, vil nok heller ikke Naturens Betragtning lede os bort fra Vorherre. At dette Forhold mellem de nævnte to Aabenbaringer om Gud er forrykket i Læsebogen, synes Anm. at mene, naar han siger: „Jesus henviser os til Naturen; men ikke for at vi først der skulle forstaa Gud og hans Væsen." Det vilde have været godt, om V. nærmere havde paapeget, hvor Bogen indeholder denne Lære. Tror han at de næst efter i hans Anmeldelse anførte Ord: „Se her," sagde Læreren, „det store Bord osv." Da sagde en af Gutterne: „Nu først forstaar jeg rigtigt det Bibelsprog: Alles Øjne vogte paa dig, Herre osv." skal gjøre det, forstaar jeg ikke, hvorledes kan han finde ud en saadan Mening. Han siger jo selv ovenfor, at „Jesus henviser os til Naturen" — „for at vi der skulle se Exempler paa hans Ords Opfyldelse og Sandruhed," og her er jo et Exempel anvendt for at anskueliggjøre en Sandhed. — Naar V. derpaa om Stykket: „Betragtning af Naturen" siger, at det „at lære at skamme sig over sin egen Ladhed af Myrerne hører dette Liv til og er som saadant Forstanden underlagt; men Ydmygheden er en Naadegave af Herren ved den Hellig-Aand," har han i og for sig Ret; men imidlertid vil ogsaa det Menneske, der, som det var Tilfældet med David, af Guds Aand ved Ordet har ladet sig overbevise om sin Synd og derfor er ydmygt, ved en ret Betragtning af Guds store Skaberværk opfordres til med al Skabningen at love ham (Ps. 148) og derved, idet han stiller sig ligeoverfor Guds uendelige Visdom, Godhed og Almagt," bestyrkes i sin Ydmyghed (Sml.

Salme 8, 4. 5.), og, ligger der nogen anden Mening i Ordene: „Betragtningen af Verden“ — „lærte den fromme David Ydmyghed,“ i den Forbindelse, hvori de staa? Joh. Arndt bruger et lignende Udtryk, naar han i sin „Sande Kristendom“ 4de Bog 4de Kap. beder: „Ak, giv mig, at saa ofte jeg ser op til Sol, Maane og Stjerner, jeg da derved maa ledes til en sand Ydmyghed, Taknemmelighed, sønlig Frygt og Lydighed.“ Forfatteren af Stykket i Læsebogen vil, vi skal „læse i Naturens Bog til Guds Æres Forherligelse,“ og Bogens Udg. viser sig at være af samme Mening, naar han har sat Brorsons dejlige Salme: „Op al den Ting, som Gud har gjort osv.“ foran de Stykker, som handle om Naturen. De mene altsaa begge, at de skabte Ting „ere givne os dertil, at de skulle svinge og drive vore Hjærter langt højere op og til den, fra hvilken de komme,“ og, for at de skal kunne gjøre dette, behover ikke „vor Forstand at være ufordærvet“ men vel oplyst af Aanden ved Ordet „for ikke at vildledes.“ Naar en Student med Hensyn paa sine Planter, som Sigrid fandt at være stygt Ukrud, spørger, om hun ikke havde læst og hørt, at Alt, hvad Gud har skabt, er saare godt, og senere om Padden siger: „Den er ikke styg, om saa baade Du og jeg og alle Mennesker synes det; thi Gud har skabt den, som den er, og den udfører den Gjerning, som Gud vil at den skal udføre.“ Alene det Onde og Syndige er stygt i Guds Øjne og skulde ogsaa være det i vore, dersom vi ikke vare skrøbelige og syndefulde,“ kan det ikke sees, at dette indeholder en Lære, som „gjør Arvesynden ringe og derved ogsaa Forløsningen,“ da der jo aldeles ikke tales om, at Mennesket er saare godt; tvertimod siges der jo i samme Stykke, at vi ere syndefulde, og Læsebogen lærer ogsaa paa andre Steder (t. Ex. 2 Del Side 82), at Synden kom ind i Verden og med den Sorg og Sygdom og Nød og Død, den lærer (sidstanf. St.) Syndens og Dødens Almindelighed, Frelse for de Troende og Fortabelse for de Ugudelige. Det er vel derfor noget mindre vel overvejet, naar Anm. siger: „Guds Ord er her brugt saaledes som i Mt. 4, 6.“ Da Bibelen lærer, at Jorden er forbandet for Menneskets Skyld, og Skabningen Forfængeligheden underlagt ikke med sin Vilje, samt at den atter ved Menneskets Frelse skal frigjøres fra Forbandelsen og tage Del i hans tilkommende Herlighed (1 Mos. 3, 17. Rom. 8, 19—22) og endelig, at „al Guds Skabning er god osv.“ (Thi Ordene: „Efterdi det helliges ved Guds Ord og Bøn,“ siger vel blot, at den er vanhellig for os, naar vi ikke bruge den med Taksigelse som en Guds Gave), er det vel vor Pligt „at stræbe efter at se Guds Gjérninger med den Tanke, at de alle ere saare gode og derfor ogsaa i Virkeligheden vakre; thi gjøre vi det Modsatte og laste Guds Gjerninger, da tage vi hans Navn forfængeligen. At Bogen overvejende indeholder Stykker, som meddeler Kundskab om dette Liv og dets Forholde, kan, naar det betænkes, at den skal være Læseøvelses- og ikke Lærebog uden forsaavidt den i Skolelovens § 5 c nævnte Undervisning betræffer, neppe med Grund anføres som Anke mod den eller for at bevise, at den er materialistisk, aldenstund der ikke gjennem Indholdet gaar en Kristendommen fremmed Aand. Naar P. V. endelig klager over Stykket 204 i andet Skoletrin, maa jeg være enig med ham i, at dette Stykke ikke er saadant, som man kunde ønske det i en Læsebog for Børn. I dette og et Par andre Stykker har den været mindre varsom end ønskeligt i at anføre Guds Navn i en Forbindelse, som let — og det med Grund — kan vække Anstød. Den burde og det saameget mere, som den væsentlig er bestemt for Børn, ikke noksom være forsigtig, naar den anførte en tankeløs Brug af Guds Navn, at den gjorde

dette i en Forbindelse, som viste, at Bogen ikke billigede en saadan Brug. Der er vist Mange, som med P. V. og nærværende Indsender ønsker, at der i andet Oplag blev gjort de fornødne Forandringer i denne Henseende.

Den følgende Indsender, H., fortæller, at han paa sin Ferierejse i Sommer hørte Mange ytre sig imod den hedenske Gudelære og Eventyrene i Læsebogen, ja han hørte, at der endog var Forældre, som havde taget sine Børn ud af Skolen, blot fordi at der i Læsebogen findes saadan Læsning. „Hvad Gudelæren angaar" siger Indf. „da søgte jeg, saavidt det stod i min Magt, at overbevise dem om, at det ikke kunde være skadeligt, at der i en Læsebog fortælles om vore hedenske Forfædres Tro; thi naar vi høre, hvorledes de tænkte og troede, saa har vi Grund til at prise Gud, fordi han har ladet os faa en bedre Oplysning, og fordi han har optaget os i Kirkens Skjød fremfor saa mange Andre, der endnu leve i Hedenskabets Mørke. Imidlertid synes jeg dog at det af den hedenske Gudelære kunde have været nok med §§ 27, 87, 88 og 89 i andet Bind. Det er ogsaa §§ fra 29 til 41 inklusive i dette Bind som meget har forarget Folk. Det kan vel heller ikke negtes, at de Frierhistorier og andet Tøv, som der findes, kunde være udeladt til Plads for nyttigere Ting og som ikke havde været saa anstødelige for mange af de efter Sandhed søgende Sjæle. I 1ste Bind § 123 hedder det, at det er en god Gjerning at samle og nedskrive Eventyr, og i 3die Bind § 250 hedder det, at mange saare agtværdige Mennesker, som ere vakte af Guds Naade, og hvis alvorligste Formaal det er at faa sine Sjæle frelste, fordømme Eventyrene, kalde dem Verdens Tant og ville ikke, at Børn skal høre dem. Denne Paragrafs Forfatter tillægger derimod Eventyrene stort Værd; men de Lærdomme, som han siger, man faar af Eventyrene, synes jeg, man heller bør bibringe Børnene ved sandfærdige Fortællinger, nemlig ved Fortællinger af Bibelen samt af Kirkens og Verdens Historie. Jeg siger derfor om Eventyrene som om §§ fra 29 til 41 i 2det Bind. Denne Læsebog er jo bestemt for Skolens samtlige Børn, og da der nu gives saare mange Forældre, som i Hjemmet aldrig vil have Eventyr fortalt for sine Børn, saa kan vel Ingen undres over, at saadanne Forældre i høj Grad blive misfornøjede over, at Børnene i Skolen skal lære Ting, som de afholdes fra hjemme. De, som absolut vil have lært sine Børn Eventyr, kan skaffe dem disse udenfor Skolen, saa at man ikke for deres Skyld behøver at optage Eventyr i en for samtlige Børn bestemt Læsebog og derved vække Forargelse og Mistillid til Skolen hos mange indflydelsesrige, agtværdige og efter Sandhed søgende Sjæle. Det er min Overbevisning, at man ved at optage Saadant i en almindelig Læsebog, taber og skader langt mere end man vinder og gavner. Der er jo ogsaa i Guds Ord advaret imod at give Forargelser. I Mattæi 18, 7. raaber Frelseren „Ve" over dem, som give Forargelser. I 1 Kor. 8 lærer Paulus, at Ingen skal bruge sin Kundskab til Andres Forargelse, og han siger, at de, som saaledes synde imod Brødrene og saare deres skrøbelige Samvittighed, synde imod Kristum. Foruden de §§ og det Indhold jeg ovenfor har udtalt mig imod, er der ogsaa enkelte andre §§, som gjerne vækker Latter og Letsindighed hos Børn naar de læse dem. Af saadanne skal jeg paapege Stykket om Katungerne paa Side 7 i 1ste Bind, Stykket om Bukken og Grisen paa Side 9, Stykkerne om Leg paa Side 29,*) hvor der endog fortælles, at Læreren kom i Spidsen for Børnene og begyndte at lege, og

---

*) Høre overhovedet pædagogiske og metodiske Vink hjemme i en Læsebog for Børn? Se f. Ex. 1ste Skoletrin Anm. S. 58.

Stykket om Nissen paa Side 89 i samme Bind. Foruden hvad jeg har anket over i 2det Bind kunde man ogsaa gjerne til Plads for nyttigere Ting til næste Oplag stryge §§ 60 og 61 og endelig bør den sidste § i dette Bind udelades; thi dette er mildest talt i høj Grad upassende. Man bør ikke, som det fortælles om Basedow, arbejde paa at forvandle Undervisningen og Livets hellige Alvor til en spasende Leg. §§ 1, 7 og 8 i 3die Bind fortjener ogsaa neppe Plads i et nyt Oplag. — Hvad Ordningen af Stoffet angaar, skulde jeg ogsaa ønske endel Forandringer i det vordende Oplag. Jeg synes at Bogen burde udgives blot i 2 og ikke som nu i 3 Bind, og de første Stykker, som indeholde En- og Tostavelsesord kunde udelades; thi det er jo ikke Meningen at denne Bog skal tjene som ABC. Paa Side 31 i 1ste Bind læres det, at vi aldrig skal begynde nogen Dag uden hjærtelig Bøn til Gud om hans Nærværelse og Hjælp; Bogen selv burde da ogsaa foregaa med et godt Exempel og begynde med lignende Indhold. Dette er ogsaa iagttaget i Knutzens Læsebog for Mellemklassen. Men skal Bogen fremdeles udgives i 3 Bind, saa haaber jeg, at den lille Jordbeskrivelse, som findes i 1ste Bind bliver overflyttet til 2det Bind; thi den er forsvær for Smaaborn, og af de i Almueskoletidenden meddelte Instruxer kan man ogsaa se, at denne Jordbeskrivelse har faaet gal Plads; thi hvor Børnene ere delte i 3 Afdelinger, fordres saadant Indhold ikke tilegnet førend i Mellemklassen. — Norgeshistorien i andet Bind skulde jeg ønske lidt udførligere udenfor Kalmarforeningen; thi der gives nu og vil fremdeles blive mange Børn, som ikke kommer i øverste Afdeling, hvor Børnene ere delte i 3 Afdelinger. Efter Norgeshistorien i 2det Bind burde da Jordbeskrivelsen i første Bind faa sin Plads. For de Børns Skyld, som standser sin Skolegang i Mellemklassen, burde ogsaa denne Jordbeskrivelse blive saavidt udførligere, at den omtalte Størrelsen paa Landene og de Byer, som deri omtales. Naturbeskrivelsen i 2det Bind er for Børn paa dette Standpunkt baade for vidtløftig og for svær. Af denne Materie synes jeg, at §§ fra 90 til 103 inklusive eller iallefald de fleste af dem burde ud. Ligeledes de fleste af §§ fra 120 til 126 samt fra 128 til 132; thi disse ere for videnskabelige for Børn paa dette Stadium. Mere letfattelig og tiltalende for Børn ere §§ fra 38 til 57 i tredie Bind, hvorfor der heller burde optages enten alle eller nogle af disse i 2det Bind. Det Lille, som findes om Kirken i 2det Bind er ogsaa aldeles forlidet. Foruden Andet vedkommende Kirken burde der i 2det Bind i Læsebogen indtages endel korte Martyrhistorier og korte Levnetsbeskrivelser af andre fremragende og virksomme Mænd i Kirken. Saadant tiltaler ogsaa Børn og læses med Lyst, og det turde maaske ogsaa ved Guds Aands Bistand bidrage til at føre mangen from Tanke ind i Børnenes Hjærter. — Kunde det ske, at Bogen herefter udgaves blot i 2 Bind, saa maatte dette Stof komme til at faa sin Plads sidst i 1ste Del. Det vilde da ogsaa være en stor Vinding, om der for Folk blev Adgang til at faa kjøbt hver Del for sig; thi der ere mange fattige Folk som ikke have Raad til at kjøbe hele Bogen paa engang, og naar de da ikke kan faa den delvis, saa bliver Følgen den, at de ikke kjøber Bogen. Dette er ikke blot Formodninger; men jeg har alt haft mange Beviser for, at det gaar saaledes. — Jeg skulde ogsaa ønske, at der i de senere Oplag blev optaget i 1ste eller 2den Del nogle af de Stykker i forannævnte Knutzens Læsebog, der handle om Skolen, om Kjærlighed til Skolen, om Kundskab osv. I nuværende 2det Bind er der brugt aldeles forsmaa Typer; ogsaa i den Henseende burde Knutzens Læsebog tages til Mønster. For den

Masse Trykfejl, som nu findes, haaber jeg, man bliver befriet i de senere Oplag; der findes i dette Oplag Trykfejl, som ikke ere sat i Listen. Af disse Bemærkninger vil det sees, at det er Adskilligt i og ved Bogen, som jeg ikke liker; men jeg vil derfor ikke, som Paul Vigenstad, aldeles forkaste den. Jeg tror derimod, det er rettere, som Paulus siger, at prøve Alt og beholde det Gode. Man lærer jo Børnene ved mange Lejligheder, at intet menneskeligt Værk er eller bliver fuldkomment, og det kan da ikke være hverken Synd eller Skam at læse ovenomskrevne Læsebog med Kritik. Det forekommer mig endvidere, at Paul Vigenstad tillægger Naturens Betragtning altforlidet Værd. Vel er det sandt, at det er den Hellig-Aand, som maa lære os de Ting, som høre Guds Rige til; men saa ved vi ogsaa, at den Hellig-Aand virker ved Midler, og Naturens Betragtninger ere ogsaa Midler, hvorved den Helligaand kan faa draget Sind og Tanker op til Lysenes Fader. Hvad jeg her siger, ved jeg af egen Erfaring, og baade David, Johan Arndt og Brorson have efterladt sig Salmer, der vidne om, at Naturens Betragtning baade kan bringe Sjælen til at udbryde med Lovsange til Guds Pris og at den kan forøge Længselen efter at komme der, hvor Alt er skjønt og herligt. Foruden de Salmer, som David har skrevet i den Anledning, kan man ogsaa lægge Mærke til Salmerne: Gak ud min Sjæl og fryd dig; og: Op al den Ting, som Gud har gjort osv. Hermed faar jeg da slutte mine Bemærkninger og tilsidst ønske, at ogsaa disse maatte komme til at tjene til det Gode."

Udg. anser ikke Diskussjonen om Læseværket for hermed sluttet. Dette er nemlig af saa stor Betydning at Vurderingen ikke er afgjort med nogle faa Pennestrøg. Man vil prøve og atter prøve, og saa dømme. Naar da en grundig Meningsudvexling foregaar, vil en Oponion kunne dannes, som kan faa Betydning, hvormeget den end i Begyndelsen oversees. Derfor optager Udg. fremdeles Opsatser angaaende Læsebogen. Og han skulde ønske, at det bl. A. kom til Udtalelse om, hvorvidt et Afsnit om Kirken er paa sin rette Plads i en Læsebog; fremdeles om ikke den vidtstrakte Udstykning i Afdelinger har havt en tvungen Indflydelse paa Stoffets Ordning, om de Stykker, der skulle blive „udvalgte," ere saaledes afpassede at et Barn i Almueskolen kan formaa, at „tilegne" sig dem, om saadanne Stykker nemlig ikke skulde være kortere, simplere, og f. Ex. Norges Historie mere kortfattet og sammenhængende, — om man ikke burde hente Læsestykker ogsaa fra vor Literatur forøvrigt, samt, om der til borgerlig Oplysning ikke hører en Smule Kjendskab til Lovgivningen, og følgelig at Brandts og Munks Afhandlinger skulde flyttes fra Tillægget ind i selve Læsebogen. Det burde vel kanske holdes klart frem, at i Skolen skal Læsebogen være for Staten hvad Bibelhistorie, Katekismus og Forklaring er for Kirken. Disse skal meddele en kristelig, hin en borgerlig Oplysning. Og saa fortrinligt et Materiale til en ypperlig Læsebog, som dette Værk er paa Grund af sit rige Kundskabsstof, saa meget maa man ønske, at det efterhaanden maa faa modtage de Endringer, som Forholdene paakræve, og hvorved Værket kan blive endmere skikket til at løse sin store Opgave. — Til det Foregaaende være her føjet en Udtalelse om Læsebogen i nys anm. Almueskoleberetn. fra Bergens By. Det hedder deri, „at Bogens dobbelte Formaal: at tjene baade „Folkeskolen" og „Folkehjemmet," at være baade Læse- og Lærebog, og dens deraf flydende realistiske Retning og ensyklopædiske Anlæg, vil gjøre den mindre skikket til at bruges som Læsebog — dette Ord taget i sin almindelige Betydning — navnlig i Almueskoler, der have indført Historie, Geografi og Dyrelære som selvstændige Fag, tildels med egne Lærebøger, og som i det Hele taget

stræbe at holde de til dens Omraade hørende Fag skarpt ud fra hverandre, af Frygt for at fremkalde og nære Polyhistoriet i dets værste og farligste Form."

I et Brev til Udg. udtales en Misbilligelse af at der i Læsebogen er et Afsnit om Kirken. „Til at undervise Børnene i det som samme Afsnit indeholder, har Læreren den rigeste Anledning under Gjennemgaaelsen af Bibelhistorien, Katekismen og Forklaringen. Men i vore Dage skal Alt have en kristelig Fernis. Guds Ord skal ogsaa være med, dog ofte saa, at dets skarpe Egg først maa sløves; Vejen til Guds Rige maa ikke gjøres altfor trang, medens man paa den anden Side ikke skammer sig ved at misbruge Guds hellige Navn."

I et andet Brev fortælles, at det theologiske Fakultet og Biskoperne efter Rygte skal have gjennemseet Læsebogen. Brevskriveren, en af vort Lands mere indflydelsesrige Embedsmænd, ønsker dette offentliggjort, for derved at søge standset den Misnøje, som efterhaanden rejser sig her og der mod Bogen. „En Anbefaling," siger han, „af Mænd som vore theologiske Professorer, Biskop Grimelund o. Fl. vilde tjene til snart at standse Skriget, som uden en saadan, efter mit Kjendskab til Forholdene, snart vil blive baade højt og mere alvorligt." Hvad Bisperne angaar, ser Udg. sig ikke istand til at oplyse om, enten Rygtet medfører Sandhed eller ikke. Han har kun den Mening, at de Mænd ikke kjendte Bogen førend den forelaa i Boghandelen. Derimod har han Vished for, at Bogen ikke har været forelagt det theologiske Fakultet til Erklæring. Fakultetet staar ganske udenfor den Sag.

Skole-Efterretninger.

— **Kristiansand.** Af Stiftsdirektionens tabellariske Oversigt fremgaar det dernæst (se Almueskoletidenden for. Nr. S. 175) at der i Stiftet var — i 1861 — 1208 Skolekredse, hvoraf 111 havde Skole i Skolevæsenet tilhørende og 167 i lejede faste Lokaler, medens 930 paa Omgang. De Skolepligtiges Antal var 32,173, hvoraf 898 ikke søgte Skolen, 10,402 gik i Fastskole og 20,680 i Omgangsskole, og udenfor Kredsskolerne 193. „Hvor Antallet af Skolekredse er forholdsvis størst, er i Almindelighed de lokale Forholde mindst gunstige for en tilfredsstillende Regulering af Kredsene. Dette gjælder nemlig den største Del af Listers, Ryfylke, Mandals, Dalernes og begge Øvre-Telemarkens Provstier. Dog maa bemærkes, navnlig om den største Del af Listers og en Del af Mandals Provsti, at Kredsenes Antal formentlig tildels er meget større end nødvendigt, da man af Hensyn til den størst mulige Besparelse har søgt at undgaa i nogen Kreds at erholde et saa stort Antal som 30 skolepligtige Børn, hvorved Leje eller Opførelse af eget Skolelokale vilde fornødiges. Et lignende Forhold finder formentlig ogsaa Sted der, hvor Antallet af de Børn, der undervises i fast Lokale, er uforholdsmæssig stort imod dem, der søge Omgangsskolen, saaledes navnlig med Jæderens og Ryfylke Provstier. De faste Lokaler, hvori Undervisningen meddeles, tilhøre her næsten udelukkende de ældre faste Skoler, og til disse har man henlagt det størst mulige Børneantal, medens de lejede Skolelokaler, ligesom tildels ogsaa i Listers Provsti, i Forhold til de Skolevæsenet tilhørende ere ganske faa. Paa den anden Side maa det imidlertid heller ikke oversees, at Skolevæsenet, saavel i de angivne Distrikter, som andetsteds i Stiftet, ikke endnu kan siges at have

naaet nogen fuldstændigt afsluttet eller blivende Organisasjon, og at Forholdene efter nogen Tids Forløb vilde stille sig paa en anden Maade. — — Saavidt Stiftsdir. bekjendt er i Lister og Mandals Amt Opførelse af Skolehus eller Kredsstue efter den nye Skolelovs Emanasjon ikke besluttet af nogen Komune foruden Vanse Pr.gj., hvis Skolevæsen i flere Henseender maa siges at være forud for, hvad der i den Del af Stiftet er det Almindelige, hvilket atter i gunstigere, stedlige og økonomiske Forhold og dermed forbundne større Sands for Oplysningens Fremme har sin naturlige Forklaring. — — Naar hensees til Forholdet mellem de faste Skolers og Omgangsskolernes Antal i de forskjellige Provstier, da viser sig en meget stor indbyrdes Forskjel. Ogsaa her indtager Vestre Nedenæs Provsti ubetinget den første Plads. Antallet af Skolekredse, hvor Undervisningen meddeles i fast Lokale, er her 64 mod 46 Kredse med Omgangsskole, og af 64 faste Lokaler er 24 Skolevæsenet tilhørende og 40 lejede. I Østre Molands Præstegjælds 14 Skolekredse holdes ikke Omgangsskole, og kun for 5 Kredse bliver Lokale lejet; i de øvrige 9 Kredse haves Skolehuse med Lærerbolig. I Øjestads Pr.gj. er de faste Kredsskolers Antal 11, hvoraf 6 med Skolevæsenet tilhørende fuldstændige Skolehuse og 5 med lejede Lokaler mod 2 Omgangskredse; i Fjære Sogn er Forholdet 8 mod 1 og i Homedals Pr.gj. 16 mod 5. Ved Siden af disse Præstegjælde maa stilles Dybvaag af Østre Nedenæs Provsti med 8 Skolevæsenet tilhørende faste Lokaler mod 1 Omgangsskole; medens Nabopræstegjældet Holt i Aaret 1861 sees med Næs Jernværks Skole kun at have havt 2 faste Skoler mod 16 Kredse, hvor Undervisningen meddeltes paa Omgang. Efter Vestre Nedenæs Provsti findes det forholdsvis største Antal faste Skolelokaler i øvre Telemarkens østfjeldske, Mandals, Karmsunds, Østre Nedenæs, øvre Telemarkens vestfjeldske, Robygdelagets og Stavangers Provstier. Af disse har Østre Nedenæs og Øvre Telemarkens vestfj. Provstier de fleste Skolevæsenet tilhørende Skolehuse, hvert nemlig 15, og findes af disse 8 i Dybvaags og 7 i Hvidesejd Præstegjælde, eller den halve Del af det hele Antal Skolehuse i disse Provstier i 2 Præstegjæld af 12. Slettest stiller sig Forholdet i Listers Provsti, hvor Forholdet af faste Lokaler mod Omgangsskoler er som 1 : 17; nærmest dette kommer Ryfylke Provsti med et Forhold omtrent som 1 : 11, samt Jæderens og Dalernes Provstier med et Forhold, der paa det Nærmeste er ligt 1 : 10. — — Haandgjerningsskole for Pigebørn for Skolekassens Regning findes kun i Kolbjørnsvig i Øjestad Pr.gj. Fra Gransherred Skolekomissjon er opgivet, at der i Sognepræstens Hus holdes Haandgjerningsskole for Pigebørn, hvilket formentlig er en ganske privat Foranstaltning. Lignende Vejledning gives ogsaa i et privat Hus i Silgjords Pr.gj. I Barbo i Østre Molands Pr.gj., haves en Smaabornsskole med Lærerinde, og i Hetlands Pr.gj. en lignende paa Omgang i Gaardene. Arbejdsskoler haves ikke, og kun fra Hølands Pr.gj. er opgivet, at særskilt Undervisning meddeles 10 forsømte Børn. Særskilt Skolehold for ensligt beliggende Bosteder er indrettet i de fleste Skolekomuner, navnlig i Fjeld- og Fjorddistrikter." — Beretningen giver dernæst en ditaljeret Fremstilling om Undervisningstiden og om Skolesøgningen, hvorefter den viser, at der i Stiftet var 179 examinerede og 400 uexaminer. Lærere, hvoraf 148 ved faste, 431 ved omgaaende Skoler. Af disse havde 124 været Lærere mellem 7 og 15 Aar, 100 over 15 Aar. 51 Lærere havde fri Bolig med Jord, 39 Bolig uden Jord. 239 Lærere vare konstituerede, 137 vare tillige Kirkesangere. I Gjennemsnit havde hver Lærer aarlig 29 Ug. Skole og derfor 63 Spdl. — I Listers, Dalernes, Ryfylkes og Karmsunds

Provstier var Lønnen i Gjennemsnit 80, 74, 76, 77 Skilling pr. Skoleuge. I Stiftets østl. Del antages at være ydet i Almindel. 100 Skill. til 1 Spd. udenfor Fastskolerne, hvis Læreres Lønninger, indbefattet de ikke særskilt beregnede Kostholdspenge, antages at have udgjort i Almindelighed fra 2 Spd. til 4 Spd. for Skoleugen. Det efter Skoleloven regulerede Lavmaal af Lærerløn for Skoleugen er intetsteds traadt i Kraft førend den 1ste Januar 1862. — — At duelige Lærere ikke vil erholdes, og Almueskolen saaledes ikke vil gjøre nogen sand Fremgang, eller i sin Virkning svare til de paa den anvendte Omkostninger, førend Lærerlønnen væsentligt forhøjes, behøves her ikke nærmere at udvikles. Til nærmere Belysning af den nærværende Tilstand skal alene endnu tilføjes, at flere Skolekredse i Stavanger Amt aldeles mangle Lærere, og at vedkommende Skolekomissjoner med Beklagelse have udtalt, at de for den stipulerede Lønning, trods al anvendt Umage, ikke have kunnet erholde de ledige Lærerposter betjente endog med de allertarveligste Subjekter." — Om Stiftets højere Almueskoler har der tidligere i Almueskoletidenden været meddelt Uddrag af Beretningerne for 1861. — „Til at uddanne Skolelærere virke foruden Lærerskolen i Kobbervik Seminarierne i Holt og Hvidesejd. Hvidesejd Seminarium, der er oprettet for Øvre Telemarkens tvende Provstier, har i den senere Tid været godt besøgt, og de derfra dimitterede Subjekter have i Almindelighed søgt Ansættelse ikke alene i Øvre Telemarken, men for en større Del ogsaa i Østre og Vestre Nedenæs Provstier, hvor Lønningerne ere bedre. Kobberviks Lærerskole, der efter den aproberede Plan skal optage Elever fra Karmsund, Ryfylke og Stavangers Provstier, har i den seneste Tid kun havt ringe Søgning og næsten udelukkende kun for de allernærmeste Præstegjælde. Dette antages begrundet dels deri, at Elever, der ikke hørte hjemme i Avaldsnæs Præstegjæld, hidtil have maattet betale Skolepenge, dels og fornemmelig i de tidligere ydede aldeles utilstrækkelige Lærerlønninger. Udenfor Karmsunds Provsti have saaledes kun ganske faa Skolelærere erholdt deres Uddannelse ved Kobberviks Lærerskole, og Mangelen paa duelige Lærere er saaledes i de nævnte Distrikter som i hele Stavanger Amt i Almindelighed meget stor. — Stiftsseminariet i Holt har i de sidste Aar havt meget stærk Søgning, og mer end Halvdelen af dem, der have ønsket Optagelse, har i det sidste Aar maattet bortvises. Denne Anstalt synes saaledes ikke længere at være tilstrækkelig til at møde det stedse voxende Krav paa Uddannelse for Lærerkaldet, og det vil formentlig om ikke lang Tid findes fornødent, at den udvides i Lighed med hvad i de øvrige Stifter er skeet. — Siden det ikke forhen er skeet, turde det være af Interesse her at paapege det forholdsvis betydelige Antal af examinerede Lærere i begge Øvre-Telemarkens, Vestre Nedenæs og Karmsunds Provstier. Lærerskolernes og Seminariets Indflydelse til at fremkalde et saa gunstigt Forhold er her, navnlig for Øvre-Telemarkens Vestfj. Provsties Vedkommende, umiskjendelig. I det Hele taget kan saadanne Anstalters Betydning, idet de ikke blot forskaffe duelige Lærere men derved tillige i enhver Henseende hæve Almueskolens Udvikling, neppe skattes for højt."

Kristiania Almueskoler: Pipervikens, Hammersborgs, Fjerdingens og Vaterlands, ordnedes først i 1807. Garnisonsskolen oprettedes 1791. Da Vexelundervisningsmetoden indførtes, oprettedes 1825 i Møllergaden en „Normalskole" efter denne Metode*), og i 1834 „Nyskolen." Kristiania,

*) Ved Kgl. Resol. af 17de Febr. 1830 blev af Oplysningsv. Underst. Fond bevilget en aarlig Understøttelse i 5 Aar, stor 300 Spd. „til en af Kristiania By oprettet fuld-

som i 1835 beboedes af 18,305 Indb. (i 1863: 55,126 Indb.) havde i 1837 667 skolepligtige Gutter og 620 Piger, der underviistes af 7 Lærere, som tilsammen lønnedes med 1,334 Spd. og fri Bolig. Oslo havde dengang Fastskoler i Smalgangen, paa Grønland, Enerhaugen og i Oslo, for 449 Gutter og 451 Piger, der underviistes af 4 Lærere, som lønnedes med tilſ. 380 Spdl. og fri Bolig.

— **Hs. Maj. Kongen** har, 12 Novbr., udnævnt Kand. i Theol. Hans Landstad til Andenlærer ved Klæbu Seminarium.

— Fra den engelske Gren af den evangeliske Allianse er udgaaet Forslag til over den hele Jord at holde fælles Bøn i Ugen fra 1ste til 8de Januar 1865. Der er foreslaaet følgende Emner at samle Bønnen og Betragtningen om. Søndag d. 1ste Januar: Prædikener over den Hellig-Aands Virkninger under den nærværende Naadepagt. Mandag d. 2den Januar: Taksigelse for Velsignelse over enkelte Personer, Folk og Menigheder; tillige en Bekjendelse af Synden. Tirsdag d. 3dje Januar: For Hyrder og Lærere, Evangelister og Missjonærer. Onsdag d. 4de Januar: For Børn af kristelige Forældre, Menigheder og Skoler. Torsdag d. 5te Januar: For Søndagsskoler og for Alle, som sysselsætte sig med nogen kristelig Virksomhed. Fredag d. 6te Januar. For Slaveriets Afskaffelse og Krigens Ophør. Lørdag d. 7de Januar. For Kristi Menighed.

———

stændig Vexelundervisningsskole." Denne Bevilgning knyttedes til den Betingelse, at Lærere fra andre Egne i Landet skulde uden Betaling have Adgang til i bemeldte Skole at erhverve Kundskab om Undervisningsmetoden. Fra 1825 til 1837 blev Skolen søgt af 92 Lærerlærlinge. Dens Aar blev siden ikke mange. — Under et større Lærermøde i Gøteborg blev Vexelmetoden med Varme forsvaret, navnlig af Lektor Blomstrand. Han paastod, at det væsentligste Fejlgreb i Ordningen af det danske og norske Skolevæsen var Forkastelsen af denne Metode. Dertil svarede Lauritsen fra Odense, at den var bleven „vist Døren ene og alene fordi den var intet andet end Døden selv." Nærv. Blads Udg. lagde til, at i Norge fandtes vistnok et Par Levninger af den, men „der, hvor den fra øverst til nederst var bleven forkastet, der var det efter modnet Overlæg, og fordi man fra øverst til nederst fandt den forkastelig." Det sagdes ej der, men kan dog her flyde med, at han engang har seet ind i en Vexelskole. Dens Lærere vare utvivlsomt særdeles dygtige Mænd, men Metoden selv førte en Larm og en Unaturlighed med sig, som fremkaldte et levende Ønske om, at saadan „Ungdommens Undervisning" ret snart maatte blive stedet til „Alderdommens Hvile."

———

— **Ledig** er 1 K.s. og Fastsk.p. i Annexet Snertingdalen i Birid fra Nytaar; Skolegaard: 5 Nød, 1 Hest, 10 Smaafæ, 25 Tdr. Korn, 25—30 Tdr. Potetes (fragaar Føderaad til en Kone og Skatter og Udhusenes Istandholdelse), Material, Brænde, Gjerdefang anvises i Gaardens Skov, 30 Ug. lovbef. à 1⅖ Sp. (og 1 Sp. Kost pr. U. saalænge Føderaadet varer), desuden frivill. Skole 4 ß. daglig for 1 Barn. K.s. 30 Sp. Hamar Stiftsd. 6 Uger fra 3 Nov. — 6 L.p. i Modum (pr. Drammen) 30 Ug., 12 Sp. maanedl. for en Sem., 10 for en Ikkesem. (Kost iberegnet). Kr. St.d. Modum 31 Desbr.

———

— De Mange, der staa tilrest med Betaling for denne og ældre Aargange, bedes at indsende samme i denne Maaned. Fra 1ste Januar udkommer Almueskoletidenden hos en anden Forlægger. For at kunne betimelig faa bragt Læserne de indsendendes Bekjendtgjørelser om ledige Bestillinger, vil Bladets 5te Aargang udkomme med 3 Nr. maanedlig — d. 1ste, 10de og 20de i Maaneden, — hvert Nr. ½ Ark st. 8vo. Bladet vil da blive at betale med 84 Skill. aarl. foruden Porto eller Budpenge 7 Skill. som erlægges forskudsvis omend terminvis. For 8 betalte Expl. gives 1 Gratisexemplar.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskola

Tidende

1863 s.

